

Ceramika i szkło z depozytyu ksiąząt Sanguszków

w Muzeum Okręgowym w Tarnowie

ŚWIADKOWIE HISTORII

Tom 2. Szkło

Barbara Bułdys

Ceramika i szkło
z depozytu
książąt Sanguszków

w Muzeum Okręgowym w Tarnowie

ŚWIADKOWIE HISTORII

Tom 2. Szkło

Tarnów 2022

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

 MAŁOPOLSKA

M U Z E U M
O K R Ę G O W E
W T A R N O W I E

INSTYTUCJA KULTURY
WOJEWÓDZTWA
MAŁOPOLSKIEGO

Ceramika i szkło z depozytu książąt Sanguszków w Muzeum Okręgowym w Tarnobrzegu. Świadcowie historii, tom 2. SZKŁO

Copyright©Muzeum Okręgowie w Tarnobrzegu

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury.

Projekt zrealizowano przy wsparciu finansowym Województwa Małopolskiego.

Autorka tekstów i not katalogowych: Barbara Bułdys

Redakcja naukowa: dr Marcin Borys

Konsultacje naukowe: Aleksandra J. Kasprzak, Muzeum Narodowe w Warszawie

Redakcja techniczna i korekta: Beata Malec-Suwara

Fotografie obiektów: Robert Moździerz, Muzeum Okręgowie w Tarnobrzegu

Projekt graficzny: Marek Karpiński

Tłumaczenia: Krzysztof Kwiecień i Biuro Tłumaczeń AG w Tarnobrzegu

Recenzja: dr Anna Szkurłat, Zamek Królewski w Warszawie

ISBN: 978-83-62719-22-8

Skład, łamanie, druk i oprawa:

Argrafpol sp. z o.o.

ul. Żmudzka 21, 51-354 Wrocław; tel. 507 096 545

email: argrafpol@argrafpol.pl; www.argrafpol.pl

Spis treści

Wstęp	5
Przedmowa	9
Wprowadzenie. Depozyt szkła w zbiorach Muzeum Okręgowego w Tarnowie	11
1. Szkło polskie	19
1.1. Huta Szkła Kryształowego w starostwie lubaczowskim	23
1.2. Huta Szkła Kryształowego w Nalibokach i Huta Zwierciadlana w Urzeczu	53
1.3. Huta Szkła w Cudnowie	85
1.4. Niezidentyfikowane huty polskie	99
2. Szkło śląskie	125
3. Szkło czeskie	145
4. Szkło niemieckie	175
5. Szkła różne i o nieustalonej proweniencji	201
Słownik terminów	237
Bibliografia	243

Wstęp

„Ceramika i szkło z depozytu książąt Sanguszków w Muzeum Okręgowym w Tarnowie. Świadcowie historii” to katalog, który przybliży dzieje oraz dokonuje charakterystyki niezwyklej kolekcji. Kolekcji, której znaczna część, przetrwawszy szczęśliwie czas okupacji niemieckiej, za pośrednictwem hrabiny Marii Zamoyskiej, pełnomocniczki księcia Romana Sanguszki, trafiła w formie depozytu do tarnowskiego Muzeum. Proces ten przebiegał w najtrudniejszych czasach powojennych, kiedy bezpowrotnie zniszczonych i rozproszonych zostało wiele cennych kolekcji.

Historia zbioru związana była z pałacem w Podhorcach, znajdującym się obecnie w granicach Ukrainy, który wraz z całym wyposażeniem w 1865 roku został zakupiony przez księcia Władysława Romana Sanguszkę od Leona Rzewuskiego. W należącej do Sanguszków kolekcji znajdowały się obok szkła i porcelany, m.in. liczne przykłady malarstwa, rzemiosła i mebli, tkanin artystycznych, militariów oraz archiwalia. Historycznie uzasadnione przesłanki wskazują, że od samego zarania zarówno Rzewuscy, jak i stale wzbogacający kolekcję Sanguszkowie zdawali sobie sprawę z konieczności zachowania i utrzymania w całości kolekcji, różnorodnej co prawda pod względem artystycznym, ale reprezentującej wyjątkową wartość historyczną i emocjonalną, stanowiącą instrument opisu kultury staropolskiej i sarmackiej w granicach dawnej Rzeczypospolitej.

Razem z Sanguszkami część podhoreckich zbiorów trafiła do pałacu w Gumniskach, obecnej dzielnicy Tarnowa. Po wybuchu II wojny światowej i wyjeździe księcia Romana Sanguszki i jego małoletniego syna Piotra, w majątku pozostała księżna Konstancja z Zamoyskich Sanguszkowa. W obawie przed zbliżającym się frontem, w 1944 roku, niemiecki administrator majątku w Gumniskach zdecydował się fragment zbiorów znajdujących się w pałacu, w tym właśnie większą część kolekcji szkła i ceramiki (dzisiejszy depozyt), przekazać na przechowanie proboszczowi parafii przy tarnowskiej bazylice katedralnej. Zabieg ten pozwolił na zabezpieczenie zabytków. Uchronił je także przed nacjonalizacją, co spotkało już po zakończeniu wojny pozostałą część zbiorów nieewakuowanych z Gumnisk, włączonych do zbiorów Muzeum jako tzw. mienie podworskie.

Całość depozytu obejmuje blisko dwa tysiące przedmiotów, stanowiących wyroby ze szkła i porcelany, ale również pojedyncze przykłady malarstwa, rzeźby oraz rzemiosła artystycznego. Jego wartość nie wynika z liczby zachowanych egzemplarzy, ale z walorów artystycznych, udokumentowanego pochodzenia, a także faktu, iż reprezentowane są w nim wszystkie najważniejsze ośrodki szklarskie oraz wytwórnie porcelany w Polsce i w Europie od XVIII do początków XX wieku. W kontekście

“Ceramics and Glass from the Deposit of the Sanguszko Princes in the District Museum in Tarnów. Witnesses of History” is a catalogue which presents the history and characteristics of an extraordinary collection. This collection, a large part of which fortunately survived the German occupation, was deposited at the Tarnów Museum by Countess Maria Zamoyska, a plenipotentiary of Prince Roman Sanguszko. This process took place in the most difficult post-war times, when many valuable collections were irretrievably destroyed and dispersed.

The history of this collection was connected with the palace in Pidhirtsi, now within the borders of Ukraine, which was purchased in 1865 together with all its furnishings by Prince Władysław Roman Sanguszko from Leon Rzewuski. The collection belonging to the Sanguszkos included, apart from glass and porcelain, numerous examples of: handicraft paintings and furniture, artistic textiles, military memorabilia and archive materials. Historically sound reasons indicate that from the very beginning, the Sanguszkos, who were constantly enriching their collection, and the Rzewuskis realised the necessity of preserving and maintaining the entire collection, which, although artistically diverse, represented an exceptional historical and emotional value, constituting an instrument for the description of old Polish and Sarmatian culture within the borders of the former Republic of Poland.

Together with the Sanguszkos, a part of the Pidhirtsi collection was transferred to the palace in Gumniska, today's district of Tarnów. After the outbreak of World War II and the departure of Prince Roman Sanguszko and his young son, Piotr, Princess Konstancja Sanguszko, née Zamoyska, remained in the estate. In fear of the approaching front, in 1944, the German administrator of the Gumniska estate decided to hand over a part of the collection in the palace, including the major part of the glass and ceramics collection (today's deposit), for safekeeping to the parish priest of the Cathedral Basilica in Tarnów. This measure made it possible to secure those artefacts and protect them from nationalisation, which happened to the remaining part of the collection, not evacuated from Gumniska after the end of the war and included in the Museum's collection as so-called “post-court property”.

The entire deposit consists of almost two thousand items, comprising glass and porcelain products, but also individual examples of painting, sculpture and artistic craftsmanship. Its value does not derive from the number of items preserved, but from their artistic value, their documented provenance and the fact that all major glass-making centres and porcelain manufactures in Poland and Europe from the

ekspozycyjnym stanowi on bezsprzeczny atut Muzeum Okręgowego w Tarnowie. Pozostaje także obiektem ciąglego zainteresowania badaczy.

Zdecydowaną większość depozytu stanowi ceramika. Wśród niej wyróżniają się piękne wyroby wytwórni zachodnioeuropejskich: Wiednia, Berlina, Sèvres, Delft, manufaktur niemieckich i angielskich, a także przykłady polskiej ceramiki z Korca, Baranówki i Horodnicy. Wśród szkła z kolei na szczególną uwagę zasługują XVIII-wieczne szkła herbowe z hut polskich, m.in. z Lubaczowa, Naliboków, Urzecza i Cudnowa. Reprezentują one mistrzowski poziom rzemiosła artystycznego na terenie dawnych ziem Rzeczypospolitej. Przykładem może być flet lubaczowski, najwyższy kielich w Polsce, zdobiony „karpia łuska”, który należał do Pawła Karola Sanguszki i jego żony Anny z Lubomirskich, datowany przed 1725 rokiem. Innym niezwykle cennym obiektem niezmiennie pozostaje kielich z wyobrażeniem dwunastu miesięcy, zabytek wyjątkowy z racji wysokości i pochodzenia z manufaktury w Dreźnie. Jest jedynym tego typu w Polsce i jednym z trzech na świecie.

Pierwotnie kolekcja, która trafiła do Muzeum w trzech transzach – jednej w 1949 i dwóch w 1951 roku – została przyjęta jako depozyt i w większości zewidencjonowana w zbiorach w takim właśnie charakterze. Jej status zmienił się na początku lat sześćdziesiątych XX wieku. W odpowiedzi na żądanie zwrotu depozytu skierowane przez przedstawiciela Romana Sanguszki do Ministerstwa Kultury i Sztuki – Zarządu Muzeów i Ochrony Zabytków władze państwowe odmówiły właścicielowi wydania przedmiotów, uznając je za mienie znacjonalizowane. Skutkiem tej decyzji obiekty z depozytu wpisane uprzednio do księgi depozytów zostały przeniesione do księgi inwentarza muzealiów Muzeum w Tarnowie. Ponowną próbę odzyskania własności przedstawiciele rodu Sanguszków: księżna Klaudia Sanguszko oraz książę Paweł Sanguszko – spadkobiercy po Romanie Sanguszce i jego synu Piotrze, podjęli w roku 1999. Respektując prawa prawowitych właścicieli, Muzeum wystąpiło do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego o zgodę na wykreślenie z inwentarzy tych muzealiów, które stanowiły depozyt Sanguszków. Tym razem odpowiedź, która nadeszła początkiem 2000 roku, była pozytywna i otworzyła drogę do wpisania przedmiotów, których dotyczyła, do księgi depozytów. Równocześnie doszło do zawarcia nowej umowy depozytowej, tym razem z księżną Klaudią Sanguszko i księciem Pawłem Sanguszką. Od kilku lat prowadzone są starania mające na celu wykupienie depozytu. Wierzę, że niebawem przyniosą one oczekiwany skutek i przedmioty, które już od ponad 70 lat znajdują się pod opieką tarnowskiego Muzeum, staną się jego własnością.

18th to the early 20th century are represented. In terms of exhibition, it is an unquestionable asset of the District Museum in Tarnów. It also remains an object of continuing interest to researchers.

The vast majority of the deposit is ceramics. Among them, beautiful wares of Western European manufactures stand out: from Vienna, Berlin, Sèvres, Delft, German and English manufactures as well as examples of Polish ceramics from Korets, Baranówka and Horodnica. Among the glassware, on the other hand, 18th-century coat-of-arms glass from Polish glassworks in Lubaczów, Naliboki, Urzecze and Cudnów, among others, deserves special attention. They represent the master level of artistic craftsmanship in the former lands of the Republic of Poland. One example is the Lubaczów flute, the tallest chalice in Poland, decorated with carp scales, which belonged to Paweł Karol Sanguszko and his wife, Anna née Lubomirski, dated before 1725. Another extremely valuable object is the chalice with the image of the twelve months, a unique artefact due to its height and origin from the Dresden manufacture. It is the only one of its kind in Poland and one of only three in the world.

Originally, the collection, which came to the Museum in three instalments - one in 1949 and two in 1951 - was accepted as a deposit and mostly recorded in the collection as such. Its status changed in the early 1960s. In response to a request for the return of the deposit submitted by Roman Sanguszko's representative to the Ministry of Culture and Art - Museums and Monuments Preservation Board, the state authorities refused to release the objects to the owner, considering them nationalised property. As a result of this decision, the objects from the deposit, previously recorded in the book of deposits, were transferred to the inventory book of the Museum in Tarnów. A renewed attempt to regain ownership was made in 1999 by the representatives of the Sanguszko family: Princess Klaudia Sanguszko and Prince Paweł Sanguszko - heirs to Roman Sanguszko and his son, Piotr. Respecting the rights of the rightful owners, the Museum applied to the Minister of Culture and National Heritage for permission to remove those items, which constituted the Sanguszko deposit, from the inventory book. This time the reply, which came at the beginning of 2000, was positive and opened the way for those items to be entered into the book of deposits. At the same time, a new deposit agreement was concluded, this time with Princess Klaudia Sanguszko and Prince Paweł Sanguszko. For several years, efforts have been made to buy this deposit. I believe that they will soon bring the expected result and the items, which have been in the care of the Tarnów Museum for over 70 years, will become its property.

Wstęp

Przygotowanie niniejszej publikacji, przekazywanej w formie dwutomowego katalogu, wymagało olbrzymiego nakładu pracy oraz zaangażowania szeregu osób. Szczególne słowa uznania i podziękowania pragnę złożyć autorkom opracowania, Paniom Barbarze Bułdys i Manueli Stadnickiej-Hoffman, a także autorowi zdjęć Panu Robertowi Moździerzowi.

Wydanie katalogu nie byłoby możliwe bez dofinansowania udzielonego ze strony Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Województwa Małopolskiego. Podziękowania kieruję w tym miejscu do Marszałka Województwa Małopolskiego Pana Witolda Kozłowskiego i członka Zarządu Województwa Małopolskiego Pani Iwony Gibas, którzy w sposób nieoceniony wsparli nasze przedsięwzięcie.

Kazimierz Kurczab
dyrektor Muzeum Okręgowego w Tarnowie

The preparation of this publication, which is distributed in the form of a two-volume catalogue, required an enormous amount of work and the commitment of many people. I would like to express my special appreciation and gratitude to the authors of this study, Ms Barbara Bułdys and Ms Manuela Stadnicka-Hoffman as well as the author of photographs, Mr Robert Moździerz.

The publication of this catalogue would not have been possible without funding from the Ministry of Culture and National Heritage and Lesser Poland Voivodeship. Here, I would like to express my gratitude to the Marshal of Lesser Poland Voivodeship, Mr Witold Kozłowski, and member of the Board of Lesser Poland Voivodeship, Ms Iwona Gibas, who provided invaluable support for our undertaking.

Kazimierz Kurczab
Director of the District Museum in Tarnów

Przedmowa

Gdyby w 1945 roku pani Paulina Chrzanowska nie podjęła pracy w Muzeum Ziemi Tarnowskiej, prawdopodobnie inaczej potoczyłyby się losy depozytu przejętego od książąt Sanguszków. Tę niezwykłą kobietę, kierownika Działu Artystycznego i dyrektora Muzeum (1950-1970), należy uznać za pierwszą, profesjonalną opiekunkę tej kolekcji. W 1952 roku, uzyskując tytuł magistra historii sztuki na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie za pracę pt. *Katalog zbioru szkielek polskich w Muzeum Okręgowym w Tarnowie*, przyczyniła się do pierwszego merytorycznego opracowania depozytu szkła z kolekcji książąt Sanguszków. Skrupulatna i drobiazgowo publikowała artykuły i popularyzowała zbiory w oparciu o archiwalia i dostępną obcojęzyczną literaturę przedmiotu. Była autorką kart naukowych zabytków szklanych, które stanowiły podstawę do opracowania niniejszego katalogu. Pełna pasji i zainteresowań pozostawiła po sobie ołówkowe odrisy szkielek, ręcznie sporządzone notatki, zapiski i uwagi, stanowiące obecnie przyczynek do badań nad metodologią pracy muzealnika. Oprócz gruntownej wiedzy Paulina Chrzanowska posiadała wyjątkową intuicję, tak bardzo przydatną w tym zawodzie. Dotyczyła ona przede wszystkim atrybucji szkielek, potwierdzonej m.in. badaniami przeprowadzonymi u progu XXI wieku przez zespół dr. hab. Jerzego J. Kunickiego-Goldfingera.

Przejmując po pani Chrzanowskiej kolekcję szkła, podjęłam się kontynuowania muzealnej historii związanej z tym zabytkowym, wyjątkowym w skali polskiej zbiorem. Dzięki opiece nad powierzonymi mi obiektami miałam przyjemność współpracować z profesjonalistkami, muzealniczkami, badaczkami historii szkła, kobietami zajmującymi się zabytkowym szkłem w polskich muzeach. Ich wsparcie i opieka merytoryczna były dla mnie nieocenione przy pracy nad tą pozycją.

Słowa podziękowania kieruję przede wszystkim do mgr Aleksandry J. Kasprzak, kustosz Muzeum Narodowego w Warszawie, i dr Anny Szkurłat, kustosz Zamku Królewskiego w Warszawie. Wiele cennych uwag zawdzięczam mgr Alicji Kilijańskiej, kustosz Muzeum Narodowego w Krakowie. Osobne podziękowania składam mgr Annie Pusowskiej, byłej konserwator rzemiosła artystycznego z Muzeum Narodowego w Krakowie, sprawującej przez lata nadzór konserwatorski nad tarnowską kolekcją. Olbrzymi wkład pracy w powstanie tego katalogu wniósł Robert Moździerz, fotograf muzealny, autor zdjęć do katalogu. Wszystkim tym osobom dziękuję, że przez lata mojej pracy zawodowej w Muzeum Okręgowym w Tarnowie towarzyszą mi w mojej przygodzie ze szkłem.

Acknowledgment

Paulina Chrzanowska was the person from whom the history of the glassware collection in Tarnow Museum started. She is the author of the most important of collections, which she published in Poland and abroad. She had knowledge, passion and intuition, so important in the job of a museum professional. It primarily concerned the attribution of glassware, confirmed by the research conducted by the team of Jakub Kunicki Goldfinger, PhD at the beginning of the 21st century.

When taking over the glassware collection from Ms Chrzanowska, I undertook to prepare the inventory and popularize the collection. Ms Chrzanowska is the author of the file cards of glass relics, which were the basis for the preparation of this Catalogue.

The catalogue was created in the first place owing to the support and substantive supervision of Ms Aleksandra J. Kasprzak, the curator of the National Museum in Warsaw, and Anna Szkurłat, PhD, the curator of the Royal Castle in Warsaw. I owe a lot of valuable remarks to Alicja Kilijańska, MA, the curator of the National Museum in Krakow. Moreover, I would like to express gratitude to Anna Pusowska, MA, a former conservator of artistic handicraft from the National Museum in Krakow, for many years exercising conservator supervision over Tarnow collection. A huge contribution to the creation of this Catalogue was made by Mr Robert Moździerz, the Museum photographer, the author of the photos for the Catalogue. I would like to thank all those people for accompanying me in my adventure with glassware for all those years of my professional career in the District Museum in Tarnow.

Owing to exhibitions devoted to historical glassware and professional publications, catalogues published by the National Museum in Warsaw, Tarnow collection of Naliboki-Urzecze and Lubaczów glassware was prepared and made available to people interested in it.

Wprowadzenie

Depozyt szkła w zbiorach

Muzeum Okręgowego w Tarnowie

Wprowadzenie. Depozyt szkła w zbiorach Muzeum Okręgowego w Tarnowie

Muzeum Okręgowe w Tarnowie, dawne Muzeum Miasta Tarnowa, powstało w 1927 roku. W latach 1931-1939, funkcjonując wspólnie z Muzeum Diecezjalnym w Tarnowie w Ratuszu miejskim, gromadziło przede wszystkim pamiątki cechowe i dokumenty odnoszące się do historii miasta, także przedmioty artystyczne związane z samym Tarnowem. Do rzadkości należały szkła. Prawdopodobnie Muzeum posiadało w tym czasie zaledwie dwa XIX-wieczne szklane obiekty.

Powojenna historia Muzeum zapoczątkowana została już 20 stycznia 1945 roku, w dwa dni po wkroczeniu do Tarnowa Armii Czerwonej. Z inicjatywy pierwszego powojennego dyrektora Muzeum profesora Józefa Dutkiewicza zabezpieczano opuszczone i pozostawione przez dawnych właścicieli przedmioty sztuki na terenie miasta Tarnowa i jego okolic, które etapami przewożono do Ratusza, tworząc zaczątki kolekcji Działu Artystycznego. Dotyczyło to szczególnie pałacu książąt Sanguszków w Tarnowie-Gumniskach. Znaczna część wyposażenia pałacu, która przetrwała nienaruszona do końca II wojny światowej, skutkiem dekretu o przeprowadzeniu reformy rolnej¹ została znacjonalizowana, jako tzw. mienie podworskie, i przejęta przez Muzeum. Do Ratusza przewieziono stamtąd obrazy, rzeźby, prace graficzne, rzemiosło artystyczne, ceramikę i szkło, cenny księgozbiór i archiwalia.

Najcenniejsze i najbardziej delikatne realia, a za takie uważano część zabytkowej ceramiki i szkła, prawdopodobnie już od jesieni 1944 roku systematycznie ewakuowano z Gumnisk. Za zgodą ówczesnego zarządcy pałacu Rauera² 28 skrzyń z porcelaną i szkłem zostało przewiezionych do budynków przy tarnowskiej katedrze, ostatniego miejsca pobytu księżnej Konstancji Sanguszkowej.

Konstancja Anna Maria Zamoyska (1864-1946), żona Eustachego Stanisława Sanguszki (1842-1903), była ostatnią żyjącą po II wojnie światowej w Polsce przedstawicielką książęcego rodu Sanguszków. W 1939 roku, po wyjeździe syna Romana na Zachód, pozostała w podtarnowskich Gumniskach. W maju 1945 roku, po usunięciu jej z pałacu, zamieszkała na sufraganii tarnowskiej. Wzięła ze sobą prywatne archiwum, zespół akt występujący pod nazwą „Archiwum książąt Sanguszków”, a stanowiący odrębny zespół

w zbiorach Archiwum Diecezjalnego w Tarnowie³. Zabrała również pamiątki rodzinne i osobiste, a także obiekty stanowiące obecny depozyt szkła, któremu zostało poświęcone to opracowanie.

W 1948 roku hrabina Maria Zamoyska, siostra Konstancji, działając w imieniu księcia Romana Sanguszki, doprowadziła do zdeponowania w Muzeum (w trzech transzach w latach 1949 i 1951) ewakuowanego z pałacu szkła i porcelany. Ta część kolekcji pierwotnie określana była jako depozyt Marii Zamoyskiej. Z początkiem lat sześćdziesiątych XX wieku Roman Sanguszko podjął starania o odzyskanie depozytu. W tym celu zwrócił się ze stosownym pismem do Zarządu Muzeów i Ochrony Zabytków Ministerstwa Kultury i Sztuki, jednak ówczesne władze odmówiły mu wydania tych cennych przedmiotów.

Obiekty szklane od momentu przekazania ich do Muzeum były systematycznie i w miarę stanu posiadanej wiedzy opracowywane przez ówczesnego opiekuna kolekcji mgr Paulinę Chrzanowską.

Kolekcja szkła, stanowiąca przedmiot niniejszego opracowania, była własnością księżnej Klaudii Sanguszki i księcia Pawła Sanguszki na podstawie nowej umowy depozytowej zawartej 25 czerwca 2000 roku. Z kolei 29 czerwca 2018 roku księżna Klaudia Sanguszko darowała swoją część depozytu synowi Pawłowi, który od tego momentu jest jedynym i wyłącznym właścicielem tego depozytu. Kolekcja ta należała wcześniej do księcia Romana Sanguszki (1903-1984), dziadka Pawła, który w trakcie II wojny światowej wyjechał do Brazylii. Z powodu zmian ustrojowych z powodu zmian ustrojowych po 1945 roku nigdy już nie powrócił do Polski. Wyjątkowość depozytu szkieł polega na ich pewnej proveniencji, wynikającej z historii i przynależności do konkretnych miejsc i rodów. Generalnie tworzą go dwie połączone kolekcje rodzinne: Sanguszków herbu „Pogoń” i Rzewuskich herbu „Krzywda”. Szkła depozytowe pochodzą przede wszystkim z siedziby rodu Sanguszków w Sławucie na Wołyniu, a także z zamku w Podhorcach, który drogą zakupu (wraz z całym wyposażeniem) od Rzewuskich w 1865 roku przeszedł w ręce Sanguszków⁴. Powstanie tego zbioru było także przejawem modnego w XIX wieku, świadomego kolekcjonerstwa zarówno pamiątek rodzinnych, jak i historycznych.

1. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 1 marca 1945 r., §11 (Dz.U. 1945 Nr 10 poz. 51).

2. Rauer w czasie pobytu w Tarnowie mieszkał w pałacu. Był dyrektorem generalnym w zarządzie Generalnej Guberni odpowiedzialnym za państwowe i prywatne majątki ziemskie, w tym stadninę koni księcia Sanguszki w Gumniskach. Por. E. Brandts, *Z końmi między frontami. Polskie Państwowe Stadniny Koni i Los Stada Ogierów w Drogomyślu/ Draschendorf podczas niemieckiej okupacji w latach 1939-1945*, Warszawa 2008, s. 46.

3. A.Z. Sołtys, *Inwentarz archiwum XX. Sanguszków w zbiorach Archiwum Diecezjalnego w Tarnowie*, [w:] *Archiwum Diecezjalne w Tarnowie. Historia i zasób*, red. S. Tokarski, J. Soprych, M. Podgórski, Tarnów 2015, s. 745-829.

4. Leon Rzewuski (1808-1869) sprzedał Podhorce księżu Władysławowi Sanguszcze. Po nim odziedziczył je jego syn Eustachy (1842-1903), późniejszy właściciel Gumnisk, znany działacz polityczny i społeczny, żonaty z Konstancją z Zamoyskich Sanguszkową (1864-1946). Kolejno ich właścicielem był ich syn Roman Sanguszko (1901-1984), który w 1939 roku na stałe opuścił Polskę i zamieszkał w Brazylii.

Szczególne znaczenia nabierają losy kolekcji z uwagi na wydarzenia historyczne i związane z nimi kolejne transporty szkła, do ostatniego miejsca ich przechowywania przed II wojną światową – w Tarnowie-Gumniskach. W kronikach zamku z okresu Wielkiej Wojny ostatni kurator i opiekun pałacu w Podhorcach burgrabia Marcin Grabikowski opisywał działania mające na celu zabezpieczenie obiektów: „szkło z Sali bilardowej ukryłem w bibliotece po różnych zakamarkach”⁵. W 1919 roku, po trzech dobach podróży koleją, przedmioty z Podhorzec, przez Złoczów, Lwów dotarły do Gumnisk. Kolejny zbiór obiektów, w tym kufer ze starym szkłem, trafił do Gumnisk w 1920 roku⁶. Dalej Grabikowski wspomina, że 18 lipca pod nadzorem Tadeusza Szydłowskiego, spakowane i „wydobyte z różnych kryjówek rzeczy, (...) obrazy, książki, stare szkło...” pojechały do Krakowa. Kolejne transporty obiektów z pewnością zubożyły kolekcję, o czym mogą świadczyć liczne nakrywy (113 sztuk) i korki (38) XVIII-wieczne, których nie udało się powiązać z konkretnymi kielichami. Po wywiezieniu znacznej liczby cennych przedmiotów do Sławuty, Gumnisk i na Zamek Królewski na Wawelu tylko część ewakuowanych zbiorów powróciła do odnowionego po I wojnie światowej pałacu w Podhorcach. W Gumniskach został utworzony Centralny Zarząd Dóbr Książąt Sanguszków, gdzie zgromadzono przewiezione zbiory, w tym szkło. Tutaj zastał je wybuch II wojny światowej. Osobą, która w szczególny sposób przyczyniła się do opracowania zbiorów Sanguszkowskich – przede wszystkim podhoreckich (w tym zabytkowego szkła), była Konstancja z Zamoyskich księżna Sanguszkowa⁷. Z jej inicjatywy powstał rękopis *O wewnętrznym urządzeniu zamku w Podhorcach*, którego jeden z rozdziałów „IV. Inwentarz Zbioru Szkła” został poświęcony najciekawszemu i najcenniejszemu szkłu, w większości depozytowemu. Stanowił on fragment pracy doktorskiej autorstwa Stanisława Świerza, późniejszego kustosa Zamku Królewskiego na Wawelu. Rękopis ten przechowywany jest w tarnowskim Muzeum⁸. Opisy poszczególnych eksponatów zostały w nim uzupełnione rysunkami pozwalającymi na identyfikację obiektów. Jest to pierwsze naukowe opracowanie szkła, stanowiącego w większości depozyt Muzeum, niemalże w całości zachowanego do naszych czasów (139 pozycji). Katalog ten zawiera wyłącznie szkła XVIII-wieczne z terenu Czech, Śląska, Saksonii, a także

szkła z hut polskich, które jednak nie zostały do końca rozpoznane. Dokonana selekcja miała z pewnością na celu przedstawienie obiektów najcenniejszych i najbardziej wartościowych XVIII-wiecznych szkła podhoreckich.

Zachowane Inwentarze Podhoreckie z kolejnych lat⁹ zasadniczo nie poświęcają uwagi historycznemu szkłu, wymieniając je w kategoriach „mobilia”. Inwentarze te przechowywane są przede wszystkim w Oddziale I Archiwum Narodowego w Krakowie¹⁰. Przykładowo Antoni Kryczyński w opisie mobilów wymienia szafkę na szkła czerwona, lakierowaną złotymi arabeskami¹¹. Pomimo lakonicznych opisów inwentarzowych poszczególne szkła udało się zidentyfikować¹², co stanowi ważny materiał badawczy i przyczynek do historii kolekcji.

Za cenny materiał ikonograficzny można dziś uznać zbiór starych fotografii, sprzed 1914 roku, autorstwa lwowskiego fotografa Edwarda Trzemeskiego (ok. 1880). Są to najczęściej albumy, składanki zdjęć, na których ujęto niemalże każdą ścianę wewnątrz w Podhorcach (z kominkami, piecami, portalami, malowidłami itd.), co obrazuje wyposażenie pałacu w tamtym czasie¹³. Dodatkowo wzbogacają go liczne klisze Stefana Zaborowskiego (150 sztuk), przechowywane w Archiwum Diecezjalnym w Tarnowie. Przy czym zdjęcia wykonane we lwowskiej pracowni Trzemeskiego stanowiły rodzaj reklamy zamku, ukazując jego ważniejsze wnętrza. W zestawieniu z nimi prace Aleksandra Zaborowskiego mają bardziej dokumentacyjny charakter, ukazują bowiem kompletne wyposażenie Podhorzec. Na niektórych z tych zdjęć można dostrzec poszczególne szkła depozytowe. Najnowszy stan badań na temat Podhorzec zawiera pozycja pt. *Podhorce. Dzieje wnętrza pałacowych i galerii obrazów* autorstwa Jana K. Ostrowskiego i Jerzego T. Petrusa, wydana w 2001 roku.

Tło kulturowe epoki w przypadku depozytu Sanguszkowskiego znajduje swe odpowiedniki w kulturze sarmackiej, charakteryzującej się potrzebą prezentacji dostatku i zewnętrznego przepychu. Prym szlachty i magnaterii, posiadającej w tym czasie olbrzymie latyfundia i przywileje,

5. M. Grabikowski, *Zamek podhorecki w okresie Wielkiej Wojny 1914-1920*, Gumniska 1931, s. 13.

6. Tamże, s. 58; por. Archiwum Podhoreckie nr MT-AH/DH/738/19/1 i MT-AH/DH/738/19/2.

7. K. Sołtys, *Konstancja z Zamoyskich księżna Sanguszkowa (1864-1946)*, „Gość Niedzielny” (dodatek tarnowski) 1996, nr 19, s. 21.

8. S. Świerz, *O wewnętrznym urządzeniu zamku w Podhorcach*, 1914, IV. Inwentarz Zbioru Szkła, rkps AH/DH/741 w Muzeum Okręgowym w Tarnowie.

9. J.K. Ostrowski, J.T. Petrus, *Podhorce. Dzieje wnętrza pałacowych i galerii obrazów*, Kraków 2001.

10. Archiwum Narodowe w Krakowie, Oddział I – akt staropolskich grodzkich i ziemskich, archiwów rodów i rodzin, kolekcji i zbiorów. Por. W. Filipczyk, *Archiwalia sanguszkowskie w zasobach Archiwum Państwowego w Krakowie. Historia i stan obecny*, [w:] *Wokół Sanguszków. Dzieje – sztuka – kultura. Materiały I Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej. Ratusz – Muzeum Okręgowie w Tarnowie, 29-30 czerwiec 2006*, red. J. Skrabski, B. Bułdys, Tarnów 2007, s. 15-27.

11. W. Kryczyński, *Zamek w Podhorcach*, Złoczów 1984, s. 19.

12. *Szkła z Huty Kryształowej w starostwie Lubaczowskim. 1717/1718 – koniec XVIII w.*, red. A.J. Kasprzak, Warszawa 2005.

13. E. Trzemeski, *Podhorce. Album z 19 fotografiami*, ok. 1880, tabl. XV, album w zbiorach Muzeum Okręgowego w Tarnowie.

wpłynął na rozwój i uprzemysłowienie kraju, a także na potrzebę prezentowania majątku i pozycji społecznej magnackich i szlacheckich rodów. Szklane stołowe zajmowały w domach magnackich i szlacheckich równorzędne miejsce wraz z porcelaną i srebrem. W depozycie przeważają kielichy o różnych kształtach i wielkościach, bogato zdobione. Są puchary i kielichy wiwatowe (zwane także przechodnimi), które zajmowały osobną pozycję w rytuale biesiadnym, podawane z rąk do rąk w trakcie ceremonii. Nierzadko wykonywane były na specjalne zamówienie jako prezent okolicznościowy albo dla upamiętnienia osoby lub szczególnego wydarzenia. W depozycie znajdują się także szklanki i szklanice służące do picia napojów, w tym piwa, początkowo krajowego, które w XVIII wieku zastąpiło piwo importowane do Polski z Anglii, głównie przez Gdańsk. Do ciekawszych form naczyń i serwisów stołowych można zaliczyć butliki na trunki, karafki na wino, kieliszki, kufle i czarki do konfitur.

Zakupów szkielek dokonywano przede wszystkim w dużych ośrodkach handlowych, a za takie uchodził Gdańsk, Dubno (w tym czasie ważny ośrodek handlowy) i Warszawa. W miejscach tych kupowano naczynia szklane różnorodnego asortymentu, np.: „42 Tacy bez nogi, 100 Szklanek wysokich, 50 słupek, 50 dzbanuszków na kwiaty, 24 słupek, 100 słupek, 100 słupek, 4 tuziny szklanek, 1 Pokal rżnięty, 12 szklanek przednich, 4 tuzinów taców małych”, czy jak odnotowano 18 lipca 1736 roku: „16 Taców bez nóg, 100 szklanek wysokich, 50 słupek, 50 dzbanuszków na kwiaty, 24 słupek, 100 słupek, 100 słupek, 4 tuziny szklanek, 1 Pokal rżnięty, 12 szklanek przednich, 12 Słupek wielkich, 4 Tuziny Taców małych”¹⁴.

Najbardziej typowym kształtem w tej kolekcji, charakterystycznym dla XVIII-wiecznego szklarstwa, jest kielich większy lub mniejszy, przybierający często kształt fletu o długiej, wąskiej i wysmukłej czaszy. Przeważają obiekty szlifowane i grawerowane, najczęściej w motywy heraldyczne, odnoszące się do konkretnych osób. W tym przypadku, ze względu na rodzinny charakter kolekcji, na ścianach naczyń przeważają herby Rzewuskich, Sanguszków i rodzin z nimi spowinowaconych (m.in. Radziwiłłów, Lubomirskich, Mniszów, Pocięjów i Zahorowskich, Potockich, Zmoyskich i innych). Herbom towarzyszą motywy heraldyczne i monogramy (umieszczane najczęściej po przeciwnej stronie herbu), insygnia sprawowanych urzędów (korony, mitry, laski marszałkowskie, buławy, orde-

ry) i panopliony (np. kotły, bębny, fragmenty uzbrojenia). W wielu przypadkach poprzez odniesienie do konkretnych osób, dla których zostały wykonane obiekty, można je precyzyjnie datować.

Innymi motywami pojawiającymi się na szklach depozytowych są przedstawienia o treści symbolicznej (serca płonące, gołębie, dłonie, jeleń w biegu lub u źródła itd.), charakterystyczne dla tego okresu, także dla hut polskich w XVIII wieku. Oprawę dla tych przedstawień stanowią kartusze, festony roślinne, esowate wici, krzyżujące się gałązki palmy lub wawrzynu. Często pojawiającym się wzorem są arabeski lub groteski z ornamentem roślinnym w postaci wazonów oraz koszy z kwiatami i owocami. Typowym, zaczerpniętym z grafiki motywem są sceny pasterskie, bukoliczne i myśliwskie, ukazujące zwierzęta w ruchu, pełne realizmu przedstawienia na tle krajobrazu z elementami architektury – oddanej w poprawnej perspektywie z dużą dozą realizmu. Pojawiają się nawiązujące do treści dekoracji maksymy i sentencje (po łacinie, po polsku i po francusku), stanowiące opis lub uzupełnienie przedstawienia. Jednym z najważniejszych ze względu na rangę artystyczną przedmiotów w tarnowskiej kolekcji jest kielich z nakrywą z przedstawieniem 12 miesięcy. Personifikacje miesięcy zostały umieszczone w dwóch rzędach, w owalnych medalionach. Datowany jest na około 1740 rok i wiązany z drezdeńską hutą szkła.

W XVIII wieku na terenie Polski następowała asymilacja wzorów i motywów. Na rynku pojawiły się importowane szkła produkowane seryjnie i wzorniki graficzne. Elementy obce stylowo mieszały się z czynnikiem miejscowym ze względu na gusta i upodobania zamawiających. Nie bez znaczenia były też inspiracje napływowych rzemieślników, którym miejscowe manufaktury zawdzięczały wysoki poziom artystyczny i możliwości techniczne. Znakomitym przykładem tego typu poczynań są dwa depozytowe kielichy z przedstawieniem Orfeusza, opatrzone napisami, przechowywane w Muzeum. Mitologiczna scena została ukazana na tle przyrody, w otoczeniu ptactwa i zwierząt. Zdobienie niemalże identyczne obydwóch czasz wiązane jest z osobą Niemca Jana Heinza (pracował w Nalibokach w latach 1724-1744) bądź jego syna Henryka.

O ile podobne tematy i przykłady zarówno form, jak i szkielek znajdują się w innych polskich muzeach i kolekcjach¹⁵, o tyle za wyjątkowy należy uznać zbiór szkielek

14. A.J. Kasprzak, „Szkło różne w gatunkach wyrażone”. Inwentarz pałacu w Lubartowie z 1756 roku, [w:] *Wokół Sanguszków...*, dz. cyt., s. 211; ANKr./29/637/0/-/1032-1037: Rachunki Pawła Karola i Barbary z Duninów XX. Sanguszków z kupcami, rzemieślnikami, tudzież różne drobne, jak pocztowe, pałacu w Warszawie etc. Z lat 1715-1750. Konotacja na brane szkło do konfitury z 29 Xbra 1735, s. 212.

15. B. Szelejejd, *Zbiory szkła w muzeach polskich (wyniki ankiety)*, [w:] *Z dziejów szkła artystycznego w Polsce. Wybór materiałów z sesji naukowej zorganizowanej w 1980 roku przez Muzeum Okręgowe w Jeleniej Górze*, red. M. Buczyński, V. Bujo, Jelenia Góra 1985, s. 6-16.

z hut polskich: Lubaczowa, Naliboków-Urzecza i Cudnowa. O powstaniu ich decydowały uwarunkowania ekonomiczne i powiązania rodzinne.

Lubaczowską hutę szkła we wsi Hucisko Stare założył w 1717 roku Adam Mikołaj Sieniawski herbu „Leliwa”. W 1724 roku powstała huta szkła w Nalibokach, związana z rodziną Radziwiłłów herbu „Trąby”. Jej najświetniejsze lata wiązały się z mecenatem Anny z Sanguszków, żony Stanisława Karola Radziwiłła, siostry Pawła Karola księcia Sanguszki herbu „Pogoń”. Kolejna, założona w Cudnowie huta szklana, związana była bezpośrednio z osobą Pawła Sanguszki i jego żony Barbary Elżbiety z Duninów księżnej Sanguszko herbu „Łabędź”. Pochodzące z niej szkła ze względu na liczbę zachowanych przykładów i sposób szlifowania są wyjątkowe w skali całego kraju.

W depozycie znajdują się zarówno obiekty o najwyższej randze artystycznej, szkła z hut obcych i polskich, gromadzone i troskliwie przechowywane przez stulecia, jak i szkła zwykle, użytkowe, wchodzące w skład większych zastaw i serwisów przeznaczonych do picia różnych gatunków win i napojów. Najciekawsze i najbardziej reprezentacyjne szkła eksponowane są na stałej wystawie w Ratuszu – Galerii Sztuki Dawnej w Tarnowie, gdzie kolejno można zobaczyć pojedyncze przykłady produkcji hut w Nalibokach, Cudnowie i Lubaczowie, a także szkła z terenu historycznego Śląska, Czech i z Saksonii.

Koniec XX wieku był czasem sprzyjającym rozwojowi stanu badań nad polskimi zbiorami, w tym także depozytu Sanguszkowskiego. Projekty badawcze realizowane w 1998 roku oraz kolejno w latach 2000 i 2001 oraz 2003-2005 przez Instytut Chemii i Techniki Jądrowej wspólnie z Muzeum Narodowym w Warszawie oraz ich wyniki opublikowane w latach 1998 i 2018¹⁶ pozwoliły na określenie składu chemicznego zabytkowych szkieł i potwierdziły ich atrybucję¹⁷.

W minionym czasie poszczególne obiekty szklane były udostępniane badaczom i wypożyczane przy okazji ważniejszych wystaw organizowanych zarówno w kraju, jak i poza granicami. Do najważniejszych ze względu na opracowanie depozytu należy zaliczyć dwie wystawy dotyczące szkieł polskich, które miały miejsce w Muzeum

Narodowym w Warszawie¹⁸, które nierzadko doprowadziły do zmiany obowiązującej wcześniej atrybucji tych obiektów.

Funkcjonowanie szkła na przestrzeni lat pod różnymi numerami wynikało z konieczności usystematyzowania zbiorów w obrębie samego Muzeum. Z początkiem lat pięćdziesiątych XX wieku szkło ewidencjonowano równocześnie w dwóch księgach: w „Tymczasowej księdze inwentarza. Dział: II. Ceramika i szkło” i księdze depozytów, którą zaczęto prowadzić zapewne od 1946 roku. Szkło było wpisywane do jednej z tych ksiąg lub równocześnie do obydwóch, gdzie za miejsce pochodzenia uznano „Gumniska”. Stąd symbol „MT.II.” określany jest w katalogu jako dawna numeracja, stary inwentarz „Szkło i ceramika”; symbol „D.” z kolei oznacza depozyt Marii Zamoyskiej. W latach osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych XX wieku rozpoczęto proces rozdzielania obiektów ze względu na użyty materiał, na tzw. nowy inwentarz ceramiki, zwany „Porcelaną”, o symbolu „MT-A-P/”, w przyszłości będzie to także dotyczyć szkła. Ostatecznie powrócono do ewidencji w tzw. starym inwentarzu ceramiki i szkła. Określenia te to historia obiektów pozostających w Muzeum od 1945 roku. Stąd też te dwa określenia w katalogu szkła – „D.” i „MT.II.” – zostały określone jako dawna numeracja. Z prefiksami tymi obiekty w ewidencji muzealnej funkcjonowały do 3 marca 2000 roku, do decyzji Ministra Kultury i Sztuki o wykreśleniu ich z inwentarzy muzealnych. 25 czerwca 2000 roku Muzeum Okręgowe w Tarnowie zawarło nową umowę depozytową z księżną Claude Sanguszką i księciem Pawłem Sanguszką¹⁹, spadkobiercami księcia Romana Sanguszki. W czerwcu 2018 roku książę Paweł został właścicielem tej kolekcji²⁰.

Obiekty ponownie wpisano do księgi depozytowej o symbolu „MT.Dep.” – nadal obowiązującej²¹. Wszystkie te symbole zostały zamieszczone w katalogu, gdyż na przestrzeni lat pod tymi numerami funkcjonowały wzmiankowane muzealia. Tak je wymieniano w katalogach wystaw, opracowaniach naukowych i pod takimi numerami były wypożyczane poza Muzeum.

16. Osobą koordynującą prace z ramienia muzeów była mgr Aleksandra Kasprzak z Muzeum Narodowego w Warszawie. Por. J.J. Kunicki-Goldfinger, J. Kierzek, A.J. Kasprzak, B. Małozewska-Bućko, *XVIII-wieczne naczynia szklane z hut w Nalibokach i Urzeczcu. Badania fizykochemiczne*, Warszawa 1998; J.J. Kunicki-Goldfinger, J. Kierzek, A.J. Kasprzak, B. Małozewska-Bućko, P. Dzierżanowski, *Szkło naczyniowe z Huty Kryształowej pod Lubaczowem na tle szkła okresu baroku w Europie Środkowej: technologia, atrybucja, datowanie*, Warszawa 2018.

17. W roku 1998 w związku z wystawą szkieł w Muzeum Narodowym w Warszawie przebadano w sumie 26 szkieł nalibockich, a w 2000 roku – 75 szkieł, w tym szkła depozytowe.

18. A.J. Kasprzak, *Szkło z hut Radziwiłłowskich. Naliboki (1772-1862). Urzeczce (1737-1846)*, t. 1-2, Warszawa 1998; *Szkła z Huty Kryształowej...*, dz. cyt.

19. Zmarła 21 września 2020 roku księżna markiza Klaudia Anna Elżbieta des Roys d'Eschandelys, była żoną księcia Romana Sanguszki (1903-1984).

20. Akt notarialny z 29 czerwca 2018 roku, określający prawo do własności depozytu.

21. Księga depozytów prowadzona jest w sposób ciągły od momentu jej założenia w 1946 roku aż po dzień dzisiejszy. Formalnie nie posiadała ona symbolu literowego (używanego jako prefiks dla kolejnych numerów księgi). Numery ewidencyjne nanoszone na numery poprzedzone były literą „D”. W okresie późniejszym, zaczęto posługiwać się prefiksem „MT.Dep.”. Ponieważ niektóre z obiektów należących do depozytu Sanguszków wpisane były do księgi depozytów dwukrotnie (pierwszy raz w latach pięćdziesiątych XX wieku i drugi raz po 2000 roku), w katalogu podano je w ich oryginalnych brzmieniach (z prefiksem „D.” dla pierwszego wpisu do księgi oraz „MT.Dep.” dla drugiego).

Obiekty te wpisywano do kolejnych ksiąg pod różnym nazewnictwem, często inaczej określając miejsce pochodzenia w stosunku do pierwotnych kwitów depozytowych z lat 1949 i 1951. Zmiana atrybucji szkielek i ich nazewnictwa stanowi wynik ewoluującego stanu wiedzy na temat historii szklarstwa polskiego i europejskiego, organizowanych wystaw i opublikowanych katalogów zbiorów muzealnych²². W katalogu użyto nazw i proveniencji zgodnie z aktualnym stanem wiedzy i na podstawie porównania do podobnych bądź analogicznych opublikowanych obiektów.

Ponieważ atrybucja szkielek określana jest bądź na podstawie ich jednoznacznych cech stylistycznych, bądź materiałów archiwalnych, ikonograficznych i porównawczych, nie zawsze można było ustalić miejsce pochodzenia obiektu. Skutkuje to licznymi znakami zapytania i umieszczeniem tych obiektów w osobnych częściach katalogu: „Niezidentyfikowane huty polskie” i „Szkła różne i o nieustalonej proveniencji”. Tarnowski depozyt nie posiada sygnatur, napisów ani cech (weduty i inne) pozwalających na przypisanie szkielek konkretnemu warsztatowi lub wykonawcy. Atrybucja i pochodzenie szkielek są zgodne z najnowszym stanem badań.

W tzw. nowym inwentarzu porcelany grupowano przedmioty z uwagi na ich formę i miejsce powstania. W tej też kolejności je ewidencjonowano. W prezentowanym katalogu szkła starałam się iść tym śladem, zestawiając podobne obiekty obok siebie, pomimo że często podobne szkła posiadają odległą – dawną numerację. Rozbieżność w kolejności numeracji ma swoją przyczynę w tym, że w trakcie ewidencjonowania depozytu Marii Zamoyskiej obiekty pozyskane przez Muzeum w kolejnych transzach (w latach 1949 i 1951) były rozpakowywane ze skrzyń i w tej kolejności wpisywane do ksiąg ewidencyjnych. Stąd w dawnej księdze depozytowej i w inwentarzu „Ceramika i szkło” obok siebie sąsiadują całkowicie przypadkowe pod względem stylistycznym i formalnym obiekty. I tak w jednym przypadku kielich z nakrywą (z personifikacją 12 miesięcy) został pierwotnie rozdzielony i wpisany do dwóch inwentarzy. Sam puchar – do depozytu, a nakrywa – do inwentarza muzealiów. W katalogu zestawione zostały ze sobą te

obydwa obiekty, chociaż formalnie nie należą do jednego właściciela. Ten sam przypadek dotyczy dwóch innych zespołów, z których tylko jedną część przypisano do depozytu. Docelowo, wzorem porcelany, powstanie tzw. nowy inwentarz szkła, uwzględniający nierzadko nową atrybucję i datowanie szkielek, zweryfikowaną w tym katalogu.

Katalog został podzielony na następujące rozdziały i podrozdziały: 1. Szkło polskie: 1.1. Huta Kryształowa w starostwie lubaczowskim; 1.2. Huta Szkła Kryształowego w Nalibokach i Huta Zwierciadłana w Urzeczcu; 1.3. Huta Szkła w Cudnowie; 1.4. Niezidentyfikowane huty polskie; 2. Szkło śląskie; 3. Szkło czeskie; 4. Szkło niemieckie; 5. Szkła różne i o nieustalonej proveniencji. Na końcu każdego rozdziału znajdują się zidentyfikowane pod względem miejsca pochodzenia nakrywki. Z wyjątkiem ostatniego rozdziału, gdzie oprócz zbioru nierozpoznanych szklanych nakryw znajdują się szklane korki.

Obiekty zostały opracowane według schematu: numer obiektu w katalogu; tytuł/nazwa obiektu; numer inwentarza; dawne numery; materiał, technika; wymiary: wysokość, jedna większa średnica; opis obiektu z krótką charakterystyką (w tym napisy, znaki, ich treść); miejsce pochodzenia (twórca/wytwórnia); datowanie; bibliografia (odnotowanie w literaturze przedmiotu, udział w wystawach).

Każdej nocie towarzyszy przynajmniej jedno zdjęcie obiektu. W przypadku opisu kompletów jednakowych obiektów (szklanki, kieliszki, flaszki, karafki) za celowe działanie uznano opracowanie jednej noty ze zdjęciem. W innych przypadkach – przy jednej nocie katalogowej – zamieszczono więcej niż jedno zdjęcie pozornie jednakowych obiektów, jednak różniących się detalami w wykonaniu grawerunku bądź wyróżniających się swoją wyjątkowością i znaczeniem dla rangi kolekcji. W przypadku kilku obiektów nota została opatrzona więcej niż jednym zdjęciem, najczęściej detalem prezentowanego obiektu.

Osobne zagadnienie stanowią liczne w zespole korki (38) i nakrywy do kielichów (113), które – jeżeli udało się ustalić ich proveniencję – zamieszczone zostały obok not obiektów odnoszących się do konkretnych manufaktur bądź miejsc ich pochodzenia. W przypadku braku ich atrybucji zostały zaprezentowane w ostatnim rozdziale i usystematyzowane według czasu powstania. Ze względu na analogiczny wygląd lub wspólne cechy stylistyczne obiekty te są zgrupowane w zespoły, co skutkuje ich wspólnym opisem i zamieszczeniem jednego zdjęcia. Przy czym każdorazowo wymieniono wszystkie numery inwentarzowe obiektów i podano ich wymiary.

22. G. Haase, *Sächsisches Glas vom 17 bis zum Anfang des 19 Jahrhunderts*. Katalog, Dresden 1975; *Kraj skrzydlatych jeźdźców. Sztuka w Polsce 1572-1764*. Katalog wystawy – Zamek Królewski w Warszawie, sierpień – listopad 2000, red. J.K. Ostrowski, P. Krasny, K. Kuczman, Warszawa 2000; *Orzeł Biały – 700 lat herbu Państwa Polskiego*. Katalog wystawy – Zamek Królewski w Warszawie, red. S.K. Kuczyński, Warszawa 1995; *Pod jedną koroną. Kultura i sztuka w czasach unii polsko-saskiej*, praca zbiorowa, Warszawa 1997; *Unter einer Krone. Kunst und Kultur der sächsisch-polnischen Union, Ausstellung im Dresdner Schloß vom 24. November bis 8. März 1998*, praca zbiorowa, Leipzig 1997; *Za Ojczyznę i Naród. 300 lat Orderu Orła Białego*. Katalog wystawy – Zamek Królewski w Warszawie, red. M. Męclewska, A. Szczecina-Berkan, M. Zawadzki, Warszawa 2005.

W katalogu zostały zamieszczone wszystkie obiekty wchodzące w skład depozytu. Te, które znajdują się na stałych ekspozycjach, jak i pozostałe, nieekspozowane muzealia, także te niepublikowane do tej pory. Katalog stanowi podstawowy materiał źródłowy dla dalszych badań

i studiów porównawczych dla muzealników, naukowców i kolekcjonerów szkła. Mam nadzieję, że oddając do Państwa rąk ten katalog, sprawimy Państwu taką samą przyjemność, jaką my mamy, obcując na co dzień z tymi niezwykłymi, szklanymi przedmiotami – kruchymi świadkami historii.

Introduction

The subject of this work is the glass deposit of Sanguszko Princes in the District Museum in Tarnów. Sanguszko Princes were the owners of palaces in Sławuta and Pidhirtsi (bought with the furnishing from Rzewuski family). During the First World War and after that, glass from Sławuta and Pidhirtsi was transported (which surely depleted the primary collection), among others, to the palace in Gumniska near Tarnow (at present, Tarnow district) and most of it stayed there. From autumn 1944, as a result of Princes Sanguszko's decision, the most valuable family heirlooms, archives and 28 boxes with porcelain and glass were evacuated and transported to the place of residence of Princess Konstancja Sanguszko. After her death (1946), the last representative of the family living in Poland after World War II, her sister, Maria Zamoyska, took care of the possessions. On behalf of Princess Konstancja's son, Roman, she deposited glass and porcelain evacuated from Gumniska in the Museum of Tarnow Region. In June 2000, a new depositary agreement was concluded between his heirs, Princes Klaudia and Paweł Sanguszko, and the Museum.

The glass deposit consists of two combined family collections of the Sanguszkos and the Rzewuskis. It includes both utility and decorative objects in various forms and intended for different purposes. They were produced in different Polish and foreign glassworks. Unique collections come from Polish manufactories related to Sanguszko family: from Naliboki-Urzecze (the patronage of Anna Sanguszko, Paweł Karol's sister) and from Cudnów (the property of Paweł Sanguszko and his wife, Barbara), as well as from Lubaczów (the collection left by the Rzewuskis), and from the areas of historical Silesia, Czechia, Germany and Saxony.

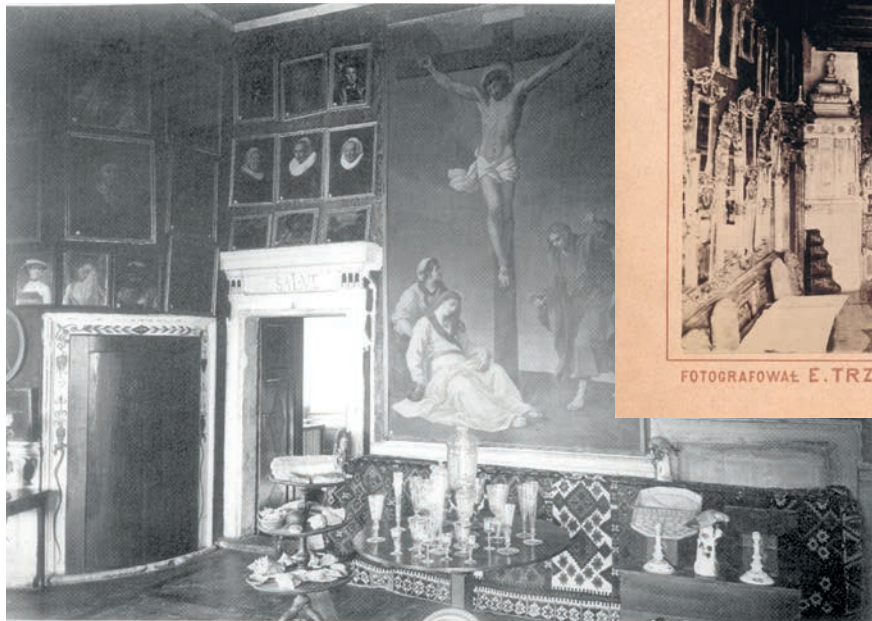
The deposit glassware is usually ground and engraved, often in the coats of arms of Rzewuski, Sanguszko, families related and linked by marriages to them, insignia of offices and panoplies. There are also depictions which were sym-

bolic in content, pastoral, bucolic and hunting scenes. The setting for the decorations are often floral motifs, maxims and adages.

One of the most important glass pieces are a 18th century goblet with the depiction of 12 months and two goblets depicting Orpheus, attributed to Heinz's workshop.

Due to the evolving state of knowledge and the attempts to systematize the collection, the objects had different inventory symbols and names. The first elaboration of Sanguszko glass, describing the most valuable 17th century glassware from Pidhirtsi castle was created owing to Princess Konstancja Sanguszko. Then, from the moment of handing them over to the Museum of Tarnow Region, the deposit glassware was studied by the curator, Paulina Chrzanowska. Borrowings to various Polish and foreign exhibitions, as well as research projects in most cases enabled to confirm the attribution of the objects. It should be mentioned that the glassware does not have signatures, inscriptions, vedutas, or any other features which would enable to attribute the objects to a given workshop or a craftsman.

The catalogue is divided into chapters by places of origin of the glassware and the glassworks where the glassware was produced. The last chapter, entitled "Glassware of unidentified provenance" included, in addition to the objects whose attribution was not possible to determine univocally, also the set of corks and lids for goblets which could not be matched to other deposit glass pieces. The objects were grouped by the glassworks and described according to the following pattern: object number in the catalogue; title/name of the object; inventory number; material, technique; dimensions: height, one bigger diameter; the object description with short characteristics (including inscriptions and signs); dating; bibliography (marked in the literature of the subject, participation in exhibitions).

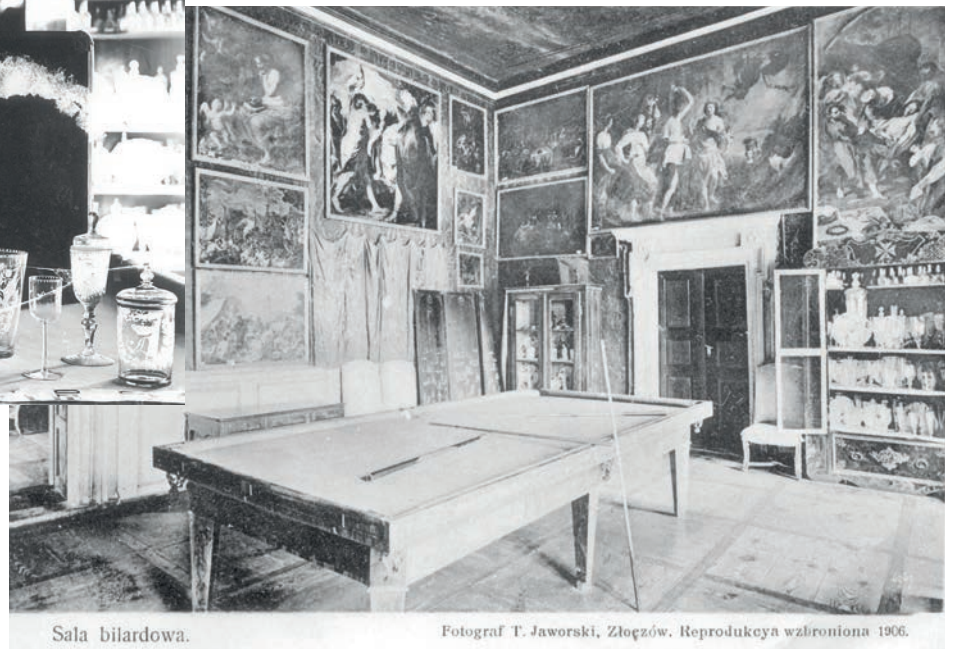

106. Podhorzec, pałac. Przedpokój pokoju Żółtego. Widok w kierunku pd.-zach. Fot. E. Trzemeski, ok. 1880.

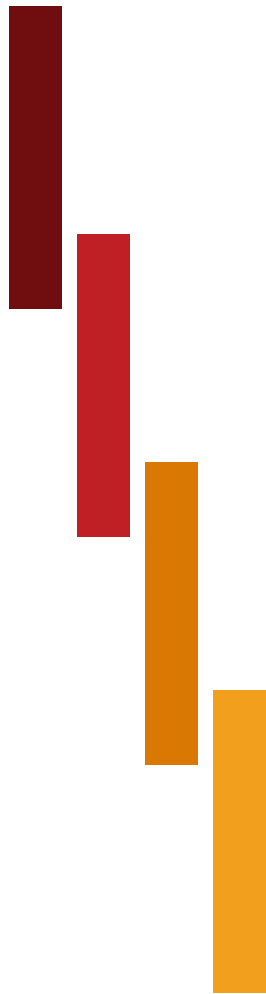
PODHORZEC
FOTOGRAFOWAŁ E. TRZEMESKI Sala zwierciadlana NAŚLADOWNICTWO ZASTRZEŻONE

Zdjęcia archiwalne z Podchorzec ukazujące ekspozycję szkła (1880 i 1906 rok), ze zbiorów Muzeum Okręgowego w Tarnowie

Sala bilardowa.

Fotograf T. Jaworski, Złoczów. Reprodukcyja wzbroniona 1906.

1. _____
Szkło polskie

Powstawanie na ziemiach polskich hut w drugiej połowie XVII wieku i na początku XVIII wieku ma swoje uzasadnienie w sytuacji politycznej i gospodarczej II Rzeczypospolitej. Prowadzone w tym czasie liczne wojny zniszczyły kraj i pośrednio doprowadziły do upadku różnych form wytwórczości rzemieślniczej i przemysłu. Sposobem na odrodzenie gospodarcze tych obszarów, po towarzyszącym wojnom zjawiskom (głód, choroby, wyludnienie, migracja), miał być rozwój przemysłu w oparciu o surowce i lokalną siłę roboczą. Do organizacji i uruchomienia produkcji sprowadzano fachowców z zagranicy. Brano też pod uwagę dostęp do szlaków komunikacyjnych, umożliwiając handel tym towarem. W nurcie tym znalazły się huty szklane, początkowo produkujące szkło gospodarcze i na potrzeby bieżące – szkło okienne.

Pierwszą znaną z literatury przedmiotu polską hutą, w której produkowano wysokogatunkowe luksusowe szkło zarówno pod względem technologicznym, jak i artystycznym, była huta szkła na Bielanach pod Warszawą. Założona przez króla Augusta II Mocnego funkcjonowała w latach ok. 1710-1725¹, przede wszystkim w oparciu o specjalistów sprowadzonych z Saksonii. Przez 10 lat kierował nią Konstanty Franciszek Fremel, hutnik z Drezna.

Właścicielami pozostałych największych hut polskich założonych w XVIII wieku byli wzorujący się na dworze saskim polscy magnaci. Mogli pozwolić sobie na ten luksus, dysponując rozległymi latyfundiami bogatymi w wodę i lasy – podstawowe elementy pozwalające na sprawne funkcjonowanie hut. Zaspokajali tym samym swoje wielkopańskie ambicje. Posiadanie prywatnych hut generowało liczne koszty związane z utrzymaniem manufaktur i grona wyspecjalizowanych rzemieślników (szlifierzy i rytowników), jednak dawało zaplecze w postaci bezpośredniego dostępu do luksusowych wyrobów własnych. Z czasem w dużej mierze zaspokajało całkowicie popyt na te wyroby, ograniczając sprowadzanie szkła z Niemiec, Śląska i Czech.

Wysokiej klasy fachowcy często zmieniali miejsce zatrudnienia. Tak stało się w przypadku Konstantego Franciszka Fremela, który został zatrudniony przez Adama Mikołaja Sieniawskiego i po hucie na Bielanach zajął się organizowaniem Huty Kryształowej w starostwie lubaczowskim, działającej od 1717 roku. Właścicielką hut, tym razem w Nalibokach (od 1722 roku) i w pobliskim Urzeczcu (od 1737 roku), była Anna z Sanguszków Radziwiłłowa, która także uruchomiła swoje manufaktury w oparciu o wiedzę i umiejętności specjalistów sprowadzonych z Saksonii. W Urzeczcu specjalizowano się w produkcji zwierciadeł szklanych, tak popularnych w XVIII wieku, a przeznaczonych do wystroju

wielkich reprezentacyjnych pałacowych sal – gabinetów zwierciadlanych. Z czasem w hucie tej produkowano także serwisy i zastawy stołowe.

Ostatnią dobrze rozpoznaną hutą polską była huta szkła w Cudnowie, założona w 1743 roku przez Pawła Karola Sanguszkę, brata Anny Radziwiłłowej. Z pewnością huta ta bazowała na doświadczeniach i systemie produkcji hut nalibocko-urzeckich. Stała się też miejscem eksperymentów i poszukiwań własnej, odrębnej stylistyki (dzięki wprowadzonemu szlifowi), odróżniającej jej wyroby od innych współczesnych jej hut.

Huty zamieniały swoje lokalizacje, co uwarunkowane było wyczerpywaniem się surowców naturalnych, zmianami w systemie zarządzania i handlem wyrobami hutniczymi. Istotne były też uwarunkowania geopolityczne. Większość mniejszych hut nie przetrwała, brak także archiwaliów z nimi związanych. Często o ich istnieniu świadczą jedynie dawne nazwy miejscowości: Szkło, Huta Szklana, Hucisko, Rudy i inne, popularne na mapie Polski. Sprawia to, że część szkła określanego jako „polskie” nie posiada pewnego źródła pochodzenia. Zespół cech stylistyczno-formalnych pozwala grupować je jednak razem i uznawać za wyroby polskie.

Depozyt książąt Sanguszków stanowi wyjątkowy zbiór szkła polskich na tle innych kolekcji magnackich. Z jednej strony obiekty szklane z Podhorzec swym pochodzeniem związane są z magnackim rodem Rzewuskich i Lubomirskich (szkła lubaczowskie)². Z drugiej – z książęcym rodem Sanguszków i stanowią wyraz ich dążenia do osiągnięcia wysokiego prestiżu społecznego. Dzięki więzom Pawła Karola Sanguszki z Anną Radziwiłłową (jego siostrą) w depozycie znalazły się szkła nalibocko-urzeckie. Z kolei Paweł Karol Sanguszko był w pomysłodawcą i właścicielem huty szkła w Cudnowie.

Tarnowski depozyt stanowi kolekcję cennych, pojedynczych, unikatowych kielichów (i fletów) szklanych, charakteryzujących się wysokim poziomem masy szklanej i znakomitą zdobniczością. A najważniejsze – pewną proveniencją. Zamieszczone na szklach herby własnościowe wskazują na rozległe koneksje rodzinne w obrębie rodów magnackich (na przykładzie Rzewuskich i Sanguszków), powiązania i sympatie polityczne. Dzięki herbom poszczególne szklane przedmioty można przypisać konkretnym postaciom historycznym w XVIII-wiecznej Polsce.

Osobne miejsce w katalogu zostało poświęcone obiektom znajdującym się w depozycie, a pochodzącym z „niezidentyfikowanych hut polskich”. Większość z nich datowana jest na koniec XVIII i początek XIX wieku. Szkła te czekają na swoją atrybucję.

1. Huta powstała po 1710 roku, najprawdopodobniej ok. 1713 roku. Por. A. Szkurłat, *Szkło. Katalog zbiorów. Zamek Królewski w Warszawie i Fundacja Zbiorów im. Ciechanowieckich*, Warszawa 2008, s. 15.

2. Książę Władysław Sanguszko w 1865 roku zakupił pałac w Podhorcach wraz z całym wyposażeniem, w skład którego weszło zabytkowe szkło.

The Collection of Polish Glassware in the Museum of Tarnow Region

Summary

In the Sanguszkos' deposit from the Museum of Tarnow Region we mainly deal with Polish glassware from the 18th century and later. Neither earlier glassware nor that dating to the 20th century occur in it.

In the second half of the 17th century and at the beginning of the 18th century, as a consequence of the economic revival of Poland and the development of industry, glassworks began to be established. Initially, they produced household glass and the glass for current needs, e.g. window glass. The first modern Polish glassworks manufacturing luxury glass was glassworks in Bielany near Warsaw, established by king August the Strong in circa 1710. It was founded based on the experience of specialists brought from Saxony. Other glassworks, usually established by magnates, also initially relied on specialists from abroad. Well-known Polish glassworks represented in the deposit, included Huta Kryształowa in Lubaczów County, the glassworks in Naboliki and nearby Urzecze, as well as the glassworks in Cudnów.

The collection of Polish glassware consists mainly of single, unique goblets (and flutes), with a high level of glass mass and ornaments. Some of them (mainly Lubaczów glassware) come from Sławuta and Pidhirtsi, bought by Sanguszko family, and connected with Rzewuski and Lubomirski families. Some come from glassworks directly related to Sanguszko family (Cudnów and Naliboki-Urzecze glassware). In most cases the set of stylistic and formal characteristics and preserved archive documents prove their Polish origin. The glassworks did not operate long. It was probably caused by the fact that foundries in Poland, due to the geopolitical situation, changes in the management system and trade, changes in the rights of ownership, were closed. The state of knowledge on that systematically evolves.

1.1. Huta Szkła Kryształowego w starostwie lubaczowskim

1.1. Huta Szkoła Kryształowego w starostwie lubaczowskim

Huta Szkoła Kryształowego w starostwie lubaczowskim została założona na przełomie 1717 i 1718 roku przez Adama Mikołaja Sieniawskiego (1666-1726), hetmana wielkiego koronnego, od roku 1687 żonatego z Elżbietą Heleną z Lubomirskich (†1729), córką Stanisława Herakliusza Lubomirskiego i Zofii Opalińskiej. Po jej śmierci starostwo wraz z hutą otrzymał Jan Szembek (†1731) – kanclerz wielki koronny, a po nim w 1737 roku jego zięć Jerzy Augustyn Mniszech (1715-1778) – kasztelan krakowski, starosta lubaczowski i marszałek nadworny koronny. W 1778 roku dobra lubaczowskie stały się częścią dóbr kameralnych, przechodząc na własność skarbu cesarskiego Austrii.

Miejscem pierwotnej lokalizacji huty w 1717 roku była wieś Hucisko Stare koło Brusna (dzisiaj: Huta Stara), gdzie w czwartej ćwierci XVII wieku działała inna huta szklana. W 1756 roku huta lubaczowska została przeniesiona w okolice Smolina (dzisiaj wieś: Huta Kryształowa). Zamknięta została z końcem XVIII wieku.

Huta lubaczowska była drugą – po warszawskiej, królewskiej hucie na Bielanach – polską hutą produkującą szkło kryształowe. Do jej budowy i rozruchu sprowadzono Konstantego Franciszka Fremela (1667-1748)¹, saksońskiego hutnika i technologa szkła, po 1710 roku związanego z hutą szkła na Bielanach. Pozostałych rzemieślników zatrudnionych do pracy w hucie sprowadzono z zagranicznych ośrodków: Śląska, Saksonii i Czech.

Czas największego rozkwitu huty to lata dwudzieste XVIII wieku. Już w tym czasie produkowano w niej wysokiej jakości szkło kryształowe, o charakterystycznych dla huty kształtach naczyń i motywach zdobniczych. Należały do nich nierzadko okazałe kielichy, flety o wysokości od 30 do 60 cm, często zdobione na całej powierzchni w typowy dla tej huty wzór „karpiej łuski” i „plastra miodu”. W latach czterdziestych XVIII wieku nastąpiło obniżenie poziomu produkowanych wyrobów. W miejsce okazjonalnych, wykonanych i zdobionych na indywidualne zamówienie produktów proponowano znacznie szerszy asortyment szkła stołowego i świeczników. Huta produkowała przede wszystkim wyroby przeznaczone dla dworu Adama Mikołaja Sieniawskiego i zaprzyjaźnionych z nim rodów magnackich.

Kluczowe znaczenie dla ustalenia proveniencji szkielec lubaczowskich w zbiorze tarnowskich szkielec depozytowych miała wystawa zorganizowana w 2005 roku w Muzeum Narodowym w Warszawie i towarzyszący jej katalog, powstały pod redakcją Aleksandry J. Kasprzak². W trakcie prac nad katalogiem, na podstawie zebranych materiałów archiwalnych i w oparciu o szkielec znajdujące się w polskich i lwowskich muzeach, w dwóch przypadkach zmieniono atrybucję szkielec, z nalibocko-urzeckich na lubaczowskie.

Charakteryzując kolekcję szkielec depozytowych znajdujących się w tarnowskim Muzeum, można wyodrębnić spośród nich dużą grupę szkielec z herbami. Umieszczone na powierzchni czaszy w owalnych rezerwach, często w kartuszu, z panoplionami i insygniami sprawowanych urzędów, z motywami roślinnymi – odnoszą się do konkretnych historycznych postaci związanych z Aleksandrem Sieniawskim. Do takich kielichów należą okazałe szkielec z herbami: „Leliwa” (Mikołaja Adama Sieniawskiego), „Denhoff” (Stanisława Denhoffa), „Krzywda” (Stanisława Mateusza Rzewuskiego), „Wieniawa” (Stanisława Leszczyńskiego) czy „Pogoń” pod mitrą książęcą (Pawła Karola Sanguszki lub Augusta Aleksandra Czartoryskiego), „Pilawa” (Stefana Potockiego), „Prus III” (Aleksandra Jana Jabłonowskiego), „Lis” (Stanisława Chomętowskiego), „Mniszech” (Jerzego Augusta Mnischa) i inne. Odnoszą się one także do osób z kręgu Rzewuskich, z nimi spokrewnionych i skoligaconych. Tą drogą, poprzez Podhorce, weszły do zbiorów Sanguszkowskich. Ich miejsce w zbiorze zostało ustalone na podstawie przeprowadzonych kwerend i badań archiwalnych.

Osobny zbiór stanowią wyjątkowej urody szkielec szlifowane na całej powierzchni czaszy. Głębokie plastyczne szlify tworzą geometryczne wzory podkreślające kształty kielichów. Zróżnicowana powierzchnia naczyń mieni się światłem. Jedyne wolne miejsce pozostaje rezerwa przeznaczona na herb, np. kielichy z herbami: „Krzywda” Stanisława Mateusza Rzewuskiego i „Denhoff” Stanisława Denhoffa. Ten typ szlify nie występuje na innych szkielec pochodzących z tego okresu. Bogactwo i oryginalność szlify sprawia, że kielichy te mogłyby uchodzić za pokaz możliwości szlifierskich rzemieślników zatrudnionych w hucie w Lubaczowie.

1. Konstanty Franciszek Fremel (1667-1748) z pochodzenia Włoch, saski rzemieślnik, twórca hut szkła i kryształów w Rzeczypospolitej. Jeden z najbardziej uzdolnionych mistrzów szklarskich przełomu XVII i XVIII wieku.

2. *Szkielec z Huty Kryształowej w starostwie Lubaczowskim. 1717/1718 – koniec XVIII w.*, red. A.J. Kasprzak, Warszawa 2005. Wystawa pod tym samym tytułem miała miejsce w Muzeum Narodowym w Warszawie w 2005 roku.

Podobnie motyw „karpiej łuski” i „plastra miodu” stały się znakami rozpoznawczymi dla wyrobów pochodzących z tej huty. Są to z jednej strony kielichy z herbami: „Pilawa”, „Prus III”, „Waga” i „Korczak”, z drugiej flety szlifowane na całej swej powierzchni.

W repertuarze motywów zdobniczych znalazły się ponadto elementy roślinne, winna latorośl oplatająca całą powierzchnię fletu, girlandy roślinne. W innych okazach postacie i zwierzęta (np. lew, jeleń, zając, lis, pies, dzik), dekoracyjny, regencyjny ornament wstęgowo-cęgowy wkomponowany w finezyjną roślinność. W przypadku kielicha posiadającego nakrywą jej grawerunek nawiązywał do zdobienia stopy naczynia. Pojedynczymi przykładami form i zdobienia były delikatna, cienkościenna szklaneczka dekorowana wicią roślinną przy wylewie i kielichy z pustym kartuszem, przeznaczonym do dekoracji na życzenie zamawiającego.

Poza depozytem znalazły się dwa cenne kielichy lubaczowskie. Weszły one w skład mienia podworskiego, skutkiem reformy rolnej w 1945 roku przewiezione z Gumnisk

do Muzeum. Jest to imponujących rozmiarów flet (56 cm), na powierzchni czaszy zdobiony w motyw „karpiej łuski”, z rezerwą, z podwójnym kartuszem. Herby odnoszą się do Pawła Karola (1680-1750) księcia Sanguszki („Pogoń”) i jego drugiej żony Marianny z Lubomirskich („Szreniawa”). Data jej śmierci, 1729 rok, zawęża czas powstania obiektu do lat 1718-1729. Jest to najwyższe (54,3 cm) i jedno piękniejszych szkiele pochodzących z pierwszego okresu działalności huty. Drugim przykładem jest okazały kielich z herbem „Pogoń” Pawła Karola Sanguszki lub Augusta Aleksandra Czartoryskiego (1697-1782). Na gładkich ścianach wyryto herb, w otoczeniu panopliów, kotłów i bębnow, co zawęża określenie jego właściciela do dwóch wspomnianych historycznych postaci.

Prezentowane szkła lubaczowskie z depozytu książąt Sanguszków, ze względu na kunszt i precyzję zdobienia, uchodzą za jedno z najpiękniejszych zachowanych wyrobów pochodzących z Huty Kryształowej w starostwie lubaczowskim. Kolekcja ta uważana jest przez znawców przedmiotu za wyjątkową, najważniejszą w zbiorach polskich.

Huta Kryształowa in Lubaczów County

Summary

Glassware from Huta Kryształowa in Lubaczów County, which is part of the collection of the Museum of Tarnow Region is regarded to be one of the most beautiful and most important products of that glassworks in the scale of Poland.

Huta Kryształowa in Lubaczów County was founded by Adam Mikołaj Sieniawski at the turn of 1717 and 1718 near Brusno (today: Huta Stara). After the death of his wife, Elżbieta née Lubomirska, it changed owners many times. It lasted till the end of the 18th century when it was closed. Objects from it went to Sanguszko family, and owing to that, became part of the deposit in The Museum of Tarnow Region, the majority of it as the elements of furnishing bought by the family to the Pidhirtsi Castle.

Huta Kryształowa produced mainly goods intended for the court of Adam Mikołaj Sieniawski and to noble families befriended with him. Established by Konstanty Franciszek Fremel, it was supplied by craftsmen brought

from Silesia, Saxony and Czechia. It manufactured high quality glass, often decorated on the whole surface with, typically, patterns of carp scale and honeycomb. Quite often plant motifs, figures and animals, as well as ribbon-pincer regency ornament were used as decoration.

When confirming the attribution of Lubaczów glassware in the Museum of Tarnow Region works connected with the exhibition in the National Museum in Warsaw and the accompanying catalogue were extremely helpful.

The glassware may be divided into two groups. The first one are objects with coats of arms (“Leliwa”, “Krzywda”, “Wieniawa” and “Pogoń”, among others) of people most often related to Adam Mikołaj Sieniawski. The coats of arms are arranged in the oval framing with panoply, insignia and plant motifs. The other group is glassware minutely ground on the whole cup surface (deep cuts create geometrical patterns).

1. Kielich z herbem „Leliwa”

MT.Dep.3672

dawne numery: D.1355, MT.II.898

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane (częściowo polerowane)

Wymiary: wys. 26 cm, śr. stopy 11,1 cm

Stopa okrągła, trzon w formie tralki, z gałką i talerzykami, fasetowany z soczewkami, czasza stożkowata, u nasady zaokrąglona, szlifowana. Dekoracja rytowana: na czaszy jednostronna – kartusz herbowy, ujęty po bokach w panoplia, pod koroną szlachecką z klejnotem, owalne matowe pole z polerowanym herbem „Leliwa”, przy krawędzi wylewu matowy pasek z półkropek i kresek; na stopie – na osi kartusza – skrzyżowane gałązki przewiązane kokardą: zdwojona palmowa i laurowa.

Kielich z herbem i oznakami urzędu Adama Mikołaja Sieniawskiego (†1726), hetmana wielkiego koronnego.

Twórca/wytwórnia: Huta Kryształowa w starostwie lubaczowskim
Datowanie: między 1718 a 1726 rokiem

Bibliografia: Świerż 1914, Nr kat. 8, s. 27; Corpus, kat. 4; Chrzanowska 1952, tabl. Nr 29; Chrzanowska 1988, il.; Kasprzak (red.) 2005, poz. 5, s. 104 i il.; Kasprzak 2007, s. 215, il. 1; Kunicki-Goldfinger i in. 2018, Nr pom. 1417.

Ekspozycja stała: Ratusz – Galeria Sztuki Dawnej

2. Kielich z herbem „Prus III”

MT.Dep.3702

dawne numery: D.1386, MT.II.928

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane (częściowo polerowane)

Wymiary: wys. 22 cm, śr. stopy 10,8 cm

Stopa okrągła, trzon w formie tralki z gałką i talerzykami, fasetowany, czasza stożkowata (lejek), przy nasadzie lekko zaokrąglona rzędem soczewek, na całej powierzchni fasetowana. Dekoracja rytowana: na czaszy jednostronna - w kartuszu herbowym na tle panoplii, z rzędem kotłów, beczki i bębnow z kulami, pod koroną szlachecką z klejnotem, w okrągłym polu herb „Prus III”; na stopie skrzyżowane, przewiązane kokardą gałązki: zdwojona palmowa i laurowa.

Kielich z herbem i oznakami urzędu być może należącymi do Aleksandra Jana Jabłonowskiego (†1733), chorążego wielkiego koronnego, od 1698 męża Teofili Sieniawskiej (1677-1754), siostry Adama lub Jana Stanisława (1669-1731), wojewody ruskiego (1697). Twórca/wytwórnia: Huta Kryształowa w starostwie lubaczowskim
Datowanie: lata 20. XVIII wieku

Bibliografia: Świerż 1914, Nr kat. 13, s. 34; Corpus, kat. 28; Kasprzak (red.) 2005, poz. 35, s. 128-129, il. s. 129; Kunicki-Goldfinger i in. 2018, Nr pom. 1446.

Ekspozycja stała: Ratusz - Galeria Sztuki Dawnej

3. Kielich z herbem „Krzywda”

MT.Dep.3553

dawne numery: D.978, MT.II.781

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane (częściowo polerowane)

Wymiary: wys. 25,7 cm, śr. stopy 10,6 cm

Stopa okrągła, szlifowana od dołu w rząd pojedynczych podłużnych soczewek, trzon w formie tralki z kulistą gałką i talerzykami, fasetowany z soczewkami, czasza stożkowata (lejek) lekko zaokrąglona, szlifowana na całej powierzchni dwustronnie: rezerwa ograniczona szeroką linią z promieniami, z drugiej strony rozeta ośmiopłatkowa z soczewkami, promieniami, kompozycje rozdzielone liniami z drobnymi listkami. Dekoracja rytowana: na czaszy jednostronna - w kartuszu herbowym z panopliami ze skrzyżowanymi buławami hetmańskimi, od dołu z rzędem złożonym z bębnow, beczki, kotłów z kulami, pod koroną szlachecką z klejnotem, w owalnym matowym polu polerowany herb „Krzywda”; na stopie - wieniec z linii z drobnymi listkami.

Kielich z herbem i oznakami urzędu Stanisława Mateusza Rzewuskiego, hetmana wielkiego koronnego (1726-1728).

Twórca/wytwórnia: Huta Kryształowa w starostwie lubaczowskim
Datowanie: między 1726 a 1728 rokiem

Bibliografia: Świerż 1914, Nr kat. 45, s. 67; Corpus, kat. 9; Chrzanowska 1952, tabl. 31; Kasprzak (red.) 2005, poz. 47, s. 134-135 i il.

Ekspozycja stała: Ratusz - Galeria Sztuki Dawnej

4. Kielich z herbem „Denhoff”

MT.Dep.3547

dawne numery: D.972, MT.II.775

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane (częściowo polerowane)

Wymiary: wys. 25,4 cm, śr. stopy 10,8 cm

Stopa okrągła, lekko uniesiona, przy krawędzi podwinięta, szlifowana od dołu w rząd podłużnych promienistych soczewek, trzon w formie tralki z gałką, fasetowany, czasza stożkowata, wysoka, u nasady zaokrąglona, szlifowana na całej powierzchni, dwuosiowa – okrągła rezerwa zamknięta w sercu z promieniami wypełnionym zygzakowatym ornamentem, z drugiej strony – dwoma pionowymi trójkątami z karbowaniem. Dekoracja rytowana: na czaszy jednostronna – w rezerwie, kartusz herbowy ujęty po bokach w panoplia z buławami, pod koroną szlachecką z klejnotem, w okrągłym polu herb „Denhoff”; na stopie – wieniec z liści i owoców wawrzynu.

Kielich z herbem Stanisława Denhoffa (ok. 1763-1728), hetmana polnego litewskiego (1709-1728) i wojewody połockiego (1772-1728). Twórca/wytwórnia: Huta Kryształowa w starostwie lubaczowskim
Datowanie: między 1724 a 1728 rokiem

Bibliografia: Świerż 1914, Nr kat. 11, s. 30-31; Corpus, kat. 10; Chrzanowska 1952, tabl. 32; Chrzanowska 1987, il. s. 15; Kasprzak (red.) 2005, poz. 34, s. 128 i il.; Kunicki-Goldfinger i in. 2018, Nr pom. 1406.

Ekspozycja stała: Ratusz – Galeria Sztuki Dawnej

5. Szklanica z herbami „Szreniawa” i „Mniszech” oraz monogramem „PRJ [T]”

MT.Dep.3700

dawne numery: D.1384, MT.II.926

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane (częściowo polerowane)

Wymiary: wys. 19,7 cm, śr. stopy 10,9 cm

Stożkowata, u nasady wybrzuszona, na okrągłej stopce (zeszlifowany ślad), szlifowana. Dekoracja rytowana: na brzońcu dwustronna - pod mitrą książęcą dwie tarcze o owalnych polach na tle panoplii, z herbami: na matowym tle polerowana „Szreniawa” i w kartuszu z hełmem i klejnotem w owalnym polu „Mniszech”, pomiędzy tarczami głowa putta, pod nimi bęben z kotłami i kulami, z drugiej strony pod mitrą książęcą monogram zwierciadlany „PRJ [T]”, ujęty od dołu i po bokach dwoma zdwojonymi, związanymi kokardą gałęziami palmowymi.

Szklanica z herbami Józefa księcia Lubomirskiego (†1732), wojewody czernihowskiego, oraz jego drugiej żony Teresy (po 1715), córki Józefa Wandalina Mnischa, marszałka wielkiego koronnego. Twórca/wytwórnia: Huta Kryształowa w starostwie lubaczowskim
Datowanie: lata 20. XVIII wieku

Bibliografia: Świerż 1914, Nr kat. 1, s. 19-20; Chrzanowska 1952, p. 43; Sołtys A.Z. 1996, s. 14-23; Sołtys 1997, s. 13-15; Kasprzak (red.) 2005, poz. 19, s. 111 i il.; Sołtys 2015, P. Sang. 110 poz. 57, s. 805; Kunicki-Goldfinger i in. 2018, Nr pom. 1465.

6. Kielich z arabeską

MT.Dep.3577

dawne numery: D.1002, MT.II.805

Materiał, technika: szkło bezbarwne; szlifowanie, rytowanie, polerowanie (częściowo)

Wymiary: wys. 29 cm, śr. stopy 12,9 cm

Stopa okrągła, trzon w formie tralki z pęcherzem powietrza, z gałką między talerzykami, fasetowany, czasza stożkowata u nasady kuliście wydęta, fasetowana z rzędem soczewek; z dekoracją rytowaną – na całej czaszy sześciosiowa – pomiędzy zgeometryzowanym ornamentem złożonym z wici roślinnych, wolut, soczewek, liści, drobnych gałązek, girland i chwostów, na trzech podestach: biegnący jeleń, lis, zając, oraz poniżej pies, dzik i putto ze strzelbą na podstawie z ziemi. Dekoracja ograniczona od góry cienką linią, od dołu taśmą przerywaną chwostami i kwiatami, na stopie wieńiec ze stylizowanych liści z drobnymi gałązkami.

Twórca/wytwórnia: Huta Kryształowa w starostwie lubaczowskim
Datowanie: lata 20. XVIII wieku

Bibliografia: Trzemeski 1880, tabl. XV; Świerż 1914, Nr kat. 15, s. 36; Chojnacka, Chrzanowska 1960, s. 329, il. 3; Chrzanowska 1963, Fig. 25, s. 39; Kamieńska (red.) 1987, s. 133 (opis), il. 59-61; Corpus, kat. 44; Kamieńska (red.) 1987, s. 139 (opis), il. 63-65; Chrzanowska P. 1987, s. 15, il. s. 16; Chrzanowska 1988, il.; Ostrowski, Petrus 2001, il. 106; Kunicki-Goldfinger i in. 2018, Nr pom. 1462; Kasprzak (red.) 2005, poz. 28, s. 122 i il.; Kunicki-Goldfinger i in. 2018, Nr pom. 1462.

Ekspozycja stała: Ratusz – Galeria Sztuki Dawnej

7. Kielich z groteską

MT.Dep.3775

dawne numery: D.1543, MT.II.1002

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane (częściowo polerowane)

Wymiary: wys. 28,8 cm, śr. stopy 13,3 cm

Stopa okrągła, trzon w formie tralki z talerzykami z pęcherzem powietrza i płaską gałką, fasetowany, czasza stożkowata, u nasady kuliście wydęta, fasetowana z dwoma rzędami soczewek; z dekoracją rytowaną na całej powierzchni czaszy – pod baldachimami, po przeciwnych stronach dwie postacie kobiece: jedna z nich siedząca na tronie z mieczem i tarczą na podstawach od dołu ujęta w ornament zgeometryzowany z chwostami, druga – stojąca na postumencie, z gałązką laurową w ręce; pozostała powierzchnia wypełniona wiciami roślinnymi (akant, ornamentyka wstęgowo-wiciowa), z medalionami przedstawiającymi zwierzęta: ptaki (cztery górne pola) oraz sarnę, jelenia, zającą, psa (dolne pola); kompozycja od dołu ograniczona poziomą linią, na stopie dwie skrzyżowane przewiązane gałązki: laurowa i palmowa.

Twórca/wytwórnia: Huta Kryształowa w starostwie lubaczowskim
Datowanie: lata 20. XVIII wieku

Bibliografia: Chrzanowska 1963, Fig. 24, s. 39; Haase 1975, s. 120, poz. 218; Corpus, kat. bez nr; Kasprzak (red.) 2005, poz. 29, s. 122-123 i il.

Ekspozycja stała: Ratusz – Galeria Sztuki Dawnej

8. Kielich

MT.Dep.3572

dawne numery: D.997, MT.II.800

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane

Wymiary: wys. 20,2 cm, śr. stopy 9,8 cm

Stopa okrągła, przy krawędzi podwinięta, od dołu szlifowana w rząd pojedynczych podłużnych soczewek, trzon w formie tralki z gałką między talerzykami, fasetowany, czasza stożkowata (lejek) o grubym dnie, szlifowana u nasady w dwa rzędy owalnych i trzy rzędy wydłużonych (na przemian) soczewek, pas z czterokrotnie powtórzonym motywem rozety z promykami: siedmio- i ośmiopłatkowej, i ośmioma owalami, pomiędzy rzędami zygzaków i pionowych soczewek. Powierzchnia kielicha ze względu na różnorodność szlifów, sprawia wrażenie ćwiczeń i eksperymentów w zastosowaniu szlifów na czaszy. Rodzaj wzoru prezentującego możliwości huty pozwala na wcześniejsze datowanie tego obiektu - na lata 20. XVIII wieku.

Twórca/wytwórnia: Huta Krysztalowa w starostwie lubaczowskim
Datowanie: lata 20. XVIII wieku

Bibliografia: Kasprzak (red.) 2005, poz. 49, s. 135-136, il. s. 136.

Ekspozycja stała: Ratusz - Galeria Sztuki Dawnej

9. Kielich

MT.Dep.3686

dawne numery: D.1369, MT.II.912

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane

Wymiary: wys. 23,6 cm, śr. stopy 10,2 cm

Stopa owalna, przy krawędzi podwinięta, od dołu szlifowana w wieniec podłużnych soczewek, trzon w formie tralki z gałką między talerzykami, czasza stożkowata (lejek), u nasady fasetowana z dużymi soczewkami, karbowanymi na krawędziach, szlifowana na całej powierzchni, z dekoracją dwuosiową - w duże rozety utworzone z kilku rzędów owalnych soczewek, pomiędzy nimi pionowe rzędy soczewek.

Twórca/wytwórnia: Huta Krysztalowa w starostwie lubaczowskim
Datowanie: lata 20. XVIII wieku

Bibliografia: Kasprzak (red.) 2005, poz. 52, s. 136-137, il. s. 137; Kunicki-Goldfinger i in. 2018, Nr pom. 1464.

Ekspozycja stała: Ratusz - Galeria Sztuki Dawnej

10. Kielich szlifowany

MT.Dep.3766

dawne numery: D.1534, MT.II.993

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane (w tym reliefowo)

Wymiary: wys. 2,9 cm, śr. stopy 12 cm

Stopa okrągła, szlifowana od dołu w trzy rzędy kulistych soczewek, trzon w formie tralki, z gałką, pierścieniem i talerzykami, fasetowany, czasza stożkowata, u nasady zaokrąglona z rzędem soczewek, szlifowana na całej powierzchni, w cztery poziome rzędy z kamieniami (kwadratowe ostrosłupy), rozdzielone poziomymi pasami z ukośnymi kreskami, przy gładkiej krawędzi wylewu zygzak z kulistymi soczewkami w międzypolach.

Biorąc pod uwagę pewną proveniencję tarnowskich szkieł, pochodzących ze zbiorów rodzinnych Sanguszków, możemy przyjąć, że kielich należał w XVIII wieku do księcia Pawła Karola Sanguszki i Barbary z Duninów. Kielich ten jest obiektem całkowicie odosobnionym w zbiorach polskich. Jest to jedyny znany przykład szlifowania typu reliefowego z huty lubaczowskiej. Grubościenny kielich ma szlif wybierany z powierzchni szkła, na wzór jubilerskich prac, z nabijanymi kamieniami (ostrosłupami), których liczba zwiększa się wraz ze wzrostem średnicy czaszy kielicha. Znajdujące się na stopie rzędy przylegających do siebie, okrągłych soczewek dają wrażenie wibracji - ruchu.

Twórca/wytwórnia: Huta Krysztalowa w starostwie lubaczowskim
Datowanie: lata 20. XVIII wieku

Bibliografia: Kasprzak (red.) 2005, poz. 37, s. 129-130, il. s. 130; Kunicki-Goldfinger i in. 2018, Nr pom. 1447.

Ekspozycja stała: Ratusz - Galeria Sztuki Dawnej

11. Flet z winną latoroślą

MT.Dep.3670

dawne numery: D.1351, MT.II.896

Materiał, technika: szkło bezbarwne, rytowane (częściowo polerowane)

Wymiary: wys. 41,8 cm, śr. stopy 11,8 cm

Stopa okrągła, trzon w formie tralki z pęcherzem powietrza z małą gałką, czasza stożkowata, wysoka, lekko rozchylona przy wylewie z dekoracją rytowaną - krzew winorośli, biegnący spiralnie wokół czaszy z gałązkami, drobnymi pędami, liśćmi i kiściami winogron (polerowane), oddzielony od dołu linią z półkropkami, na stopie wieniec z gałązki winorośli z kiściami winogron.

Jeden z najwyższych fletów wśród zachowanych szkieł z huty lubaczowskiej. Wysmukła czasza została wsparta na trzonie z dużym pęcherzem powietrza, o małej gałce, co nadało temu fletowi lekkości, ponadto zrezygnowano tu z dekoracji szlifowanej na rzecz rytowanej.

Twórca/wytwórnia: Huta Krysztalowa w starostwie lubaczowskim
Datowanie: lata 20. XVIII wieku

Bibliografia: Trzemeski 1880, tabl. XV; Świerż 1914, Nr kat. 5, s. 24; Corpus, kat. 38; Chrzanowska 1988, s. 36; Sołtys A.Z. 1996, s. 14-23; Sołtys 1997, nr 1, s. 13-15; Bułdys 1997, il.; Ostrowski, Petrus 2001, il. 106; Sołtys 2015, P. Sang. 110, poz. 57, s. 805; Kasprzak (red.) 2005, poz. 57, s. 139 i il.; Kasprzak 2007, s. 215, il. 1.

Ekspozycja stała: Ratusz - Galeria Sztuki Dawnej

12. Kielich z herbem „Lis” i literami „CIP”

MT.Dep.3671

dawne numery: D.1352, MT.II.897

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane, polerowane (częściowo)

Wymiary: wys. 26,3 cm, śr. stopy 11,4 cm

Stopa okrągła, trzon w formie tralki z gałką i talerzykiem, fasetowany, czasza stożkowata, u nasady zaokrąglona, szlifowana w rząd soczewek i owali. Dekoracja rytowana: na czaszy jednostronna – kartusz herbowy ujęty po bokach w panoplia z buławami pod koroną szlachecką, w owalnym matowym polu polerowany herb „Lis” oraz litery „CIP” (później dodane?); na stopie – na osi kartusza dwie skrzyżowane gałązki przewiązane kokardą: zdwojona palmowa i laurowa. Monogram, rysowany, słabo widoczny, dodany od wewnętrznej strony naczynia, pozostaje nierozwiązany.

Kielich z herbem Stanisława Chomętowskiego (1673-1728), hetmana polnego koronnego (1726-1728).

Twórca/wytwórnia: Huta Kryształowa w starostwie lubaczowskim
Datowanie: między 1726 a 1728 rokiem

Bibliografia: Świerz 1914, Nr kat. 9, s. 28; Corpus, kat. 29; Chrzanowska 1952, tabl. 30; Kasprzak (red.) 2005, poz. 33, s. 127-128, il. s. 127; Kunicki-Goldfinger i in. 2018, Nr pom. 1420.

Ekspozycja stała: Ratusz – Galeria Sztuki Dawnej

13. Kielich z pustym kartuszem i literami „BA”

MT.Dep.3741

dawne numery: D.1432, MT.II.968

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane (częściowo polerowane)

Wymiary: wys. 28,1 cm, śr. stopy 12,4 cm

Stopa okrągła, lekko uniesiona, trzon w formie tralki z gałką i talerzykami, fasetowany z soczewkami, czasza stożkowata, u nasady zaokrąglona, dołem szlifowana. Dekoracja rytowana: na czaszy jednostronna – kartusz herbowy pod koroną szlachecką, ujęty po bokach panopliami, pod kartuszem bębny, kotły z kulami, owalne matowe pole puste; na stopie, na osi kartusza dwie skrzyżowane gałązki przewiązane kokardą: zdwojona palmowa i laurowa oraz powyżej litery „BA”.

Puste kartusze herbowe pojawiają się także na innych okazach szkła lubaczowskich. Świadczy to o tym, że w Hucie Kryształowej szkła reprezentacyjne z pustymi kartuszami były wykonywane „na skład”. Na życzenie zamawiającego był dodawany tylko herb. W tym wypadku występujące na polu tarczy herbowej technologiczne zanieczyszczenie mogło wykluczyć obiekt, jako nienadający się do zdobienia.

Twórca/wytwórnia: Huta Kryształowa w starostwie lubaczowskim
Datowanie: między 1726 a 1728 rokiem

Bibliografia: Świerz 1914, Nr kat. 14, s. 35; Corpus, kat. 27; Chrzanowska 1952, tabl. 33; Kasprzak (red.) 2005, s. 129, il. s. 129; Kunicki-Goldfinger i in. 2018, Nr pom. 1419.

14. Kielich z herbem „Pilawa”, z nakrywą

MT.Dep.3685

dawne numery: D.1368, MT.II.911)

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane (częściowo polerowane)

Wymiary: wys. z nakrywą 43,5 cm, wys. kielicha 32,1 cm, wys. pokrywy 11,8 cm, śr. 13,4 cm

Stopa okrągła, od dołu szlifowana w rząd pojedynczych podłużnych soczewek, trzon komponowany z tralek, gałek i talerzyków, fasetowany, czasza stożkowata, smukła, u nasady zaokrąglona, szlifowana na całej powierzchni w „karpia łuskę” z rezerwą. Nakrywa, lekko wypukła, szlifowana w owalne i poziome soczewki, z graniastym fasetowanym uchwytem (ubity) i spłaszczoną, szlifowaną gałką. Dekoracja rytowana: na czaszy jednostronna – w okrągłej rezerwie z linią z chwostami, kartusz herbowy na tle panoplii z beczką, bębniami, kotłami i kulami, pod koroną szlachecką owalne matowe pole z polerowanym herbem „Pilawa”; na stopie i na nakrywie – wieniec z listków (lauru) na przemian z pąkami. Kielich z herbem „Pilawa” zapewne odnosi się do Potockich. Herb można łączyć z osobą Stefana Potockiego (†1726), wojewody bełskiego (1720), który poślubił w 1695 roku siostrę Adama Mikołaja Sieniawskiego – Joannę (†1733); lub z osobą ich syna Mikołaja Bazylego Potockiego (1706-1782), starosty kaniowskiego. Kielich wiążano także z Józefem Potockim (1673-1751), hetmanem wielkim koronnym (1735) i kasztelanem krakowskim (1748).

Twórca/wytwórnia: Huta Kryształowa w starostwie lubaczowskim
Datowanie: lata 20. XVIII wieku

Bibliografia: Corpus, kat. 8; Chrzanowska 1952, p. 25; Chojnacka, Chrzanowska 1960, s. 328, il. 1; Chrzanowska 1963, Fig. 23, s. 37; Kasprzak (red.) 2005, poz. 105, s. 172-173 i il.; Bułdys 2007a, s. 203, il. 7; Kasprzak 2007, s. 218, il. 10.; Kunicki-Goldfinger i in. 2018, Nr pom. 1452 i 1457.

Ekspozycja stała: Ratusz – Galeria Sztuki Dawnej

15. Kielich z herbem „Pogoń” i małym „Jełowicki”

MT.Dep.3774

dawne numery: D.1542, MT.II.1001

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane (częściowo polerowane)

Wymiary: wys. 24 cm, śr. stopy 12,2 cm

Stopa okrągła, trzon w formie tralki z gałkami i talerzykiem, fasetowany z soczewkami, czasza stożkowata, u nasady kuliście zaokrąglona, z grubym dnem, szlifowana w rząd soczewek. Dekoracja rytowana: na czaszy jednostronna - kartusz herbowy, ujęty po bokach w panoplia od dołu z kotłami, beczką i pałeczkami, pod koroną szlachecką w okrągłym matowym polu polerowany herb „Pogoń”, przy krawędzi wylewu koronka z matowego paska z soczewkami, na przemian z kamieniami, z chwostami, owalne soczewki przy nasadzie zamknięte liniami; na stopie - przy krawędzi matowy pasek z chwostami. Koronka przy wylewie.

Kielich z herbem i insygniami urzędu księcia Pawła Karola Sanguszki, marszałka nadwornego (1713) i wielkiego litewskiego (1734). Herb „Jełowicki”, znajdujący się na dole, odnosi się zapewne do ofiarodawcy kielicha. Jednym z bardziej znanych przedstawicieli tej rodziny był Hieronim Jełowicki (1672-1732), sufragan lwowski (1725).

Twórca/wytwórnia: Huta Kryształowa w starostwie lubaczowskim
Datowanie: przełom lat 20. i 30. XVIII wieku

Bibliografia: Dutkiewicz 1948, s. 18, poz. 70; Chrzanowska 1952, poz. 19; Corpus, kat. 24; Kasprzak (red.) 2005, poz. 70, s. 147-148, il. s. 148; Kunicki-Goldfinger i in. 2018, Nr pom. 1435.

Ekspozycja stała: Ratusz - Galeria Sztuki Dawnej

16. Kielich z herbem „Mniszech”

MT.Dep.3703

dawne numery: D.1387, MT.II.929)

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane (częściowo polerowane), w trzonie filigran niebieski i rubinowy
Wymiary: wys. 21,9 cm, śr. stopy 9,8 cm

Stopa okrągła, trzon w formie tralki z gałąką i talerzykami, pełny z filigranem (nitka rubinowa z nitkami kobaltowymi), fasetowany, czasza stożkowata (lejek), u nasady fasetowana. Dekoracja rytowana: na czaszy jednostronna - kartusz herbowy z podwieszonymi girlandami z kwiatami, pod koroną szlachecką z klejnotem, w owalnym polu herb „Mniszech”, przy krawędzi wylewu matowy pasek z rzadkimi chwostami; na stopie dwie skrzyżowane powiązane wstążką gałązki - palmowa i laurowa.

Kielich ten jest jedynym przykładem na stosowanie w Hucie Kryształowej techniki zatapiania w trzonie nici filigranu (charakterystycznej dla szklarstwa czeskiego). Na dodatek obok nici kobaltowej użyto tu nitki ze szkła rubinowego.

Brak oznak urzędu, np. lasek marszałkowskich, może wskazywać zarówno na kobietę, jak i na mężczyznę z rodu Mniszchów. Córka Teresy z Mniszchów Lubomirskiej, Anna, w 1732 poślubiła Wacława Rzewuskiego (1706-1779) - wówczas pisarza polnego koronnego (1732), a następnie hetmana polnego (1752) i wielkiego koronnego (1773-1774), wojewodę krakowskiego (1762) i kasztelana (1778).
Twórca/wytwórnia: Huta Kryształowa w starostwie lubaczowskim
Datowanie: lata 20. XVIII wieku

Bibliografia: Świerż 1914, Nr kat. 6, s. 25; Corpus, kat. 20; Chrzanowska 1952, p. 14; Kasprzak (red.) 2005, poz. 53, s. 137 i il.; Kunicki-Goldfinger i in. 2018, Nr pom. 1429.

Ekspozycja stała: Ratusz - Galeria Sztuki Dawnej

17. Flet w „karpia łuskę”

MT.Dep.3697

dawne numery: D.1380, MT.II.923

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane
Wymiary: wys. 28,8 cm, śr. stopy 9,2 cm

Stopa okrągła, trzon w formie tralki z talerzykiem, fasetowany, czasza wysoka, stożkowata, przy wylewie lekko rozchylona, u nasady fasetowana, na całej powierzchni szlifowana w „karpia łuskę”.

Biorąc pod uwagę proveniencję tarnowskich szkieł, jest wielce prawdopodobne, że flet pochodzi z XVIII-wiecznych zbiorów rodzinnych Sanguszków, być może należał do księcia Pawła Karola Sanguszki i Barbary z Duninów. Brak pola z tarczą herbową świadczy o tym, że kielich ten nie został wykonany dla konkretnego adresata, ponadto stosunkowo duże, nieregularne soczewki mogą przemawiać za jego „szkolnym”, bardziej ćwiczebnym charakterem.

Twórca/wytwórnia: Huta Kryształowa w starostwie lubaczowskim
Datowanie: lata 20. XVIII wieku

Bibliografia: Kasprzak (red.) 2005, poz. 78, s. 154 i il.; Kunicki-Goldfinger i in. 2018, pom. X.

Udział w wystawie: „Sztuka polska XVI-XIX wieku”, wyst. stała MNWr, 1994-2003

18. Flet z herbem „Junosza”

MT.Dep.3701

dawne numery: D.1385, MT.II.927

Materiał, technika: szkło bezbarwne, rytowane (częściowo polerowane)

Wymiary: wys. 32,6 cm, śr. stopy 9,9 cm

Stopa okrągła, trzon w formie tralki, dęty z pęcherzem powietrza, z małą gałką, czasza stożkowata, wydłużona, rozchylająca się ku górze z dekoracją rytowaną – pod koroną szlachecką kartusz herbowy z wyciągniętymi uszami z przelotami, z dwoma girlandami z chwostów i kwiatów po bokach oraz girlandą z bukietem kwiatów – poniżej, w owalnym polu herb „Junosza”, poniżej obręcz z drobnymi listkami, przy krawędzi wylewu koronka z linii z podwieszonymi chwostami i kropkami w pionie pomiędzy nimi; na stopie wieniec ze stylizowanych liści i pąków kwiatowych.

Kielich wiązany z osobą Franciszka Bielińskiego herbu „Junosza”, od 1732 roku marszałka wielkiego nadwornego, 1742 roku marszałka wielkiego koronnego.

Twórca/wytwórnia: Huta Kryształowa w starostwie lubaczowskim
Datowanie: przełom lat 20. i 30. XVIII wieku

Bibliografia: Świerż 1914, Nr kat. 30, s. 51; Chrzanowska 1952, poz. 13; Corpus, kat. 21; Kasprzak (red.) 2005, poz. 90, s. 163 i il.

Ekspozycja stała: Ratusz – Galeria Sztuki Dawnej

19. Szklanka

MT.Dep.3694

dawne numery: D.1377, MT.II.920

Materiał, technika: szkło bezbarwne, rytowane

Wymiary: wys. 15 cm, śr. wylewu 8,5 cm

Stożkowata forma, rozchylająca się ku górze, przy dnie kuliste wybrzuszone, z lekko wgłębionym dnem z dekoracją rytowaną - przy krawędzi wylewu szeroki pas złożony z falistej wici akantu, z pierzastymi listkami i drobnymi kwiatkami. Szklanka ta w grupie lubaczowskich szkieł stołowych stanowi obiekt odosobniony.

Twórca/wytwórnia: Huta Krysztalowa w starostwie lubaczowskim

Datowanie: lata 20. XVIII wieku

Bibliografia: Corpus, kat. 40; Kasprzak (red.) 2005, poz. 171 i il.; Kunicki-Goldfinger i in. 2018, Nr pom. 1424.

Ekspozycja stała: Ratusz - Galeria Sztuki Dawnej

20. Serwis z herbami „Korczak” i „Korwin”

MT.Dep.3706

dawne numery: D.1390, MT.II.932

MT.Dep.3675

dawne numery: D.1358, MT.II.901

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane (częściowo polerowane)

Na obydwóch szkołach dekoracja rytowana: na czaszy i brzońcu jednostronna - pod koroną szlachecką, na wspólnym kartuszu herbowym dekorowanym drobną kratką, ograniczonym wicią roślinną i gałązkami palmowymi po bokach, w owalnych polach herby „Korczak” i „Korwin”, pomiędzy nimi jedno putto, przy wylewie skońne kreseczki. Grube szkło.

Twórca/wytwórnia: Huta Krysztalowa w starostwie lubaczowskim

Datowanie: lata 30. lub 40. XVIII wieku

Bibliografia: Świerż 1914, Nr kat. 43, 44, s. 65-66; Kasprzak 1998, t. II, kat. 96, 97, s. 137-139; Kunicki-Goldfinger i in. 1998, tabl. 7, Nr pom. 91, 166; Kasprzak (red.) 2005, poz. 124, s. 188-189.

Ekspozycja stała: Ratusz - Galeria Sztuki Dawnej

20.1. Kieliszek

MT.Dep.3706

dawne numery: D.1390, MT.II.932

Wymiary: wys. 20,4 cm, śr. stopy 9,5 cm

Stopa okrągła, stożkowata, trzon w formie tralki, fasetowany, czasza stożkowata, u nasady wydęta, szlifowana. Kształt czaszy nieco spłaszczony typowy dla wyrobów lubaczowskich z lat 20. XVIII wieku.

20.2. Szklanka

MT.Dep.3675

dawne numery: D.1358, MT.II.901

Wymiary: wys. 15,2 cm, śr. wylewu 8,9 cm

Stopa okrągła, oddzielona od czaszy spłaszczoną gałką, czasza stożkowata, wydłużona, w dolnej części przewężona, wydęta w bańkę, szlifowana. Na stopie podłużne pęknięcie.

21. Szklanica i kielich z herbami „Waga” i „Korczak”

MT.Dep.3552

dawne numery: D.997, MT.II.780

MT.Dep.3551

dawne numery: D.976, MT.II.779

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane (częściowo polerowane)

Szkła z serwisu z herbami podwójnymi, Antoniego Pocieja (†1749) i Rozalii Zahorowskiej (†po 1755). Prawdopodobnie wykonane z okazji zawartego przez nich małżeństwa w 1721 roku. W kolekcji po 1829, dacie ślubu Izabeli Lubomirskiej (1808-1890) z Władysławem księciem Sanguszką (1803-1870).

Twórca/wytwórnia: Huta Kryształowa w starostwie lubaczowskim
Datowanie: po 1721 roku

Bibliografia: Trzemeski 1880, tabl. XV, il. (MT.Dep.3551); Świerż 1914, Nr kat. 41, s. 62 (MT.Dep.3551) oraz Nr kat. 42, s. 63-64 (MT.Dep.3552); Corpus, kat. 5a, kat. 6 (MT.Dep.3552), kat. 7 (MT.Dep.3551); Chrzanowska 1952, poz. 24 (MT.Dep.3551), poz. 28 (MT.Dep.3552); Chrzanowska 1963, Fig. 25, s. 39; Chrzanowska P. 1987, s. 12-13, il. s. 13 (MT.Dep.3552); Ostrowski, Petrus 2001, il. 106 (MT.Dep.3552); Kasprzak (red.) 2005, poz. 24, s. 116-118, il. s. 117; Kunicki-Goldfinger i in. 2018, Nr pom. 733, 1438, 1440.

Ekspozycja stała: Ratusz – Galeria Sztuki Dawnej

21.1. Szklanica

MT.Dep.3552

dawne numery: D.997, MT.II.780

Wymiary: wys. 17,1 cm, śr. wylewu 12,6 cm

Stożkowata, z grubym płaskim dnem, szlifowana przy wylewie i przy dnie w rząd dużych soczewek, wokół śladu po przylepiaku promienie. Dekoracja rytowana: na czaszy jednostronna – w kartuszu pod koronami szlacheckimi i pojedynczą koroną z klejnotami, na tle panoplii, z rzędem z beczek, kotłów, kul armatnich, dwa owalne pola z herbami „Waga” i „Korczak”.

21.2. Kielich

MT.Dep.3551

dawne numery: D.976, MT.II.779

Wymiary: wys. 30,6 cm, śr. stopy 13,1 cm, śr. wylewu 13,4 cm

Masywna czasza, z niewielkim masywnym trzonem tralkowym. Cała powierzchnia czaszy pokryta w poziome rzędy soczewek, we wzór w „karpia łuskę”, z wyjątkiem rezerwy z kartuszem herbowym. Dekoracja rytowana: kartusz herbowy zwieńczony koroną, ujęty w bogaty panoplion, kształtem dostosowany do powierzchni czaszy, z herbami „Waga” i „Korczak”. Skrzyżowane gałązki na stopie.

Kielich o podobnej dekoracji znajduje się w zbiorach Zamku Królewskiego w Warszawie i pochodzi ze zbiorów rodzinnych Krasińskich (por. Szkurłat 2008, s. 18-19).

22. Kielich z herbem „Wieniawa”

MT.Dep.3546

dawne numery: D.971, MT.II.774

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane (częściowo polerowane)

Wymiary: wys. 24,4 cm, śr. stopy 11,8 cm

Stopa okrągła, szlifowana w rząd pojedynczych (zdecydowanie!) podłużnych soczewek, trzon w formie dwóch odwróconych tralek, fasetowany do połowy z soczewkami, czasza stożkowata, u nasady zaokrąglona, z grubym dnem, szlifowana w soczewki oraz na całej czaszy w plaster miodu, z wyjątkiem matowionej rezerwy. Dekoracja rytowana: na czaszy jednostronna – pod koroną królewską, orzeł z szeroko rozpostartymi skrzydłami z tarczą na piersi z herbem „Wieniawa”, wokół cztery małe rozetki, od góry szeroki rząd z soczewkami. Czasza w górnej partii rozbita na kilka kawałków, klejona.

Kielich z herbem „Wieniawa” Stanisława Leszczyńskiego (1677-1766), króla polskiego w latach 1704-1709, po śmierci Augusta II ponownie wybranego na tron polski (1733-1736), równocześnie z Augustem III. Hetman wielki koronny Wacław Rzewuski (1706-1779), w 1733 roku opowiedział się po stronie króla Stanisława Leszczyńskiego.

Świerż wiąże ten kielich z Czechami i datuje na 1. połowę XVIII wieku. Chrzanowska w opisie inwentarzowym datuje obiekt na lata 1725-1730.

Twórca/wytwórnia: Huta Kryształowa w starostwie lubaczowskim
Datowanie: między 1733 a 1736 rokiem (?)

Bibliografia: Świerż 1914, Nr kat. 3, s. 22; Chrzanowska 1952, tabl. 27; Kasprzak (red.) 2005, poz. 109, s. 175 i il.

23. Kielich z lwem i z nakrywą

MT.Dep.3748

dawne numery: D.1439, MT.II.975

Materiał, technika: szkło bezbarwne, rytowane (częściowo polerowane)

Wymiary: wys. 30,1 cm, wys. kielicha 21,8 cm, śr. stopy 10,5 cm; nakrywa: wys. 11,2 cm, śr. 9,2 cm

Stopa okrągła, wyniesiona, przy krawędzi podwinięta, trzon pełny w formie tralki z talerzykiem i spłaszczonymi gałkami, czasza koniczna, zaokrąglona u nasady z dekoracją rytowaną na całej powierzchni. Dekoracja: dwuosiowa - węzeł wychodzący z krawędzi, do którego podwieszono z jednej strony owalny medalion utworzony z cienkich gałązek palmowych, z lwem pośrodku stojącym na dwóch łapach na tle pejzażu, z drugiej strony - ornament cęgowy utworzony z linii taśm (ze wzorem chwost i soczewka) i wici roślinnych, w środku pola na osi chwost z dużym pękiem kwiatowym; pomiędzy przedstawieniami dekoracja roślinna - stylizowana wić akantu, na podwieszanej do krawędzi wici girlandzie kwiatowej, na chwostach siedzące pojedyncze ptaki, przy krawędzi wylewu szeroki matowy pas z owalnymi i okrągłymi soczewkami; na stopie wieniec z wici ro-

ślinnej z listkami, kwiatami tulipanowymi i stokrotkowymi. Nakrywa kopulasta, spłaszczona, z powtórzeniem dekoracji roślinnej zastosowanej na stopie kielicha, z uchwytem - gładki stożek, oddzielony od nasady dwoma talerzykami.

Twórca/wytwórnia: Huta Kryształowa w starostwie lubaczowskim

Datowanie: lata 20. XVIII wieku

Bibliografia: Corpus, kat. 41; Kasprzak (red.) 2005, poz. 100, s. 16 i il.; Kunicki-Goldfinger i in. 2018, Nr pom. 1451.

Ekspozycja stała: Ratusz - Galeria Sztuki Dawnej

24. Flet

MT.Dep.3576

dawne numery: D.1001, MT.II.804

Materiał, technika: szkło bezbarwne, rytowane (częściowo polerowane)

Wymiary: wys. 29,7 cm, śr. stopy 9,4 cm

Stopa okrągła, trzon w formie tralki z dwoma talerzykami, z pęcherzem powietrza, czasza stożkowata, wysoka, nieznacznie rozchylona przy wylewie z dekoracją rytowaną na całej czaszy dwuosiowa - na podstawie na ziemi z trawą została przedstawiona bieżąca łania (?), pomiędzy dwoma parami drzew, z drugiej strony ornament geometryczny - cęgowy, z kampanulami i centralnym wazonem z kwiatami, po bokach wić roślinna - akant; na stopie rytowany wieniec z liści i owoców wawrzynu.

Twórca/wytwórnia: Huta Kryształowa w starostwie lubaczowskim (?)

Datowanie: lata 20. lub 30. XVIII wieku

Bibliografia: Świerż 1914, Nr kat. 16, s. 37; Corpus, kat. 42; Kasprzak (red.) 2005, poz. 91, s. 163-164, il. s. 163.

Ekspozycja stała: Ratusz - Galeria Sztuki Dawnej

25. Kielich

MT.Dep.3608

dawne numery: D.1033, MT.II.836

Materiał, technika: szkło bezbarwne, rytowane

Wymiary: wys. 28,8 cm, śr. stopy 9,6 cm

Stopa okrągła, trzon w formie tralki z talerzykami z pęcherzem powietrza, czasza stożkowata, nieznacznie rozchylona przy wylewie z dekoracją rytowaną - na całej czaszy dekoracja roślinna, idąca od górnej krawędzi w dół, trzy pionowe pasy z wici roślinnej (liściasto-kwiatowe), ułożone na przemian z pionową łodygą z listkami i kulami owoców, przy krawędzi wylewu pasek skośnie rytowanej kratki, na stopie od spodu, ryty wieniec z linii z liści.

Twórca/wytwórnia: Huta Kryształowa w starostwie lubaczowskim (?)

Datowanie: lata 20. lub 30. XVIII wieku

Bibliografia: Corpus, kat. 39; Kasprzak (red.) 2005, poz. 63, s. 143-144, il. s. 143.

Ekspozycja stała: Ratusz - Galeria Sztuki Dawnej

NAKRYWKI

W zespole nakrywek MT.Dep.3651/1-113

26. Nakrywka szklana (dwie sztuki)

MT.Dep.3651/106
dawne numery: D.1559 egz. 78, MT.II.879
egz. 106

MT.Dep.3651/66
dawne numery: D.1559 egz. 38, MT.II.879
egz. 66

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane

Nakrywka beretowa, nieznacznie wysklepiona, ze szlifowaną dekoracją na krawędzi wybruszenia, w postaci rzędu podwójnych owalnych faset. Uchwyt pełny

26.1. (fot.)
MT.Dep.3651/106
dawne numery: D.1559 egz. 78, MT.II.879
egz. 106

Wymiary: wys. 7,7 cm, śr. kołnierza 5 cm

w kształcie fasetowanej gałki, oddzielony od czaszy dwoma spłaszczonymi talerzykami. Uchwyt w postaci wysmukłej fasetowanej szyszki, z płaskim ściętym zakończeniem. W środku widoczny pęcherzyk powietrza.

Twórca/wytwórnia: Huta Kryształowa w starostwie lubaczowskim
Datowanie: lata 20. lub 30. XVIII wieku

26.2.
MT.Dep.3651/66
dawne numery: D.1559 egz. 38, MT.II.879
egz. 66

Wymiary: wys. 7,6 cm, śr. kołnierza 4,7 cm

27. Nakrywka szklana

MT.Dep.3651/109
dawne numery: D.1559 egz. 81, MT.II.879
egz. 109

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane

Wymiary: wys. 9,3 cm, śr. kołnierza 6,3 cm

Nakrywka beretowa, wysklepiona, szlifowana w rząd podwójnych faset na linii wysklepienia. Uchwyt pełny, oddzielony od czaszy dwoma talerzykami, przechodzi w szlifowaną na całej powierzchni gałkę przypominającą szyszkę (wewnątrz z pęcherzykami powietrza).

Twórca/wytwórnia: Huta Kryształowa w starostwie lubaczowskim
Datowanie: lata 20. lub 30. XVIII wieku

28. Nakrywka szklana

MT.Dep.3651/101

dawne numery: D.1559 egz. 73, MT.II.879 egz. 101

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane

Wymiary: wys. 13,5 cm, śr. kołnierza 10 cm

Nakrywka beretowa, nieznacznie wysklepiona, ze spłaszczoną kryzą. Uchwyt pusty z pęcherzem powietrza, w kształcie szlifowanej szyszki, oddzielony od czaszy spłaszczoną szlifowaną w owale gałką, umieszczoną pomiędzy talerzykami o różnej wielkości. Dekoracja rytowana, na krawędzi wybruszenia w postaci wici roślinnej utworzonej z gałązek palmy i listków.

Twórca/ wytwórnia: Huta Krysztalowa w starostwie lubaczowskim

Datowanie: lata 20. lub 30. XVIII wieku

29. Nakrywka szklana (dwie sztuki)

MT.Dep.3651/12

dawne numery: D.1077 egz. 7, MT.II.879 egz. 12

MT.Dep.3651/38

dawne numery: D.1559 egz. 10, MT.II.879 egz. 38

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane

Nakrywka beretowa, wysklepiona, ze szlifowaną dekoracją na krawędzi wybruszenia, w postaci rzędu podwójnych spłaszczonych faset. Uchwyt pełny w kształcie fasetowanej gałki, oddzielony od czaszy talerzykiem i spłaszczoną gałką. Zakończony wysmukłą fasetowaną szyszką.

Twórca/wytwórnia: Huta Krysztalowa w starostwie lubaczowskim (?)

Datowanie: 2. ćwierć XVIII wieku

29.1. (fot.)

MT.Dep.3651/12

dawne numery: D.1077 egz. 7, MT.II.879 egz. 12)

Wymiary: wymiary: wys. 8,4 cm, śr. kołnierza 4,2 cm

29.2.

MT.Dep.3651/38

dawne numery: D.1559 egz. 10, MT.II.879 egz. 38

Wymiary: wys. 8,2 cm, śr. kołnierza 4 cm

30. Nakrywka szklana

MT.Dep.3651/49

dawne numery: D.1559 egz. 21, MT.II.879 egz. 49

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane

Wymiary: wys. 9,1 cm, śr. kołnierza 8,1 cm

Nakrywka beretowa, nieznacznie wysklepiona, z kryzą w kształcie rurki. Uchwyt pełny w kształcie fasetowanej szyszki, oddzielony od czaszy pojedynczymi talerzykami. Na wierzchu grawerowania wic roślinna w kształcie stylizowanej dwustronnej gałązki z listkami. Zanieczyszczenia w masie szklanej i powierzchniowe zabrudzenia.

Twórca/wytwórnia: Huta Kryształowa w starostwie lubaczowskim

Datowanie: 2. ćwierć XVIII wieku

31. Nakrywka szklana

MT.Dep.3651/23

dawne numery: D.1081 egz. 4, MT.II.879 egz. 23

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane

Wymiary: wys. 8 cm, śr. kołnierza 7,4 cm

Nakrywka beretowa, nieznacznie wysklepiona, kryza w kształcie rurki. Uchwyt pełny w kształcie gałki, oddzielony od czaszy dwoma talerzykami, szlifowany. Na wysklepieniu czaszy podwójny rząd kulistych faset, powyżej rytowana dwustronnie gałązka roślinna.

Twórca/ wytwórnia: Huta Kryształowa w starostwie lubaczowskim (?)

Datowanie: lata 30. XVIII wieku

32.1. (fot.)

MT.Dep.3651/6

dawne numery: D.1077 egz. 1, MT.II.879 egz. 6

Wymiary: wys. 7 cm, śr. kołnierza 3,8 cm

**32. Nakrywka szklana
(trzy sztuki)**

MT.Dep.3651/6

dawne numery: D.1077 egz. 1, MT.II.879 egz. 6

MT.Dep.3651/42

dawne numery: D.1559 egz. 14, MT.II.879 egz. 42

MT.Dep.3651/87

dawne numery: D.1559 egz. 59, MT.II.879 egz. 87

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane

Nakrywka beretowa, nieznacznie wysklepiona, szlifowana w rząd spłaszczonych

soczewek i zygzak powyżej. Na płaszczyźnie czaszy zaokrąglone od góry fasety, poprzedzielane pionowymi liniami utworzonymi z poziomych kreseczek. Czasza z płaską kryzą w kształcie rurki. Uchwyt pełny, szlifowany w kształcie szyszki, oddzielony od czaszy pojedynczym talerzykiem.

Twórca/wytwórnia: Huta Kryształowa w starostwie lubaczowskim (?)

Datowanie: 2. ćwierć XVIII wieku

32.2.

MT.Dep.3651/42

dawne numery: D.1559 egz. 14, MT.II.879 egz. 42

Wymiary: wys. 7 cm, śr. kołnierza 3,8 cm

32.3.

MT.Dep.3651/87

dawne numery: D.1559 egz. 59, MT.II.879 egz. 87

Wymiary: wys. 5,7 cm, śr. kołnierza 4,3 cm

33. Nakrywka szklana

MT.Dep.3651/88

dawne numery: D.1559 egz. 60, MT.II.879 egz. 88)

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane

Wymiary: wys. 6,7 cm, śr. kołnierza 3,6 cm

Nakrywka beretowa, nieznacznie wysklepiona, szlifowana w rząd owalnych soczewek i zygzak powyżej. Na płaszczyźnie czaszy zaokrąglone od góry fasety, poprzedzielane pionowymi liniami utworzonymi z poziomych kreseczek. Czasza z płaską kryzą. Uchwyt pełny, szlifowany w kształcie szyszki, oddzielony od czaszy dwoma talerzykami i spłaszczoną gałką.

Twórca/wytwórnia: Huta Kryształowa w starostwie lubaczowskim (?)

Datowanie: 2. ćwierć XVIII wieku

34. Nakrywka szklana

MT.Dep.3651/26

dawne numery: D.1081 egz. 7, MT.II.879 egz. 26)

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane

Wymiary: wys. 6,9 cm, śr. kołnierza 3,9 cm

Nakrywka beretowa, nieznacznie wysklepiona, z płaską kryzą w kształcie rurki. Dekoracja rytowana na krawędzi wybrzuszenia w postaci wici roślinnej utworzonej z gałązek z listkami i kulistymi owocami. Uchwyt pełny w kształcie fasetowanej szyszki, na gładkiej nóżce i spłaszczonym talerzyku.

Twórca/wytwórnia: Huta Kryształowa w starostwie lubaczowskim (?)

Datowanie: 2. ćwierć XVIII wieku

35. Nakrywki szklane (dwie sztuki)

MT.Dep.3651/14

dawne numery: D.1077 egz. 9, MT.II.879 egz. 14

MT.Dep.3651/67

dawne numery: D.1559 egz. 39, MT.II.879 egz. 67

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane

Nakrywka beretowa, nieznacznie wysklepiona, szlifowana w rząd spłaszczonych soczewek i dwustronnie zaokrąglonych faset powyżej. Czasza z kryzą w kształcie

rurki. Uchwyt pełny, szlifowany w kształcie szyszki, oddzielony od czaszy pojedynczym talerzykiem i zredukowaną gałąką.

Twórca/wytwórnia: Huta Kryształowa w starostwie lubaczowskim (?)

Datowanie: 2. ćwierć XVIII wieku

35.1. (fot.)

MT.Dep.3651/14

dawne numery: D.1077 egz. 9, MT.II.879 egz. 14

Wymiary: wys. 5,8 cm, śr. kołnierza 4,2 cm

35.2.

MT.Dep.3651/67

dawne numery: D.1559 egz. 39, MT.II.879 egz. 67

Wymiary: wys. 6 cm, śr. kołnierza 4 cm

1.2. Huta Szkła Kryształowego w Nalibokach i Huta Zwierciadlana w Urzeczcu

1.2. Huta Szkoła Kryształowego w Nalibokach (1722-1862) i Huta Zwierciadłana w Urzeczu (1737-1846)

Huta szkła w Nalibokach koło Nowogródka została założona w 1722 roku przez Annę Katarzynę z Sanguszków Radziwiłłową (1676-1746), kanclerzynę wielką litewską, w miejscu działającej tu wcześniej huty¹. W rękach nieświejskiej linii Radziwiłłów pozostawała do 1832 roku. Uważana była za jedną z pierwszych hut w Polsce produkujących szkło kryształowe.

Anna z Sanguszków została żoną Karola Stanisława Radziwiłła w 1692 roku, w wieku 16 lat. Siostrzeniec króla, ordynat nieświejski i ołycki, wielki książę litewski, spokrewniony z Sobieskimi, ale także z Anną królową Anglii, księżną elektorową bawarską, uchodził za jedną z najlepszych partii w ówczesnej Rzeczypospolitej². Anna, najstarsza córka Hieronima i Konstancji z Sapiechów, po wczesnej śmierci rodziców wychowywana była przez babkę, Annę Barbarę z Kopciów Sapieżynę³ i nie wniosła w to małżeństwo dużego posagu⁴. Jeszcze przed zawarciem małżeństwa odebrała staranne wychowanie, co w kolejnych latach przejawiało się w jej sposobie myślenia, samokształceniu i celowo dobieranej fachowej literaturze. Owdowiała w wieku 43 lat, w 1719 roku, i od tej pory sama zarządzała wielkim majątkiem, wykazując się dużą systematycznością, pracowitością, talentem i niebywałą przedsiębiorczością, pomnażając odziedziczoną po mężu rodową fortunę. Będąc samoukiem w dziedzinie ekonomii, w swoich dobrach olbrzymią wagę przywiązywała do rozwoju rolnictwa, przemysłu i handlu, eksperymentalnie wprowadzając do nich nowinki ekonomiczne popularyzowane w zachodnich wydawnictwach, głównie w języku francuskim⁵. Na tle współczesnych uchodziła za prekursorkę w zakładaniu warsztatów rzemieślniczych i manufaktur, hut szkła, zarządzanych przez nią na wzór europejski.

Założona przez nią manufaktura w Nalibokach miała na celu nie tylko podnieść prestiż Radziwiłłów, ale też stanowić źródło dochodu. Anna, będąc żoną Karola Stanisława Radziwiłła, blisko wiązane go z dworem Augusta II, miała okazję zapoznać się działalnością i mecenatem

artystycznym króla, także z hutą szkła kryształowego na Bielanach, uchodzącą za odpowiednik huty królewskiej w Dreźnie⁶. Z kolei bliskie kontakty z Adamem Mikołajem Sieniawskim pozwoliły Annie na częste wizyty w hucie lubaczowskiej⁷.

Budowę huty w Nalibokach rozpoczęto latem 1722 roku i w tym samym roku ruszyła w niej produkcja szkła „prostego”, „białego” i „kryształowego”. Produkowano w niej szkło „drobne” stołowe, delikatne luksusowe, w kolejnych latach szlifowane i „rysowane”, a także tafle okienne. Do prowadzenia huty sprowadzono saskiego technologa i technika Konstantego Franciszka Fremela, związanego wcześniej z królewską hutą szkła na podwarszawskich Bielanach i hutą szkła kryształowego Adama Mikołaja Sieniawskiego. Fremel przez 5 lat kierował hutą, wykonując szkło według własnej receptury, z dodatkiem saletry odbarwiającej szkło. Potrafił wyrabiać szkło rubinowe, barwione w masie związkami złota.

Do postaci ważnych dla rozwoju huty ponadto zaliczyć należy przybyłego prawdopodobnie z Saksonii hutnika Johanna Georga Heinza (Hientze), szlifierza Johanna Georga Ungera oraz rysowników: Heinza – znanego jedynie z nazwiska i Johanna Christofa Dreera (Drehera)⁸. Dreher był prawdopodobnie z pochodzenia Czechem, wywodzącym się ze środowiska saskiego. Pracował w Nalibokach w latach 1728-1732, po praktyce w manufakturze berlińskiej, gdzie zajmował się m.in. techniką szlifowania wypukłego. Paulina Chrzanowska w tarnowskiej kolekcji przypisuje mu kielich z monogramem Anny Radziwiłłowej i jeźdźcem na koniu (herb „Pogoń”, będący jej herbem rodowym)⁹, a także drugi pochodzący z tego samego czasu kielich z herbem „Pogoń” książąt Sanguszków, wykonany z wysoko gatunkowego

1. Huta działała pod kierunkiem Wolffa Langraffa z Czech, [za:] P. Chrzanowska, *Szkoła artystyczne z polskich manufaktur XVIII w.*, Warszawa 1987, s. 16..

2. W. Karkucińska, *Anna z Sanguszków Radziwiłłowa (1676-1746). Działalność gospodarcza i mecenat*, Warszawa 2000, s. 12.

3. Tamże, s. 7-8; też, *Zidentyfikowane portrety Radziwiłłowskie*, „Biuletyn Historii Sztuki” 1984, nr 4, s. 384.

4. W. Karkucińska, *Anna z Sanguszków...*, dz. cyt., s. 12.

5. Tamże, s. 32.

6. „Huta bielańska cieszyła się dużą popularnością wśród dworzan; do zwyczajów weszło zwiedzanie jej podczas pobytu w Warszawie. Między innymi także i Michał Kazimierz Radziwiłł, być może z matką, w grudniu 1720 przebywał na Bielanach, gdzie zakupił szkła” (A.J. Kasprzak, *Szkoła z hut Radziwiłłowskich. Naliboki [1722-1862]. Urzecze [1737-1846]*, t. 1, Warszawa 1998, s. 15).

7. Tamże s. 15-16. Anna Radziwiłłowa stała się doprowadzić do małżeństwa któregoś ze swoich synów z Marią Zofią Sieniawską – córką właściciela huty w Lubaczowie. Przedwczesna śmierć starszego syna Mikołaja Krzysztofa w 1715 roku przerwała te starania, wznowione kolejno na rzecz drugiego syna Anny, Michała Kazimierza, które także nie doprowadziły do ich zaślubin.

8. Tamże, s. 25.

9. P. Chrzanowska, *Szkoła artystyczne...*, dz. cyt., s. 18. Autorka uważa, że dekoracja kielicha utrzymana w stylu regencji nie odbiega od przykładów szkła czeskiego. Oprawa herbu przemawia za wzorami saskimi.

szkła, który mógł zostać podarowany bratu Anny, księciu Pawłowi Karolowi Sanguszce.

Jan Heinze, notowany w Nalibokach w latach 1724-1744, pod koniec swej działalności współpracował z Henrykiem Heinzem (synem lub bratem). „Do repertuaru Heinze'ów należały przeważnie kompozycje figuralne o tematyce alegorycznej, mitologicznej lub rodzajowej, w tym m.in. szczególnie popularne sceny z polowania”¹⁰. W zbiorach znajdują się dwa niemalże identyczne kielichy (jeden z zachowaną nakrywą) przypisywane Heinze'om. Opatrzone są napisem: „Orpheus gra zapewne z Drzewem y zwierzami” oraz sceną z Orfeuszem. Tego typu przedstawienia występują na szklach niemieckich i śląskich. Ich „(...) pierwowzorem był, być może, miedzioryt włoskiego malarza i grafika z przełomu XVI i XVII wieku, Antonia Tempesty”¹¹. Błędy w pisowni mogą przemawiać za „obcym” pochodzeniem rytownika, autora kielicha.

W tarnowskiej kolekcji znajdują się trzy szkła wykonywane na wzór szkieł z królewskiej manufaktury w Berlinie, tzw. berlińskiej roboty. Ta żmudna technika polegała na wydobyciu wzoru szkła poprzez obniżenie jego tła. W tym przypadku na pozostawieniu ułożonych w jednej linii, w pobliżu krawędzi czaszy, wypukłych szklanych guzów, które przypominają kamienie szlachetne. Pozostała, zasadniczą część czaszy, wypełnia rytowany pas z ułożonymi naprzemiennie „orłami radziwiłłowskimi” i wazonami z kwiatami, umieszczonymi na rytowanym fryzie – podstawie. „Te kaboszony wydobyte z tła tarczką szlifierską, której drobne ślady są wokoło widoczne, jaśniejają pełnią blasku niczym klejnoty. Forma tego szlif, pięknego w swojej prostocie, jest oryginalna, chociaż inspirowana zapewne przez ornament poczdamski, który reprezentuje dekoracja pucharu z Corning. W opisanej oprawie szlifierskiej występuje rytowany fryz obiegający czaszę wkoło”¹².

Kielichy te posiadają cylindryczną czaszę, na dole zdobioną w trzy rzędy matowych łuków, z wgłębionymi podcięciami, przypominającymi ażurowy koszyczek. Trzon ma nietypową gałkę, umieszczoną pośrodku.

Kolejnym wyodrębnionym w tej kolekcji jest zespół pięciu kielichów ze szklanym profilowanym portretem króla Augusta III, w tym jeden z wizerunkiem ministra Henryka Brühla, wykonanych w technice odlewu, nakładanych na powierzchnię szkieł, wzorowanych na kielichach saskich, poczdamskich, popularnych szczególnie w drugiej połowie XVIII wieku. Próby wprowadzenia tej techniki

w Nalibokach, według Hanny Chojnackiej, prowadził Jan Heinze w 1728 roku¹³.

Wysoki poziom dekoracji szlifowanej i rytowanej związany był z działalnością Drehera oraz Jana i Henryka Heinze'ów przybyłych z Drezna. Zdobili przede wszystkim szkła luksusowe przeznaczone dla Radziwiłłów. Motywami dekoracyjnymi pojawiającymi się na szklach były często sceny z polowań, z napisami w języku francuskim, przedstawienia figuralne i zwierzęce, herby saskie, motywy alegoryczne i roślinne.

Anna Radziwiłłowa sama zatwierdzała nowe kształty naczyń i motywy zdobnicze, dbając o wysoką technologiczną jakość szkła i ich poziom artystyczny. Gratyfikacjami finansowymi honorowała nowe wzory i oryginalne zdobienia, które z czasem stanowić miały stały zestaw motywów, odróżniających wyroby nalibockie od innych polskich manufaktur szklanych. System kontroli i nagród stał się czynnikiem motywującym do pracy szlifierzy i rytowników zatrudnionych w hucie.

Huta w Nalibokach od 1722 roku stanowiła własność Anny Katarzyny Radziwiłłowej, a następnie kolejno jej synów: od 1746 roku Hieronima Floriana (1715-1760), chorążego wielkiego litewskiego, i Mikołaja Kazimierza „Ryberki” (1702-1762), IX ordynata na Nieświeżu, wojewody wileńskiego i hetmana wielkiego litewskiego. Po nich właścicielem hut został Karol Stanisław „Panie Kochanku” (1734-1790), X ordynat na Nieświeżu, wojewoda wileński. Kolejno należała ona do bratanka Dominika (1786-1813), XI ordynata na Nieświeżu, pułkownika wojsk polskich; Stefanii (1809-1832), córki Dominika, żony Ludwika Sayn-Wittgenstein-Sayna (1799-1866), feldmarszałka rosyjskiego. Następnie Piotr Dominik Wittgenstein (1831-1887) odziedziczył po matce te dobra. Od lat dwudziestych XIX wieku huta stopniowo chyliła się ku upadkowi. Została zamknięta w 1862 roku.

Druga huta Radziwiłłowska, produkująca zwierciadła, została założona w Urzeczu koło Słucka w 1737 roku także przez Annę Radziwiłłową i była własnością członków rodu do 1832 roku. Następnie, do 1846 roku, należała do Wittgensteinów. W pierwszych latach swej działalności produkowano w niej wyłącznie szklane tafle lustrzane oraz zwierciadła w typie angielskim i francuskim z lustrzanymi ramami. Od 1750 roku wyrabiano tam szkła stołowe według modeli z huty nalibockiej, białe szkło wysokiej jakości i kryształowe, szlifowane i rytowane. W latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych XVIII wieku produkowano

10. Tamże, s. 19.

11. Tamże.

12. Tamże, s. 22.

13. Tamże, s. 22-23. W spisach szkieł pojawiają się określenia na wyroby „z osóbkami lanymi” bądź wykonane w „berlińskiej manierze”.

w niej tzw. szkła w stylu angielskim, nawiązujące kształtem i zdobnictwem do tych wyrobów. Szczyt produkcji osiągnęła w latach: 1737-1765, 1776-1790 i 1806-1830.

Trudno rozróżnić wyroby produkowane w tych dwóch manufakturach ze względu na te same urządzenia techniczne i powielane wzory. Szkła pochodzące z drugiej połowy XVIII wieku, powstałe po 1750 roku, określano jako szkła nalibocko-urzeckie, a wyprodukowane w pierwszej ćwierci XIX wieku jako urzecko-nalibockie.

Szkła z hut Radziwiłłowskich, szczególnie kielichy toastowe, posiadają kształt kielichów barokowych, z czaszą koniczną, z jedną lub trzema bańkami u podstawy. Oprócz kielichów w hucie produkowano wysmukłe flety, szklanice, flasze, często barwne zastawy stołowe (serwisy) w kolorze zielonym lub kobaltowym, drobne szkło szlifowane i grawerowane, wykonywane także na specjalne zamówienie z herbami własnościowymi, pojedyncze egzemplarze z motywami heraldycznymi i inicjałami. W osobnej, specjalnie

wybudowanej stolarni, wyrabiano drewniane formy, futerały i kasety podróżne – sepety na szkła, stoły do ciągnięcia szkła.

Znakiem rozpoznawczym wyrobów pochodzących z hut Radziwiłłowskich są wysokiej jakości cienkościenne naczynia szklane, szlifowane i rytowane, z herbami i monogramami Radziwiłłów, z dewizą lub dewizami, z inskrypcjami w języku francuskim. Przy krawędzi czaszy, na stopie i na nakrywie zdobione motywem tzw. kreteski, drobnego zmodyfikowanego ornamentu frędzlowego, o delikatnej formie złożonej z linii, kropek, kreseczek, przypominających finyżną koronkę.

W zbiorze szkielec nalibocko-urzeckich w tarnowskim Muzeum przeważają szkła luksusowe, wykonane na specjalne zamówienia, prezentujące pełną gamę możliwości hutniczych i zdobniczych obydwóch hut szklanych należących do Radziwiłłów, poprzez osobę założycielki spokrewnioną z księciem Pawłem Karolem Sanguszką.

The Glassworks in Naliboki and in Urzecze

Summary

Both the glassworks in Naliboki and in Urzecze were established by Anna Radziwiłł née Sanguszko. The first of them manufactured luxury goods, whereas the other one produced everyday objects. It lasted until their assortment were unified.

The glassworks in Naliboki (established in 1722) was the first manufactory in Poland organized according to the European standards and as one of the first in Poland it produced crystal glass. It was established by a Saxon engineer, Konstanty Franciszek Fremel, and specialists brought from Czechia, Saxony and Brandenburg worked for it. It manufactured white (crystal) glass and coloured glass (ruby glass, among others) It was characterized by a high level of decorations. The most famous authors of the decorations included Dreher (from Czechia), as well as Jan and Henryk Heize (from Dresden). The first one specialized in so-called "Berlin work", and Jan and Henryk Heize in figural and allegorical compositions.

The glassworks in Urzecze was established in 1737, also by Anna Radziwiłł née Sanguszko. At the beginning it produced mirror glass sheets and mirrors of the English and French type. Only from 1750 it began the production of dinner glass based on Naliboki models. With time, objects from those two glassworks became very similar to each other and for this reason they are called collectively: Naliboki-Urzecze glassware.

Naliboki-Urzecze glassware in the Museum of Tarnow Region has a set of common characteristics. They include so-called "kreteska" – a motif at the edge of the cup, on the foot and the lid, frequent use of cover pads and the form of so-called original Polish goblet. There is often framing imitating precious stones and the knob in the middle of the stem. Special attention in the collection should be paid to Orpheus representation and a goblet with "Pogoń" coat of arms, as well as decoration in the regency style.

36. Kielich z monogramem „AXR” i herbem „Pogoń”

MT.Dep.3744

dawne numery: D.1435, MT.II.971

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane (częściowo polerowane)

Wymiary: 25,6 cm, śr. stopy 11,6 cm

Stopa okrągła, płaska, trzon tralkowy z pęcherzem powietrza, u dołu z talerzykiem, pierścieniem i szerokim talerzykiem na stopie o nieregularnym podziale na cztery płaski, od góry ze spłaszczoną gałką pomiędzy podwójnymi talerzykami, fasetowany w trzy horyzontalne płaskie fasety; czasza stożkowata, dołem zaokrąglona, u nasady szlifowana w trzy rzędy łukowo zamkniętych faset. Dekoracja rytowana na czaszy, dwustronna – na tle gronostajowego paludamentu pod mitrą książęcą, którego boczne zwisy podtrzymują dwa nagie putta z radziwiłłowskimi orłami powyżej, monogram „AXR” w owalnym medalionie; od dołu kompozycję ramuje ornament wstęgowo-cęgowy i wić roślinna; z drugiej strony czaszy jeździec na koniu, na konsoli podtrzymywanej przez maskaron, z którego ust wychodzą wijące się wici roślinne, po bokach przybierające kształt litery „C” zwieńczonej koszami z owocami i kwiatami; na całej stopie symetryczna wić roślinna przeplatana z falistą, łamiącą się linią.

Kielich z monogramem „AXR” na paludamencie z jeźdźcem na koniu (herb „Pogoń”?) odnosi się do Anny z Sanguszków – księżnej Radziwiłłowej, kanclerzyny wielkiej litewskiej.

Twórca/wytwórnia: Naliboki

Datowanie: lata 30. XVIII wieku

Bibliografia: Chrzanowska 1952, poz. 1; Chojnacka, Chrzanowska 1976, s. 195-208; Kamińska (red.) 1987, ryc. 68 i 70; Chrzanowska 1987, s. 17, i il.; Chrzanowska 1988, s. 37, il.; Bułdys 1997, il.; Kasprzak 1998, poz. 30, s. 65-67, il. s. 66; Kunicki-Goldfinger i in. 1998, tabl. 3, poz. 170, tabl. 3 i 7; Kasprzak 2007, s. 216, il. 5; Bułdys 2007b, il. tabl. III.

Ekspozycja stała: Ratusz – Galeria Sztuki Dawnej

37. Kielich z herbem „Pogoń”

MT.Dep.3559

dawne numery: D.984, MT.II.787

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane (częściowo polerowane)

Wymiary: wys. 23,3 cm, śr. stopy 10,7 cm

Stopa okrągła, płaska, trzon tralkowy z pęczkiem powietrza, u dołu z talerzykiem, u góry z płaską gałką pomiędzy podwójnymi talerzykami, fasetowany z horyzontalnie szlifowanymi płaskimi fasetami, czasza stożkowata, dołem zaokrąglona, u nasady zdobiona trzema rzędami łukowo zamkniętych faset. Dekoracja rytowana na czaszy, jednostronna - na tle paludamentu pod mitrą książęcą, w owalnym polu kartusza herb „Pogoń”, kartusz ujęty przez dwa pełnopostaciowe, siedzące nagie putta, o różnicowanych twarzach, włosach i ułożeniu ciała. Putta siedzą na ozdobnej konsoli dołem przykrytej materia o wyciętych zębach, zakończoną lambrekinem z chwastami i frędzlami. Obok, na podstawie ujętej w esowatą wić roślinną i gałązki, leżą pojedyncze owoce. Na stopie symetryczna wić z drobnymi gałązkami, załamująca się pod kątem ostrym. Sklejony w 1998 roku, oddzielnie czasza i podstawa kielicha.

Z uwagi na herb „Pogoń” kielich ten wiązany jest z domem Anny z Sanguszków księżnej Radziwiłłowej. Precyzyjnie modelowane plastyczne postacie, dekoracja w stylu regencji, wskazują na znakomity warsztat (wpływy saskie w drobnych owalach wokół medalionu) i krąg zamówień związany z osobą właścicielki huty.

Twórca/wytwórnia: Naliboki

Datowanie: lata 30. XVIII wieku

Bibliografia: Chrzanowska 1952, poz. 2; Kasprzak 1998, poz. 31, s. 67-68, il. s. 67; Kunicki-Goldfinger i in. 1998, tabl. 3, poz. 96, tabl. 5 i 7; Kunicki-Goldfinger i in. 2018, tabl. 1, poz. 110, Nr pom. 96.

Ekspozycja stała: Ratusz - Galeria Sztuki Dawnej

38. Kielich z myśliwymi, ze sceną polowania na jelenie i napisem

MT.Dep.3585

dawne numery: D.1010, MT.II.813

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane (częściowo polerowane)

Wymiary: wys. 19,6 cm, śr. stopy 8,6 cm

Stopa kolistą, płaską, trzon tralkowy z pęczkiem powietrza, od dołu z dwoma talerzykami rozdzielonymi pierścieniem, od góry ze spłaszczoną gałką, horyzontalnie sfazowany, czasza stożkowata, dołem zaokrąglona, fasetowana w trzy rzędy, w tym górny arkadkowy. Czasza walcowata, dołem zaokrąglona, fasetowana. Dekoracja rytowana na czaszy: dwie sceny figuralne, na przemian z motywami architektury, z elementami krajobrazu; jeździec na koniu ścigający zwierzęta, postać ze strzelbą myśliwską, psy towarzyszące myśliwym. Dwie symetryczne budowle zamknięte na wzniesieniach, powyżej lecące ptaki. Na przedłużeniu linii faset niewielkie pionowe gałązki roślinne. Stopa i wylew kielicha gładkie, bez zdobień. Ponad przedstawieniem napis: „Chasser avant la prise”, przy wylewie „koronka”, na części stopy wić roślinna, załamująca się pod kątem ostrym.

Scena polowania, podobnie jak dekoracja stopy są ulubionym, typowym motywem w sztuce 1. połowy XVIII wieku. Natomiast sposób grawerowania dekoracji, układ faset trzonu kielicha i odniesienia do działalności saskich rzemieślników w tym okresie w hucie pozwoliły Paulinie Chrzanowskiej wiązać ten obiekt z Urzeczem (?) i datować go na 2. ćwierć XVIII wieku. Z kolei napis w języku francuskim, wskazuje na rosnący wpływ kultury francuskiej w tym czasie.

Twórca/wytwórnia: Naliboki

Datowanie: lata 30. XVIII wieku

Bibliografia: Chrzanowska 1952, poz. 3; Hasse 1975, poz. 219, il.; Kasprzak 1998, poz. 34, s. 70-71, il. s. 71; Kunicki-Goldfinger i in. 1998, poz. 167, tabl. 3, 5 i 7.

Ekspozycja stała: Ratusz - Galeria Sztuki Dawnej

39. Kielich z postaciami lwa i wiewiórki

MT.Dep.3609

dawne numery: D.1034, MT.II.837

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane (częściowo polerowane)

Wymiary: wys. 25,9 cm, śr. stopy 11,1 cm

Stopa okrągła, lekko wypukła, trzon złożony z pełnej, spiralnie żebrowanej tralki z talerzykiem u dołu i pionowo formowanej pełnej gałki pomiędzy dwoma pojedynczymi talerzykami. Czasza stożkowata, dołem zaokrąglona, szlifowana w dolnej partii w dwa rzędy łukowo zamkniętych linii. Rozchylona ku górze, o płaskim dnie, fasetowana w dwa rzędy naprzemiennych szlifów. Dekoracja rytowana na całej powierzchni czaszy, czteroosiowa – pomiędzy dwiema liniami, pas kompozycji (ok. 3/4 powierzchni czaszy) przedstawiającej zwierzęta na tle krajobrazu, ujęte na podstawach w formie konsoli utworzonej z pionowych soczewek i rozetki pośrodku. Przedstawienie kroczącego lwa i siedzącej wiewiórki trzymającej w łapkach jabłko przerywają dwie rozetki, podwieszane do festonu kwiatowego biegnącego przy górnej krawędzi naczynia, a bujnie rozwinięta wić roślinna wypełnia pola pomiędzy przedstawieniami. Na stopie symetryczny ornament wiciowo-cęgowy z motywem roślinnym.

Twórca/wytwórnia: Naliboki

Datowanie: lata 30. XVIII wieku

Bibliografia: Kasprzak 1998, poz. 36, s. 73-74, il. s. 73; Kunicki-Goldfinger i in. 1998, poz. 169, tabl. 3 i 5.

Ekspozycja stała: Ratusz – Galeria Sztuki Dawnej

40. Kielichy z orłami radziwiłłowskimi (dwie sztuki)

MT.Dep.3575

dawne numery: D.1000, MT.II.803

MT.Dep.3770

dawne numery: D.1538, MT.II.997

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane (częściowo polerowane)

Stopa okrągła, w środku półkuliście uniesiona i szlifowana (typ kapeluszowy), trzon tralkowy, z pęcherzem powietrza, z wyraźnie zaznaczoną częścią górną i dolną gałką, od czaszy oddzielony szerokim pierścieniem, fasetowany. Czasza cylindryczna, zaokrąglona dołem i szlifowana w trzy rzędy podciętych łuków z wgłębnyimi żłobieniami, przypominającymi ażurowy koszyczek, przy wylewie otok z wyszlifowanych ośmiobocznych, ściętych ostrosłupów. Przy krawędzi reliefowe guzy. W dolnej części czaszy żłobienia łukowe. Na stopie ornament z liści. Dekoracja rytowana na czaszy - w wydzielonym pasie od dołu oddzielonym cienką linią od szlifowanego koszyka, przedstawienie czteroosiowe złożone

z symetrycznie ustawionych orłów z szeroko rozpostartymi skrzydłami, naprzemian z wazonami z kwiatami, umieszczone powyżej wstęgi z ornamentem cęgowym z poprzecznymi nacięciami i spłaszczonymi owalami. Na osi wazonów - maskarony, a pod orłami - girlandy z kwiatów. Na stopie wieniec z wici z pierzastymi listkami. O wyjątkowości tego szkła świadczy wykonany w formie trzon, w sposób niestosowany w szklarstwie 1. połowy XVIII wieku. Ze względu na regencyjne zdobienie (motyw kwiatowy) kielich pierwotnie był datowany na 1. ćwierć XVIII wieku.

Twórca/wytwórnia: Naliboki

Datowanie: lata 40. XVIII wieku

Bibliografia: Chrzanowska 1952, poz. 17; Chojnacka, Chrzanowska 1976, s. 204-207. il. 15 i 15a; Chrzanowska P. 1987, s. 19, 21-22, il. s. 21; Kamieńska (red.) 1987, ryc. 68 i 69; Kasprzak 1998, poz. 54 i 55, s. 93-95, il. s. 94-95; Kunicki-Goldfinger i in. 1998, poz. 81 i 82, tabl. 3 i 5.

Ekspozycja stała: Ratusz - Galeria Sztuki Dawnej

40.1.

MT.Dep.3575

dawne numery: D.1000, MT.II.803

Wymiary: wys. 21,3 cm, śr. stopy 9,3 cm

40.2.

MT.Dep.3770

dawne numery: D.1538, MT.II.997

Wymiary: wys. 21,2 cm, śr. stopy 9,1 cm

41. Kielich z orłami radziwiłłowskimi

MT.Dep.3769

dawne numery: D.1537, MT.II.996

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane (częściowo polerowane)

Wymiary: wys. 20,3 cm, śr. stopy 10,3 cm

Stopa okrągła, w środku półkuliście uniesiona i szlifowana (typ kapeluszy); trzon tralkowy, z pęcherzem powietrza z wyraźnie zaznaczoną częścią górną i dolną gałką, od czaszy oddzielony szerokim pierścieniem, fasetowany; czasza cylindryczna, zaokrąglona dołem i szlifowana w trzy rzędy podciętych łuków z wgłębными żłobieniami, przypominającymi ażurowy koszyk; przy wylewie otok z wyszlifowanych półkulistych kaboszonów z rozetami i czworobocznych ostrosłupów. Czasza cylindryczna, zaokrąglona u podstawy, na nóżce w formie tralki, z gałką. Dekoracja rytowana: na czaszy – w wydzielonym pasie, od dołu oddzielonym cienką linią od szlifowanego koszyka, przedstawienie czteroosio-we złożone z symetrycznie ustawionych orłów z szeroko rozpostartymi skrzydłami, na przemian z wazonami z kwiatami, umieszczone powyżej wstęgi z ornamentem cęgowym z poprzecznymi nacięciami i spłaszczonymi owalami, na osi wazonów maskarony, a pod orłami girlandy z kwiatów, na stopie wieniec z wici z pierzastymi listkami.

Cienkie szkło, mistrzowskie opracowanie powierzchni szlifem, oryginalnie potraktowane kaboszony wydobyte z powierzchni szkła są inspirowane zapewne wzorami poczdamskimi przeniesionymi na grunt rodzimy. Również inne spojrzenie na nowy typ trzonu nawiązuje do stosowanych w hucie w Zechlinie w latach 30. i 40. XVIII wieku podobnych rozwiązań. Zastosowana tematyka wskazuje na okres regencji w sztuce, a powtarzający się motyw orła może być wiązany z heraldycznymi orłami radziwiłłowskimi.

Twórca/wytwórnia: Naliboki

Datowanie: lata 40. XVIII wieku

Bibliografia: Chojnacka, Chrzanowska 1976, s. 204-207, il. 15; Chrzanowska P. 1987, s. 19, 21-22, il. s. 21; Kamińska (red.) 1987, ryc. 68; Kasprzak 1998, poz. 53, s. 92-93, il. s. 93; Kunicki-Goldfinger i in. 1998, poz. 83, tabl. 3, 5 i 7; Kasprzak 2007, s. 217, il. 7.

Ekspozycja stała: Ratusz – Galeria Sztuki Dawnej

42. Kielich z herbem „Topór”

MT.Dep.3549

dawne numery: D.974, MT.II.777

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane (częściowo polerowane)

Wymiary: wys. 26,5 cm, śr. stopy 12,3 cm

Stopa okrągła, nieznacznie wyniesiona. Trzon w kształcie tralki, graniasto szlifowany, z dwoma spłaszczonymi różnej wielkości gałkami, z tarczką przy podstawie. Czasza koniczna. Rytowany herb „Topór”, na tle rozbudowanego panoplionu, z chorągwiami, bęb-nami i kotłami pod koroną. Przy krawędzi rytowany pas „koronki”.

Twórca/wytwórnia: Naliboki (?)

Datowanie: lata 30. lub 40. XVIII wieku

Bibliografia: Świerż 1914, Nr kat. 39, s. 97.

43.1.
MT.Dep.3603
dawne numery: D.1028, MT.II.831)
Wymiary: wys. 22,3 cm, śr. stopy 10,8 cm

43. Kielichy z przedstawieniem Orfeusza (dwie sztuki)

MT.Dep.3603
dawne numery: D.1028, MT.II.831

MT.Dep.3749
dawne numery: D.1440, MT.II.976, z nakrywą

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane (częściowo polerowane)

Stopa okrągła, lekko stożkowata, trzon tralkowy, z pęcherzem powietrza, od dołu ujęty dwoma talerzykami, od góry oddzielony od czaszy przez lekko spłaszczoną gałkę pomiędzy zdwojonymi talerzykami, fasetowany. Czasza stożkowata, u nasady zaokrąglona i szlifowana w trzy rzędy naprzemianległych faset owalnych i kulistych, od góry podciętych łukową żłobiną, ponad którą biegnie rząd kulistych faset, przy wylewie rząd szlifowanych owalnych soczewek. Dekoracja rytowana: na czaszy dwuosiowa – z jednej strony w półkuliście wydzielonym polu obramionym od dołu kartuszkowym motywem wstęgi z podłużnymi regencyjnymi nacięciami, mitologiczne przedstawienie siedzącego pod drzewem Orfeusza grającego na lirze wśród zwierząt, z drugiej strony napis „Orphus gra zapewne z drzewem y zwierzami”, na stopie skrzyżowane gałązkami palmy i wawrzynu. Na czaszy mitologiczne przedstawienie Orfeusza grającego na lirze wśród zwierząt.

Błędy w napisie wskazują na obcego autora i pozwalają wiązać autorstwo tego obiektu z warsztatem jednego z rytowników saskich z rodziny Heinzów pracujących ponownie w hucie nalibockiej w latach 40. lub też ich uczniem, bezpośrednio wzorującym się na pracy mistrzów. Przemawia za tym także kompozycja figuralna przedstawienia o treści rodzajowo-mitologicznej, podobnie jak u drugiego kielicha w tym samym zbiorze. Paulina Chrzanowska wiąże tę scenę z niemieckim miedziorytem wzorowanym na grafice Antonia Tempesty, z przełomu XVI i XVII wieku, co przemawia także za niemieckim pochodzeniem autorów kielicha.

Twórca/wytwórnia: Naliboki
Datowanie: lata 40. XVIII wieku

Bibliografia: Chrzanowska 1963, s. 38; Chojnacka, Chrzanowska 1972, s. 194, il. 5; Hasse 1975, poz. kat. 221, il.; Chrzanowska P. 1987, s. 18-19, il. s. 18 oraz s. 37 i il.; Kamińska (red.) 1987, ryc. 74 fragm. oraz ryc. 73 i 76; Chrzanowska 1988, s. 37 i il.; Bułdys 1997 il.; Pod jedną koroną 1997, poz. XIV 45, s. 440; Kasprzak 1998, poz. 48, s. 87-88, il. s. 87 oraz poz. 49, s. 88 i il.; Kunicki-Goldfinger i in. 1998, poz. 228, tabl. 3 i 5.

Ekspozycja stała: Ratusz – Galeria Sztuki Dawnej

Nakrywa zbudowana z dwóch baniek, ze szlifowanym uchwytem. Dekoracja odpowiada rytowanej dekoracji stopy, w postaci dwóch skrzyżowanych gałązek roślinnych.

43.2.

MT.Dep.3749

dawne numery: D.1440, MT.II.976, z nakrywą

Wymiary: wys. 23,4 cm, wys. z nakrywą 36,6 cm, śr. stopy 10,5 cm

44. Kielich z orłami radziwiłłowskimi, z nakrywą

MT.Dep.3704

dawne numery: D.1388, MT.II.930

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane (częściowo polerowane)

Wymiary: wys. z nakrywą 21,7 cm, wys. 15,8 cm, śr. stopy 7,7 cm

Stopa okrągła, płaska, trzon tralkowy, z pęcherzem powietrza, od czaszy oddzielony gałką, szlifowany i fasetowany, czasza cylindryczna, u nasady zaokrąglona, szlifowana w dwa rzędy faset załamujących się na brzegu, górny rząd przyjmujący linię arkady, ze żłobiną powyżej i motywem trzech szlifowanych soczewek, z rautami, przy wylewie brylantowana. Nakrywa kopulasta, profilowana z kulistym uchwytem, szlifowana. Dekoracja rytowana: na czaszy czteroosiowa – na wydzielonym pasie wstęgi z ornamentem w skośnie ciętą kratkę, z wyciętymi półkolistymi polami, z kwiatkami, przedstawienia symetrycznie ustawionych orłów o szeroko rozpiętych skrzydłach, umieszczonych naprzemian z koszami z kwiatami, na stopie wieniec wici z pierzastymi listkami. Ten sam motyw powtórzony na nakrywie.

Zastosowana tematyka wskazuje na okres baroku, a powtarzający się motyw orła wiąże się z heraldycznymi orłami radziwiłłowskimi i może być porównywany z kielichami tego zbioru.

Twórca/wytwórnia: Naliboki

Datowanie: lata 40. XVIII wieku

Bibliografia: Świerż 1914, Nr kat. 8, s. 27 oraz Nr kat. 24, s. 45; Chrzanowska 1952, poz. 18; Kasprzak 1998, poz. 57, s. 97-98, il.; Kunicki-Goldfinger i in. 1998, poz. 78, tabl. 3 i 5.

Ekspozycja stała: Ratusz – Galeria Sztuki Dawnej

45. Kielich z dekoracją z koszem kwiatów

MT.Dep.3613

dawne numery: D.1038, MT.II.841

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane (częściowo polerowane)

Wymiary: wys. 18,9 cm, śr. stopy 7,1 cm

Stopa płaska, zdobiona w rytowane liście. Trzon dęty, tralkowy, fasetowany, ze spłaszczonej gałką i tarczką u nasady. Czasza koniczna, dołem zaokrąglona, szlifowana w dwa rzędy naprzemianległych faset: kulistych i owalnych. Na ścianie kosz kwiatów na ozdobnej konsoli. Od kosza odchodzą w układzie promienistym pojedyncze liście. Przy brzegu tzw. kreteska, z pasem krataczki, zygzakiem i drobnymi pionowymi żłobinkami. Sposób zdobienia typowy dla okresu regencji, którego pierwowzory wywodzą się z XVIII-wiecznych wyrobów hafciarskich i gobelinów.

Twórca/wytwórnia: Naliboki

Datowanie: połowa XVIII wieku

Bibliografia: Chrzanowska 1952, poz. 34; Kasprzak 1998, poz. 56, s. 96, il.; Kunicki-Goldfinger i in. 1998, poz. 79, tabl. 3 i 5.

Ekspozycja stała: Ratusz – Galeria Sztuki Dawnej

46. Kielich z kartuszem i pustym polem

MT.Dep.3612

dawne numery: MT.Dep.1037, MT.II.840

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane (częściowo polerowane)

Wymiary: wys. 18,5 cm, śr. stopy 7,7 cm

Stopa okrągła, w środku półkuliście wysklepiona i brylantowana (typ kapeluszkowy), trzon tralkowy, pełny fasetowany, od czaszy oddzielony wysokim pierścieniem, czasza nieznacznie rozchylna ku górze, przy nasadzie spłaszczona i szlifowana w półkolistą arkadki z zaznaczonym łukiem do góry i soczewką. Dekoracja rytowana: na czaszy jednostronna – w ozdobnym, rozbudowanym kartuszu z ornamentu, z bogato rozbudowanymi panoplionami, puste pole na tle paludamentu, pod koroną. Przygotowany do ozdobienia.

Twórca/wytwórnia: Naliboki

Datowanie: lata 40. XVIII wieku

47. Kielich z puttem i z dzbanem

MT.Dep.3773

dawne numery: D.1541, MT.II.1000

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane (częściowo polerowane)

Wymiary: wys. 20,1 cm, śr. stopy 9,4 cm

Stopa okrągła, w środku półkuliście wysklepiona i brylantowana (typ kapeluszkowy), trzon tralkowy, pełny, z wyraźnie zaznaczoną dolną gałką, od czaszy oddzielony gałką i talerzykiem, fasetowany i brylantowany, czasza koniczna, u nasady wydęta, załamana pod kątem rozwartym, szlifowana. Dekoracja rytowana: na czaszy jednoosiowa – w ozdobnym kartuszu rozbudowanym o elementy geometryczne i roślinne w polu w kształcie serca postać nagiego chłopca z dzbanem. Na stopie, przy krawędzi, na czaszy przy wylewie „koronka” w formie silnie zgeometryzowanych łuków z matowymi wypełnieniami.

Analogiczny kielich (z nakrywą) znajduje się w zbiorach Muzeum Narodowego w Krakowie (por. Kasprzak 1998, poz. 77, s. 117).

Twórca/wytwórnia: Naliboki

Datowanie: lata 40. XVIII wieku

Bibliografia: Kasprzak 1998, poz. 76, s. 116 i il.; Kunicki-Goldfinger i in. 1998, poz. 162, tabl. 3, 5 i 7; Kunicki-Goldfinger i in. 2018, tabl. 1, Nr pom. 162.

Ekspozycja stała: Ratusz – Galeria Sztuki Dawnej

48. Kielich z dekoracją w „ptaszki i muszelki”, z nakrywą

MT.Dep.3687

dawne numery: D.1370, MT.II.913

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane (częściowo polerowane)

Wymiary: wys. z nakrywą 30,1 cm, wys. 22 cm, śr. stopy 9,8 cm; wys. nakrywy 9,4 cm

Stopa okrągła, półkuliście wybrzuszona pośrodku (typ kapeluszo- wy) szlifowana w soczewki, trzon tralkowy, pełny, z wyraźnie zaznaczoną gałką dolną, fasetowany, czasza stożkowata u nasady trzykrotnie wydęta w bańki o zwiększającej się średnicy, brylantowany i szlifowany w soczewki o arkadkowym zamknięciu od góry. Nakrywa profilowana, wyniesiona do góry, powtarzająca kształt nasady czaszy kielicha, z okrągłą fasetowaną gałką z pierścieniem. Dekoracja rytowana: na czaszy nieregularnie rozmieszczona – ptak (prawdopodobnie orzeł) i trzy zróżnicowane wielkością i wyglądem muszki w locie, każda na innej wysokości, przy wylewie czaszy, przy krawędzi stopy i na największej bańce nakrywy „koronka”.

Paulina Chrzanowska (1952, poz. 35) datuje ten kielich na połowę XVIII wieku, wskazując na dekorację ptaka i muszek zaczerpniętą z porcelany saskiej, występującą tu po 1740 roku. Za Jelskim (1987), na podstawie analogii z precyzyjnym ornamentem geometrycznym pojawiającym się na kielichu i inwentarza manufaktury urzeckiej, nazywa ten ornament „koronką” i wiąże z warsztatem urzecko-nalibockim. Za tezę tą przemawia oryginalny kształt naczynia typowy dla szkła polskiego barokowego z lat około 1750-1760 (por: Muzeum Narodowe w Krakowie i Warszawie).

W zachowanych rachunkach huty nalibockiej motyw „ptaszków i owadów” w opisach należy chyba do najczęściej stosowanych, ulubionych wzorów. Już w latach 30. pojawiają się określenia wzorów „z koroneczką y muszkami”, „z kutasikami y muszkami”, „z muszkami”, „z kwiatkami y muszkami” czy „ptaszkami y muszkami”. Szkła w hucie nalibockiej tymi motywami były zdobione jeszcze w latach 50. XVIII wieku.

Twórca/wytwórnia: Naliboki

Datowanie: lata 30. lub 40. XVIII wieku

Bibliografia: Chrzanowska 1952, poz. 35; Chrzanowska P. (1987), s. 25; Kasprzak 1998, poz. 41, s. 79-80, il. s. 79; Kasprzak 2007, s. 217, il. 6.; Kunicki-Goldfinger i in. 1998, poz. 97 i 98, tabl. 3, 5 i 7; Kunicki-Goldfinger i in. 2018, tabl. 1, Nr pom. 97.

Ekspozycja stała: Ratusz - Galeria Sztuki Dawnej

49. Kielichy gładkie, szkła serwisowe (dwie sztuki)

MT.Dep.3762

dawne numery: D.1530, MT.II.989

MT.Dep.3763

dawne numery: D.1531, MT.II.990

Materiał, technika: szkło bezbarwne

Stopa okrągła, stożkowata, trzon tralkowy z pęcherzem powietrza i gałką oddzielającą go od czaszy. Czasza stożkowata, u nasady dwukrotnie wydęta w bańki o zwiększającej się średnicy, przechodząca bezpośrednio w gałkę. Brak zdobień. Masa szklana z licznymi banieczkami powietrza na całej powierzchni i pojedynczymi wklejeniami. Zanieczyszczenia w masie szklanej, ślady technologicznej obróbki. Kształt kielicha typowy dla okresu baroku i działalności hut polskich. Gładka powierzchnia czaszy sugeruje przygotowanie naczynia do kolejnej fazy cyklu produkcji – do rytowania.

49.1. (fot.)

MT.Dep.3762

dawne numery: D.1530, MT.II.989

Wymiary: wys. 22,6 cm, śr. stopy 8,4 cm

49.2.

MT.Dep.3763

dawne numery: D.1531, MT.II.990

Wymiary: wys. 22 cm, śr. stopy 9,5 cm

W związku w wielkimi uroczystościami na dworze Radziwiłłowski – ślubami, pogrzebami czy tylko mniejszymi obchodzonymi w kręgu rodzinnym – stale uzupełniano w piwnicach dworskich stan szkiele. Przejęto bowiem zachodni sposób goszczenia biesiadników – każdy z nich otrzymywał własny kieliszek lub szklanek. Były to najczęściej przedmioty niezdobione, za to wykonywane w setkach lub tysiącach egzemplarzy, np. na pogrzeb Anny z Sanguszków księżnej Radziwiłłowej wykonano dodatkowo m.in. 1417 szklanek i 1534 kieliszki, a na pogrzeb Michała Kazimierza Radziwiłła m.in. 2000 szklanek i tyle samo kieliszków.

Twórca/wytwórnia: Naliboki-Urzecze

Datowanie: 3. ćwierć XVIII wieku

Bibliografia: Kasprzak 1998, poz. 84 i 85, s. 124 i il.; Kunicki-Goldfinger i in. 1998, poz. 92, tabl. 3 i 5 oraz poz. 161, tabl. 3 i 5.

50. Kielich gładki, szkło serwisowe

MT.Dep.3736

dawne numery: D.1423, MT.II.963

Materiał, technika: szkło bezbarwne

Wymiary: wys. 21,8 cm, śr. stopy 8,8 cm

Stopa okrągła, stożkowata, trzon tralkowy z pęcherzem powietrza i gałką oddzielającą go od czaszy. Czasza stożkowata, u nasady dwukrotnie wydęta w bańki o zwiększającej się średnicy, przechodząca bezpośrednio w gałkę. Brak zdobień. Masa szklana z licznymi banieczkami powietrza na całej powierzchni i pojedynczymi wklejeniami. Kształt kielicha typowy dla okresu baroku i działalności hut polskich. Gładka powierzchnia czaszy może sugerować przygotowanie naczynia do kolejnej fazy cyklu produkcji – do rytowania.

Twórca/wytwórnia: Naliboki-Urzecze (?)

Datowanie: 3. ćwierć XVIII wieku

Bibliografia: Kasprzak 1998, poz. 86 i il.; Kunicki-Goldfinger i in. 1998, poz. 80, tabl. 3 i 5; Kunicki-Goldfinger i in. 2018, tabl. 1, Nr pom. 80.

51. Flet z dwoma gołębiami

MT.Dep.3717

dawne numery: D.1403, MT.II.943

Materiał, technika: szkło bezbarwne, rytowane

Wymiary: wys. 26,5 cm, śr. stopy 9 cm

Stopa talerzowa. Trzon pełny, tralkowy, gładki. Czasza koniczna, wąska, smukła, wysoka. Na czaszy dwa gołąbki siedzące naprzeciw siebie na gorejącym sercu, w ujęciu drobnolistnego wieńca z rozetkami. Przy brzegu rozbudowany ornament w typie tzw. kreteski, złożony z matowego pasa, niżej skośnej krateczki, z zyg-zaka z frędzelkami oraz poziomych kreseczek wypełniających trójkątne pola.

Twórca/wytwórnia: Naliboki-Urzecze (?)

Datowanie: 3. ćwierć XVIII wieku

Bibliografia: Świerż 1914, Nr kat. 37, s. 57.

Ekspozycja stała: Ratusz – Galeria Sztuki Dawnej

52. Flet

MT.Dep.3710

dawne numery: D.1396, MT.II.936

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane

Wymiary: 27,5 cm, śr. stopy 9,5 cm

Stopa o krawędzi zawiniętej. Trzon masywny, tralkowy, fasetowany z tarczką u nasady. Czasza koniczna, wąska, wysoka. W dolnej części czaszy owalne fasety, załamujące się w dwóch poziomach, tworząc obiegające wokół linie. Górna część faset przecięta dwoma rytowanymi liniami.

Twórca/wytwórnia: Naliboki-Urzecze (?)

Datowanie: około połowy XVIII wieku

53. Kielich z pielgrzymem na tle pejzażu z zamkiem

MT.Dep.3584

dawne numery: D.1009, MT.II.812

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane

Wymiary: wys. 19,9 cm, śr. stopy 8,7 cm

Stopa okrągła o krawędzi zawijanej, wysklepiona (typ kapeluszo-
wy), trzon tralkowy z pęcherzem powietrza z wyraźnie zazna-
czoną gałką dolną, fasetowany, od czaszy oddzielona pełną gałką.
Czasza stożkowata, u nasady zaokrąglona, z szlifowanym rzędem
soczewek. Dekoracja rytowana: na czaszy w wydzielonym pasie
obiegającym czaszę górzysty krajobraz z drzewami i schematycz-
nie ujętą architekturą, na którego tle postać kroczącego, brodatego
mężczyzny, pielgrzyma, podpierającego się długim rozwidlonym
kijem, z bocianem (?), żurawiem (?) i biegnącym psem, powyżej
nad drzewami ptak i pojedyncze owady w locie, przy wylewie
„koronka”, na stopie trzy pojedyncze gałeczki kwiatowe. Elementy
zaczepnięte z porcelany miśnieńskiej (?), latające muszki i jeden
przeskalowany owad. Za postacią kroczy bocian (?) i pies. „Koron-
ka” przy krawędzi wylewu.

Scena mitologiczna ujęta na tle typowego dla baroku krajobrazu,
gdzie płaskie ujęcie kolejnych planów zostało zróżnicowane głębo-
kością ryty.

Twórca/wytwórnia: Naliboki-Urzecze

Datowanie: 3. ćwierć XVIII wieku

Bibliografia: Świerż 1914, Nr kat. 66, s. 88; Chrzanowska 1952, poz.
11; Kasprzak 1998, poz. 123, s. 168-169 i il.; Kunicki-Goldfinger i in.
1998, poz. 77, tabl. 3 i 5.

Ekspozycja stała: Ratusz – Galeria Sztuki Dawnej

54. Kielich z koniem na tle pejzażu

MT.Dep.3731

dawne numery: D.1417, MT.II.957

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane

Wymiary: wys. 19,8 cm, śr. stopy 8,4 cm

Stopa o krawędzi zawiniętej. Trzon fasetowany, złożony z dętej tralki i dwóch spłaszczonych gałek, przedzielonych tarczką. Czaśza koniczna u nasady zaokrąglona i kuliście fasetowana. Wyżej wokoło rytowana dekoracja: krajobraz z drzewami i budynkami, na ich tle biegnące zwierzęta: jeleń, koń, pies. Przy brzegu matowy pas podkreślony rzędem krzyżyków.

Twórca/wytwórnia: Naliboki-Urzecze

Datowanie: 3. ćwierć XVIII wieku

Bibliografia: Świerz 1914, Nr kat. 21, s. 42.

Ekspozycja stała: Ratusz - Galeria Sztuki Dawnej

55. Kielich z portretem profilowanym króla Augusta III i napisem

MT.Dep.3726

dawne numery: D.1412, MT.II.952

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane, odlew (cyzelowana reliefowa nakładka)

Wymiary: wys. 20,4 cm, śr. stopy 9,1 cm

Stopa okrągła, wysklepiona (typ kapeluszykowy), trzon w formie fasetowanej tralki z gałką. Czasza koniczna, wydęta, szlifowana w owalne fasety. Dekoracja rytowana: na czaszy dwustronna – w ozdobnym kartuszu z panopliami pod koroną królewską, w owalnym medalionie naklejone popiersie króla Augusta III, z drugiej strony napis „Vive Le Roý/Augustus III”, „koronka” – marmurowy pas krzyżyków przy wylewie, na stopie cztery gałązki kwiatowe.

Tego typu grawerunek przeniesiony bezpośrednio z ceramiki na szkło, miał swoje zastosowanie w hutach poczdamskich (tzw. pasta), kolejno saskich, śląskich, a także w hucie w Nalibokach.

Analogia z: MT.Dep.3554, MT.Dep.3724, MT.Dep.3725

Twórca/wytwórnia: Naliboki-Urzecze

Datowanie: lata 50. XVIII wieku (przed 1763)

Bibliografia: Świerż 1914, poz. 54, s. 76; Chrzanowska 1952, poz. 6; Chrzanowska 1988, s. 41; Kasprzak 1998, poz. 128, s. 173-174 i il.; Kunicki-Goldfinger i in. 1998, poz. 85, tabl. 3 i 5; Kunicki-Goldfinger i in. 2018, tabl. 1, poz. 101, Nr pom. 85.

Ekspozycja stała: Ratusz – Galeria Sztuki Dawnej

56. Kielich z portretem profilowanym króla Augusta III i napisem

MT.Dep.3554

dawne numery: D.979, MT.II.782

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane, odlew (cyzelowana reliefowa nakładka)

Wymiary: wys. 23,6 cm, śr. stopy 11,1 cm

Stopa okrągła, płaska, trzon tralkowy, z pęcherzem powietrza, dołem podwójnie uwypuklony, ze spłaszczoną gałką, fasetowany. Czasza koniczna, dołem z dwoma rzędami naprzemiennych faset. Dekoracja rytowana: na czaszy dwustronna – w ozdobnym kartuszu z panopliami pod koroną królewską, w owalnym medalionie naklejone popiersie króla Augusta III, z drugiej strony napis „Vive Le Roý Auguste III”. W tle kartusza panoplion z przewagą chorągwi. U dołu w układzie symetrycznym: lufy armatnie, tarcze i łombaszki. Na stopie skrzyżowane chorągwie i tarcza.

Analogia z: MT.Dep.3724, MT.Dep.3725, MT.Dep.3726

Twórca/wytwórnia: Naliboki-Urzecze

Datowanie: lata 50. XVIII wieku (przed 1763)

Ekspozycja stała: Ratusz – Galeria Sztuki Dawnej

57. Kielich z portretem profilowanym króla Augusta III i napisem

MT.Dep.3725

dawne numery: D.1411, MT.II.951

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane; odlew (cyzelowana reliefowa nakładka)

Wymiary: wys. 20 cm, śr. stopy 9 cm

Stopa okrągła o zawijanej krawędzi, trzon tralkowy, ze spłaszczoną gałką, gładki. Czasza koniczna, zwężona w partii grubego dna. Dekoracja rytowana, na czaszy dwustronna. W kartuszu pod koroną królewską, w wąskim medalionie poprzecznie żłobionym wypukłe naklejone popiersie Augusta III. W tle po bokach liście palmy, u dołu chorągwie, lufy armatnie, łombaszki i bęben. Z drugiej strony napis: „Vive Le Roý Auguste III”. Poniżej rozbudowany panoplion z centralnym elementem w formie zbroi i hełmem z pióropuszem. Przy brzegu rząd szlifów kulistego.

Analogia z: MT.Dep.3554, MT.Dep.3724, MT.Dep.3726

Twórca/wytwórnia: Naliboki-Urzecze

Datowanie: lata 50. XVIII wieku (przed 1763)

Bibliografia: Świerż 1914, poz. 56, s. 78.

Ekspozycja stała: Ratusz – Galeria Sztuki Dawnej

58. Kielich z portretem profilowanym króla Augusta III i napisem

MT.Dep.3724

dawne numery: D.1410, MT.II.950

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane, odlew (cyzelowana reliefowa nakładka)

Wymiary: wys. 20,2 cm, śr. stopy: 8,6 cm

Stopa okrągła, stożkowata, trzon tralkowy, z pęcherzem powietrza, od czaszy oddzielony gałką ujętą w dwa talerzyki, fasetowany. Czasza stożkowata, u nasady podcięta, fasetowana w części grubego dna, przy wylewie rząd szlifowanych soczewek. Dekoracja rytowana: na czaszy dwustronna – z jednej strony w kartuszu pod koroną królewską, otoczonym przez panoplia (chorągwie, lufy armatnie, łombaszki i bęben), wypukłe naklejone popiersie króla Augusta III, z drugiej strony napis „Vive Le Roý/Auguste III”, na stopie skrzyżowane chorągwie na tarczy.

Analogia z: MT.Dep.3554, MT.Dep.3725, MT.Dep.3726

Twórca/wytwórnia: Naliboki-Urzecze

Datowanie: lata 50. XVIII wieku (przed 1763)

Bibliografia: Chrzanowska 1952, poz. 4; Chrzanowska 1988, s. 41; Kasprzak 1998, poz. 126, s. 172 i il.; Kunicki-Goldfinger i in. 1998, poz. 165, tabl. 3 i 5.

59. Kielich z popiersiem profilowanym Henryka Brühla

MT.Dep.3723

dawne numery: D.1409, MT.II.949

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane, odlew (cyzelowana reliefowa nakładka)

Wymiary: wys. 21,5 cm, śr. stopy 8,5 cm

Stopa okrągła, stożkowata, trzon tralkowy z gałką, fasetowany, czasza stożkowata, z grubym dnem, podcięta i szlifowana, przy wylewie pas szlifów kulistego. Dekoracja rytowana: na czaszy dwustronna - medalion z dekoracyjnym kartuszem, z reliefowym popiersiem Henryka Brühla, ujęty po bokach gałązkami palmowymi, zwieńczony koroną hrabiowską, z panopliami, z drugiej strony pięciopolowy herb, podtrzymywany po bokach przez dwa lwy, z chorągwiami, włóczniami i armatami. Pod tarczą Order Orła Białego (z 1730), na stopie dekoracja z motywami łuku, kołczanu i strzały oraz z drugiej strony ze sztandarami i z bębniem.

W inwentarzu szkła Stanisława Świerza (1914) wiązany z zespołem czterech podobnych kielichów z naklejonym, reliefowym popiersiem Augusta III.

Omawiany kielich odnosi się do osoby Henryka Brühla (1700-1763), ministra Augusta III. Czas jego powstania określa herb „Jastrzębiec”, którego używał od 1748 roku, kiedy to trybunał piotrkowski potwierdził jego szlacheckie polskie pochodzenie. Brühlowie używali herb własny „Brühl”, który był ich niemieckim herbem hrabiowskim (tytuł z 1737), z „Jastrzębcem” w tarczy sercowej, zatwierdzony indygenatem z 1764 roku.

Analogia z: MT.Dep.3554, MT.Dep.3724, MT.Dep.3725, MT.Dep.3726
Twórca/wytwórnia: Naliboki-Urzecze

Datowanie: lata 50. XVIII wieku

Bibliografia: Świerz 1914, poz. 55, s. 77; Chrzanowska 1952, poz. 7; Chrzanowska 1988, s. 41; Pod jedną koroną 1997, poz. XIV 14, s. 430; Unter einer Krone 1997, 424/ XIV 14, s. 251 i il.; Kasprzak 1998, poz. 124, s. 169-170 i il. 170; Kunicki-Goldfinger i in. 1998, poz. 230, tabl. 3 i 5.

Ekspozycja stała: Ratusz - Galeria Sztuki Dawnej

60. Kielich z orłami i panoplionami

MT.Dep.3673

dawne numery: D.1356, MT.II.899

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane

Wymiary: wys. 18 cm, śr. stopy 7,6 cm

Stopa talerzowa z gałązką kwiatową. Trzon dęty, tralkowy, ze spłaszczoną gałką, fasetowany. Czasza koniczna, zwężona i pionowo fasetowana w części grubego dna. Na ścianie czaszy, w owalnym polu kartusza, panoplion z centralnie umieszczoną półbroją z hełmem, wśród chorągwi, luf armatnich i łombaszków kartusz o niesymetrycznej oprawie otaczają trzy orły, z których dwa po bokach trzymają w szponach berło i jabłko królewskie. Tuż przy brzegu czaszy rząd szlifowanych faset.

Twórca/wytwórnia: Naliboki-Urzecze

Datowanie: lata 50. XVIII wieku

Bibliografia: Świerz 1914, Nr kat. 33, s. 53; Corpus, kat. 4; Chrzanowska 1952, tabl. Nr 29; Chrzanowska 1988, il.; Kunicki-Goldfinger i in. 2018, Nr pom. 1417.

Ekspozycja stała: Ratusz – Galeria Sztuki Dawnej

61. Kielich z herbami Rzeczypospolitej, z nakrywą

MT.Dep.3732

dawne numery: D.1418, MT.II.958

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane

Wymiary: wys. 20,3 cm, wys. z nakrywą 28 cm, śr. stopy 9,2 cm

Stopa w środku półkuliście wysklepiona i brylantowana (typ kapeluszy), z zawiętą krawędzią, dekorowana skrzyżowanymi gałązkami wawrzynu i palmy. Trzon dęty, tralkowy, ze spłaszczoną gałąką, fasetowany. Czasza koniczna wybrzuszona, fasetowana w partii grubego dna. Powyżej na ścianie herb polsko-saski w kartuszu poprzecznie żłobkowanym, zwieńczonym koroną, w tle kartusza panoplion, po bokach z chorągwiami, poniżej z parą łombaszków, lufami armatnimi i bębniem poniżej. Nakrywa dwuczłonowa, z pełnym uchwytem w formie dwóch gałek i dwóch talerzyków poniżej. Rytowana na dolnej bańce analogicznie jak stopa.

Twórca/wytwórnia: Naliboki-Urzecze (?)

Datowanie: lata 50. XVIII wieku

Bibliografia: Świerż 1914, Nr kat. 7, s. 26.

Ekspozycja stała: Ratusz - Galeria Sztuki Dawnej

62. Kielich z Orderem Orła Białego

MT.Dep.3545

dawne numery: D.970, MT.II.773

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane

Wymiary: wys. 20,8 cm, śr. stopy 8,7 cm

Stopa w środku półkuliście wysklepiona i brylantowana (typ kapeluszy), o krawędzi zawijanej, ozdobiona skrzyżowanymi gałązkami palmy. Trzon dęty, tralkowy, fasetowany, z lekko spłaszczoną gałką. Czasza koniczna, wybrzuszona i pionowo fasetowana w części grubego dna. Na czaszy rytowany krzyż Orderu Orła Białego, zawieszony na wstążce z kokardą sięgającą brzegu czaszy. Przy brzegu rząd matowych ząbków biegnących wokoło.

Kielich może być wiązany z właścicielami orderu: z osobą Pawła Karola księcia Sanguszki (po 1730), jego synem Aleksandrem (po 1736) lub ze Stanisławem Mateuszem Rzewuskim (?)

Twórca/wytwórnia: Naliboki-Urzecze (?)

Datowanie: lata 50. XVIII wieku

Bibliografia: Świerż 1914, Nr kat. 2, s. 21.

Ekspozycja stała: Ratusz - Galeria Sztuki Dawnej

Nakrywki

W zespole nakrywek MT.Dep.3651/1-113

63.1. (fot.)

MT.Dep.3651/7

dawne numery: D.1077 egz. 2, MT.II.879 egz. 7

Wymiary: wys. 6,1 cm, śr. kołnierza 4,9 cm

63. Nakrywki szklane (trzy sztuki)

MT.Dep.3651/7

dawne numery: D.1077 egz. 2, MT.II.879 egz. 7

MT.Dep.3651/16

dawne numery: D.1077 egz. 11, MT.II.879 egz. 16

MT.Dep.3651/89

dawne numery: D.1559 egz. 61, MT.II.879 egz. 89

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane

Nakrywka beretowa, płaska, ze szlifowaną dekoracją na krawędzi wybruszenia, w kształcie spłaszczonych oliwek i podwójnych kreseczek pomiędzy nimi. Uchwyt pełny w kształcie fasetowanej szyszki, oddzielony od czaszy dwoma talerzykami różnej grubości.

Twórca/wytwórnia: Naliboki-Urzecze
Datowanie: około połowy XVIII wieku

63.2.

MT.Dep.3651/16

dawne numery: D.1077 egz. 11, MT.II.879 egz. 16

Wymiary: wys. 6 cm, śr. kołnierza 4,8 cm

63.3.

MT.Dep.3651/89

dawne numery: D.1559 egz. 61, MT.II.879 egz. 89

Wymiary: wys. 8 cm, śr. kołnierza 4,8 cm

64. Nakrywki szklane (cztery sztuki)

MT.Dep.3651/32

dawne numery: D.1559 egz. 4, MT.II.879 egz. 32

MT.Dep.3651/58-59

dawne numery: D.1559 egz. 30-31, MT.II.879 egz. 58-59

MT.Dep.3651/79

dawne numery: D.1559 egz. 51, MT.II.879 egz. 79

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane

Nakrywka beretowa, dwukrotnie wydęta w bańki o różnej średnicy, z kryzą w kształcie rurki. Na wydętej bańce rząd pojedynczych owalnych soczewek. Dekoracja rytowana, na krawędzi wybruszenia w postaci wici roślinnej utworzonej z gałązek z listkami i kulek. Uchwyt pełny w kształcie fasetowanej szyszki oddzielonej od czaszy talerzykiem i spłaszczoną gałką.

Twórca/wytwórnia: Naliboki-Urzecze
Datowanie: około połowy XVIII wieku

64.1.

MT.Dep.3651/32

dawne numery: D.1559 egz. 4, MT.II.879 egz. 32

Wymiary: wys. 8,4 cm, śr. kołnierza 5,4 cm

64.2. (fot.)

MT.Dep.3651/58

dawne numery: D.1559 egz. 30, MT.II.879 egz. 58

Wymiary: wys. 7,3 cm, śr. kołnierza 5,7 cm

64.3.

MT.Dep.3651/59

dawne numery: D.1559 egz. 31, MT.II.879 egz. 59

Wymiary: wys. 7,6 cm, śr. kołnierza 6 cm

64.4.

MT.Dep.3651/79

dawne numery: D.1559 egz. 51, MT.II.879 egz. 79

Wymiary: wys. 8,4 cm, kołnierza 5,6 cm

65. Nakrywki szklane (dwie sztuki)

MT.Dep.3651/33

dawne numery: MT.D.1559 egz. 5,
MT.II.879 egz. 33

MT.Dep.3651/84

dawne numery: D.1559 egz. 56, MT.II.879
egz. 84

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szli-
fowane, rytowane

Nakrywka beretowa, dwukrotnie wy-
dęta w bańki o różnej średnicy, z kryzą
w kształcie rurki. Dekoracja rytowana,
na krawędzi wybrzuszenia w postaci
jednostronnej wici roślinnej utworzonej

z antytetycznych palmet. Uchwyt pełny
w kształcie spłaszczonej, brylantowanej
gałki, oddzielony od czaszy spłaszczoną
gałką i pojedynczymi talerzykami różnej
wielkości.

Twórca/ wytwórnia: Naliboki-Urzecze
Datowanie: około połowy XVIII wieku

65.1. (fot.)

MT.Dep.3651/33

dawne numery: MT.D.1559 egz. 5,
MT.II.879 egz. 33

Wymiary: wys. 8,1 cm, śr. kołnierza 6,6 cm

65.2.

MT.Dep.3651/84

dawne numery: D.1559 egz. 56, MT.II.879
egz. 84

Wymiary: wys. 8,1 cm, śr. kołnierza 6,6 cm

66. Nakrywka szklana

MT.Dep.3651/43

dawne numery: D.1559 egz. 15, MT.II.879 egz. 43

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane

Wymiary: wys. 7,4 cm, śr. kołnierza 3,6 cm

Nakrywka beretowa, wysklepiona, ze szlifowaną dekoracją na
krawędzi wybrzuszenia, w postaci rzędu pojedynczych owal-
nych faset. Na powierzchni szlif w postaci spłaszczonych owali.
Uchwyt pełny w kształcie fasetowanej gałki, oddzielony od czaszy
gładką spłaszczoną gałką. Uchwyt w kształcie wysmukłej faseto-
wanej szyszki (dwa rzędy spłaszczonych owali i pionowe fasety).

Twórca/wytwórnia: Naliboki-Urzecze

Datowanie: około połowy XVIII wieku

67. Nakrywka szklana

MT.Dep.3651/50

dawne numery: D.1559 egz. 22, MT.II.879 egz. 50

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane

Wymiary: wys. 6,8 cm, śr. kołnierza 5,6 cm

Nakrywka beretowa, trzykrotnie wydęta w bańki o różnej średnicy, z wąską kryzą w kształcie rurki. Dekoracja rytowana, na krawędzi wybrzuszenia największej bańki w postaci linii utworzonej z poziomych chwostów. Uchwyt pełny w kształcie gałki, brylantowany, oddzielony od czaszy niewielkim przewężeniem. Na dwóch wydętych bańkach rząd pojedynczych owalnych soczewek.

Twórca/wytwórnia: Naliboki-Urzecze

Datowanie: około połowy XVIII wieku

68. Nakrywka szklana

MT.Dep.3651/51

dawne numery: D.1559 egz. 23, MT.II.879 egz. 51

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane

Wymiary: wys. 8,8 cm, śr. kołnierza 6,1 cm

Nakrywka beretowa, dwukrotnie wydęta w bańki o różnej średnicy, z kryzą w kształcie rurki. Dekoracja rytowana, na krawędzi wybrzuszenia w postaci skrzyżowanych chorągwi. Uchwyt pełny w kształcie fasetowanej szyszki oddzielonej od czaszy dwoma talerzykami i spłaszczoną gałką. Na wydętej bańce rząd pojedynczych owalnych soczewek.

Twórca/wytwórnia: Naliboki-Urzecze

Datowanie: około połowy XVIII wieku

69. Nakrywka szklana

MT.Dep.3651/55

dawne numery: D.1559 egz. 27, MT.II.879 egz. 55

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane

Wymiary: wys. 9,1 cm, śr. kołnierza 6,2 cm

Nakrywka beretowa, nieznacznie wysklepiona z płaską kryzą w kształcie rurki. Dekoracja rytowana, na krawędzi wybrzuszenia w postaci wici roślinnej utworzonej z gałązek z listkami i kulek. Uchwyt pełny w kształcie fasetowanej szyszki, na spłaszczonym, szlifowanym w owale talerzyku.

Twórca/wytwórnia: Naliboki-Urzecze

Datowanie: około połowy XVIII wieku

70. Nakrywka szklana

MT.Dep.3651/57

dawne numery: D.1559 egz. 29, MT.II.879 egz. 57

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane

Wymiary: wys. 7 cm, śr. kołnierza 5,9 cm

Nakrywka beretowa, nieznacznie wysklepiona, z kryzą w kształcie rurki, w części środkowej nieznacznie uniesiona w górę, z pełnym szlifowanym uchwytem, spłaszczonym u góry. W części wysklepienia szlif fasetowy odpowiadający kształtowi wysklepienia. Dekoracja rytowana: dookoła na wybrzuszeniu stylizowana gałązka z dwustronnymi listkami.

Twórca/wytwórnia: Naliboki-Urzecze

Datowanie: około połowy XVIII wieku

71. Nakrywka szklana

MT.Dep.3651/80

dawne numery: D.1559 egz. 52, MT.II.879 egz. 80

Materiał, technika: szkło bezbarwne, formowanie na gorąco, rytowane

Wymiary: wys. 7,1 cm, śr. kołnierza 4,9 cm

Nakrywka beretowa, nieznacznie wysklepiona, z kryzą w kształcie rurki, w części środkowej nieznacznie uniesioną w górę, z pełnym gładkim uchwytem, oddzielnym od czaszy jednym talerzykiem. Dekoracja rytowana: jednostronna, na czaszy symetryczna stylizowana gałązka z listkami i kulkami. Nierówna, niewykończona górna krawędź uchwyty.

Twórca/wytwórnia: Naliboki-Urzecze

Datowanie: około połowy XVIII wieku

72.1.

MT.Dep.3651/83

dawne numery: D.1559 egz. 55, MT.II.879 egz. 83

Wymiary: wys. 7,9 cm, śr. kołnierza 7,6 cm

**72. Nakrywki szklane
(dwie sztuki)**

MT.Dep.3651/83

dawne numery: D.1559 egz. 55, MT.II.879 egz. 83

MT.Dep.3651/105

dawne numery: D.1559 egz. 77, MT.II.879 egz. 105

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane

Nakrywka beretowa, trzykrotnie wydęta w bańki o różnej średnicy, z kryzą w kształcie rurki. Dekoracja rytowana, na

krawędzi wybrzuszenia największej bańki, w kreseczki i „koronkę”. Uchwyt pełny w kształcie gałki, brylantowany, oddzielony od czaszy wąskim pierścieniem. Na dwóch wydętych bańkach rząd pojedynczych owalnych soczewek.

Twórca/wytwórnia: Naliboki-Urzecze
Datowanie: około połowy XVIII wieku

72.2. (fot.)

MT.Dep.3651/105

dawne numery: D.1559 egz. 77, MT.II.879 egz. 105

Wymiary: 7,9 cm, śr. kołnierza 7,6 cm

73. Nakrywka szklana

MT.Dep.3651/100

dawne numery: D.1559 egz. 72, MT.II.879 egz. 100

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane

Wymiary: wys. 8,8 cm, śr. kołnierza 8,8 cm

Nakrywka beretowa, dwukrotnie wydęta w bańki o różnej średnicy, z kryzą w kształcie rurki. Dekoracja rytowana, na krawędzi wybruszenia w postaci wici roślinnej utworzonej z gałązek z listkami i kulistymi owocami. Uchwyt w kształcie fasetowanej szyszki, pusty; fasety

poziome. Na wydętej bańce rząd pojedynczych owalnych soczewek.

Twórca/wytwórnia: Naliboki-Urzecze
Datowanie: około połowy XVIII wieku

74. Nakrywka szklana

MT.Dep.3651/34

dawne numery: D.1559 egz. 6, MT.II.879 egz. 34

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szkło czerwone, filigran, rytowane

Wymiary: wys. 10 cm, śr. kołnierza 7,6 cm

Nakrywka beretowa, nieznacznie wysklepiona, z kryzą w kształcie rurki. Uchwyt pełny, spiralnie skręcony z nicią czerwonego filigranu. Brzeg wysklepienia zdobiony w pas zmatowionego rytowania, z rzędem kulistych zdobień z dwóch stron.

Twórca/wytwórnia: Naliboki (?)

Datowanie: lata 40. XVIII wieku

75. Nakrywka szklana

MT.Dep.3651/64

dawne numery: D.1559 egz. 36, MT.II.879 egz. 64

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane

Wymiary: wys. 9,2 cm, śr. kołnierza 6,8 cm

Nakrywka beretowa, dwukrotnie wydęta w lekko spłaszczone bańki o różnej średnicy, z kryzą w kształcie rurki. Dekoracja szlifowana w postaci spłaszczonych owali. Uchwyt pełny w kształcie fasetowanej szyszki oddzielonej od czaszy spłaszczoną, szlifowaną gałką.

Twórca/wytwórnia: Naliboki-Urzecze (?)

Datowanie: około połowy XVIII wieku

76. Nakrywka szklana

Dep.3651/104

dawne numery: D.1559 egz. 76, MT.II.879 egz. 104

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane

Wymiary: wys. 8,7 cm, śr. kołnierza 5,7 cm

Nakrywka, wysklepiona, ze spłaszczoną kryzą i szlifowanym uchwytem w kształcie szyszki. Dekoracja w postaci faset przybierających formę czaszy, z wąskim talezkiem, bezpośrednio przechodzących w szyszkę. Na wyobleniu matowy pas z rzędem owalnych matowych kulek poniżej.

Twórca/wytwórnia: Naliboki-Urzecze (?)

Datowanie: 2. połowa XVIII wieku

1.3. Huta Szkła w Cudnowie

1.3. Huta Szklą w Cudnowie

W 1743 roku w Cudnowie na Wołyniu, niedaleko Żytomierza nad rzeką Tietierew (dopływ Dniepru), marszałek wielki litewski Paweł Karol książę Sanguszko (1680-1750) uruchomił własną hutę szklaną. „Była to jedna z pięciu ówczesnych hut w Rzeczypospolitej, w których topiono szkła w lepszym gatunku, zwane kryształowymi”¹. Powstała w miejsce wcześniejszej huty szklanej, działającej w latach trzydziestych XVIII wieku.

Znajdowała się w dobrach ordynacji Ostrogskiej, wniesionych w posagu przez Annę Marię Lubomirską (†1729), drugą żonę Pawła Karola Sanguszki. Po śmierci Sanguszki (w 1750 roku) do 1758 roku pozostawała w administracji dóbr książąt Sanguszków. Od 1758 roku stanowiła własność Lubomirskich, a od 1760 roku – Ponińskich. W 1784 roku jej kolejnym właścicielem został wojewoda kijowski Antoni Protazy Potocki (1761-1801), a około 1801 roku przeszła w ręce rodziny Czajkowskich. W XIX wieku Cudnow należał do Adama Wawrzyńca Rzewuskiego (†1825). Po śmierci Henryka Rzewuskiego (†1866) dobra te odziedziczyły jego córki. Huta prawdopodobnie została zamknięta przed 1885 rokiem.

Najważniejszym okresem działalności huty wydaje się być czas związany z osobą jej założyciela Pawła Karola Sanguszki. Za wyroby pochodzące z tego czasu należy uznać szkła cudnowskie zdeponowane w Muzeum Okręgowym w Tarnowie. Z pewnością funkcjonowanie wytwórni bezpośrednio związane było z zaspokajaniem potrzeb wynikających ze sposobu prowadzenia dworu magnackiego, ale także z ambicją własnych księcia. Z zachowanych inwentarzy wynika, że wyroby produkowane w hucie w Cudnowie do pewnego stopnia zaspokajały potrzeby dworu Sanguszków. O ile trudno określić, w jakim stopniu na samą działalność huty miał wpływ Paweł Karol, o tyle przyjmuje się, że jej pierwowzorem była magnacka huta szklana założona i prowadzona przez jego siostrę Annę Katarzynę z Sanguszków Radziwiłłową w Nalibokach i Urzeczcu.

Dokładna lokalizacja huty w Cudnowie nie jest znana, jednak jeszcze pod koniec XIX wieku funkcjonowała w tym rejonie miejscowość o nazwie „Huta Cudnowska”. Pierwsza wzmianka na temat huty szklanej produkującej szkło zwykłe na tym terenie pochodzi z 1740 roku. Po tej dacie – z uwagi na brak archiwaliów – uważa się, że huta zaprzestała swą działalność i została zamknięta. Za datę założenia przez Sanguszkę huty produkującej wysokogatunkowe szkło kryształowe przyjęto informację zawartą

w pierwszych rachunkach wytwórni: „Expensa pieniężna na materiały do huty kryształowej cudnowskiej erygowanej in Anno 1744 u die 26. Februaris”². Po śmierci Pawła Karola Sanguszki (†1750) hutą zajmowała się jego trzecia żona Barbara Urszula z Duninów (1718-1791). Stan taki trwał do 1758 roku, kiedy to huta przeszła w ręce Lubomirskich, tym samym kończąc bezpośrednio związki z Sanguszkami.

Temat produkcji szkła w Cudnowie w oparciu o tarnowską (depozytową) kolekcję kielichów po raz pierwszy podjęła w 1952 roku Paulina Chrzanowska, kustosz tarnowskiego Muzeum. W tym samym roku napisała i obroniła pracę magisterską na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie pt. *Katalog zbioru szkieł polskich w Muzeum Okręgowym w Tarnowie*. W swoim opracowaniu nie wiązała jeszcze konkretnych szkieł z Cudnowem. Jednocześnie wyodrębniła w kolekcji muzealnej zespół kielichów o zbliżonych formach i zdobnictwie, wskazując hutę w Urzeczcu jako miejsce ich powstania. Ze względu na więzi rodzinne Anny z Sanguszkami Radziwiłłowej i Pawła Karola Sanguszki, dobrą jakość samego szkła i eksperymenty w szlifowaniu powierzchni wydawało się to być zasadne. Dopiero przebadanie zasobów Archiwum Narodowego w Krakowie (Oddział I) w połowie lat pięćdziesiątych XX wieku pozwoliło Paulinie Chrzanowskiej na zasadniczy przełom i zmianę atrybucji tego zbioru tarnowskich szkieł. Na miejsce ich powstania wskazała wówczas Cudnow. Pierwszym naukowym opracowaniem, które pozwoliło na usystematyzowanie informacji na temat historii i cech charakterystycznych szkieł w Cudnowie w pierwszym etapie działalności huty związanej z Sanguszkami, był artykuł Pauliny Chrzanowskiej *Huta szkła w Cudnowie na Wołyniu*, który ukazał się w 1966 roku³.

W początkowym okresie swej działalności huta wyrabiała trzy rodzaje szkła: proste (zwykłe), szkło tafłowe i tzw. szkło białe. Ze względu na skład chemiczny każdy rodzaj szkła miał inne przeznaczenie, a także sposób zdobienia jego powierzchni. Szklą wydmuchiowano w drewnianych formach. „W czasie od stycznia 1752 roku do maja 1755 wykonano 253 nowych form i naprawiono 784 form starych”⁴, co świadczyło o różnorodności kształtów i utrzymującego się zapotrzebowania na wyroby szklane.

2. ANKr/29/637/0/-/1426: *Expensa na materiały do Huty Szklanej Cudnowskiej erygowanej in Anno 1743 u die 26. Februaris*. W dokumencie wymienia się kwoty przeznaczone na hutę: „Filipowi Majstrowi za postawienie Huty 150 zł”, „Jakubowi Mularzowi od postawienia Pieca Tafłowego 24 zł” (1744 rok, s. 13).

3. P. Chrzanowska, *Huta szkła w Cudnowie na Wołyniu*, „Szkło i Ceramika” 1966, nr 9, s. 253-257.

4. Tamże, s. 256.

1. A.J. Kasprzak, H. Skoropadowa, *Europejskie szkło*, Warszawa 2008, s. 173.

Asortyment wyrobów produkowanych ze szkła białego był bardzo zróżnicowany. Znalazły się w nim m.in. drobne przedmioty: kałamarze, różki do tabaki i szkiełka do zegarków. W manufakturze w Cudnowie tylko kieliszki i kielichy produkowano w ośmiu różnych wielkościach. Zasadniczo kielich cudnowski przyjął formę klasyczną, typową dla rejonu czesko-śląskiego. Czasza jest w tym czasie formowana kuliście u nasady lub koniczna i posiada dmuchany, nieskomplikowany trzon w formie tralki z gałką. Inną formą jest flet. W obydwóch typach naczyń (kielich, flet) zwykle charakterystyczny szlif pokrywa całą powierzchnię czaszy. Typowym dla tej huty i występującym w kolekcji motywem zdobniczym jest graficzny szlif ornamentalny z przewagą cięć linearnych, które w układzie koncentrycznym tworzą charakterystyczny motyw tzw. róży.

W hucie stosowano także wzór „karpiej łuski”, półkoliste żłobiny uszeregowane w naprzemiennych pasach, przypominające wzór pszczelego plastra, znany ze szkieł lubaczowskich. Wśród szkieł depozytowych nie występują obiekty z przedstawieniami figuralnymi, motywami myśliwskimi i rozbudowanymi motywami zwierzęcymi (orły, pelikany, motylki) i roślinnymi (osty, winorośl), a takie również produkowano w tej hucie.

Ze względu na rodzinny charakter zbioru na ściankach kielichów pojawiają się grawerowane herby, w tym przypadku właścicieli huty: Sanguszków „Pogoń” i Duninów „Łabędź”. Z pewnością powierzchnie naczyń zdobiono w inne herby, w zależności od życzenia zamawiającego. Takim przykładem jest kielich z czterema herbami, w tym „Pogoń” i „Łabędź” oraz prawdopodobnie odnoszącymi się do Radziwiłłów („Trąby”) i Sapiehów („Lis”). W tym zestawieniu herb „Lis”, w przeciwieństwie do pozostałych przedstawionych na tle paludamentu, ukazany został w bogato wycinanym obramieniu kartuszowym, ozdobionym gałkami. Być może kielich ten upamiętniał zawarcie w 1742 roku związku małżeńskiego pomiędzy Jerzym Radziwiłłem (1721-1755) a Salomeą Zofią Sapieżanką.

W zespole szkieł z herbami ciekawie przedstawia się komplet pięciu niewielkich szklaneczek z herbami Barbary i Pawła Karola Sanguszków, widniejącymi pod mitrą książęcą na tle wspólnego paludamentu, o grubszej powierzchni ścianek z matowym paskiem przy krawędzi. Zostały wykonane jako naczynia serwisowe, tradycyjnie przechowywane w specjalnie zaprojektowanym i wykonanym drewnianym puzdrze⁵. W Muzeum znajduje się ponadto

jedna szklaneczka przechowywana w specjalnie zaprojektowanym dla niej okrągłym futerale, nienależąca do depozytu. Jest wyjątkowa. Od pozostałych odróżniają ją bardzo cienkie i delikatne ścianki oraz sposób zdobienia – precyzyjnego rytowania. Są to odznaki sprawowanego urzędu – skrzyżowane laski marszałkowskie oraz gwiazda Orderu Orła Białego umieszczona poniżej kartusza. Pojedyncze rytowane bukietki kwiatów zostały umieszczone na jej cylindrycznej powierzchni. Prawdopodobnie powstała w innej hucie niż wcześniej wspomniane szklaneczki.

Związek małżeński Barbary Urszuli z Duninów i Pawła Karola księcia Sanguszki został zawarty w 1735 roku. Biorąc pod uwagę czas powstania huty i datę śmierci Pawła Karola, obiekty te można datować na lata pomiędzy 1743 a 1750 rokiem. Do obiektów tych mogą odnosić się zapisy poczynione w Inwentarzu z 1782 roku: „Szkłanek w puzderku zielono malowanych, kryształowych z herbami Pogonia i Łabędź rżniętych sztuk 25”⁶, a także informacja zawarta w Inwentarzu z 1796 roku: „szklaneczek w puzderku zielonym malowanym kryształowych z herbami Pogonią i Łabędź 17, potłuczonych 6”⁷.

W hutach na początku ich działalności, tak było i w tym przypadku, zatrudniani byli najczęściej fachowcy obcego pochodzenia, szlifierze i rytownicy, związani z innymi hutami magnackimi. Z czasem zastępowani byli lokalnie przyuczonymi rzemieślnikami⁸. Taką osobą był z pewnością Torzewski⁹, pisarz związany z hutą w Cudnowie, autor pierwszego polskiego podręcznika szklarskiego dedykowanego Antoniemu Protazemu Potockiemu, zatytułowanego

w Tarnowie, 29-30 czerwiec 2006, red. J. Skrabski, B. Bułdys, Tarnów 2007, s. 213; ANKr./29/637/0/-/1521: *Regestra srebra, klejnotów, różnych sprzętów, książek etc. Pozostałych w różnych skarbcach po śmierci X. Pawła Karola Sanguszki, spisane w 1750 i 1751 r.* W Inwentarzu z 1751 roku figuruje pozycja: „Puzderk zielono farbowanych dwie, w jednym lampeczek z Huty Czudnowskiej 28, w drugim kieliszków 16”.

6. A. J. Kasprzak, „Szkło różne...”, dz. cyt., s. 213, przypis 39. ANKr./29/0/-/1807-1809: *Regestr wszystkich rzeczy ruchomych, w pieniądzech, klejnotach galanteriach, cynie, miedzi, sprzętach domowych, ryszunkach wojennych, karetach, powozach, koniach cugowych i jeźdźnych, stadach, bydłach i wszelkiej ruchomości, po ś. p. Józefie Paulinie na Białym Kowlu, Xsięstwie Zasławskim, Hrabstwie Tołoczyńskim i Krupeckim, Lubartowie, Kańczudze i innych, Xiążęciu JMci Lubartowiczu Sanguszki, Marszałku W.W.X.Lit. Orderu Orła Białego kawalerze, najukochańszemu mężu i dobrodzieju moim, w skarbcach, pałacach i dobrach wszystkich w różnych miejscach pozostałych, po nastąpieniu, a nieodżałowanej śmierci jego cale znajdujących się, za wuczynionymi lego wszystkimi rewizjami, przeze mnie Annę z Hrabów na Czertwicach Cetnerów Xiężnę Sanguszkową Marszałkową W.W.X.Lot. pozostała Małżonkę jego wdowę, dopełniając Prawa obowiązki, dla wiadomości potomnej wiernie i dostatecznie sporządzony i zakończony w Lubartowie dnia 4-o miesiąca Kwietnia roku Pańskiego 1782.*

7. A. J. Kasprzak, „Szkło różne...”, dz. cyt. s. 213, przypis 40. ANKr./29/637/0/-/1227-1229, *Regestra rzeczy w skarbcu Lubartowskim znajdujących się, spisane diebus Aprilis 1796.*

8. B. Bułdys, *Huta szkła w Cudnowie w czasach Sanguszków*, [w:] *Wokół Sanguszków...*, dz. cyt., s. 195.

9. ANKr./29/637/0/-/1120 z 1758 roku wymienia na stronie 23, na poz. 30: „Julij kwit dla Torzewskiego huty Czudnowskiej Pisarza”. Nie znamy jego imienia. Powiązany został z autorem podręcznika szklarskiego Józefem Torzewskim.

5. Por. A. J. Kasprzak, „Szkło różne w gatunkach wyrażone”. *Inwentarz pałacu w Lubartowie z 1756 roku*, [w:] *Wokół Sanguszków. Dzieje - sztuka - kultura. Materiały I Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej*. Ratusz - Muzeum Okręgowe

Rozmowa o sztukach robienia szkła, wydane w Berdyczowie w 1785 roku.

Z pewnością wyroby cudnowskie, reprezentowane w grupie szkła Sanguszkowskich, są tradycyjne w formie. Ich oryginalność polega na sposobie dekoracji niemalże całej powierzchni konicznej czaszy, w charakterystyczny motyw tzw. róży oraz towarzyszących jej żłobin i graficznych układów linii.

The Glassworks in Cudnów in Volhynia

Summary

The glassworks in Cudnów is the third recognized 18th century glassworks in Poland in terms of importance, and it is probably best and most numerous represented by glassware deposited and stored in the District Museum in Tarnów.

The glassworks in Cudnów, in Volhynia, was founded in 1743 by Prince Paweł Sanguszko and it replaced previously existing glassworks. After the Prince's death, until 1758 it was the property administered by Sanguszko family, and then it changed owners many times to finally become closed down before 1885. The glassware deposited in the Museum of Tarnow Region comes exclusively from the beginnings of its activity. The access to two Inventories – from 1782 and 1796, respectively, allows to suppose that the oldest Cudnów glassware was created between 1743 and 1750.

The glassworks in Cudnów produced goods made of high-grade crystal glass in various shapes and intended for various purposes, satisfying the personal ambitions of the

Niewielka ilość szkła cudnowskich zachowanych w polskich zbiorach wraz z ciekawym materiałem archiwalnym¹⁰ stanowi ważny przyczynek do badań nad stanem hutnictwa w Polsce w XVIII wieku. W tarnowskim Muzeum zdeponowano najliczniejszą grupę szkła w Polsce związaną z hutą szkła w Cudnowie.

Prince and for the needs of Sanguszko magnate court. The glass was often decorated with engraved coats of arms, the carp scale pattern and, which was characteristic for the Cudnów glassworks, graphical ornamental cut, with the dominance of linear cuts which in the concentric arrangement form so-called "rose". Among deposit glassware there are no objects with figural representations and expanded animal, plant and hunting motifs.

In the Cudnów collection special attention should be paid to a commemorative, finely made goblet with four coats of arms: "Pogoń" (of Sanguszko family), "Łabędź" (of Dunin family), "Trąby" (of Radziwiłł family) and "Lis" (of Sapieha family). Another important object is a glass with very thin walls and finely engraved double coat of arms of Sanguszko and Dunin families, with the star of the Order of the White Eagle. As the only one it has its own wooden, cylindrical casing.

10. B. Gorczak, *Katalog rękopisów archiwum XX. Sanguszków w Sławucie ułożył i historią tegoż Archiwum skreślił...*, Sławuta 1902. Zob. ANKr./29/637/0-/2413, 1752: *Barbara Sanguszko 1752 r. Huta szklana pod Cudnowem. Rachunki*; ANKr./29/637/0-/2770, 1746: *Sanguszko Paweł Karol, syn Hieronima Sumariusz branego szkła z huty; Sanguszko Barbara z Duninów. Różne rachunki huty szklanej w Cudnowie*.

77. Kielich z herbami: „Pogoń”, „Łabędź”, „Trąby”, „Lis”

MT.Dep.3561

dawne numery: D.986, MT.II.789

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane (częściowo polerowane)

Wymiary: wys. 20,7 cm, śr. stopy 7,7 cm

Stopa talerzowa lekko wyniesiona, trzon w formie wydętej tralki, fasetowany, ze spłaszczoną gałką oraz tarczką u nasady. Czasza koniczna, wybrzuszona, w części dolnej fasetowana. Przy krawędzi czaszy otok ze szlifowanych owalnych poziomych żłobin. Wzdłuż górnej i dolnej herby: „Pogoń”, „Łabędź”, „Trąby” i „Lis”, w oprawie kartuszowej ze skrzyżowanymi gałązkami, na tle paludamentu, pod mitrą książęcą. Od góry i dołu ząbkowanej linii szlif, żłobiny liniowe, równoległe, pionowe. Dekoracja rytowana wokół czaszy. Herby odnoszą się: „Pogoń” – do Pawła Karola księcia Sanguszki, marszałka wielkiego litewskiego; „Łabędź” – do jego żony Barbary Urszuli z Duninów; „Trąby” – do Hieronima Floriana księcia Radziwiłła, podczaszego litewskiego; „Lis” – do jego żony Teresy z Sapiehów.

Twórca/wytwórnia: Polska, Cudnow

Datowanie: 1743-1745

Bibliografia: Kamieńska (red.) 1987, il. 69; Bułdys 2007a, s. 203, il. 8; Kunicki-Goldfinger i in. 2018, tabl. 1, poz. 100, Nr pom. 1403.

Ekspozycja stała: Ratusz – Galeria Sztuki Dawnej

78. Kielich z herbem „Łabędź”, z nakrywą

MT.Dep.3751

dawne numery: D.1446, MT.II.978

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane (częściowo polerowane)

Wymiary: wys. 22,2 cm, śr. stopy 8,6 cm; nakrywa: wys. 29,5 cm, śr. 8,2 cm

Stopa lekko opadająca ku krawędzi, od spodu żłobiny liniowe w układzie koncentrycznym. Czasza koniczna, wybrzuszona przy podstawie, z tarczką. Trzon w kształcie tralki, pomiędzy dwoma spłaszczonymi gałkami. W trzonie cztery owalne pęcherzyki powietrza. Szlif na trzonie oraz na wybrzuszonej części czaszy. Dekoracja rytowana, na czaszy, powyżej wybrzuszenia herb „Łabędź” w kartuszu, utworzonym z płaskiej listwy regencyjnej zwieńczonej pośrodku główką uskrzydłonego aniołka, pod mitrą książęcą. Od dołu herb ujmują dwie skrzyżowane gałązki lauru z pękami drobnolistnych łądzynek. Przy krawędzi czaszy matowo cięty pasek. Nakrywa spłaszczona, dołem wysklepiona, z gałką złożoną z płaskiego talerzyka i podwójnego szlifowanego zakończenia.

Herb „Łabędź” odnosi się do Barbary z Duninów księżnej Sanguszko (1718-1791).

Twórca/wytwórnia: Polska, Cudnow

Datowanie: 1743-1750

Bibliografia: Chrzanowska P. 1987, s. 34, il.; Bułdys 2007a, s. 203, il. 7.

Ekspozycja stała: Ratusz – Galeria Sztuki Dawnej

79. Szklanki z herbami „Pogoń” i „Łabędź” (pięć sztuk)

MT.Dep.3757/1-4

dawne numery: D.1525 egz. 1-4, MT.II.984 egz. 1-4

MT.Dep.3758

dawne numery: D.1526, MT.II.985

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane (częściowo polerowane)

Cienkościenna, cylindryczna, z kulistymi fasetkami u podstawy i naprzemianległymi, owalnymi żłobinami powyżej. Na ścianie szklanki herby „Pogoń” i „Łabędź”, w oddzielnych polach matowego kartusza, z błyszczącymi perełkami i łamaną linią obwodu. W tle paludament i mitra książęca powyżej. Przy brzegu matowy pasek.

Tego typu zestawy podróżne, przechowywane były w specjalnie wykonanych drewnianych, wyściełanych skrzyniach z przegródkami. W Muzeum zachowała się jedna cienkościenna, cylindryczna szklaneczka (wys. 6,8 cm, śr. wylewu 5,6 cm) o lekko do góry wypchniętym dnie. Na czołowej ścianie analogiczny podwójny herb „Pogoń” Sanguszków i „Łabędź”, w kartuszu, na tle paludamentu, pod mitrą książęcą, ze skrzyżowanymi łaskami marszałkowskiego, odznakami urzędu. Poniżej kartusza gwiazda Orderu Orła Białego. Na powierzchni sześć rytowanych pojedynczych bukietów kwiatowych, ułożonych w dwóch naprzemianległych pasach. Przy krawędzi matowy rytowany zygzak, oddzielony cienką linią od rzędu krzyżyków poniżej. Przechowywana w skórzanym

otwieranym futerale, z karteczką. Paulina Chrzanowska w karcie katalogu naukowego muzealiów (04.05.1986) wymienia dołączoną do etui karteczkę z odręcznym pismem fioletowym atramentem księżnej Konstancji z Zamoyskich Eustachowej Sanguszko: „Szklaneczka Xię żnej Barbary (Duninówny Pawłowej Sanguszko Marszałkowej WIEKX.Lit”. Na etui naklejona karteczka z numerem: „278”.

Herby odnoszą się: „Pogoń” – do Pawła Karola księcia Sanguszki, marszałka wielkiego litewskiego, a „Łabędź” – do jego żony Barbary Urszuli z Duninów.

Twórca/wytwórnia: Polska, Cudnow

Datowanie: 1743-1750

Bibliografia: Chrzanowska P. 1987, s. 34, il. (MT.Dep.375/1); Bułdys 2007a, s. 203, il. 7 (MT.Dep.375/1-4); Chrzanowska 1966, il. 1, s. 254 (MT.Dep.375/3).

79.1.

MT.Dep.3757/1

dawne numery: D.1525 egz. 1, MT.II.984 egz. 1

Wymiary: wys. 7,1 cm, śr. wylewu 6,1 cm

79.2.

MT.Dep.3757/2

dawne numery: D.1525 egz. 2, MT.II.984 egz. 2

Wymiary: wys. 8,3 cm, śr. wylewu 6 cm

79.3.

MT.Dep.3757/3

dawne numery: D.1525 egz. 3, MT.II.984 egz. 3

Wymiary: wys. 8,1 cm, śr. wylewu 6,2 cm

79.4.

MT.Dep.3757/4

dawne numery: D.1525 egz. 4, MT.II.984 egz. 4

Wymiary: wys. 8,3 cm, śr. wylewu 6 cm

79.5. (fot.)

MT.Dep.3758

dawne numery: D.1526, MT.II.985

Wymiary: wys. 8,2 cm, śr. wylewu 5,6 cm

Ekspozycja stała: Ratusz – Galeria Sztuki Dawnej

80. Kielich z dekoracją w rozety

MT.Dep.3735

dawne numery: D.1422, MT.II.962

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane

Wymiary: wys. 20,2 cm, śr. stopy 7,9 cm

Stopa okrągła, opadająca lekko ku krawędzi. Trzon w kształcie wydętego balustra, fasetowany, zwieńczony małą spłaszczoną gałką i dwoma tarczkami (większą i mniejszą) poniżej. Czasza koniczna, wybrzuszona, w części dolnej fasetowana. Wokół czaszy szeroki fryz dekoracyjny, złożony z trzech rozet o zbieżnym układzie sześciu owalnych obłych żłobin, zakreślonych podwójnymi żłobinami liniowymi. Pomiędzy rozetami po dwa mniejsze motywy rozetowe. Dekoracje podkreślają biegnące dookoła dwa rzędy małych żłobin. Drobne żłobiny uszeregowane w układzie pionowym wzdłuż górnej linii faset uzupełniają kompozycję. Dekoracja dochodzi do krawędzi czaszy.

Twórca/wytwórnia: Polska, Cudnów

Datowanie: około połowy XVIII wieku

Bibliografia: Bułdys 2007a, s. 200, il. 3.

Ekspozycja stała: Ratusz – Galeria Sztuki Dawnej

81. Kielichy z dekoracją w rozety (dwie sztuki)

MT.Dep.3738/1-2

dawne numery: D.1429 egz. 1-2, MT.II.965 egz. 1-2

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane

Stopa talerzowa. Trzon w formie dętej fasetowanej tralki, z masywną spłaszczoną gładką gałką oraz tarczką. Czasza koniczna, wybrzuszona w części dolnej szlifowana w dwa naprzemianległe rzędy żłobin kulistych. Wokół górnej części czaszy fryz ornamentalny złożony z mniejszych i większych motywów rozetowych, składających się z oliwek zestawionych z potrójnymi łukowymi żłobinami liniowymi.

Twórca/wytwórnia: Polska, Cudnów

Datowanie: około połowy XVIII wieku

Bibliografia: Chrzanowska 1966, Rys. 3, s. 256 (MT.Dep.3738/1); Chrzanowska P. 1987, s. 33, il. (MT.Dep.3738/2); Bułdys 2007a, s. 200, il. 3 (MT.Dep.3738/1-2); Kunicki-Goldfinger i in. 2018, tabl. 1, poz. 107, Nr pom. 1405 (MT.Dep.3738/1).

81.1.

MT.Dep.3738/1

dawne numery: D.1429 egz. 1, MT.II.965 egz. 1

Wymiary: wys. 22,1 cm, śr. stopy 8,5 cm

81.2. (fot.)

MT.Dep.3738/2

dawne numery: D.1429 egz. 2, MT.II.965 egz. 2

Wymiary: wys. 22,2 cm, śr. stopy 8,7 cm

Ekspozycja stała: Ratusz – Galeria Sztuki Dawnej

82. Kielich z dekoracją w rozety

MT.Dep.3772

dawne numery: D.1540, MT.II.999

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane rytowane (częściowo polerowane)

Wymiary: wys. 22,2 cm, śr. stopy 9,2 cm

Stopa talerzowa. Trzon w formie dętej fasetowanej tralki z maszyną spłaszczoną gładką gałką i tarczką. Czasza koniczna, wybrzuszona w części dolnej, szlifowana w dwa pasy naprzemiennych faset owalnych, pionowych i poziomych. Wokół rozchylonej czaszy szeroki fryz ornamentalny przedstawiający rozety z poczwórnych oliwek na matowych obramieniach, na przemian z rytowanym koncentrycznym motywem z listków i gałązek. Kompozycję dopełniają liczne kampanule, wkomponowane w poszczególne układy rozet. Przy brzegu czaszy szlifowany zygzak.

Twórca/wytwórnia: Polska, Cudnow

Datowanie: około połowy XVIII wieku

Bibliografia: Bułdys 2007a, s. 200, il. 1.

83. Kielich z dekoracją w rozety

MT.Dep.3568

dawne numery: D.993, MT.II.796

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane

Wymiary: wys. 21,9 cm, śr. stopy 9,3 cm

Stopa gładka. Trzon dęty, tralkowy, fasetowany ze spłaszczoną gałką i tarczką. Czasza koniczna o zaokrąglonym dnie, szlifowana u podstawy w podwójny wieniec naprzemiennych faset kulistych i owalnych. Powyżej, wokół czaszy, szeroki fryz z rozet złożonych z owalnych obłych żłobin otoczonych żłobinami liniowymi. Międzypola wypełniają poczwórne układy rozetowe na przemian z oliwek i krótkich żłobin liniowych. Przy brzegu czaszy pas poziomych oliwek.

Twórca/wytwórnia: Polska, Cudnów
Datowanie: około połowy XVIII wieku

Ekspozycja stała: Ratusz – Galeria Sztuki Dawnej

84. Kielichy z dekoracją geometryczną (dwie sztuki)

MT.Dep.3768

dawne numery: D.1536, MT.II.995

MT.Dep.3570

dawne numery: D.995, MT.II.798

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane

Stopa gładka. Trzon dęty, tralkowy, fasetowany ze spłaszczoną gałką i tarczką. Czasza koniczna o zaokrąglonym dnie, szlifowana u podstawy w podwójny wieniec naprzemiennych faset kulistych i owalnych. Powyżej wokół czaszy szeroki fryz z rozet z rozetkami z poczwórnych oliwek i z motywem podwójnych, pionowych faset o karbowanych krawędziach powiązanych pasami żłobin liniowych wygiętych w łuk.

Twórca/wytwórnia: Polska, Cudnów
Datowanie: około połowy XVIII wieku

84.1.

MT.Dep.3768

dawne numery: D.1536, MT.II.995

Wymiary: wys. 21,9 cm, śr. stopy 9,2 cm

84.2.

MT.Dep.3570

dawne numery: D.995, MT.II.798

Wymiary: wys. 22,9 cm, śr. stopy 9,6 cm

Bibliografia: Bułdys 2007a, s. 200, il. 3.

Ekspozycja stała: Ratusz – Galeria Sztuki Dawnej

85. Kielich z dekoracją w rozety

MT.Dep.3571

dawne numery: D.996, MT.II.799

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane

Wymiary: wys. 22,8 cm, śr. stopy 8,8 cm

Stopa gładka. Trzon dęty, tralkowy, fasetowany, z pełną spłaszczoną gałką i tarczką. Czasza koniczna o lekko zaokrąglonym dnie, fasetowana u podstawy. Powyżej wokół czaszy powtarzający się motyw trzech rozet utworzonych z ośmioramienną gwiazdą (szlif owalny), w kolistym obramieniu ze szlifem kolistym, obwiedzionym zygzakiem ze szlifem liniowego.

Twórca/wytwórnia: Polska, Cudnow

Datowanie: około połowy XVIII wieku

Bibliografia: Chranowska P. 1987, s. 33, il.; Kamińska (red.) 1987, il. 67; Bułdys 2007a, s. 202, il. 5.

Ekspozycja stała: Ratusz – Galeria Sztuki Dawnej

86. Kielich z dekoracją w „karpia łuskę”

MT.Dep.3767

dawne numery: D.1535, MT.II.994

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane

Wymiary: wys. 23,3 cm, śr. stopy 9,2 cm

Stopa o profilu stożkowym. Trzon dęty, tralkowy, fasetowany, ze spłaszczoną gałką oraz tarczką. Czasza koniczna, dołem zaokrąglona, szlifowana przy podstawie w wieniec naprzemiennych faset kulistych i owalnych. Cała pozostała powierzchnia szlifowana w motyw „karpia łuski”, złożony z półkulistych żłobin liniowych w układzie naprzemianległym z pojedynczymi owalnymi żłobinkami w międzypolach, występującymi pojedynczo w trzech pasach dolnych, powyżej w układach poczwórnych.

Analogia z: MT.Dep.3565

Twórca/wytwórnia: Polska, Cudnow

Datowanie: około połowy XVIII wieku

87. Kielich z dekoracją w „karpia łuskę”

MT.Dep.3565

dawne numery: D.990, MT.II.793

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane

Wymiary: wys. 23 cm, śr. stopy 9,5 cm

Stopa o profilu stożkowym. Trzon dęty, tralkowy, fasetowany, ze spłaszczoną gałką i tarczką. Czasza koniczna, dołem zaokrąglona, szlifowana przy podstawie w wieniec naprzemienny faset kulistych i owalnych. Cała pozostała powierzchnia szlifowana w motyw „karpiej łuski”, złożony z półkulistych żłobin liniowych w układzie naprzemianległym z pojedynczymi owalnymi żłobinkami w międzypolach. Pola w ramach liniowych żłobin wypełniają rozetki, złożone z czterech elipsowatych żłobin; jedynie w dolnym rzędzie – po jednej żłobinie. Cztery pola sąsiadujące ze sobą w rzędzie szóstym są puste.

Analogia z: MT.Dep.3767

Twórca/wytwórnia: Polska, Cudnów

Datowanie: około połowy XVIII wieku

Bibliografia: Chrzanowska 1966, Rys. 4, s. 256; Chrzanowska P. 1987, s. 33, il.; Kamińska (red.) 1987, il. 68; Chrzanowska 1988, il.; Bułdys 2007a, s. 202, il. 6.

Ekspozycja stała: Ratusz – Galeria Sztuki Dawnej

88. Kielich z dekoracją w rozety

MT.Dep.3771

dawne numery: D.1539, MT.II.998

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane rytowane (częściowo polerowane)

Wymiary: wys. 22,2 cm, śr. stopy 9,2 cm

Stopa talerzowa. Trzon dęty, tralkowy, fasetowany ze spłaszczoną gładką gałką i tarczką. Czasza koniczna, dołem zaokrąglona, szlifowana w dwa rzędy naprzemiennych żłobin kulistych i owalnych. Wokoło na całej powierzchni czaszy fryz złożony z oliwek zastawionych po cztery na matowym tle, w otoczeniu kampanul. W międzypolach stylizowane motywy roślinne. Przy brzegu czaszy drobne, skośne rytowane żłobiny ułożone w zygzak.

Twórca/wytwórnia: Polska, Cudnów

Datowanie: około połowy XVIII wieku

Bibliografia: Chrzanowska 1966, Rys. 2, s. 256; Chrzanowska P. 1987, s. 33, il.

89. Flet z dekoracją w rozety

MT.Dep.3569

dawne numery: D.994, MT.II.797

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane

Wymiary: wys. 33,6 cm, śr. stopy 9 cm

Stopa o zawiniętej krawędzi. Trzon masywny, tralkowy, fasetowany. Czasza koniczna, wąska, wysoka, szlifowana u dołu w owalne, pionowe fasety. Powyżej wokół czaszy szeroki fryz przedstawiający podwójny pas z naprzemianległych rozet z oliwek w oprawie żłobin liniowych. W międzypolach poczwórne zestawy oliwek w rytmicznych układach. Przy brzegu czaszy pas poziomych żłobin owalnych.

Twórca/wytwórnia: Polska, Cudnow

Datowanie: około połowy XVIII wieku

Bibliografia: Chrzanowska 1966, Rys. 5, s. 256; Bułdys 2007a, s. 201, il. 4.

Ekspozycja stała: Ratusz – Galeria Sztuki Dawnej

90. Flet z dekoracją w rozety

MT.Dep.3754

dawne numery: D.1500, MT.II.981

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane

Wymiary: wys. 28 cm, śr. stopy 8,9 cm

Stopa lekko wysklepiona o krawędzi zawiniętej. Trzon dęty, tralkowy, z gałką, fasetowany. Czasza koniczna, wąska, wysoka. Szlifowany na całej powierzchni czaszy dekoracją ornamentalną. W dolnej części po dwa rzędy faset kulistych i pionowych owalnych faset. Powyżej, pomiędzy dwoma pasami arkad ujmującymi fasety owalne, przebiega szeroki fryz złożony z gwiazd ukształtowanych ze żłobin klinowych.

Twórca/wytwórnia: Polska, Cudnow

Datowanie: około połowy XVIII wieku

Bibliografia: Bułdys 2007a, s. 201, il. 4.

91. Flety z dekoracją w rozety (dwie sztuki)

MT.Dep.3564

dawne numery: D.989, MT.II.792

MT.Dep.3654

dawne numery: D.1080, MT.II.880

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane

Stopa o profilu stożkowym, z zawiniętą krawędzią. Trzon masywny, tralkowy, z gałką, fasetowany. Czasza koniczna, wąska, wysoka. Szlifowany na całej powierzchni czaszy. W dolnej części po dwa rzędy faset kulistych i pionowych owalnych. Powyżej szeroki fryz z rozet oraz skośnie uszeregowanych faset owalnych tuż pod brzegiem czaszy.

W przypadku MT.Dep.3654 dolne fasety owalne, rozsunięte, dodatkowo z rzędem faset kulistych.

Twórca/wytwórnia: Polska, Cudnów (?)

Datowanie: około połowy XVIII wieku

Bibliografia: Świerż 1914, Nr kat. 46, s. 68 (MT.Dep.3654) oraz Nr kat. 47, s. 69 (MT.Dep.3564); Bułdys 2007a, s. 201, il. 4 (MT.Dep.3654).

91.1.

MT.Dep.3564

dawne numery: D.989, MT.II.792

Wymiary: wys. 27,7 cm, śr. stopy 8,6 cm

91.2.

MT.Dep.3654

dawne numery: D.1080, MT.II.880

Wymiary: wys. 28,9 cm, śr. stopy 8,4 cm

Ekspozycja stała: Ratusz – Galeria Sztuki Dawnej

92. Flet z dekoracją w rozety

MT.Dep.3755

dawne numery: D.1501, MT.II.982

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane

Wymiary: wys. 28,1 cm, śr. stopy 8,9 cm

Stopa nieznacznie wysklepiona, o zawiniętej krawędzi. Trzon masywny, tralkowy, z gałką, fasetowany. Czasza koniczna, wąska, wysoka. Szlifowany na całej powierzchni czaszy. W dolnej części czaszy rozetki utworzone z czterech owalnych faset. Nad nimi w dwurzędach naprzemianległe fasety owalne i kuliste. Górny fryz utworzony z na przemian szlifowanych żłobin obłych i klinowych. Poniżej brzegu czaszy powtórzony dwurząd z fasetek kulistych.

Twórca/wytwórnia: Polska, Cudnów

Datowanie: około połowy XVIII wieku

Bibliografia: Świerż 1914, Nr kat. 48, s. 70; Bułdys 2007a, s. 200, il. 2.

1.4. Niezidentyfikowane huty polskie

1.4. Niezidentyfikowane huty polskie

Sanguszkowie systematycznie powiększali swoją kolekcję szkieł traktowanych w tym czasie jako dobra luksusowe, poprzez własną produkcję (huta w Cudnowie) oraz drogą zakupu. Ze względu na dużą liczbę potencjalnych miejsc nabycia (od połowy XVII do połowy XVIII wieku w Polsce działało 65 hut szklanych¹) oraz brak precyzyjnych informacji w inwentarzach i materiałach archiwalnych trudno czasem wskazać konkretne miejsce powstania szkła. Brak charakterystycznych cech formalnych określających wyroby danej huty, a także obecny stan wiedzy nie pozwalają na pewną atrybucję wszystkich szkieł deponowanych.

Zbiór w tym rozdziale katalogu powstał więc, by zaprezentować wcześniej wspomniane szkła z niezidentyfikowanych hut polskich, jak również obiekty, które zaprzestano przypisywać konkretnej hucie ze względu na brak dostatecznych dowodów na miejsce ich powstania (np. szklaneczki z napisem „Podhorce”)². Brak archiwaliów i materiałów ikonograficznych przemawia za zaliczeniem jej do kategorii szkieł polskich o nieznanym pochodzeniu.

Poniższy zbiór zawiera obiekty o różnych formach i przeznaczeniu – zarówno szkła reprezentacyjne (dawniej zwane: „starożytnymi” czy „staroświeckimi”), jak i te pełniące funkcje użytkowe. Obiekty te można podzielić na szkła pojedyncze: szlifowane i rytowane, kielichy i flety, oraz szkła stołowe, stanowiące części większych zdekompletowanych serwisów szklanych. W ich skład wchodziły butle szklane, karafki, szklanki, kieliszki i flety różnej wielkości i pojemności, zdobione w identyczny lub bardzo podobny sposób. Nierzadko na zamówienie dekorowane były monogramem właściciela.

Ciekawie prezentują się w szkła z monogramem z „SL” – zapewne Stanisława księcia Lubomirskiego, czy „AXS” – Anny z Cetnerów księżnej Sanguszko, żony Józefa Pawła, hetmana wielkiego litewskiego, datowane na czwartą ćwierć XVIII wieku. Szczególna jest również szklanica z herbami „Bończa” i „Prus” księcia Antoniego Barnaby

Jabłonowskiego, widoczna na zdjęciu wykonanym w Podhorcach w roku 1909 lub 1910³.

Za jedne z ważniejszych w tej grupie szkieł mogą uchodzić dwa niemalże jednakowe kielichy z herbami „Pogoń” i „Szreniawa” na tle wspólnego paludamentu, wiązane z osobą Pawła Karola księcia Sanguszki i jego drugiej żony Anny Marianny z Lubomirskich, oraz kielich z herbem „Topór” datowany na lata trzydzieste bądź czterdzieste XVIII wieku. Osobny zbiór stanowią flety, wąskie smukłe kielichy przeznaczone do wina musującego, szlifowane i rytowane „w różne figury”, „w cyfry, kwiaty y zwierzęta”, „w kwiaty y serca”, „z herbem” czy „delikatnie rysowane”⁴. Splecione dłonie czy płonące serca posiadają znaczenie symboliczne. Są wśród nich cztery jednakowe flety z podłużnym medalionem roślinnym, a także zespół sześciu fletów – kieliszków z dekoracją rytowaną w lancetowate liście. Szkła – zarówno reprezentacyjne, jak i te użytkowe – otaczane były szczególną opieką, najczęściej przechowywane w skarbcach i w szafach, w specjalnych pomieszczeniach pałacowych zwanych kredensami. Wśród nich wielkie kielichy stołowe, do spełniania toastów, tzw. wiwatowe.

Zachowane archiwalia wskazują na to, że Sanguszkowie systematycznie uzupełniali posiadany stan szkieł w drodze zakupów. W pałacu Sanguszków w Warszawie w 1735 roku znajdowały się np. „42 Tacy bez nogi, 100 Szklanek wysokich, 50 słupek, 50 dzbanuszków na kwiaty, 24 słupek, 100 słupek, 100 słupek, 4 tuziny szklanek, 1 Pokal rżnięty, 12 szklanek przednich, 4 tuzinów taców małych”, a z kolei dokumentacja z 18 lipca 1736 roku odnotowuje: „16 Taców bez nóg, 100 szklanek wysokich, 50 słupek, 50 dzbanuszków na kwiaty, 24 słupek, 100 słupek, 100 słupek, 4 tuziny szklanek, 1 Pokal rżnięty, 12 szklanek przednich, 12 Słupek wielkiej, 4 Tuziny Taców małych”⁵. Dzierżawca Huty

1. Z. Kamińska, *Polskie szkło do połowy XIX wieku*, wyd. 2, Wrocław – Warszawa – Kraków – Łódź 1987, s. 90-91, mapa 5. Rozmieszczenie hut szkła w Polsce od połowy XVII do połowy XVIII wieku.

2. Szklaneczka z napisem „Podhorce”, przedstawiająca jeźdźcę na koniu w obramieniu rytowanej tarczy herbowej, o stosunkowo słabej jakości szkła, z którego została wykonana, wcześniej uznawana była za wyrób huty w Podhorcach. B. Bułdys, *Dział szkła*, [w:] *Siedemdziesiąt lat Muzeum w Tarnowie [1927-1997]*, red. J. Bogacz, S. Kuboń, A. Szpunar, Tarnów 1997, s. 43.

3. A.Z. Sołtys, *Inwentarz archiwum XX. Sanguszków w zbiorach Archiwum Diecezjalnego w Tarnowie*, [w:] *Archiwum Diecezjalne w Tarnowie. Historia i zasób*, red. S. Tokarski, J. Soprych, M. Podgórski, Tarnów 2015, nr 57, s. 805. Autorem zdjęcia był Stefan Zaborowski. Czasem szkła stanowiły element dekoracyjny, ustawiane na stołach i szafach w reprezentacyjnych pomieszczeniach pałacowych.

4. A.J. Kasprzak, „Szkło różne w gatunkach wyrażone”. *Inwentarz pałacu w Lubartowie z 1756 roku*, [w:] *Wokół Sanguszków. Dzieje – sztuka – kultura. Materiały I Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej. Ratusz – Muzeum Okręgowe w Tarnowie, 29-30 czerwiec 2006*, red. J. Skrabski, B. Bułdys, Tarnów 2007, s. 208.

5. ANKr./29/637/0/-/1032-1037: *Rachunki Pawła Karola i Barbary z Duninów XX. Sanguszków z kupcami, rzemieślnikami, tudzież różne drobne, jak pocztowe, pałacu w Warszawie etc. Z lat 1715-1750. Konotacja na brane szkło do konfitury z 29 Xbra 1735*. Por. A.J. Kasprzak, „Szkło różne...”, dz. cyt., s. 212, przypis 33.

Piotr Braun dostarczył Sanguszkom kilkaset sztuk szkła „do konfitury”, czyli tacek, słupków, szklanek i dzbanuszków⁶.

Trudno określić, w którym z pałaców pierwotnie znajdowały się poszczególne szklane obiekty i prześledzić ich drogę do pałacu Sanguszków w Gumniskach. Czy przywiezione zostały bezpośrednio z Podhorzec, Sławuty lub z Lubartowa, czy z innych majątków Sanguszków?

The Collection of Glassware from Unidentified Polish Glassworks

Summary

The collection of glassware from unidentified Polish glassworks is relatively large and includes objects dating back to the 18th and 19th centuries.

Sanguszko family systematically expanded their glassware collection (at that time treated as luxurious goods) owing to their own production (Cudnów glassworks) and via purchases. Due to a large number of places of potential purchase (from mid-17th century to mid-18th century there were 65 glassworks in Poland) and the lack of precise information in inventories and archive documents, it is difficult to indicate the specific place of the glassware production. In addition, the lack of characteristic formal features determining goods coming from a given glassworks and the present state of knowledge do not allow to attribute some of the deposit glassware for certain. Therefore, the collection was created to present the aforementioned glassware from unidentified Polish glassworks, and also to show objects which ceased to be attributed to a given glassworks due to the lack

of sufficient evidence of their origin (e.g. small glasses with “Pidhirtsi” inscription with a horse rider in the framing of the engraved armorial shield, previously considered the product of Pidhirtsi glassworks).

Inwentarze poszczególnych pałaców i skarbców Sanguszkowskich⁷ dają wyobrażenie o zróżnicowanym charakterze przechowywanych tam szkielek. Wymieniane są małe i wielkie szklanice, szklanki, czareczki, kufle, kufliki, flasze, dzbanki, kielichy, kieliszki do wina, osobne do wódki, szklanki na piwo i inne, „liczące po kilka, kilkanaście, kilkadziesiąt sztuk”⁸. Szklanki te, pełniąc funkcje użytkowe, łatwiej ulegały uszkodzeniom. Dodatkowo przewożone pomiędzy poszczególnymi siedzibami ulegały rozproszeniu i zniszczeniu.

The collection includes objects in various forms and intended for different purposes – both representative glassware (in the past called “ancient”, “old-fashioned”), as well as glassware performing the utility functions. In general, the objects from this collection can be divided into single glass pieces – ground and engraved, goblets and flutes, as well as table glassware, being parts of bigger glass sets. An interesting part of the collection are pieces with “SL” monogram, most probably owned by Prince Lubomirski or with “AXS” monogram, owned by Anna Cetner, Princess Sanguszko, the wife of Great Lithuanian Hetman, Józef Paweł, dating to the fourth quarter of the 18th century. This also includes a glass with “Brończa” and “Prus” coats of arms, owned by Prince Antoni Barnaba Jabłonowski.

6. Tamże, s. 212. Mogły pochodzić z nieznannej huty założonej w okolicy Warszawy w połowie lat dwudziestych XVIII wieku.

7. Tamże, s. 205-218.

8. Tamże, s. 208.

93. Kielich z monogramem „SL”

MT.Dep.3718

dawne numery: D.1404, MT.II.944

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane

Wymiary: wys. 18,5 cm, śr. stopy 7,4 cm

Stopa okrągła, lekko wyniesiona, trzon dęty, tralkowy, fasetowany, ze spłaszczoną małą gałązką i dwoma talerzykami. Czasza lekko koniczna, z rzędem pionowych faset zachodzących na dno kielicha. Powyżej rytowany, wiązany monogram „SL”, pod mitrą księżącą. Przy brzegu matowy pas, poniżej rząd krzyżyków.

Monogram zapewne odnosi się do Stanisława księcia Lubomirskiego (1704-1793), marszałka wielkiego koronnego, brata Anny, żony Wacława Rzewuskiego, marszałka wielkiego koronnego.

Miejsce powstania/znalezienia: Polska

Datowanie: 2. połowa XVIII wieku

Bibliografia: Świerż 1914, Nr kat. 67, s. 89.

94. Kielich z herbem „Szaława”

MT.Dep.3599

dawne numery: D.1024, MT.II.827

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane

Wymiary: wys. 25 cm, śr. stopy 10 cm

Stopa okrągła, lekko wyniesiona. Trzon tralkowy, zwieńczony gałązką oraz dwoma talerzykami o nierównej średnicy. Czasza koniczna, nieznacznie rozchylona ku górze, o płaskim dnie. Szlifowana w pionowe fasety, z rytym herbem „Szaława” pod koroną w medalionie, ujętym w skrzyżowane gałązki palmy. Na przeciwnej stronie rytowana gałązka kwiatowa. Przy wylewie matowy pasek.

Herb „Szaława” wiązany jest z osobą Anieli z Ledóchowskich († 1825), od 1799 roku żoną Janusza Modesta księcia Sanguszki.

Miejsce powstania/znalezienia: Polska (?), Czechy (?)

Datowanie: 3. ćwierć XVIII wieku

Ekspozycja stała: Ratusz – Galeria Sztuki Dawnej

95. Kielich z pustą tarczą herbową

MT.Dep.3676

dawne numery: D.1359, MT.II.902

Materiał, technika: szkło bezbarwne, rytowane

Wymiary: wys. 28,5 cm, śr. stopy 13,9 cm

Stopa lekko uniesiona, rytowana od wierzchu w skrzyżowane gałązki palmowe. Trzon dęty, tralkowy z małą spłaszczoną gałąką i tarczką. Czasza zaokrąglona u dołu, wyżej konicznie rozchylona. Na czaszy pusty medalion – pole herbowe w owalu z kulistych żłobinek i kampanuli. Umieszczony w oprawie kartuszowej, ozdobionej w zwieńczeniu kwiatami oraz dookoła drobnolistnymi gałązkami. Ponad kartuszem korona. Stopa klejona (2000 rok).

Miejsce powstania/znalezienia: Polska

Datowanie: 3. ćwierć XVIII wieku (?)

Bibliografia: Świerż 1914, Nr kat. 14, s. 35.

96. Szklanica z herbami „Bończa” i „Prus III”

MT.Dep.3548

dawne numery: D.973, MT.II.776

Materiał, technika: szkło bezbarwne, rytowane

Wymiary: wys. 18,8 cm, śr. wylewu 14,6 cm

Dno płaskie, ściany konicznie rozchylone. Na przedniej stronie szeroko rozpostarty paludament z mitrą księżęcą, z kartuszem z połączonymi herbami „Bończa” i „Prus III”. Herbom na kartuszu towarzyszy panoplion, na dole z maską między łombaszkami. Na przeciwległej stronie medalion z przedstawieniem biegnącego jelenia, w otoku z liści akantu i kwiatów. Przy brzegu rząd ząbków i pionowych kreseczek.

Herby „Bończa” i „Prus” zapewne Antoniego Barnaby księcia Jabłonowskiego (1732-1799), męża księżnej Anny Sanguszkówny herbu „Pogoń” (1739-1765).

Miejsce powstania/znalezienia: Polska

Datowanie: 3. ćwierć XVIII wieku (?)

Bibliografia: Świerż 1914, Nr kat. 12, s. 32-33; Sołtys 2015, P. Sang. 110, poz. 57, s. 805.

97. Flet z łabędziem

MT.Dep.3556

dawne numery: D.981, MT.II.784

Materiał, technika: szkło bezbarwne, rytowane

Wymiary: wys. 28,5 cm, śr. stopy 10 cm

Stopa stożkowata. Trzon masywny, tralkowy, gładki. Czasza koniczna, wysmukła, z grubym dnem. Dekoracja jednostronna, rytowana, owalny medalion z herbem „Łabędź” (?) w kartuszowej oprawie. Kartusz obramiają symetryczne wici roślinne. Przy brzegu wąski matowy pasek.

Herb wskazuje na związek z domem Duninów, herbu „Łabędź”.

Miejsce powstania/znalezienia: Polska

Datowanie: 3. ćwierć XVIII wieku

Bibliografia: Świerz 1914, Nr kat. 25, s. 46.

98. Flet z trzema sercami

MT.Dep.3580

dawne numery: D.1005, MT.II.808

Materiał, technika: szkło bezbarwne, rytowane

Wymiary: wys. 28, cm, śr. stopy 10 cm

Stopa talerzowa. Trzon masywny, tralkowy, gładki, z tarczką u nasady smukłej, konicznej czaszy o grubym dnem. Dekoracja rytowana, w medalionie trzy gorejące serca, z których jedno pośrodku uskrzydłone ponad parą pozostałych. Kartusz z medalionem otoczony symetryczną kompozycją złożoną z wici liściastych. Przy brzegu drobny, matowy wężyk.

Miejsce powstania/znalezienia: Polska

Datowanie: 3. ćwierć XVIII wieku

Bibliografia: Świerz 1914, Nr kat. 28, s. 49.

Ekspozycja stała: Ratusz – Galeria Sztuki Dawnej

99. Flet z biegnącym jeleniem

MT.Dep.3727

dawne numery: D.1413, MT.II.953

Materiał, technika: szkło bezbarwne, rytowane

Wymiary: wys. 33,5 cm, śr. stopy 10,4 cm

Stopa lekko wysklepiona, o zawijanej krawędzi. Trzon masywny, tralkowy, gładki. Czasza koniczna, wąska, wysoka. Dekoracja szlifowana i rytowana, jeleni biegnący między dwoma płonącymi sercami, umieszczonymi w kartuszu pod koroną. Kartusz ujęty w gałązki palmy i drobnolistne łądyżki. Przy brzegu czaszy ornament o motywie podwójnego zygzaka z kółeczkami, w trójkątnych międzypolach. Przy krawędzi rytowany pas, geometryczny ornament.

Miejsce powstania/znalezienia: Polska

Datowanie: 3. ćwierć XVIII wieku

100. Flet z dwoma sercami

MT.Dep.3583

dawne numery: D.1008, MT.II.811

Materiał, technika: szkło bezbarwne, rytowane

Wymiary: wys. 29 cm, śr. stopy 10 cm

Stopa o zawijanej krawędzi. Trzon masywny, tralkowy, gładki. Czasza koniczna, wysmukła, z grubym dnem. Dekoracja rytowana, dwa gorejące serca, wkomponowane trawki i kwiaty. Nad nimi dwoje rąk połączonych wieńcem. Powyżej korona.

Miejsce powstania/znalezienia: Polska

Datowanie: 3. ćwierć XVIII wieku

Bibliografia: Świerz 1914, Nr kat. 31, s. 52.

101. Flety, szkła stołowe (cztery sztuki)

MT.Dep.3573

dawne numery: D.998, MT.II.801

MT.Dep.3678

dawne numery: D.1361, MT.II.904

MT.Dep.3679

dawne numery: D.1362, MT.II.905

MT.Dep.3680

dawne numery: D.1363, MT.II.906

Materiał, technika: szkło bezbarwne, rytowane

Stopa o krawędzi zawijanej. Trzon masywny, tralkowy, gładki. Czasza koniczna, wysmukła, z grubym dnem. Na czaszy podłużna rozeta, z zarysowaną pośrodku elipsą, wokół której promieniście rozmieszczono pęki gałązek kwiatowych na przemian z kulistymi żłobinkami, w układzie pojedynczym i poczwórnym. Przy brzegu nieregularny wężyk z rzędem poziomych, podwójnych kreseczek. Miejsce powstania/znalezienia: Polska
Datowanie: 3. ćwierć XVIII wieku

Bibliografia: Świerż 1914, Nr kat. 63, s. 85 (MT.Dep.3573); Nr kat. 64, s. 86 (MT.Dep.3680); Nr kat. 65, s. 87 (MT.Dep.3679); Kunicki-Goldfinger i in. 2018, tabl. 1, poz. 105, Nr pom. 1454 (MT.Dep.3573).

101.1.

MT.Dep.3573

dawne numery: D.998, MT.II.801

Wymiary: wys. 29 cm, śr. stopy 10 cm

Ekspozycja stała: Ratusz – Galeria Sztuki
Dawnej

101.2. (fot.)

MT.Dep.3678

dawne numery: D.1361, MT.II.904

Wymiary: wys. 31,1 cm, śr. stopy 10 cm

101.3.

MT.Dep.3679

dawne numery: D.1362, MT.II.905

Wymiary: wys. 29 cm, śr. stopy 10,2 cm

101.4.

MT.Dep.3680

dawne numery: D.1363, MT.II.906

Wymiary: wys. 28,7 cm, śr. stopy 10 cm

102. Flet z dwoma ptakami

MT.Dep.3587

dawne numery: D.1012, MT.II.815

Materiał, technika: szkło bezbarwne, rytowane

Wymiary: wys. 27,5 cm, śr. stopy 8,2 cm

Stopa o zawijanej krawędzi. Trzon masywny, tralkowy, gładki. Czasza koniczna, wysmukła, z grubym dnem. Na czaszy rytowana dekoracja, medalion z podwójnym obramieniem zwieńczony koroną. Po bokach stylizowane, skrzyżowane gałązki roślinne. W środku medalionu dwa antytetycznie ustawione ptaki, siedzące na gałązce roślinnej, z kwiatem pośrodku. Przy brzegu nieregularny wąż z rzędem poziomych, podwójnych kreseczek.

Miejsce powstania/znalezienia: Polska

Datowanie: 3. ćwierć XVIII wieku

Bibliografia: Świerż 1914, Nr kat. 38, s. 58.

Ekspozycja stała: Ratusz – Galeria Sztuki Dawnej

103. Flet gładki

MT.Dep.3764

dawne numery: D.1532, MT.II.991

Materiał, technika: szkło bezbarwne

Wymiary: wys. 32,5 cm, śr. stopy 8,6 cm

Stopa wysoka, stożkowo spiętrzona, o zawiniętej krawędzi. Trzon dęty, tralkowy. Czasza koniczna, wąska, wysoka, z grubym dnem. Brzeg czaszy zaokrąglony.

Brak zdobień.

Miejsce powstania/znalezienia: Polska

Datowanie: 3. ćwierć XVIII wieku

104. Kielich z medalionem

MT.Dep.3743

dawne numery: D.1434, MT.II.970

Materiał, technika: szkło bezbarwne, rytowane

Wymiary: wys. 22,8 cm, śr. stopy 9,5 cm

Stopa lekko wypukła z dwoma skrzyżowanymi gałązkami palmy. Trzon w formie tralki stanowiącej w połączeniu z gałąką jednolitą część dęty, z tarczками powyżej. Czasza koniczna. Dekoracja rytowana, medalion z symboliczną ręką wysuniętą zza obłoków, trzymającą kwiat. Medalion w kartuszowej oprawie, z wicią roślinną po bokach. Przy brzegu czaszy ornament z zygzakiem i drobnymi potrójnymi żłobinkami w międzypolach.

Miejsce powstania/znalezienia: Polska

Datowanie: 3. ćwierć XVIII wieku

105. Kieliszek

MT.Dep.3714

dawne numery: D.1400, MT.II.940

Materiał, technika: szkło bezbarwne, rytowane

Wymiary: wys. 16,1 cm, śr. stopy 7,6 cm

Stopa o krawędzi zawijanej, lekko wypukła. Trzon dęty, tralkowy, z wydłużoną gałąką. Czasza z grubym dnem, u dołu zaokrąglona. Dekoracja rytowana, dwa przeciwstawnie rozmieszczone pęki stylizowanych liści. Przy brzegu czaszy nieregularny wężyk, pomiędzy dwoma liniami.

Miejsce powstania/znalezienia: Polska

Datowanie: 3. ćwierć XVIII wieku

Bibliografia: Świerz 1914, Nr kat. 36, s. 56.

106. Kieliszek

MT.Dep.3715

dawne numery: D.1401, MT.II.941

Materiał, technika: szkło bezbarwne, rytowane

Wymiary: wys. 17 cm, śr. stopy 8,2 cm

Stopa o szeroko zawiniętej krawędzi. Trzon dęty, tralkowy, z wydłużoną gałką. Czasza koniczna, dołem zaokrąglona, o grubym dnie. Dekoracja rytowana, scena myśliwska przedstawiająca jelenia i biegnącego za nim psa, pomiędzy trzema stylizowanymi drzewami. Przy brzegu czaszy nieregularny, sfalowany wężyk.

Miejsce powstania/znalezienia: Polska

Datowanie: 3. ćwierć XVIII wieku

Bibliografia: Świerż 1914, Nr kat. 35, s. 55.

107. Kieliszek, szkło serwisowe

MT.Dep.3649

dawne numery: D.1074, MT.II.877

Materiał, technika: szkło bezbarwne

Wymiary: wys. 18,1 cm, śr. stopy 8,3 cm

Stopa okrągła, lekko wysklepiona, gładka o zwiniętej krawędzi.

Trzon dęty, tralkowy, bezpośrednio połączony z czaszą.

Brak zdobień.

Miejsce powstania/znalezienia: Polska

Datowanie: 3. ćwierć XVIII wieku

108. Kieliszek, szkło serwisowe

MT.Dep.3617

dawne numery: D.1042, MT.II.845

Materiał, technika: szkło bezbarwne

Wymiary: wys. 30,5 cm, śr. stopy 13,5 cm

Stopa okrągła, lekko wysklepiona, gładka, o zwiniętej krawędzi. Trzon dęty, tralkowy, ze spłaszczoną gałką i dwoma talerzykami. Czasza koniczna, łagodnie rozszerzająca się ku górze. Brak zdobień.

Miejsce powstania/znalezienia: Polska

Datowanie: 3. ćwierć XVIII wieku

109. Kieliszki, szkła serwisowe (jedenaście sztuk)

MT.Dep.3633/1-11

dawne numery: D.1058 egz. 1-11, MT.II.861 egz. 1-11

Materiał, technika: szkło bezbarwne

Kieliszek gładki. Stopa talerzowa, trzon masywny, tralkowy, z tarczką u nasady konicznej czaszy, dołem silnie przewężonej. Brzeg czaszy zaokrąglony. Brak zdobień.

Brak zdobień.

Dodatkowo w Muzeum znajduje się jeszcze jeden identyczny kieliszek (wys. 16,4 cm, śr. stopy 8 cm).

Miejsce powstania/znalezienia: Polska

Datowanie: około połowy XIX wieku

109.1.

MT.Dep.3633/1

dawne numery: D.1058 egz. 1, MT.II.861 egz. 1

Wymiary: wys. 16,7 cm, śr. stopy 8,5 cm

109.2.

MT.Dep.3633/2

dawne numery: D.1058 egz. 2, MT.II.861 egz. 2

Wymiary: wys. 16,5 cm, śr. stopy 8,6 cm

109.3.

MT.Dep.3633/3

dawne numery: D.1058 egz. 3, MT.II.861 egz. 3

Wymiary: wys. 16,6 cm, śr. stopy 8,7 cm

109.4.

MT.Dep.3633/4

dawne numery: D.1058 egz. 4, MT.II.861 egz. 4

Wymiary: wys. 16,5 cm, śr. stopy 8,7 cm

109.5.

MT.Dep.3633/5

dawne numery: D.1058 egz. 5, MT.II.861 egz. 5

Wymiary: wys. 16,4 cm, śr. stopy 8,5 cm

109.6.

MT.Dep.3633/6

dawne numery: D.1058 egz. 6, MT.II.861 egz. 6

Wymiary: wys. 16,8 cm, śr. stopy 8,8 cm

109.7.

MT.Dep.3633/7

dawne numery: D.1058 egz. 7, MT.II.861 egz. 7

Wymiary: wys. 16,7 cm, śr. stopy 8,4 cm

109.8. (fot.)

MT.Dep.3633/8

dawne numery: D.1058 egz. 8, MT.II.861 egz. 8

Wymiary: wys. 16,4 cm, śr. stopy 8,6 cm

109.9.

MT.Dep.3633/9

dawne numery: D.1058 egz. 9, MT.II.861 egz. 9

Wymiary: wys. 16,4 cm, śr. stopy 8,6 cm

109.10.

MT.Dep.3633/10

dawne numery: D.1058 egz. 10, MT.II.861 egz. 10

Wymiary: wys. 16,6 cm, śr. stopy 8,7 cm

109.11.

MT.Dep.3633/11

dawne numery: D.1058 egz. 11, MT.II.861 egz. 11

Wymiary: wys. 16,9 cm, śr. stopy 8,3 cm

110. Kieliszki z monogramem „JS”, szkła serwisowe (cztery sztuki)

MT.Dep.3611

dawne numery: D.1036, MT.II.839

MT.Dep.3644

dawne numery: D.1069, MT.II.872

MT.Dep.3643

dawne numery: D.1068, MT.II.871

MT.Dep.3777

dawne numery: D.1545, MT.II.1004

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane

Stopa talerzowa. Trzon masywny, drążkowy, pionowo fasetowany, przechodzący bezpośrednio w zwężoną u podstawy czaszę, dołem fasetowaną. Dekoracja rytowana, wiązany monogram „JS” w ujęciu skrzyżowanych gałązek, palmowej i kwiatowej. Brzeg czaszy fasetowany od wewnątrz.

Monogram zapewne odnosi się do Józefa Paulina Sanguszki (1740-1781), marszałka wielkiego litewskiego (1768), marszałka nadwornego litewskiego (1760), starosty krzemienieckiego i czerkaskiego.

Miejsce powstania/znalezienia: Polska

Datowanie: 4. ćwierć XVIII wieku (przed 1781?)

110.1.

MT.Dep.3611

dawne numery: D.1036, MT.II.839

Wymiary: wys. 16,1 cm, śr. wylewu 7,8 cm

Kieliszek o trzonie sześciokrotnie pionowo fasetowanym.

110.2.

MT.Dep.3644

dawne numery: D.1069, MT.II.872

Wymiary: wys. 16,1 cm, wylewu 7,6 cm

Kieliszek o trzonie sześciokrotnie pionowo fasetowanym.

110.3.

MT.Dep.3643

dawne numery: D.1068, MT.II.871

Wymiary: wys. 12,8 cm, śr. wylewu 5,9 cm

Kieliszek o trzonie pięciokrotnie pionowo fasetowanym.

110.4.

MT.Dep.3777

dawne numery: D.1545, MT.II.1004

Wymiary: wys. 14,9 cm, śr. wylewu 8,8 cm

Kieliszek o trzonie pięciokrotnie pionowo fasetowanym.

111. Szklanka z monogram „AXS”, szkło serwisowe

MT.Dep.3759

dawne numery: D.1527, MT.II.986

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane

Wymiary: wys. 8,2 cm, śr. dna 5,4 cm

Cylindryczna, grubościenna, z płaską podstawą, z otokiem podłużnych szlifowanych oliwek przy podstawie. Dekoracja rytowana, wiązany monogram „AXS” pod mitrą książęcą, ujęty w dwie skrzyżowane gałązki, palmową i kwiatową. Przy brzegu szklanki podwójny zygzak z rzędem krzyżyków poniżej.

Monogram „AXS” odnosi się zapewne do Anny z Cetnerów księżnej Sanguszko – żony Józefa Paulina, marszałka wielkiego litewskiego.

Analogia z: MT.Dep.3760

Miejsce powstania/znalezienia: Polska

Datowanie: 4. ćwierć XVIII wieku (po 1774 roku)

112. Szklanka z monogram „AXS”, szkło serwisowe

MT.Dep.3760

dawne numery: D.1528, MT.II.987

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane

Wymiary: wys. 5,7 cm, śr. dna 7 cm

Cylindryczna, grubościenna, z płaską podstawą, z otokiem podłużnych szlifowanych oliwek przy podstawie. Dekoracja rytowana, wiązany monogram „AXS” pod mitrą książęcą, ujęty w dwie skrzyżowane gałązki, palmową i kwiatową. Przy brzegu szklanki podwójny zygzak z rzędem krzyżyków poniżej.

Monogram „HS”, podobnie jak „AXS”, odnosi się zapewne do Anny z Cetnerów księżnej Sanguszko – żony Józefa Paulina, marszałka wielkiego litewskiego.

Analogia z: MT.Dep.3759

Miejsce powstania/znalezienia: Polska

Datowanie: 4. ćwierć XVIII wieku (po 1774 roku)

113. Szklanka z monogramem „HS”, szkło serwisowe

MT.Dep.3761

dawne numery: D.1529, MT.II.988

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane

Wymiary: wys. 9,7 cm, śr. dna 6,5 cm

Cylindryczna, grubościenna, z płaską podstawą, z otokiem podłużnych szlifowanych oliwek przy podstawie. Dekoracja rytowana, wiązany monogram „HS” pod koroną, ujęty w dwie skrzyżowane gałązki, palmową i kwiatową. Przy brzegu szklanki podwójny zygzak z rzędem krzyżyków poniżej.

Monogram „HS”, podobnie jak „AXS”, odnosi zapewne do Anny z Cetnerów księżnej Sanguszko – żony Józefa Paulina, marszałka wielkiego litewskiego.

Analogia z: MT.Dep.3759, MT.Dep.3760

Miejsce powstania/znalezienia: Polska

Datowanie: 4. ćwierć XVIII wieku

114. Kieliszek z monogramem „AS”, szkło serwisowe

MT.Dep.3622

dawne numery: D.1047, MT.II.850

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane

Wymiary: wys. 12,2 cm, śr. stopy 6,1 cm

Stopa talerzowa, od spodu kuliście szlifowana. Trzon masywny, drążkowy sześciokrotnie pionowo fasetowany. Czasza zaokrąglona przy podstawie, naprzemianległe fasety ułożone w trzech rzędach i podłużne żłobiny na przemian z łodyżką zakończoną dwustronnie trójlistkiem. Na czaszy powyżej rytowany wiązany monogram „AS” z dwoma krzyżami orderowymi na łańcuchach okalających monogram, na tle paludamentu, pod mitrą. Pozostałe pole wypełnia pas tzw. owsa z trójlistnymi łodyżkami wystającymi dołem i górą. Brzeg od wewnątrz fasetowany.

Monogram odnosi się zapewne do Anny z Cetnerów księżnej Sanguszko – żony Józefa Paulina, marszałka wielkiego litewskiego.

Miejsce powstania/znalezienia: Polska

Datowanie: 4. ćwierć XVIII wieku

115. Komplet z monogramem „AXS”, szkła serwisowe (dwa kieliszki i cztery karafki)

MT.Dep.3623/1-2

dawne numery: D.1048 egz. 1-2, MT.II.851 egz. 1-2

MT.Dep.3665/1-2

dawne numery: D.1346 egz. 1-2, MT.II.891 egz. 1-2

MT.Dep.3666

dawne numery: D.1347, MT.II.892

MT.Dep.3667

dawne numery: D.1348, MT.II.893

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane

Rytowany monogram „AXS” w drobno-listnym wieńcu zawieszonym na wstążce z kokardą. I kolejną na odwrocie. Neoklasycyzna ornamentyka, girlanda złożona z rytowanych gwiazdek, szlifowanych kul i owali. Wokół brzuśca ozdobny pas pionowych cięć lancetowych z trójlistnymi łodyżkami, zwany „owsem”.

Monogram „AXS” odnosi do Anny z Cetnerów księżnej Sanguszko – żony Józefa Paulina, marszałka wielkiego litewskiego.

Miejsce powstania /znalezienia: Polska

Datowanie: 4. ćwierć XVIII wieku

Udział w wystawach: depozyt w Muzeum Narodowym we Wrocławiu (MT.Dep.3665/2)

115.1. Kieliszki

115.1.1.

MT.Dep.3623/1

dawne numery: D.1048 egz. 1, MT.II.851 egz. 1

Wymiary: wys. 11,3 cm, podstawa 5,2 x 5,2 cm

115.1.2. (fot.)

MT.Dep.3623/2

dawne numery: D.1048 egz. 2, MT.II.851 egz. 2

Wymiary: wys. 11,4 cm, podstawa 4,9 x 5,1 cm

Dwa kieliszki o stopie kwadratowej, grubej, szlifowanej. Trzon czworoboczny, zwężający się ku górze i przechodzący w dzwonowatą czaszę, u dołu ze zwartym układem trzech rzędów naprzemianległych faset.

115.2. Karafki

115.2.1.

MT.Dep.3665/1

dawne numery: D.1346 egz. 1, MT.II.891 egz. 1

Wymiary: wys. 16,7 cm, śr. dna 6,2 cm

115.2.2.

MT.Dep.3665/2

dawne numery: D.1346 egz. 2, MT.II.891 egz. 2

Wymiary: wys. 16,5 cm, śr. dna 6,2 cm

115.2.3. (fot.)

MT.Dep.3666

dawne numery: D.1347, MT.II.892

Wymiary: wys. 17 cm, śr. dna 6,4 cm

115.2.4.

MT.Dep.3667

dawne numery: D.1348, MT.II.893

Wymiary: wys. 22,7 cm, śr. dna 8 cm

Cztery karafki – każda baniasta, ze szlifowanym pośrodku dnem, z krótką zwężającą się ku górze szyjką, szlifowana w owalne fasety przy podstawie. Brzusiec łagodnie przechodzi w niską, zwężającą się ku górze szyjkę, szlifowaną, w naprzemianległe, przecinające się fasety.

116. Pucharek z monogramem „AXS” (?), szkło serwisowe

MT.Dep.3645

dawne numery: D.1070, MT.II.873

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane
Wymiary: wys. 8,5 cm, podstawa 4,3 x 4,4 cm

Stopa kwadratowa, gruba, oszlifowana. Spód stopy wgłębnie szlifowany. Trzon czworoboczny, o ściętych krawędziach, zwężający się ku górze. Czasza w kształcie dzwonu, szlifowana u dołu w dwa rzędy naprzemianległych fasetek. Wyżej czasza dwunastokrotnie pionowo fasetowana. Monogram „AXS” (?) (lub „NXS”). Brzeg fasetowany.

Monogram prawdopodobnie odnosi się do Anny z Cetnerów księżnej Sanguszko - żony Józefa Paulina marszałka wielkiego litewskiego. Jej szkła serwisowe znajdują się w tarnowskiej kolekcji: MT.Dep.3623/1-2, MT.Dep.3665/1-2, MT.Dep.3666, MT.Dep.3667.

Miejsce powstania /znalezienia: Polska

Datowanie: 4. ćwierć XVIII wieku

117. Karafka z chłodnikiem

MT.Dep.3795

dawne numery: D.1564, MT.II.1022

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane rytowane
Wymiary: wys. 26,2 cm, śr. dna 10 cm

O płaskim spodzie, z małym wyżłobieniem pośrodku. Brzusiec rozszerzony ku górze, baniasty, przechodzi łagodnie w wąską, cylindryczną, wysoką szyję z zaokrąglonym brzegiem. W połowie wysokości brzuśca otwór kulistego pojemnika umieszczonego wewnątrz karafki. Na brzuścu festony z owalnych żłobin i gwiazdek, powtórzone na otoku u podstawy szyi. Dekorację uzupełniają stylizowane gałązki łączące festony i trzy luźno rozstawione rozetki. Brak pojemnika, korka i zatyczki.

Analogia z: MT.Dep.3624, MT.Dep.3708, MT.Dep.3647/1-3

Miejsce powstania /znalezienia: Polska

Datowanie: przełom XVIII i XIX wieku

118. Kieliszek ze wzorem w „gwiazdki i perełki”, szkło serwisowe

MT.Dep.3624

dawne numery: D.1049, MT.II.852

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane

Wymiary: wys. 15,6 cm, śr. stopy 7,7 cm

Stopa talerzowa. Trzon pełny, drążkowy, gładki, przechodzący łagodnie w jajowatą czaszę. Poniżej brzegu czaszy rytowany rząd złożony z małych owalnych soczewek i rytowanych gwiazdek, ułożony w kształt festonów. Ponad nimi trzy pojedyncze gałązki kwiatowe.

Anna Szkułat (2008, poz. 26, s. 45) wskazuje na ten typ kielicha (forma), produkowany w 2. połowie XVIII wieku w Nalibokach-Urzeczu (?).

Analogia z: MT.Dep.3795, MT.Dep.3708, MT.Dep.3647/1-3

Miejsce powstania/znalezienia: Polska
Datowanie: przełom XVIII i XIX wieku

119. Kieliszki ze wzorem w „gwiazdki i perełki”, szkła serwisowe (cztery sztuki)

MT.Dep.3708

dawne numery: D.1394, MT.II.934

MT.Dep.3647/1-3

dawne numery: D.1072 egz. 1-3, MT.II.875 egz. 1-3

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane

119.1. (fot.)

MT.Dep.3708

dawne numery: D.1394, MT.II.934

Wymiary: wys. 12,7 cm, śr. stopy 6 cm

119.2.

MT.Dep.3647/1

dawne numery: D.1072 egz. 1, MT.II.875 egz. 1

Wymiary: wys. 11,6 cm, śr. stopy 4,9 cm

Stopa talerzowa. Trzon pełny, drążkowy, fasetowany, przechodzący łagodnie w niewielką czaszę. Poniżej brzegu czaszy rytowany rząd złożony z małych owalnych soczewek i rytowanych gwiazdek.

Analogia z: MT.Dep.3795, MT.Dep.3724

Miejsce powstania/znalezienia: Polska
Datowanie: przełom XVIII i XIX wieku

119.3. (fot.)

MT.Dep.3647/2

dawne numery: D.1072 egz. 2, MT.II.875 egz. 2

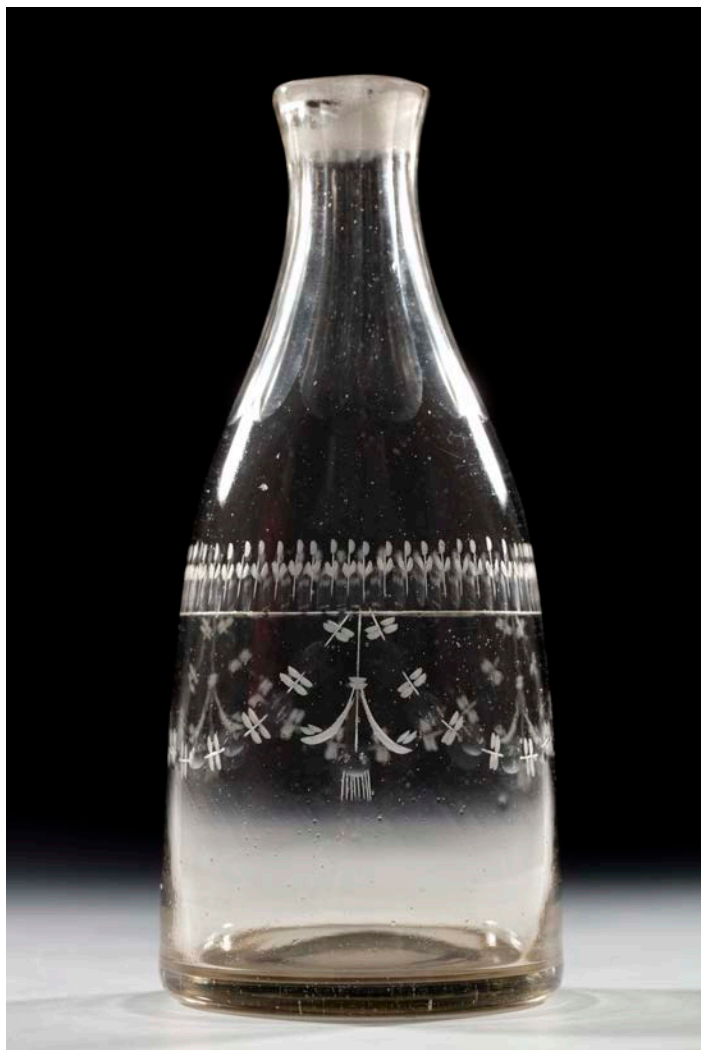
Wymiary: wys. 11,3 cm, śr. stopy 4,9 cm

119.4.

MT.Dep.3647/3

dawne numery: D.1072 egz. 3, MT.II.875 egz. 3

Wymiary: wys. 11,1 cm, śr. stopy 4,6 cm

120. Karafki ze wzorem w „owies”, girlandy z „gwiazdkami i perełkami”, szkła serwisowe (trzynaście sztuk)

MT.Dep.3621/1-13

dawne numery: D.1046 egz. 1-13, MT.II.849 egz. 1-13

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane

Spód płaski, matowy, kuliście wyszlifowany pośrodku. Na lekko konicznym brzuścu, w przejściu w krótką wąską szyjkę, lekko rozchyloną ku wylewowi, otok ze szlifowanych, wąskich owali przypominających ziarna owsa na przemian z rytowanymi trójlistnymi łodyżkami. Poniżej girlandy, kulki z rytowanymi listkami. Szyjka dwunastokrotnie pionowo fasetowana. Wylew karafki zaokrąglony.

Miejsce powstania/znalezienia: Polska

Datowanie: przełom XVIII i XIX wieku

120.1.

MT.Dep.3621/1

dawne numery: D.1046 egz. 1, MT.II.849 egz. 1

Wymiary: wys. 18,5 cm, śr. dna 7,4 cm

120.2.

MT.Dep.3621/2

dawne numery: D.1046 egz. 2, MT.II.849 egz. 2

Wymiary: wys. 18 cm, śr. dna 7,7 cm

120.3.

MT.Dep.3621/3

dawne numery: D.1046 egz. 3, MT.II.849 egz. 3

Wymiary: wys. 18 cm, śr. dna 7,7 cm

120.4.

MT.Dep.3621/4

dawne numery: D.1046 egz. 4, MT.II.849 egz. 4

Wymiary: wys. 17,8 cm, śr. dna 7,4 cm

120.5.

MT.Dep.3621/5

dawne numery: D.1046 egz. 5, MT.II.849 egz. 5

Wymiary: wys. 18 cm, śr. dna 7,8 cm

120.6.

MT.Dep.3621/6

dawne numery: D.1046 egz. 6, MT.II.849 egz. 6

Wymiary: wys. 17,8 cm, śr. dna 7,9 cm

120.7.

MT.Dep.3621/7

dawne numery: D.1046 egz. 7, MT.II.849 egz. 7

Wymiary: wys. 17,9 cm, śr. dna 7,6 cm

120.8.

MT.Dep.3621/8

dawne numery: D.1046 egz. 8, MT.II.849 egz. 8

Wymiary: wys. 17,8 cm, śr. dna 7,7 cm

120.9.

MT.Dep.3621/9

dawne numery: D.1046 egz. 9, MT.II.849 egz. 9)

Wymiary: wys. 18,2 cm, śr. 7,4 cm (brak korka)

120.10.

MT.Dep.3621/10

dawne numery: D.1046 egz. 10, MT.II.849 egz. 10

Wymiary: wys. 17,9 cm, śr. dna 7,6 cm

120.11.

MT.Dep.3621/11

dawne numery: D.1046 egz. 11, MT.II.849 egz. 11

Wymiary: wys. 17,9 cm, śr. dna 7,7 cm

120.12.

MT.Dep.3621/12

dawne numery: D.1046 egz. 12, MT.II.849 egz. 12

Wymiary: wys. 17,9 cm, śr. dna 7,6 cm

120.13.

MT.Dep.3621/13

dawne numery: D.1046 egz. 13, MT.II.849 egz. 13

Wymiary: wys. 18,7 cm, śr. dna 7,4 cm

121. Pucharek ze wzorem w „owies”, szkło serwisowe

MT.Dep.3620

dawne numery: D.1045, MT.II.848

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane

Wymiary: wys. 13,8 cm, podstawa 6 x 6 cm

Stopa gruba, kwadratowa, wgłębnie wyszlifowana na spodzie. Wyżej na okrągłej bazie okrągły, zwężający się ku górze trzon ze spłaszczoną gałką u nasady czaszy. Czasza rozszerzająca się ku górze, przy brzegu rytowany ornamentalny otok. Żłobiny klinowe uszeregowane zwarcie pionowo oraz lancetowate trójlistne łodyżki sterczące ponad szlifowane kliny – tzw. owies.

Miejsce powstania/znalezienia: Polska

Datowanie: 1. ćwierć XIX wieku

122. Karafka z chłodnikiem, szkło serwisowe

MT.Dep.3794

dawne numery: D.1563, MT.II.1021

Materiał, technika: szkło bezbarwne, mosiądz srebrzony, korek

Wymiary: wys. 26,4 cm, śr. dna 9,1 cm

Jajowata, wysmukła, z pojemnikiem na lód z boku, z płaskim kołnierzem wylewu. Z wypukłym dnem i kuliście wyszlifowanym spodem. Brzusiec rozszerzający się ku górze, pękaty w połowie wysokości przechodzi w wąską, niską szyjkę, zakończoną pierścieniowatym wylewem. W ścianie kolisty otwór podłużnego pojemnika znajdującego się wewnątrz. Zatyczkę pojemnika wykonano z korka umieszczonego w mosiężnej srebrzonej oprawie z koluszkami.

Miejsce powstania/znalezienia: Polska

Datowanie: przełom XVIII i XIX wieku

Ekspozycja stała – Muzeum Zamek w Dębnie

123.1. (fot.)
MT.Dep.3661
dawne numery: D.1342, MT.II.887
Wymiary: wys. 10,5 cm, śr. stopy 6,7 cm

123.2.
MT.Dep.3635/1
dawne numery: D.1060 egz. 1, MT.II.863 egz. 1
Wymiary: wys. 11,6 cm, śr. stopy 6,7 cm

123.3.
MT.Dep.3635/2
dawne numery: D.1060 egz. 2, MT.II.863 egz. 2
Wymiary: wys. 11,6 cm, śr. stopy 6,6 cm

123.4. (fot.)
MT.Dep.3635/3
dawne numery: D.1060 egz. 3, MT.II.863 egz. 3
Wymiary: wys. 11,5 cm, śr. stopy 6,7 cm

123.5.
MT.Dep.3635/4
dawne numery: D.1060 egz. 4, MT.II.863 egz. 4
Wymiary: wys. 11,5 cm, śr. stopy 6,4 cm

123.6.
MT.Dep.3635/5
dawne numery: D.1060 egz. 5, MT.II.863 egz. 5
Wymiary: wys. 11,7 cm, śr. stopy 6,3 cm

123. Kieliszki, szkła serwisowe (dziesięć sztuk)

MT.Dep.3661
dawne numery: D.1342, MT.II.887
MT.Dep.3635/1-9
dawne numery: D.1060 egz. 1-9, MT.II.863 egz. 1-9

Materiał, technika: szkło bezbarwne

Stopa talerzowa, z zeszlifowanym śladem po pręcie - przylepiaku. Trzon masywny, drążkowy, przechodzący łagodnie w cza-szę, z otopionym brzegiem.

Brak zdobień.

Miejsce powstania/znalezienia: Polska
Datowanie: przełom XVIII i XIX wieku

123.7.
MT.Dep.3635/6
dawne numery: D.1060 egz. 6, MT.II.863 egz. 6
Wymiary: wys. 11,5 cm, śr. stopy 7 cm

123.8.
MT.Dep.3635/7
dawne numery: D.1060 egz. 7, MT.II.863 egz. 7
Wymiary: wys. 11,5 cm, śr. stopy 6,4 cm

123.9.
MT.Dep.3635/8
dawne numery: D.1060 egz. 8, MT.II.863 egz. 8
Wymiary: wys. 11,5 cm, śr. stopy 6,1 cm

123.10.
MT.Dep.3635/9
dawne numery: D.1060 egz. 9, MT.II.863 egz. 9
Wymiary: wys. 11,5 cm, śr. stopy 6,7 cm

124. Kieliszek, szkło serwisowe

MT.Dep.3642

dawne numery: D.1067, MT.II.870

Materiał, technika: szkło bezbarwne

Wymiary: wys. 16,1 cm, śr. stopy 7,8 cm

Stopa talerzowa ze śladem po pręcie - przy-
lepiaku. Trzon masywny, drążkowy, prze-
chodzący bezpośrednio w koniczną, lekko
ku górze rozchyloną czaszę. Brzeg czaszy
zaokrąglony.

Brak zdobień.

Miejsce powstania/znalezienia: Polska

Datowanie: przełom XVIII i XIX wieku

125. Pucharek, szkło serwisowe

MT.Dep.3787

dawne numery: D.1555, MT.II.1014

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szli-
fowane

Wymiary: wys. 9,4 cm, podstawa 4,7 x
4,6 cm

Stopa kwadratowa z kulistym wgłęb-
niem od spodu. Trzon masywny, okrągły,
zwięźony ku górze, szlifowany w dziewię-
ciopionowy faset, z tarczą u nasady czaszy.
Czasza w partii dolnej dziesięciokrotnie
pionowo fasetowa, przewężona.

Miejsce powstania/znalezienia: Polska

Datowanie: 1. ćwierć XIX wieku

126. Flety ze wzorem w „sucharki”, szkła serwisowe (dwie sztuki)

MT.Dep.3664

dawne numery: D.1345, MT.II.890

MT.Dep.3783

dawne numery: D.1551, MT.II.1010

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane

Szampanka. Stopa kwadratowa, gruba, oszlifowana. Trzon masywny. W formie drążka ośmiokrotnie pionowo fasetowanego, o szerokiej, kolistej podstawie, przechodzącego w koniczną, wąską część rytowaną skośnie w szachownicę, w której matowe pola oznaczono błyszczącą gwiazdką. Przy brzegu czaszy, tuż przy linii szachownicy, rząd pionowych, drobnych żłobinek. Brzeg oszlifowany.

Miejsce powstania/znalezienia: Polska

Datowanie: 1. ćwierć XIX wieku

126.1. (fot.)

MT.Dep.3664

dawne numery: D.1345, MT.II.890

Wymiary: wys. 19,9 cm, podstawa 5 x 4,8 cm

126.2.

MT.Dep.3783

dawne numery: D.1551, MT.II.1010

Wymiary: wys. 19,9 cm, podstawa 5 x 4,9 cm

127. Pucharek z monogramem „IN” Napoleona Bonaparte

MT.Dep.3562

dawne numery: D.987, MT.II.790

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane

Wymiary: wys. 16,4 cm, podstawa 6,4 x 6,4 cm

Stopa kwadratowa, gruba. Trzon masywny, czworoboczny, zwężający się ku górze, z tarczą u nasady czaszy. Na dwóch przeciwnych ściankach trzonu herb w formie orła w medalionie, ujęty w skrzyżowane gałązki lauru, na tle paludamentu, pod mitrą. U podstawy czaszy wieniec z oliwek, na ścianie czaszy herb, jak

na trzonie, ujęty dwukrotnie, na przemian z monogramem „IN” zwieńczonym mitrą. Brzeg czaszy oszlifowany.

Herb z czasów Pierwszego Cesarstwa Francuskiego z monogramem „IN” Napoleona Bonaparte.

Miejsce powstania/znalezienia: Polska

Datowanie: między 1804 a 1815 rokiem

128. Szklanka z herbem „Pogoń” książąt Sanguszków i napisem

MT.Dep.3716

dawne numery: D.1402, MT.II.942

Materiał, technika: szkło bezbarwne, rytowane

Wymiary: wys. 9 cm, śr. wylewu 6,5 cm

Cylindryczna, o zaokrąglonej krawędzi wokół płaskiego dna. Na ścianie szklanki, na tle paludamentu pod mitrą książęcą, herb „Pogoń” książąt Sanguszków. Poniżej, pośrodku grawerowany napis: „Podhorzec”. Brzeg szklanki oszlifowany.

Herb zapewne odnosi się do rodziny Sanguszków, po zakupie przez nich w 1865 roku Podhorzec.

Świerż (1914) podaje, że w Podhorcach w XVII wieku istniała huta szklana, jednak w późniejszym czasie nie ma o niej żadnej wzmianki.

Miejsce powstania/znalezienia: Polska

Datowanie: między 1865 a 1939 rokiem

Bibliografia: Świerż 1914, Nr kat. 53, s. 75.

Ekspozycja stała: Ratusz - Galeria Sztuki Dawnej

2.

Szkło śląskie

Śląsk był jednym z najważniejszych ośrodków szklarskich funkcjonujących w Europie Środkowej nieprzerwanie od czasów średniowiecza. Huty zlokalizowane w Kotlinie Kłodzkiej i Kotlinie Jeleniogórskiej, produkujące znakomitej jakości szkło wyróżniały się swoją odrębnością wynikającą m.in. z przynależności Śląska do Czech (od XIV wieku do 1742 roku) i sąsiedztwa ważnych ośrodków czeskiego szklarstwa. Pozwalało to na migrację rzemieślników, wymianę doświadczeń i mieszanie się wpływów artystycznych tych regionów. Od 1526 do 1742 roku Śląsk pozostawał pod władzą Habsburgów. Po tej dacie, kiedy został przyłączony do Prus, na terenie Śląska obowiązywał zakaz importu szkła z terenu Czech, co niekorzystnie odbiło się na poziomie szklarstwa śląskiego. Rozporządzenia obowiązujące w czasie pierwszej wojny śląskiej (1740-1742)¹ i późniejsze dekrety spowodowały, że prężnie działające ośrodki szklarskie funkcjonujące przy ważnych szlakach handlowych w obrębie Karkonoszy i Gór Izerskich stopniowo traciły na znaczeniu. Z czasem większość wyspecjalizowanych i doświadczonych hutników, szlifiery i rytowników, przede wszystkim z Piechowic (Petersdorf), Cieplic (Warmbrunn) i Jeleniej Góry (Hirschberg), wraz z całymi rodzinami szklarskimi emigrowała do innych hut, przede wszystkim do Czech.

Okresem świetności szklarstwa śląskiego były lata trzydzieste i czterdzieste XVIII wieku, z ważnym ośrodkiem szklarskim w Cieplicach, w których tylko w 1743 roku działało 40 rytowników. Niewątpliwie najbardziej znanym spośród nich w tym czasie był Christof Gottfried Schneider (1710-1770). W samym tylko 1740 roku na Śląsku działało 11 hut, z których dwie wykonywały dobrej jakości szkła: w Szklarskiej Porębie (Schreiberhau) i w Wymiarkach (Wiesau)². W Cieplicach zdobiono także czeskie szkła sprowadzane m.in. z huty w Neuwelt (Nový Svět), które dekorowano, rytowano. Proces ten miał także miejsce w innych miejscowościach i warsztatach na terenie Śląska, gdzie pracowali wysokiej klasy rzemieślnicy, rytownicy szkła.

Szkła znajdujące się w tarnowskiej kolekcji są stosunkowo skromne i w większości datowane po połowie XVIII wieku³. Jednym z ciekawszych kielichów jest kielich z alegorią pijaństwa, z rytowaną dekoracją wstęgowo-wiciową, z motywami rokokowymi (palmy, *rocaille*, muszle, kogucie grzebienie), pokrywającymi całą powierzchnię czaszy. To

typowe dla tego regionu *horror vacui* utrzymane zostało w delikatnej barokowej stylistyce, z przedstawieniami damy grającej na lutni, z pasterzami oraz polowaniem na niedźwiedzia. Obiekt ten, a także kilka innych przykładów nie zostały do tej pory powiązane z konkretnymi rytownikami i ich warsztatami, ale ich forma i stylistyka wskazują jako miejsce ich powstania hutę Weissbach-Weiberberge. Datowane są one na lata czterdzieste XVIII wieku. Rytowany herb „Pogoń” na czaszy jednego z kielichów, wiązany także z tą hutą, wskazuje na Sanguszków jako zleceńodawców.

Za wyjątkowe w zbiorze należy uznać trzy wysokie, masywne puchary, w tym dwa z zachowanymi nakrywkami. Prawdopodobnie wykonane zostały w hucie Weissbach-Weiberberge (Biała Dolina), szlifowane natomiast w Hermsdorf (Sobieszów) w drugiej ćwierci XVIII wieku. Najwyższy z nich wraz z nakrywą jest wysoki na 74 cm, mniejszy ma około 44 cm wysokości. Obydwa na całej powierzchni czaszy posiadają szlify w formie arkad, przedzielonych pionowymi liniami. Nakrywy kopulaste, zdobione analogicznie do czaszy, zakończone zostały fasetowanym uchwytem, którego szlifowane formy odpowiadają elementom trzonu. Te zdobne, dekoracyjne, masywne, ciężkie puchary pokazują wysokie umiejętności szlifierskie, a bogactwo geometrycznych motywów zdobniczych uwypukla kształty pucharów. Należy przypuszczać, że zdobiono je w Sobieszowie, w szlifierni szkła napędzanej siłą wodną⁴. W szlifierni tej, na co wskazuje Stefania Żelazko, stosowano duże tarcze o horyzontalnej konstrukcji, co umożliwiło technologiczną obróbkę tak dużych form szklanych⁵ i opracowanie tak dużych powierzchni dekoracyjnych pucharów.

Huta szkła w Białej Dolinie, założona w 1617 roku przez Georga Sigmunda Preusslera na terenach należących do Karla Gottharda Schaffgotscha, działała w swym pierwotnym miejscu do 1754 roku, kiedy to została przeniesiona⁶. Huta ta – „Karlstal” (Dolina Karola) – swoją nazwę przyjęła od imienia Karla Schaffgotscha, właściciela tych terenów⁷.

Z kolei mniejsza huta, od 1702 roku także kierowana przez rodzinę Preusslerów, znajdująca się nad rzeką Kamienną, u podnóża wzniesienia Weiberberg, zwanego obecnie Babińcem, także została zlikwidowana w tym czasie bądź parę lat po połowie XVIII wieku⁸.

1. Kolejne wojny śląskie miały miejsce w latach: 1744-1745 (druga) i 1756-1763 (trzecia).

2. A.J. Kasprzak, H. Skoropadowa, *Europejskie szkło*, Warszawa 2008, s. 91.

3. P. Chrzanowska, *Kolekcje szkła śląskiego w zbiorach muzeów polskich*, [w:] *Z dziejów szkła artystycznego w Polsce. Wybór materiałów z sesji naukowej zorganizowanej w 1980 roku przez Muzeum Okręgowe w Jeleniej Górze*, red. M. Buczyński, V. Bujło, Jelenia Góra 1985, s. 38.

4. J. Wierzchucka, M. Kügler, *Śląskie szkło barokowe / Barockes Glas aus Schlesien*, Görlitz 2016, s. 39.

5. S. Żelazko, *Szlak szkła na polsko-czeskim pograniczu*, Jelenia Góra 2021.

6. J. Wierzchucka, M. Kügler, *Śląskie szkło...*, dz. cyt., s. 22.

7. S. Żelazko, *Szkło europejskie w Muzeum Karkonoskim w Jeleniej Górze*, Jelenia Góra 2006, s. 80-82.

8. P. Wiatr, *Osada Szklarska Poręba-Orle w Górach Izerskich*, Warszawa 2012.

W zbiorze szkielek depozytowych znajdują wyroby o charakterystycznych rokokowych formach i zdobnictwie, pochodzące z lat siedemdziesiątych XVIII wieku i związane z hutą Karlsthal.

Są to m.in. eleganckie naczynia na słodycze o falistych ściankach i krawędziach, które w zbiorze reprezentują trzy jednakowe szkła serwisowe. Przypominają muszlę o nierównej, falistej, złożonej krawędzi, na wysokiej szlifowanej nóżce i okrągłej podstawie. Posiadają monogram „RXS”. Pojawiają się one na Śląsku około lat 1745-1755, stając się bardziej powszechne w latach pięćdziesiątych i sześćdziesiątych XVIII wieku. Z kolei szklanki, także złożone przy krawędzi, z symbolicznym przedstawieniem znaków zodiaku, np. Raka czy Strzelca, posiadają na ściankach delikatne, pojedyncze przedstawienia figuralne. Są cienkościennie i zapewne stanowiły część większego serwisu. W Muzeum Narodowym w Warszawie (nr inw.188350) znajduje się kieliszek z podobną dekoracją do szklanki „Raka”, tyle że ze znakiem „Wagi”. Dwa inne kieliszki z dekoracją zodiakalną są obecne w Muzeum Sztuki Dekoracyjnej w Pradze⁹. Rytownicy szkielek śląskich w swojej pracy posługiwali się wzornikami i rycinami, stąd analogie pojawiające się na poszczególnych szklach¹⁰. Pozostałe trzy szklanki tej samej wielkości i kształtu posiadają prostszą dekorację – przedstawienie rodzajowe.

Innym przykładem w zbiorze szkielek depozytowych związanych z tą hutą są szkła serwisowe – niewielkie kieliszki w kształcie typowych szkielek śląskich. Złożone przy krawędzi, z rytowanymi scenkami rodzajowymi, rytowanymi pejzażami i fragmentami architektury, z napisami w języku niemieckim.

Silesian Glassware

Summary

Since the Middle Ages Silesia was one of the significant glass making centres in Poland. That situation lasted until the First Silesian War (1740-1742), when glassworks from that region gradually began to lose importance, and their workers left them, often migrating to Czechia.

Poszczególne kieliszki i kielichy posiadają charakterystyczny kształt, który utrzymywał się do końca XVIII wieku, co pozwala na powiązanie tych szkielek z terenem Śląska. Typowy barokowy kielich posiada: koniczną, fasetowaną czaszę podciętą przy podstawie, a także tralkowy, fasetowany trzon z talerzykami, często osadzony na okrągłej lub wielobocznej, płaskiej, zdobionej stopie, w całości pokryte rytowaną dekoracją. Z czasem ulegał modyfikacji, przyjmując lżejszą formę i rokokową dekorację. Stał się prostszy w formie, a w dekoracji ograniczył się do prostych motywów zdobniczych, herbu bądź monogramu. Szkła użytkowe posiadały zwykle skromniejszą dekorację.

Silne kontakty handlowe pomiędzy Śląskiem a Rzeczpospolitą sprawiły, że chętnie handlowano i nabywano te nierzadko luksusowe wyroby. W hutach na terenie Śląska wykonywano i dekorowano także szkła zamawiane dla konkretnych osób z terenu Polski, Czech, Prus i Saksonii. Świadczą o tym szkła z rytowanymi herbami magnackimi, w tym przypadku np. z herbem Sanguszków „Pogoń”. Również kuracjusze odwiedzający uzdrowisko w Cieplicach okazjonalnie nabywali szkła, stanowiące pamiątkę z podróży, dekorując je swoimi inicjałami i herbami.

Szkło śląskie zajmuje w tarnowskim depozycie ważne miejsce. Zróznicowane formą, wielkością i sposobem zdobienia jest ciekawym zbiorem odzwierciedlającym możliwości technologiczne i sposób zdobienia szkła wytwarzanego na terenie Śląska w XVIII wieku.

Silesian glassworks were mainly located in Kotlina Kłodzka (Kłodzko Valley) and Kotlina Jeleniogórska (Jelenia Góra Valley). Owing to that, they benefited from the neighbourhood of significant centres of Czech glassworks and, in consequence, the migration of craftsmen, exchange of experiences and mixing artistic influences. Strong connections between Silesia and Poland made the trade with Silesian glassware thrive. A lot of magnates (including Sangusko family) bought glass goods or ordered their production and decoration with, for example, coats of arms.

9. Por. P. Chrzanowska, *Karta katalogu naukowego muzealiów artystycznych*, 1952, mps w MOT: wpis do inwentarza i opis zamieszczony na karcie zabytku MT.Dep.3589.

10. A. Kilijańska, *Śląskie szkła barokowe ze zbiorów Muzeum Narodowego w Krakowie*, „Szkło i Ceramika” 2019, nr 2, s. 18.

Important glassworks operated in Piechowice (Petersdorf), Cieplice (Warmbrunn), Jelenia Góra (Hirshberg), Szklarska Poręba (Schreiberhau) and Wymierki (Wiesau). Three glassworks connected with the family of Preussler should be also mentioned - in Biała Dolina, Weiberberge (near Babiniec) and Karlstal. A lot of objects in this collection come from that last glassworks.

The majority of Silesian glassware in the collection of the Museum of Tarnow Region is rather modest, due to the popularity of moulds and drawings in the production

process - often similar to each other. The objects are most often dated to the period after mid-18th century. Particular attention should be paid to a goblet with the allegory of drunkenness, probably from Weissbach-Weiberberge glassworks, and three chalices from the same glassworks, of considerable height. Also objects dating back to 1770s and coming from Karlstal glassworks are particularly important. They include fragile, thin-walled glasses with figures with Zodiac signs and elegant vessels for serving sweets with corrugated walls and edges.

129. Puchar z nakrywą

MT.Dep.3730

dawne numery: D.1416, MT.II.956

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane

Wymiary: wys. z nakrywą 43,8 cm, wys. kielicha 29,5 cm, śr. stopy 13,7 cm

Grubościenny. Na stopie płasko szlifowana rozeta z wgłębnią, zygzakowatą linią obwodu. Przy krawędzi stopy ornament frędzlowy. Trzon w formie tralki, dęty, szlifowany w płaskie spiętrzone łuki, z dużą fasetowaną gałką między dwoma tarczkami. Czasza lekko ovoidalna, zwężająca się ku dołowi, przy podstawie z fryzem arkadowym. Wyżej pomiędzy dwoma pasami naprzemianległych, trójkątnych faset, osiem prostokątnych pionowych pól z płaskim szlifem łukowym, w trzech różnych, naprzemiennie występujących kompozycjach, przedzielonych karbowaną krawędzią. Przy brzegu czaszy rytowany ornament frędzelkowy. Nakrywa kopulasta, zdobiona podobnie do czaszy, zakończona fasetowanym dwuelementowym uchwytem, zdobienie którego odpowiada elementom fasetowanego trzonu, tralki z brylantowym nodusem.

Analogia z: MT.Dep.3681

Twórca/wytwórnia: Śląsk, Weissbach-Weiberberge szlifiernia w Hermsdorf (Sobieszów)

Datowanie: lata 20. lub 30. XVIII wieku

Bibliografia: Trzemeski 1880, tabl. XV; Świerż 1914, Nr kat. 115, s. 100; Bułdys 1997, il.; Sęk 2004, il. 17; Bułdys 2007, il. tabl. IV; Sołtys 2015, P. Sang. 110, poz. 57, s. 805.

Ekspozycja stała: Ratusz - Galeria Sztuki Dawnej

130. Puchar

MT.Dep.3616

dawne numery: D.1041, MT.II.844

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane

Wymiary: wys. 25 cm, śr. stopy 14 cm

Grubościenny. Na stopie płasko szlifowana rozeta, z wgłębna, zygzakowatą linią obwodu, przy krawędzi ornament frędzlowy. Trzon dęty, w formie tralki szlifowanej w płaskie, spiętrzone łuki, z dużą fasetowaną gałką pomiędzy dwoma tarczkami. Czasza nieznacznie rozchylona ku górze, przy podstawie zdobiona we fryz arkadowy. Wyżej wąski pas szlifów brylantowy. Ponad nim sześć prostokątnych, pionowych pól z płaskim szlifem łukowym na przemian, w trzech różnych kompozycjach, przedzielonych szlifem brylantowym, występującym także przy brzegu czaszy.

Twórca/wytwórnia: Śląsk, Weissbach-Weiberberge szlifiernia w Hermsdorf (Sobieszów)

Datowanie: lata 20. lub 30. XVIII wieku

Bibliografia: Trzemeski 1880, tabl. XV; Świerż 1914, Nr kat. 116, s. 101; Sołtys 2015, P. Sang., 110. poz. 57, s. 805.

Ekspozycja stała: Ratusz – Galeria Sztuki Dawnej

131. Puchar z nakrywą

MT.Dep.3681

dawne numery: D.1364, MT.II.907

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane

Wymiary: wys. z nakrywą 74 cm, wys. kielicha 52 cm, wys. czaszy 17,5 cm, śr. stopy 19,5 cm

Grubościenny. Na stopie płasko szlifowana rozeta wgłębna, z zygzakowatą linią na obwodzie i ornamentem frędzlowym przy krawędzi. Trzon dęty, w formie tralki szlifowanej w płaskie, spiętrzone łuki, z dużą fasetowaną gałką pomiędzy tarczkami. Czasza cylindryczna, zaokrąglona, u dołu szlifowana w ostrołukowe arkady. Wyżej, między dwoma pasami naprzemianległych, trójkątnych faset, podział na osiem prostokątnych, pionowych pól, z płaskim szlifem łukowym w trzech różnych układach kompozycyjnych, przedzielonych karbowaniem. Nakrywa kopulasta, zdobiona podobnie do czaszy, zakończona fasetowaną gałką z graniastym, dwuelementowym uchwytem, odpowiadającym zdobieniu trzonu.

Analogia z: MT.Dep.3730

Twórca/wytwórnia: Śląsk, Weissbach-Weiberberge szlifiernia w Hermsdorf (Sobieszów)

Datowanie: lata 20. lub 30. XVIII wieku

Bibliografia: Trzemeski 1880, tabl. XV; Świerż 1914, Nr kat. 114, s. 99; Sołtys 2015, P. Sang. 110, poz. 57, s. 805; Kunicki-Goldfinger i in. 2018, Nr pom. 118.

132. Kielich z herbem „Pogoń”

MT.Dep.3560

dawne numery: D.985, MT.II.788

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane (częściowo polerowane), złocenia

Wymiary: wys. 21,5 cm, śr. stopy 10,5 cm

Stopa matowa z otokiem przy krawędzi, złożonym z pionowo zakreskowanych trójkątów. Trzon masywny, tralkowy, fasetowany z dwoma tarczkami u dołu oraz u nasady czaszy. Czasza koniczna, w dolnej części przewężona, szlifowana w dziesięć pionowych faset. Na czaszy herb „Pogoń” na tle paludamentu, pod uskrzydłą anielską główką. Tarczę po bokach podtrzymują dwaj giermkowie. Zza tarczy widoczne dwie skrzyżowane laski marszałkowskie. U spodu tarczy Order Orła Białego z gwiazdą. Na przeciwległej ścianie czaszy bukiet kwiatów z lancetowymi liśćmi, na stopie – ząbki. Przy brzegu czaszy ślady złocenia. Czasza stłuczona i sklejoną.

Herb odnosi się do księcia Pawła Karola Sanguszki (1682-1750), marszałka wielkiego litewskiego.

Twórca/wytwórnia: Śląsk, Weissbach-Weiberberge

Datowanie: lata 30. lub 40. XVIII wieku

Bibliografia: Chrzanowska P. 1987, s. 42 il.

133. Kielich z alegorią pijaństwa i scenami pasterskimi

MT.Dep.3615

dawne numery: D.1040, MT.II.843

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane (częściowo polerowane)

Wymiary: wys. 17,5 cm, śr. stopy 9,4 cm

Stopa z wieńcem szlifowanych oliwek i obłych żłobin liniowych od spodu. Na wierzchu rytowana bordiura wstęgowo-wiciowa. Trzon masywny, tralkowy, z dwoma tarczkami u dołu i u nasady czaszy. Czasza koniczna, dołem kielichowo przewężona, czterna-stokrotnie pionowo fasetowana. Dekoracja rytowana: powyżej zwężenia odciętego podwójnym rowkiem, dekoracja wstęgowo-wiciowa w zwartym układzie, z lambrekinami i festonami, z pojedynczymi ptakami i zwierzętami, pokrywa całą powierzchnię

czaszy. Na czaszy naprzeciw siebie dwie scenki rodzajowe i motywy pejzażowe (pasterz z laską i dwoma owcami oraz kobieta grająca na instrumencie strunowym i chłopiec z laską). A także trzy scenki myśliwskie. Jedna z nich przy krawędzi wylewu. Największe, centralne pole z postacią siedzącego mężczyzny przykutego do ściany (?), przed nim postawiono pulpit z dzbanem i kieliszkiem – alegoria pijaństwa. Przy brzegu czaszy, nad centralnym polem, fryz z matowych półkuli.

Twórca/wytwórnia: Śląsk, Weissbach-Weiberberge

Datowanie: lata 30. lub 40. XVIII wieku

Bibliografia: Chrzanowska 1988, il.

Ekspozycja stała: Ratusz – Galeria Sztuki Dawnej

134. Kieliszek z nakrywą, szkło serwisowe

MT.Dep.3729

dawne numery: D.1415, MT.II.955

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane

Wymiary: wys. z nakrywą 22,5 cm, wys. kieliszka 16,8 cm, śr. stopy 9 cm

Stopa okrągła, z wieńcem szlifowanych żłobin od spodu. Trzon tralkowy, fasetowany, ze spłaszczoną gałką. Czasza koniczna, czternastokrotnie fasetowana, dołem przewężona, fasetowana pionowo. Nakrywa kopulasta, z wpustem, z wieńcem faset i z uchwytem w kształcie żołędzia.

Twórca/wytwórnia: Śląsk, Weissbach-Weiberberge

Datowanie: lata 30. lub 40. XVIII wieku

135. Kielich

MT.Dep.3721

dawne numery: D.1407, MT.II.947

Materiał, technika: szkło bezbarwne, dmuchane w formie, szlifowane

Wymiary: wys. 19 cm, stopa 11,2 x 10,2 cm

Stopa w formie czwórliścia, na spodzie z wieńcem szlifowanych oliwek i liniowych obłych żłobin. Trzon masywny, tralkowy, z dwoma tarczkami u podstawy, fasetowany. Czasza grubościenna o przekroju czteroliścia, spłaszczona, u nasady podcięta, z rzędem trójkątnych łuków w części dolnej. Brzeg czaszy oszlifowany. Twórca/wytwórnia: Śląsk, Weissbach-Weiberberge

Datowanie: lata 30. lub 40. XVIII wieku

136. Pucharek z nakrywą

MT.Dep.3722

dawne numery: D.1408, MT.II.948

Materiał, technika: szkło bezbarwne, dmuchane w formie, szlifowane

Wymiary: wys. z nakrywą 24 cm, wys. pucharka 13 cm, czasza 8,6 x 5,8 cm, śr. stopy 6,3 cm

Stopa okrągła, stożkowata, z krążkiem u nasady. Czasza koniczna, spłaszczona, ośmioboczna, z wklęsłymi zatokami na narożnikach i dwoma zaokrąglonymi ściankami bocznymi, pionowo fasetowanymi. Nakrywa kształtem powtarzająca czaszę z uskokiem z wpustem, z uchwytem w kształcie żołędzia. Czasza pęknięta, sklejona.

Twórca/wytwórnia: Śląsk, Weissbach-Weiberberge

Datowanie: lata 30. lub 40. XVIII wieku

137. Szklanka z alegorią miesiąca czerwca i napisem

MT.Dep.3589

dawne numery: D.1014, MT.II.817

Materiał, technika: szkło bezbarwne, rytowane, złocenie

Wymiary: wys. 12 cm, śr. wylewu 7,8 cm

Cylindryczna, lekko rozchylona, z płaskim dnem. Dekoracja jednostronna, rytowana: nagie putto siedzące na rogu obfitości, z szarfą na korpusie, trzymające przy boku owieczkę. Przy drugim boku medalion z „Rakiem” – znakiem zodiaku. Przedstawienie z elementami krajobrazu, pojedynczym drzewem z lewej strony i dekoracją, elementy ornamentu rocaillowego. Poniżej napis: „Junius”. Powyżej, przy krawędzi, napis: „Freunde hintern Rücken”. Brzeg oszlifowany, obustronnie złożony.

Chrzanowska (1952-1988) odnotowuje, że kieliszek z podobną dekoracją ze znakiem „Wagi” znajduje się w Muzeum Narodowym w Warszawie (nr inw.188350). Dwa kieliszki z podobną dekoracją zodiakalną w Uměleck řumyslové Muzeum v Praze.

Analogia z: MT.Dep.3590

Twórca/wytwórnia: Śląsk, huta w Karlsthal

Datowanie: między latami 60. a 80. XVIII wieku

Bibliografia: Świerż 1914, Nr kat. 122, s. 108.

Ekspozycja stała: Ratusz – Galeria Sztuki Dawnej

138. Szklanka z alegorią miesiąca listopada i napisem

MT.Dep.3590

dawne numery: D.1015, MT.II.818

Materiał, technika: szkło bezbarwne, rytowane, złocenie

Wymiary: wys. 12,3 cm, śr. wylewu 7,8 cm

Cylindryczna, lekko rozchylona, z płaskim dnem. Dekoracja jednostronnie rytowana: dwie kobiety przed domem zajęte obróbką lnu, ukazane we wnętrzu z oknem, w nim głowa. Symetrycznie po bokach drzewa. Scena ornamentu rocaillowego, w który wkomponowano znak „Strzelca”. Po bokach symetryczne motywy roślinne. Poniżej napis „November”. Powyżej, przy krawędzi, napis: „Es gehe Herrn ünd Lande wohl”. Brzeg oszlifowany, obustronnie złożony.

Chrzanowska (1952-1988) odnotowuje, że kieliszek z podobną dekoracją ze znakiem „Wagi” znajduje się w Muzeum Narodowym w Warszawie (nr inw.188350). Dwa kieliszki z podobną dekoracją zodiakalną w Uměleck řumyslové Muzeum v Praze.

Analogia z: MT.Dep.3589

Twórca/wytwórnia: Śląsk, huta w Karlsthal

Datowanie: między latami 60. a 80. XVIII wieku

Bibliografia: Świerż 1914, Nr kat. 123, s. 109.

Ekspozycja stała: Ratusz – Galeria Sztuki Dawnej

139. Szklanka ze sceną sielską

MT.Dep.3591

dawne numery: D.1016, MT.II.819

Materiał, technika: szkło bezbarwne, rytowane, złocenie

Wymiary: wys. 12 cm, śr. wylewu 7,5 cm

Cylindryczna, lekko rozchylona. Brzeg oszlifowany, obustronnie złocony. Dekoracja jednostronnie rytowana: pasterka z trzema owcami na tle motywu krajozbrazowego z architekturą z prawej strony i drzewem z lewej.

Analogia z: MT.Dep.3592, MT.Dep.3720

Twórca/wytwórnia: Śląsk, huta w Karlsthal

Datowanie: lata 70. XVIII wieku

Bibliografia: Starzewska 2000, Nr kat. 291, s. 166.

140. Szklanka ze sceną sielską

MT.Dep.3592

dawne numery: D.1017, MT.II.820

Materiał, technika: szkło bezbarwne, rytowane, złocenie

Wymiary: wys. 12 cm, śr. wylewu 7,5 cm

Cylindryczna, lekko rozchylona. Brzeg oszlifowany, obustronnie złocony. Dekoracja jednostronnie rytowana: kroczący mężczyzna z laską, ubrany w surdut i kapelusz na głowie. Z lewej strony drzewo i dom z dymem idącym z komina, po prawej zwarty kompleks budynków otoczonych murem.

Analogia z: MT.Dep.3591, MT.Dep.3720

Twórca/wytwórnia: Śląsk, huta w Karlsthal

Datowanie: lata 70. XVIII wieku

Bibliografia: Świerż 1914, Nr kat. 124, s. 110.

141. Szklanka ze sceną sielską

MT.Dep.3720

dawne numery: D.1406, MT.II.946

Materiał, technika: szkło bezbarwne, rytowane, złocenie

Wymiary: wys. 12,4 cm, śr. wylewu 7,4 cm

Cylindryczna, lekko rozchylona. Brzeg oszlifowany, obustronnie złocony. Dekoracja jednostronnie rytowana: postać mężczyzny prowadzącego taczki. Pośrodku drzewo liściaste, po przeciwnej lewej stronie zabudowania. Brzeg oszlifowany, obustronnie złocony. Złocenia miejscami lekko starte.

Analogia z: MT.Dep.3591, MT.Dep.3592

Twórca/wytwórnia: Śląsk, huta w Karlsthal

Datowanie: lata 70. XVIII wieku

Bibliografia: Świerż 1914, Nr kat. 125, s. 110.

Ekspozycja stała: Ratusz - Galeria Sztuki Dawnej

142. Kieliszek ze sceną sielską

MT.Dep.3593

dawne numery: D.1018, MT.II.821

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane (częściowo polerowane), złoconie

Wymiary: wys. 12,5 cm, śr. stopy 6,6 cm

Stopa okrągła. Trzon masywny, tralkowy z dwoma tarczkami u dołu, fasetowany. Czasza koniczna, w dolnej części zwężona, fasetowana pionowo. Brzeg czaszy oszlifowany, obustronnie złocony. Dekoracja rytowana: motyw krajobrazowy z postacią koczującego myśliwego w kapeluszu ze strzelbą na ramieniu. Z prawej strony trzy pojedyncze drzewa topoli, z lewej zabudowania.

Analogia z: MT.Dep.3733, MT.Dep.3734

Twórca/wytwórnia: Śląsk, huta w Karlsthal

Datowanie: lata 70. XVIII wieku

Bibliografia: Świerz 1914, Nr kat. 137, s. 112.

143. Kieliszek ze sceną sielską

MT.Dep.3733

dawne numery: D.1420, MT.II.960

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane (częściowo polerowane), złoconie

Wymiary: wys. 12,5 cm, śr. stopy 6,3 cm

Stopa okrągła. Trzon masywny, tralkowy z dwoma tarczkami u dołu, fasetowany. Czasza koniczna, w dolnej części zwężona, fasetowana pionowo. Brzeg czaszy oszlifowany, obustronnie złocony. Dekoracja rytowana: motyw krajobrazowy z postacią koczującego mężczyzny w kapeluszu, z zawiniątkiem w rękach. Z lewej strony zabudowania, z prawej bezlistne drzewo.

Analogia z: MT.Dep.3734, MT.Dep.3593

Twórca/wytwórnia: Śląsk, huta w Karlsthal

Datowanie: lata 70. XVIII wieku

Bibliografia: Świerz 1914, Nr kat. 138, s. 112.

144. Kieliszek ze sceną sielską

MT.Dep.3734

dawne numery: D.1421, MT.II.961

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane (częściowo polerowane), złoconie

Wymiary: wys. 12,5 cm, śr. stopy 6,2 cm

Stopa okrągła. Trzon masywny, tralkowy z dwoma tarczkami u dołu, fasetowany. Czasza koniczna, w dolnej części zwężona, fasetowana pionowo. Brzeg czaszy oszlifowany, obustronnie złocony. Dekoracja rytowana: motyw krajobrazowy z postacią koczującej kobiety w kapeluszu, z laską, z koszem na plecach. Z lewej zabudowania, z prawej szeroko rozgałęzione drzewo. Brzeg czaszy oszlifowany.

Analogia z: MT.Dep.3593, MT.Dep.3733

Twórca/wytwórnia: Śląsk, huta w Karlsthal

Datowanie: lata 70. XVIII wieku

Bibliografia: Świerz 1914, Nr kat. 135, s. 112.

Ekspozycja stała: Ratusz - Galeria Sztuki Dawnej

145. Kieliszek z zabudowaniami dworskim i napisem

MT.Dep.3594

dawne numery: D.1019, MT.II.822

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane, złocone

Wymiary: wys. 12,8 cm, śr. stopy 5,9 cm

Stopa stożkowo wzniesiona. Trzon masywny tralkowy, fasetowany, z kulistym uwypukleniem u podstawy. Czasza koniczna, u dołu przewężona, fasetowana pionowo w partii grubego dna. Brzeg czaszy oszlifowany i obustronnie złocony. Dekoracja rytowana: dwa wysokie budynki ukazane z murem, spoza którego widoczne są pojedyncze topole. Po obu bokach rozgałęzione drzewa. Na przeciwległej ścianie napis gotyckimi literami: „Vivat auf gute tage”.

Analogia z: MT.Dep.3595/1-2, MT.Dep.3596/1-2, MT.Dep.3597

Twórca/wytwórnia: Śląsk, huta w Karlsthal

Datowanie: lata 70. XVIII wieku

Bibliografia: Świerż 1914, Nr kat. 126, s. 111.

Ekspozycja stała: Ratusz – Galeria Sztuki Dawnej

146. Kieliszki z zabudowaniami dworskimi i napisem (dwie sztuki)

MT.Dep.3595/1-2

dawne numery: D.1020 egz. 1-2, MT.II.823 egz. 1-2

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane, złocone

Stopa stożkowo wzniesiona. Trzon masywny, tralkowy, fasetowany, z kulistym uwypukleniem u podstawy. Czasza koniczna, u dołu przewężona, fasetowana pionowo w partii grubego dna. Brzeg czaszy oszlifowany i obustronnie złocony. Dekoracja rytowana: dwa wysokie budynki ukazane z murem, spoza którego widoczne są pojedyncze topole. Po obu bokach rozgałęzione drzewa. Na przeciwległej ścianie napis gotyckimi literami: „Es lebe was uns ver/genüget”.

Analogia z: MT.Dep.3596/1-2, MT.Dep.3594, MT.Dep.3597

Twórca/wytwórnia: Śląsk, huta w Karlsthal

Datowanie: lata 70. XVIII wieku

Bibliografia: Świerż 1914, Nr kat. 128, s. 111 (MT.Dep.3595/2).

146.1.

MT.Dep.3595/1

dawne numery: D.1020 egz. 1, MT.II.823 egz. 1

Wymiary: wys. 12,8 cm, śr. stopy 6,2 cm

Ekspozycja stała: Ratusz – Galeria Sztuki Dawnej

146.2.

MT.Dep.3595/2

dawne numery: D.1020 egz. 2, MT.II.823 egz. 2

Wymiary: wys. 12,8 cm, śr. stopy 6,1 cm

147. Kieliszki z zabudowaniami dworskimi i napisem (dwie sztuki)

MT.Dep.3596/1-2

dawne numery: D.1021 egz. 1-2, MT.II.824 egz. 1-2

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane, złocone

Stopa stożkowo wzniesiona. Trzon masywny, tralkowy, fasetowany, z kulistym uwypukleniem u podstawy. Czasza koniczna, u dołu przewężona, fasetowana pionowo w partii grubego dna. Brzeg czaszy oszlifowany i obustronnie złocony. Dekoracja rytowana: zespół piętrowych budynków, pośrodku z murem i rzędem pojedynczych topoli, po bokach drzewa. Na przeciwległej ścianie napis gotyckimi literami: „Es leben die uns gut/tes gönen”.

Analogia z: MT.Dep.3595/1-2, MT.Dep.3594, MT.Dep.3597

Twórca/wytwórnia: Śląsk, huta w Karlsthal

Datowanie: lata 70. XVIII wieku

Bibliografia: Świerz 1914, Nr kat. 129, s. 111 (MT.Dep.3596/1); Nr kat. 130, s. 111 (MT.Dep.3596/2).

147.1.

MT.Dep.3596/1

dawne numery: D.1021 egz. 1, MT.II.824 egz. 1

Wymiary: wys. 12,8 cm, śr. stopy 6,2 cm

147.2.

MT.Dep.3596/2

dawne numery: D.1021 egz. 2, MT.II.824 egz. 2

Wymiary: wys. 12,8 cm; śr. stopy 6,2 cm

Ekspozycja stała: Ratusz - Galeria Sztuki Dawnej

148. Kieliszek z zabudowaniami dworskimi i napisem

MT.Dep.3597

dawne numery: D.1022, MT.II.825

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane, złocone

Wymiary: wys. 12,8 cm, śr. czaszy 5,9 cm

Stopa stożkowo wzniesiona. Trzon masywny, tralkowy, fasetowany, z kulistym uwypukleniem u podstawy. Czasza koniczna, u dołu przewężona, fasetowana pionowo w partii grubego dna. Brzeg czaszy oszlifowany i obustronnie złocony. Dekoracja rytowana: zespół piętrowych budynków z fragmentami muru i arkady z lewej strony. Po bokach dwa rozgałęzione drzewa. Na przeciwległej ścianie napis gotyckimi literami: „Es lebe was ohne/falsch ist”.

Analogia z: MT.Dep.3594, MT.Dep.3595/1-2, MT.Dep.3596/1-2

Twórca/wytwórnia: Śląsk, huta w Karlsthal

Datowanie: lata 70. XVIII wieku

Bibliografia: Świerz 1914, Nr kat. 134, s. 111a.

Ekspozycja stała: Ratusz - Galeria Sztuki Dawnej

149. Kieliszek

MT.Dep.3719

dawne numery: D.1405, MT.II.945

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane

Wymiary: wys. 16 cm, śr. stopy 6,8 cm

Stopa stożkowato wzniesiona. Trzon masywny, tralkowy, kuliście uwypuklony u podstawy, z tarczką. Czasza koniczna, w dolnej części przewężona, dwunastokrotnie pionowo fasetowana.

Twórca/wytwórnia: Śląsk, huta w Karlsthal

Datowanie: lata 70. XVIII wieku

Ekspozycja stała: Ratusz - Galeria Sztuki Dawnej

150. Kieliszek, szkło serwisowe

MT.Dep.3693

dawne numery: D.1376, MT.II.919

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, złocenie

Wymiary: wys. 10 cm, śr. dna 4,9 cm

Stopa stożkowato wzniesiona. Trzon masywny, tralkowy, fasetowany, z kulistym uwypukleniem u podstawy. Czasza koniczna, w całości fasetowana, u dołu przewężona, fasetowana pionowo. Brzeg czaszy oszlifowany i obustronnie złocony.

Twórca/wytwórnia: Śląsk, huta w Karlsthal

Datowanie: 4. ćwierć XVIII wieku

Ekspozycja stała: Ratusz - Galeria Sztuki Dawnej

151. Konfituriera, szkło serwisowe

MT.Dep.3786

dawne numery: D.1554, MT.II.1013

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, złocenie
Wymiary: wys. 12,7 cm, czasza 8,9 x 6 cm, śr. stopy 8,5 cm

Stopa talerzowa, trzon masywny w formie tralki ze spłaszczoną gałką. Czasza ośmioboczna, o ściętych narożach, dołem przewężona osiemnastokrotnie pionowo fasetowana. Brzeg czaszy oszlifowany i obustronnie złożony.

Twórca/wytwórnia: Śląsk, huta w Karlsthal

Datowanie: 4. ćwierć XVIII wieku

Ekspozycja stała: Ratusz - Galeria Sztuki Dawnej

152. Kieliszki, szkło serwisowe (dwie sztuki)

MT.Dep.3689

dawne numery: D.1372, MT.II.915

MT.Dep.3690

dawne numery: D.1373, MT.II.916

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, złocenie

Stopa talerzowa. Trzon drążkowy, masywny, pionowo fasetowany, bezpośrednio przechodzi w czaszę, w dolnej części przewężoną. Wyżej półkolistą, trzynastokrotnie pionowo fasetowaną. Brzeg czaszy oszlifowany i obustronnie złożony.

Twórca/wytwórnia: Śląsk, huta w Karlsthal

Datowanie: 4. ćwierć XVIII wieku

Bibliografia: Chrzanowska 1985, s. 43 (MT.Dep.3690); Chrzanowska P. 1987, s. 43 il. (MT.Dep.3689).

152.1.

MT.Dep.3689

dawne numery: D.1372, MT.II.915

Wymiary: wys. 10,8 cm, śr. stopy 5,4 cm

Ekspozycja stała: Ratusz - Galeria Sztuki Dawnej

152.2. (fot.)

MT.Dep.3690

dawne numery: D.1373, MT.II.916

Wymiary: wys. 10,5 cm, śr. stopy: 5,4 cm

153. Konfituriery z monogramem „BXS”, szkła serwisowe (dwie sztuki)

MT.Dep.3691/1-2

dawne numery: D.1374 egz. 1-2, MT.II.917 egz. 1-2

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane, złocenie

Stopa talerzowa. Trzon masywny, tralkowy, fasetowany z tarczką. Czarka łódkowata, dołem przewężona, szlifowana w owale. Brzeg na jednej węższej stronie wyższy, przegięty do wnętrza. Na czołowej ścianie rytowany monogram wiązany „BXS”. Brzeg czarki obustronnie złocony.

Monogram „BXS” być może odnosi się do Barbary księżnej Sanguszkowej (?) (1718-1791), żony Pawła Karola Sanguszki.

Twórca/wytwórnia: Śląsk, huta w Karlsthal

Datowanie: 4. ćwierć XVIII wieku

Bibliografia: Chrzanowska P. 1987, s. 43 il. (MT.Dep.3691/1).

153.1. (fot.)

MT.Dep.3691/1

dawne numery: D.1374 egz. 1, MT.II.917 egz. 1

Wymiary: wys. 8,1 cm, czasza 5,5 x 4,5 cm, śr. stopy 5 cm

Ekspozycja stała: Ratusz – Galeria Sztuki Dawnej

153.2.

MT.Dep.3691/2

dawne numery: D.1374 egz. 2, MT.II.917 egz. 2

Wymiary: wys. 8,1 cm, czasza 5,5 x 4,7 cm, śr. stopy 5,2 cm

Czasza popękana.

154. Flakony, szkła serwisowe (trzy sztuki)

MT.Dep.3692/1-3

dawne numery: D.1375 egz. 1-3, MT.II.918 egz. 1-3

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, złocenie

Kulista, spłaszczona, z krótką nieznacznie zwężającą się do góry szyjką. Fasetowana na całej powierzchni, w trzy równoległe rzędy faset, podkreślających kształt naczynia. Szyjka pionowo fasetowana. Brzeg obustronnie złocony. Zarysowania powierzchni, przytarcia w złoceniu.

Twórca/wytwórnia: Śląsk, huta w Karlsthal

Datowanie: 4. ćwierć XVIII wieku

Bibliografia: Chrzanowska 1985, s. 43 (MT.Dep.3692/3); Chrzanowska P. 1987, s. 43 il. (MT.Dep.3692/1).

154.1.

MT.Dep.3692/1

dawne numery: D.1375 egz. 1, MT.II.918 egz. 1

Wymiary: wys. 8,8 cm, śr. brzuśca 8 cm

154.2.

MT.Dep.3692/2

dawne numery: D.1375 egz. 2, MT.II.918 egz. 2

Wymiary: wys. 9 cm, śr. brzuśca 8 cm

Ekspozycja stała: Ratusz – Galeria Sztuki Dawnej

154.3. (fot.)

MT.Dep.3692/3

dawne numery: D.1375 egz. 3, MT.II.918 egz. 3

Wymiary: wys. 9,6 cm, śr. brzuśca 7,8 cm

Ekspozycja stała: Ratusz – Galeria Sztuki Dawnej

Nakrywki

W zespole nakrywek MT.Dep.3651/1-113

155. Nakrywka szklana

MT.Dep.3651/94

dawne numery: D.1559 egz. 66, MT.II.879 egz. 94

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane

Wymiary: wys. 14,5 cm, śr. kołnierza 8,5 cm

Nakrywka kopolasta, w całości szlifowana, z graniastym uchwytem. Uchwyt ze szlifowaną, spłaszczoną gałką pomiędzy dwoma talerzykami. Gałka z pęcherzem powietrza w środku. Szlif diamentowo-brylantowy na gałce uchwytu, okrągły na górnej powierzchni, poniżej w formie pasów z regularnych łuków i klinów, poprzedzielanych liniami graniastego drobnego szlif. Pęknięcie idące od kołnierza pokrywy w kierunku góry.

Twórca/wytwórnia: Śląsk, huty w Weissbach-Weiberberge, szlifiernia w Hermsdorf (Sobieszów)

Datowanie: 2. ćwierć XVIII wieku

156. Nakrywka szklana

MT.Dep.3651/70

dawne numery: D.1559 egz. 42, MT.II.879 egz. 70

Materiał, technika: szkło bezbarwne, dmuchane w formie, szlifowane

Wymiary: wys. 8,4 cm, format 7,7 x 4,9 cm

Nakrywka wysklepiona, spłaszczona, nieregularna, zakończona uchwytem, szlifowana na całej powierzchni. Na wysklepieniu rząd spłaszczonych poprzecznych szlifów, powyżej pionowe fasety odpowiadające formie nakrywy. Na zakończeniu rząd geometrycznych faset. Uchwyt w postaci szlifowanej gałki, oddzielony na czaszy pojedynczym talerzykiem. Gałka szlifowana.

Analogia z: kielichem z pokrywką MT.Dep.3722/a-b

Twórca/wytwórnia: Śląsk, huty w Weissbach-Weiberberge, szlifiernia w Hermsdorf (Sobieszów)

Datowanie: 2. ćwierć XVIII wieku

157. Nakrywka szklana

MT.Dep.3651/37

dawne numery: D.1559 egz. 9, MT.II.879
egz. 37

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane, złocone

Wymiary: wys. 8,4 cm, śr. kołnierza 7,9 cm

Nakrywka beretowa, spłaszczona, szlifowana, grawerowana, złocona. Uchwyt pełny w kształcie gałki, oddzielony od czaszy jednym talerzykiem. Na wysklepieniu pas złoconia. Powyżej grawerowana dekoracja w postaci pasa utworzonego z trójkątów, wykonana na fasetach.

Miejsce powstania/znalezienia: Śląsk

Datowanie: 2. połowa XVIII wieku

158. Nakrywka szklana

MT.Dep.3651/78

dawne numery: D.1559 egz. 50, MT.II.879
egz. 78

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane, złocone

Wymiary: wys. 8,1 cm, śr. kołnierza 7,4 cm

Nakrywka beretowa, lekko wypukła, szlifowana, z graniastym uchwytem, złocona. Nieznacznie wysklepiona, fasetowana. Uchwyt pełny w kształcie gałki, oddzielony od czaszy jednym talerzykiem. Powyżej wysklepienia pas złoconia (znacznie przytarte) i rytowany ornament w postaci rocailli. Zakończenie gałki gładkie, złocone.

Miejsce powstania/znalezienia: Śląsk

Datowanie: 2. połowa XVIII wieku

159. Nakrywka szklana

MT.Dep.3651/102

dawne numery: D.1559 egz. 74, MT.II.879 egz. 102

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane, złocone

Wymiary: wys. 12,1 cm, śr. kołnierza 9,7 cm

Nakrywka beretowa, pośrodku nieznacznie wysklepiona, fasetowana, grawerowana, z graniastym uchwytem, sterczyna w kształcie żółędzia, złożona. Uchwyt pełny, oddzielony od czaszy dwoma talerzykami, u góry fasetowany i złożony. Na linii wysklepienia pas złoconia (znacznie przytarte), powyżej na płaskich fasetach rytowana wić roślinna. Ponad nimi podwójny pas nacięć i owalnych szlifów.

Miejsce powstania/znalezienia: Śląsk

Datowanie: 2. połowa XVIII wieku

160. Nakrywa szklana

MT.Dep.3651/108

dawne numery: D.1559 egz. 80, MT.II.879 egz. 108

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane

Wymiary: wys. 8,1 cm, śr. kołnierza 6 cm

Nakrywka beretowa, wysklepiona, zakończona uchwytem, szlifowana na całej powierzchni. Na wysklepieniu rząd spłaszczonych szlifów, powyżej pionowe fasety przedzielone dwoma poprzecznymi paskami. Na zakończeniu rząd geometrycznych faset. Uchwyt w postaci szlifowanej gałki, oddzielonej na czaszy pojedynczym talerzykiem. Na gałce arkadkowy szlif, na zakończeniu szlifowany.

Miejsce powstania/znalezienia: Śląsk (?)

Datowanie: przełom XVIII i XIX wieku

3. _____
Szkło czeskie

Szkło czeskie zajmuje ważne miejsce w depozycie książąt Sanguszków. Podobnie jak w innych polskich muzeach jego zbiór jest stosunkowo liczny i niejednorodny.

Zasługi Czechów w rozwoju szklarstwa są niepodważalne. Ich odkryciom, eksperymentom i otwartości na nowinki technologiczne zawdzięczamy obecny stan rzeczy. Pierwsze szkła rytowane na terenie Czech pojawiły się już w okresie późnego renesansu i wiązały się z opracowaniem powierzchni kryształu górskiego technologią wykorzystywaną w warsztatach florenckich i mediolańskich szlifierzy.

Przyjęło się uważać, że Caspar Lehmann (1563/65-1622), rytownik szkła i gliptyk, artysta oraz rzemieślnik, był prekursorem tej techniki. Przybyły w 1588 roku z Monachium do Pragi został zatrudniony na dworze cesarza Rudolfa II. W 1609 roku w Pradze otrzymał od niego przywilej uprawiania rzemiosła szlifierskiego na szkle, dlatego więc uznawany jest za autora opracowania techniki rytu w tym materiale. Z czasem przekazał swoje umiejętności warsztatowe swoim uczniom. Był jednym z najważniejszych techników i rytowników szkła pod koniec XVI wieku. W pierwszej ćwierci XVIII wieku Praga stała się oficjalną siedzibą dworu cesarskiego, a tym samym prężnym ośrodkiem artystycznym działającym pod patronatem dworu. Tutaj zlokalizowano liczne w tym czasie pracownie zajmujące się rytym i obróbką kamieni szlachetnych. Te udoskonalone metody zostały z czasem wykorzystane do dekorowania powierzchni naczyń szklanych. Działania te zbiegły się z próbami opracowania powierzchni szkła metodą szlifowania i rytowania także w innych ośrodkach europejskich.

Skutkiem wojny trzydziestoletniej był upadek przemysłu, rzemiosła i handlu na obszarze Czech. Około drugiej połowy XVII wieku kraj powoli zaczął podnosić się i odbudowywać swój potencjał gospodarczy. Uważa się, że stało się to głównie dzięki eksportowi szkła, które masowo produkowano i sprzedawano w Europie, konkurując tym samym z cenionym szkłem weneckim.

Kolejną ważną datą był rok 1680, kiedy to do zestawu szklarskiego dodano kredę, co spowodowało udoskonalenie szkła wapniowo-potasowego. Dzięki eksperymentowi Michaela Müllera z huty w Helmbach (Michlově Huti, w południowych Czechach) w 1863 roku opracowano recepturę uzyskiwania wysokogatunkowego szkła, tzw. kryształu czeskiego. Przezroczyste, błyszczące, twarde i grube, nadające się do powierzchniowej obróbki, podobnie jak kryształ górski, można było szlifować i rytować. Nowa technologia wyrabiania szkła kryształowego pozwalała m.in. na zastosowanie barwnego filigranu, którego nitki umieszczano

w trzonie i w uchwycie nakrywy. Pojedyncze przykłady tej technologii znajdują się tarnowskiej kolekcji.

Najstarsze czeskie kielichy z kolekcji Sanguszków, datowane na lata osiemdziesiąte i dziewięćdziesiąte XVII wieku, zbudowane są w charakterystyczny sposób. U podstawy czaszy, wspartej na wysokim trzonie i płaskiej, talerzowej, zawiniętej stopie, umieszczono formowany na gorąco reliefowy koszycek, który stanowi reminiscencję wpływów weneckich. Masywny, pełny, profilowany trzon podzielony został licznymi, naprzemiennie ułożonymi gałkami i tarczami. Na stosunkowo niskiej, zaokrąglonej u podstawy, owalnej czaszy rytowano dekorację, która w przypadku czterech tarnowskich kielichów umieszczona została na pasie wokół niej. Płytki, matowy ryt przedstawia ptaki i zwierzęta leśne (np. fryz z ptakami i sarną wśród drzew), na tle schematycznie potraktowanego krajobrazu, także z elementami architektury. Przedstawienia ujęte zostały w medaliony, rezerwy i obramienia roślinne. Wybór lokalnych kwiatów przemawia za uproszczonym, ludowym charakterem zdobienia. Kompozycję zamykają poziome linie z podwójnymi listkami. Schemat ten jest typowy dla wyrobów czeskich z końca XVII i początku XVIII wieku.

Około 1720-1750 roku do użytku wszedł „ornament w stylu Jeana Béraina, polegający na połączeniu motywów wstęgowo-listwowych, wici akantu i groteski”¹, zajmujący niemalże całą powierzchnię naczynia. Motyw ten widoczny jest na pojedynczych kielichach w tarnowskim zbiorze. Kielich przybiera formę typową, wspólną dla rejonu Czech i Śląska, w której koniczna czasza została podcięta u nasady. W zbiorze znajdują się różnorodne formy naczyń: kielichy, flety, szklanice, szklanki, butle, flakony, kieliszki i inne. Szkła serwisowe, zestawy naczyń, zdobione dekoracją szlifowaną i rytowaną.

Wśród szkielek wykonanych na zamówienie, z herbami, wymienić można kielich z herbem „Szreniawa” Lubomirskich i dwa kielichy z herbem „Jelita” pod koroną, w ujęciu gałązek palmy z inicjałami „M.Z.S.B.K.”. W przypadku jednego z nich po bokach tarczy umieszczono pojedyncze barwne szkiełka imitujące kamienie szlachetne.

Największy rozwój szklarstwa czeskiego przypadł na początek XVIII wieku, także w oparciu o wcześniej działające huty, głównie w północnych Czechach, m.in. w Falkenau (Sokolov) i Kreibitz (Chřibská) oraz na terenie Moraw. W 1712 roku powstała harrahowska huta szkła w Neuwelt (Nowy Svět) oraz huty w Górach Orlich. W latach 1713-1744

1. A. Szkurłat, *Szkło. Katalog zbiorów. Zamek Królewski w Warszawie i Fundacja Zbiorów im. Ciechanowieckich*, Warszawa 2008, s. 91.

działało tam 50 hut, a pod koniec XVIII wieku było ich już ponad 80².

W depozycie znajdują się dwa ozdobne kufle z nakrywami, z uchem w kształcie litery „C” (filigran powietrzny), rytowane w motywy roślinne, w oprawie elementów rokokowych. Z pewnością stanowiły część większego kompletu, wykonanego na zlecenie, za czym przemawiają wygrawerowane na brzuścu monogramy osób, którym zostały ofiarowane. W tym przypadku literami „AL” i „FC” pod mitrą książęcą. Kufle te poprzez porównanie do kufla znajdującego się w zbiorach Muzeum Przemysłu Artystycznego we Lwowie³ odpowiadają kształtem wyrobom typowym dla huty harrahowskiej, dekorowanym jednak w dekoratorniach śląskich, prawdopodobnie w rejonie Cieplic. Warsztaty te charakteryzowały się wysokim poziomem artystycznym swoich prac. Mogli je także zdobić rzemieślnicy, którzy w związku z kryzysem gospodarczym panującym na Śląsku w latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych XVIII wieku wyemigrowali i osiedlili się wraz z całymi rodzinami przy granicy polsko-czeskiej.

Czech Glassware

Summary

In the Sanguszkos' deposit in the Museum of Tarnow Region, just like in the collections of other Polish museums, Czech glassware occupies an important place.

The Czechs, owing to their experiments and technologies, contributed remarkably to the development of artistic glassmaking. One of the figures important to that process was Caspar Lehmann – considered the author of the glass engraving technique. He came to Prague in 1588 and was hired at the court of Rudolf II, the Emperor. The greatest development of Czech glass making, falling to the beginning of the 18th century, is related to the significance and status of Prague as a dynamic artistic centre. It was when numerous glassworks were founded and the techniques of grinding and engraving glass were improved, inspired by the method of precious stone processing. In 1863 the method of producing so-called Czech crystal, a high-quality calcium-potassium glass was developed, which was often decorated with the use of coloured filigree.

W depozycie książąt Sanguszków zachowały się szkła skromnie zdobione. Brakuje np. szkieł czeskich wykonanych w technice tzw. *Zwischengoldgläser*, dwuściennych naczyń ze złoconiami pomiędzy ściankami, wykonywanych głównie w latach 1720-1750. Nie wyklucza to faktu, że kiedyś się w nim znajdowały i nie przetrwały do II wojny światowej.

Powiązanie obiektów z konkretnymi hutami czeskimi jest trudne i prawie niemożliwe ze względu na sposób funkcjonowania hut, polegający na wymianie wyrobów pomiędzy warsztatami i samymi rzemieślnikami. Gotowe szkło wysyłano do zdobienia, malowania pod zamówienie do konkretnych miejsc. Także podobne formy i zdobnictwo występujące na terenie Czech i Śląska sprawiają, że około połowy XVIII wieku bardzo trudno rozróżnić te dwa ośrodki rzemieślnicze. Dlatego jako miejsce powstania podaje się określenie „szkło czesko-śląskie” lub używa się szerszego określenia wskazującego na rejon Karkonoszy.

The collection, relatively numerous and heterogeneous, includes glassware in different forms and intended for different purposes, usually modestly decorated. The oldest Czech goblets in the deposits are dated to the 1680s and 1690s. Special attention should be paid to objects with rococo ornaments (two beer glasses with “FC” and “AL” monograms), as well as the goblet with Lubomirski's coat of arms, “Szreniawa”, and two goblets with “Jelita” coat of arms under the crown in the frame of palm twigs with initials.

Due to the proximity and relationships between Silesia and the Czechia (the exchange of craftsmen and goods between workshops), until circa mid-18th century goods from those two centres are very similar and it is sometimes difficult to tell from which one they come from. Therefore, as the place of origin the Karkonosze region is mentioned or the objects are defined as Czech-Silesian glass. A separate position is occupied by the 19th century dinner glassware.

2. A.J. Kasprzak, H. Skoropadowa, *Europejskie szkło*, Warszawa 2008, s. 63.

3. Tamże, s. 85.

161. Kielich

MT.Dep.3606

dawne numery: D.1031, MT.II.834

Materiał, technika: szkło bezbarwne, z hutniczą dekoracją, rytowane

Wymiary: wys. 26,9 cm, śr. stopy 12,8 cm

Stopa okrągła, z zawijaną krawędzią. Trzon pełny, masywny, wysoki, bogato profilowany, złożony z tarczki, spłaszczonych gałek i członu w formie tralki w połowie wysokości. Czasza nieznacznie rozchylona ku górze, dołem zaokrąglona, z reliefowym, hutniczo uformowanym żebrowaniem. Dekoracja rytowana, fryz z motywem roślin i ptaków. Dwie rezerwy oddzielone od siebie motywem drzewa i symetrycznych ptaków po bokach. Od góry do dołu drobnolistna wic.

Analogia z: MT.Dep.3607, MT.Dep.3745, MT.Dep.3746

Miejsce powstania/znalezienia: Czechy

Datowanie: koniec XVII lub początek XVIII wieku

Ekspozycja stała: Ratusz - Galeria Sztuki Dawnej

162. Kielich

MT.Dep.3607

dawne numery: D.1032, MT.II.835

Materiał, technika: szkło bezbarwne, z hutniczą dekoracją, rytowane

Wymiary: wys. 26 cm, śr. stopy 13,7 cm

Stopa o zawijanej krawędzi. Trzon pełny, masywny, bogato profilowany, złożony ze spłaszczonej gałki i tralki między tarczkami. Czasza lekko koniczna, rozchylona ku górze, dołem zaokrąglona z reliefowym, hutniczo uformowanym żebrowaniem. Dekoracja rytowana, fryz przedstawiający ptaki i sarnę (?) wśród drzewek. Od góry do dołu motyw drobnolistnej wici roślinnej.

Analogia z: MT.Dep.3606, MT.Dep.3745, MT.Dep.3745

Miejsce powstania/znalezienia: Czechy

Datowanie: koniec XVII lub początek XVIII wieku

Ekspozycja stała: Ratusz - Galeria Sztuki Dawnej

163. Kielich

MT.Dep.3745

dawne numery: D.1436, MT.II.972

Materiał, technika: szkło bezbarwne, z hutniczą dekoracją, rytowane

Wymiary: wys. 24 cm, śr. stopy 12 cm

Stopa okrągła o krawędzi wywiniętej na wierzch. Trzon wysoki, masywny, wieloczłonowy, złożony z czterech gałek, przedzielonych licznymi tarczkami. Czasza lekko rozchylona, koniczna, ozdobiona w części dolnej z reliefowym, hutniczo uformowanym żebrowaniem. Dekoracja rytowana, w układzie pasowym: ptaki na gałązkach, kwiaty, motyw krajobrazu z architekturą. Powyżej i poniżej linie z podwójnymi listkami.

Analogia z: MT.Dep.3606, MT.Dep.3607, MT.Dep.3746

Miejsce powstania/znalezienia: Czechy

Datowanie: koniec XVII lub początek XVIII wieku

Ekspozycja stała: Ratusz – Galeria Sztuki Dawnej

164. Kielich

MT.Dep.3746

dawne numery: D.1437, MT.II.973

Materiał, technika: szkło bezbarwne, z hutniczą dekoracją, rytowane

Wymiary: wys. 23,8 cm, śr. stopy 12,1 cm

Stopa okrągła o krawędzi wywiniętej na wierzch. Trzon pełny, masywny, wysoki, bogato profilowany, złożony z licznymi tarczkami i czterech spłaszczonych pomiędzy nimi. Czasza lekko rozchylona ku górze, dołem zaokrąglona, z reliefowym, hutniczo uformowanym żebrowaniem. Dekoracja rytowana w układzie pasowym utworzonym z fryzu kwiatowego. W środku w medalionie pelikan karmiący pisklęta. Powyżej i poniżej linie z podwójnymi listkami. Na pozostałej ścianie czaszy szeroka wić liściasto-kwiatowa.

Analogia z: MT.Dep.3606, MT.Dep.3607, MT.Dep.3745

Miejsce powstania/znalezienia: Czechy

Datowanie: koniec XVII lub początek XVIII wieku

165. Kielich

MT.Dep.3614

dawne numery: D.1039, MT.II.842

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane (częściowo polerowane)

Wymiary: wys. 18,6 cm, śr. stopy 11,2 cm

Grubościenny. Stopa gładka. Trzon masywny, bogato profilowany, złożony ze spłaszczonej gałki pomiędzy dwoma odwróconymi względem siebie tralkami i dzielącymi je tarczkami. Czasza koniczna, z płaskim dnem, lekko rozchylona, dziesięciokrotnie pionowo fasetowana. Z dwurzędem kulistych, przecinających się faset. Na czaszy rytmiczny układ dwóch faset z rytowaną gałązką winorośli, na przemian z pojedynczą fasetą, z rytowaną gałązką konwalii i pojedynczą pustą fasetą. Szkło chore.

Swoją formą nawiązuje do nakrywek: MT.Dep.3651/63 i MT.Dep.3651/110.

Miejsce powstania/znalezienia: północne Czechy

Datowanie: koniec XVII lub początek XVIII wieku

166. Kielich

MT.Dep.3784

dawne numery: D.1552, MT.II.1011

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane

Wymiary: wys. 20,4 cm, śr. stopy 11 cm

Grubościenny. Stopa okrągła, gładka, o zawijanej krawędzi. Nóżka wysoka, złożona z trzech spłaszczonych gałek pomiędzy tarczkami. Czasza koniczna, nieznacznie rozchylona ku górze, o płaskim dnie, w całości fasetowana. Dekoracja szlifowana przy górnej krawędzi w owalne soczewki w układzie rozetowym. Szkło chore. Kielich w rozkładzie (wpis P. Chrzanowskiej w inwentarzu, sporządzony przed 1970 rokiem).

Swoją formą nawiązuje do nakrywek: MT.Dep.3651/63 i MT.Dep.3651/110.

Miejsce powstania/znalezienia: północne Czechy

Datowanie: koniec XVII lub początek XVIII wieku

167. Kielich

MT.Dep.3610

dawne numery: D.1035, MT.II.838

Materiał, technika: szkło bezbarwne, rytowane

Wymiary: wys. 15,8 cm, śr. stopy 12 cm

Stopa okrągła, gładka, trzon tralkowy, masywny, pełny, w formie szeroko osadzonego słupka ze spłaszczoną gałką pomiędzy dwoma talerzykami. Czasza koniczna, gładka, o grubym dnie. Dekoracja rytowana pomiędzy dwoma pasami drobnolistnej wici, złożona z dwóch poziomych medalionów przedzielonych bukietami kwiatowymi. W jednym - dwa ptaki siedzące na ukwieconym sercu, z fragmentami architektury po bokach. W drugim - serce z wyrastającym z niego pękiem kwiatowym, pomiędzy fragmentami architektury.

Miejsce powstania/znalezienia: Czechy

Datowanie: 1. ćwierć XVIII wieku

168. Kieliszek

MT.Dep.3646

dawne numery: D.1071, MT.II.874

Materiał, technika: szkło bezbarwne

Wymiary: wys. 13,9 cm, śr. stopy 9,8 cm

Stopa okrągła, o zawiniętej krawędzi, trzon tralkowy, masywny, pełny, w formie szeroko osadzonego słupka ze spłaszczoną gałką pomiędzy dwoma tarczkami. Czasza koniczna, gładka, o grubym dnie, silnie uwypuklonym pośrodku.

Analogia z: MT.Dep.3648

Miejsce powstania/znalezienia: Czechy

Datowanie: 1. ćwierć XVIII wieku

169. Kieliszek

MT.Dep.3648

dawne numery: D.1073, MT.II.876

Materiał, technika: szkło bezbarwne i kobaltowe

Wymiary: wys. 14,7 cm, śr. stopy 9,2 cm

Stopa okrągła, o zawiniętej krawędzi, trzon tralkowy, masywny, pełny, w formie niskiego słupka poszerzonego u podstawy ze spłaszczoną gałką zabarwioną na kolor kobaltowy (niejednolicie) pomiędzy dwoma tarczkami. Czasza rozchylona, gładka, z grubym dnem znacznie uwypuklonym pośrodku.

Analogia z: MT.Dep.3646

Miejsce powstania/znalezienia: Czechy

Datowanie: 1. ćwierć XVIII wieku

170. Kielich z nakrywą

MT.Dep.3728

dawne numery: D.1414, MT.II.954

Materiał, technika: szkło bezbarwne i czerwone, filigran, szlifowane

Wymiary: wys. z nakrywą 36,5 cm; wys. kielicha 25 cm, śr. stopy 12,2 cm, wys. nakrywy 12,5 cm, śr. nakrywy 12,7 cm

Stopa talerzowa, trzon masywny, tralkowy, fasetowany, z wtopioną spiralną, rubinową nitką. Ponad tralką bardzo mała, spłaszczona gałka. Dwie tarczki u styku z koniczną, szesnastokrotnie pionowo fasetowaną czaszą. Nakrywa kopulasta, szlifowana w owalne soczewki. Większe w układzie koncentrycznym, mniejsze – pasmowym na obwodzie. Uchwyt stożkowy, z rubinową spiralą, fasetowany.

Miejsce powstania/znalezienia: Czechy

Datowanie: 1. ćwierć XVIII wieku

Ekspozycja stała: Ratusz – Galeria Sztuki Dawnej

171. Kielich

MT.Dep.3739

dawne numery: D.1430, MT.II.966

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane

Wymiary: wys. 24 cm, śr. stopy 12,3 cm

Stopa okrągła. Nóżka w formie pękatego balustra zwieńczonego i podbudowanego niską sztabką z tarczkami. Na nóżce szlif kulisty w dwóch rzędach. Czasza grubościenna koniczna, u dołu zaokrąglona. Grube ścianki. W dolnej części czaszy owalne żłobiny. Dekoracja szlifowana i rytowana. Otok ornamentalny złożony z kulistych żłobin i szlifowanych gwiazdek na tle skośnych matowych pasów.

Miejsce powstania/znalezienia: Czechy lub Śląsk

Datowanie: 1. ćwierć XVIII wieku

Ekspozycja stała: Ratusz – Galeria Sztuki Dawnej

172. Kielich z herbem „Jelita” i literami „M Z/S B K”

MT.Dep.3550

dawne numery: D.975, MT.II.778

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane

Wymiary: wys. 19,7 cm, śr. stopy 11,2 cm

Stopa z wieńcem szlifowanych oliwek na spodzie i rytowanym wieńcem z drobnych, skupionych parami listków na wierzchu. Trzon masywny, pełny, fasetowany, w formie tralki, ze spłaszczoną gałąką pomiędzy dwoma parami tarczek. Czasza grubościenna o płaskim dnie, koniczna. Dekoracja rytowana: herb „Jelita” pod koroną, w ujęciu gałązek palmy z inicjałami „M.Z./S.B.K.”. Dekoracja na tle medalionu w oprawie z otokiem owalnych faset. Przeciwległa strona czaszy sześciokrotnie pionowo fasetowana, u dołu z kulistym szlifem przy podstawie.

Analogia z: MT.Dep.3705

Miejsce powstania/znalezienia: Czechy

Datowanie: 2. ćwierć XVIII wieku

Ekspozycja stała: Ratusz – Galeria Sztuki Dawnej

173. Kielich z herbem „Jelita” i literami „M Z/S B K”

MT.Dep.3705

dawne numery: D.1389, MT.II.931

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane, aplikacje (czerwone, zielone)

Wymiary: wys. 20,7 cm, śr. stopy 10,8 cm

Stopa talerzowa ze szlifowaną na spodzie rozetą ze żłobin owalnych i lancetowych, na wierzchu z rytowanym wieńcem liściastym. Trzon masywny, pełny, fasetowany, w formie tralki, ze spłaszczoną gałąką pomiędzy dwoma parami tarczek. Czasza grubościenna, koniczna. Dekoracja rytowana: herb „Jelita” pod koroną z klejnotem, w polu tarczy ujętej w skrzyżowane gałązki palmy i drobnolistne łądźki, z naklejonymi szlifowanymi guzami ze szkła czerwonego i zielonego. Pojedyncze barwne szkło w koronie herbu i po bokach motywu roślinnego. Inicjały „M.Z./S.B.K.” otaczają herb. Przeciwległa strona czaszy dziesięciokrotnie pionowo fasetowana, u dołu zaokrąglona, z kulistym szlifem przy podstawie.

Analogia z: MT.Dep.3550

Miejsce powstania/znalezienia: Czechy

Datowanie: 2. ćwierć XVIII wieku

Bibliografia: Świerz 1914, Nr kat 40, s. 60-61.

Ekspozycja stała: Ratusz – Galeria Sztuki Dawnej

174. Kielich z herbem „Szreniawa” pod mitrą książęcą

MT.Dep.3776

dawne numery: D.1544, MT.II.1003

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane

Wymiary: wys. 21,9 cm, śr. stopy 10,6 cm

Grubościenny. Stopa okrągła, na wierzchu rytowana w rozetki. Trzon tralkowy z dętą, spłaszczoną gałką pomiędzy podwójnymi tarczkami. Czasza koniczna, dołem zaokrąglona, szlifowana. Na każdej z wąskich, pionowych szesnastu faset pojedyncze gałązki kwiatowe, przemiennie po dwie i po trzy. Herb „Szreniawa” na tle paludamentu, pod mitrą książęcą. Na stopie cztery pojedyncze motywy kwiatowe.

Analogia z: MT.Dep.3740

Miejsce powstania/znalezienia: Czechy

Datowanie: 2. ćwierć XVIII wieku

175. Kielich z herbem „Pogoń” pod mitrą książęcą

MT.Dep.3740

dawne numery: D.1431, MT.II.967

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane

Wymiary: wys. 12,1 cm, śr. czaszy 9,2 cm

Czasza czternastokrotnie pionowo fasetowana, ścięta u podstawy. Herb „Pogoń” książąt Sanguszków z laskami marszałkowskimi, pod mitrą, na tle paludamentu. Zapewne Pawła Karola księcia Sanguszki, marszałka nadwornego litewskiego (od 1713) lub marszałka wielkiego litewskiego (od 1734). Herb odnosi się zapewne do przedstawiciela rodu Lubomirskich. Destrukt: brak trzonu ze stopą.

Analogia z: MT.Dep.3776

Miejsce powstania/znalezienia: Czechy (?)

Datowanie: 2. lub 3. ćwierć XVIII wieku

176. Dzbanek z pokrywką

MT.Dep.3677

dawne numery: D.1360, MT.II.903

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, metal (pokrywa) srebro

Wymiary: wys. z pokrywą 28,3 cm, wys. 27,7 cm, śr. podstawy 9,4 cm

Dzban ze srebrnym wiekiem, kulisty, z wysoką wąską szyjką. Dekoracja na całej powierzchni brzuśca: szlif w żłobiny owalne i liniowe w układzie rozetowym. Szyjka fasetowana. Wylew i podstawa metalowe, wieczko na zawiasie srebrzone, ucho szklane, ciągnięte. Przy nasadzie ucha pęknięcie.

Miejsce powstania/znalezienia: Czechy

Datowanie: 1. połowa XVIII wieku

Ekspozycja stała: Ratusz – Galeria Sztuki Dawnej

177. Flaszka

MT.Dep.3750

dawne numery: MT.Dep.1443, MT.II.977

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane

Wymiary: wys. 23,6 cm, śr. brzuśca 13,5 cm

Na grubej, owalnej stopie, brzusiec kulisty, obustronnie spłaszczony z rozetami ze szlifowanych oliwek w otoku owalnych żłobin na dwóch kolistych ścianach. Na ściankach bocznych rozetki ze szlif kulistego. Brzusiec przechodzi w niską, wąską szyjkę, z nitką szklaną, nałożoną poniżej wylewu, zdobioną otokiem z owalnych, pionowych faset podzielonych dwoma pasami żłobinek pionowych.

Miejsce powstania/znalezienia: Czechy

Datowanie: 2. ćwierć XVIII wieku

178. Kielich z dekoracją roślinną

MT.Dep.3688

dawne numery: D.1371, MT.II.914

Materiał, technika: szkło bezbarwne i rubinowe, szlifowane, rytowane (częściowo polerowane), filigran

Wymiary: wys. 20,5 cm, śr. stopy 10,6 cm

Stopa okrągła z wyniesioną, kopulastą, szlifowaną bańką, rytowany pasek z listkami po obu stronach. Trzon w kształcie szlifowanej tralki z rubinowymi spiralami smugami, z małą gałąką i tarczką powyżej. Czasza koniczna, zaokrąglona przy podstawie, szlifowana w dwa rzędy naprzemiennych owalnych żłobin. Na czaszy dekoracja rytowana, fryz ornamentalny z motywami kwiatów w układzie rozetowym. Pomiędzy nimi potrójnie szlifowane kule wśród wici akantu, gałązek i girland. Przy krawędzi wylewu czaszy rytowany ornamentalny pasek.

Miejsce powstania/znalezienia: Czechy

Datowanie: 1. połowa XVIII wieku

179. Szklanica

MT.Dep.3598

dawne numery: D.1023, MT.II.826

Materiał, technika: szkło bezbarwne, rytowane

Wymiary: wys. 13,8 cm, śr. wylewu 11 cm

Szklanica koniczna, nieznacznie rozchylona. Dno lekko wgłębione ze śladem pręta, częściowo zeszlifowane. Dokoła dekoracja rytowana w jednym pasie: trzy medaliony, w których kolejno przedstawiono motyw architektoniczny, ptaka na gałązce i bukiet kwiatów. Pomiedzy nimi umieszczone puste, koliste pola, z poprzecznie zakreskowanym konturem i spiralnymi wąsami na obwodzie. Pole przedstawienia ograniczone od góry rzędem drobnolistnego ornamentu, od dołu - płytko rytowany wężyk.

Miejsce powstania/znalezienia: Czechy

Datowanie: 1. ćwierć XVIII wieku

Bibliografia: Trzemeski 1880, il.; Świerż 1914, Nr kat. 34, s. 54.

180. Szklanki, szkła serwisowe (trzy sztuki)

MT.Dep.3780/1-3

dawne numery: D.1548 egz. 1-3, MT.II.1007 egz. 1-3

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, złocenia

Gładka, cylindryczna, prosta. Podstawa okrągła, płaska. Dekorowana w podłużny szlif fasetowy na całej powierzchni. Zmatowiony pasek przy krawędzi ze śladami złocenia.

Miejsce powstania/znalezienia: Czechy

Datowanie: 4. ćwierć XVIII wieku

180.1.

MT.Dep.3780/1

dawne numery: D.1548 egz. 1, MT.II.1007 egz. 1

Wymiary: wys. 10,6 cm, śr. dna 5,9 cm

180.2.

MT.Dep.3780/2

dawne numery: D.1548 egz. 2, MT.II.1007 egz. 2

Wymiary: wys. 10,6 cm, śr. dna 5,9 cm

180.3. (fot.)

MT.Dep.3780/3

dawne numery: D.1548 egz. 3, MT.II.1007 egz. 3

Wymiary: wys. 10,6 cm śr. dna 5,9 cm

181. Kufel z nakrywą, z monogramem „FC” pod mitrą książęcą

MT.Dep.3558

dawne numery: D.983, MT.II.786

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, filigran, rytowane (częściowo polerowane), złocenia

Wymiary: wys. 19,5 cm (z nakrywą), wys. 12,8 cm, śr. wylewu 9 cm

Cylindryczny, z płaskim dnem, z uchem szklanym w kształcie litery „C” (filigran – splot spiralny). Dekoracja rytowana: monogram „FC” (?) pod mitrą książęcą, w ozdobnej ramie z motywami rokokowymi, roślinnością i elementami architektury.

Nakrywa spłaszczona typu beretowego, z uchwytem w kształcie gałki z zaokrąglonym końcem, odpowiadająca zdobieniem brzuścowi kufła. Złocony pasek na wysklepieniu czaszy i powyżej,

a także na zakończeniu gałki uchwyty. Ścianka kufła pęknięta tuż przy miejscu przyklejenia ucha, rysa idąca po skosie.

Analogia z: MT.Dep.3756

Twórca/wytwórnia: Czechy, huta Neuwelt (Nowý Svět), dekoracja – Śląsk (?)

Datowanie: lata 70. XVIII wieku

Bibliografia: Świerż 1914, Nr kat. 118, s. 104; Chrzanowska 1985, s. 38; Sołtys 2015, P. Sang. 110, poz. 57 s. 805; por. Kasprzak, Skoropadowa 2008, p. 52, s. 85.

182. Kufel z nakrywą, z monogramem „AL” pod mitrą książęcą

MT.Dep.3756

dawne numery: D.1502, MT.II.983

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, filigran, rytowane (częściowo polerowane), złączenia

Wymiary: wys. z nakrywą 19,2 cm, wys. 12,8 cm, śr. wylewu 9 cm

Cylindryczny, z płaskim dnem, z uchem szklanym w kształcie litery „C” (filigran - splot spiralny). Dekoracja rytowana: monogram „AL” pod mitrą książęcą, w ozdobnej ramie z motywami rokokowymi, roślinnością i elementami architektury. Nakrywa spłaszczona typu beretowego, z uchwytem w kształcie gałki z zaokrąglonym końcem, odpowiadająca zdobieniem brzuścowi kufla.

Złoczone pasy na wysklepieniu czaszy i powyżej, a także na zakończeniu gałki uchwytu.

Analogia z: MT.Dep.3558

Twórca/wytwórnia: Czechy, huta Neuwelt (Nowý Svět), dekoracja - Śląsk (?)

Datowanie: lata 70. XVIII wieku

Bibliografia: Świerż 1914, Nr kat. 117, s. 103; Chrzanowska 1985, s. 38, il. s. 44; Chrzanowska P. 1987, s. 44 il.; Starzewska 2000, Nr kat. 295, s. 167; Sołtys 2015, P. Sang. 110, poz. 57 s. 805; por. Kasprzak, Skoropadowa 2008, p. 52, s. 85.

Ekspozycja stała: Ratusz - Galeria Sztuki Dawnej

183. Kufel z nakrywą

MT.Dep.3684

dawne numery: D.1367, MT.II.910

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane (częściowo polerowane)

Wymiary: wys. z pokrywą 15,5 cm, śr. podstawy 8,9 cm, szer. kielicha z uchem 12,5 cm

Cylindryczny, z nakrywą. Dekoracja szlifowana i rytowana. Przy górnej krawędzi matowy pas z motywem rozetek i kulistych

żłobin. Powyżej rytowane pojedyncze kwiatuszki z listkami na gałązce. Przy podstawie podwójny pas z wieńcem pionowych owali i rzędem wypukłych, szlifowanych, czworobocznych ostrosłupów. Ucho i spód kufla szlifowane. Nakrywa, nieznacznie wysklepiona, z graniastą szlifowaną gałką. Dekoracja odpowiada dekoracji kufla.

Miejsce powstania/znalezienia: Czechy
Datowanie: 1. ćwierć XIX wieku

184. Kieliszek

MT.Dep.3619

dawne numery: D.1044, MT.II.847

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane

Wymiary: wys. 14,5 cm, podstawa 5,1 x 5,1 cm

Kieliszek grubościenny. Stopa kwadratowa z wyszlifowanym dużym wgłębieniem od spodu. Trzon okrągły, lekko zwężający się ku górze, ośmiokrotnie fasetowany, z tarczką. Czasza u dołu płasko ścięta, z wieńcem pionowych owali i rzędem wypukłych, szlifowanych, czworobocznych ostrosłupów. Poniżej zaokrąglonego wylewu rytowana falista wić roślinna z liści dębu i rozetowych kwiatów.

Miejsce powstania/znalezienia: Czechy
Datowanie: 1. ćwierć XIX wieku

185. Kieliszki, szkła serwisowe (trzy sztuki)

MT.Dep.3630/1-3

dawne numery: D.1055 egz. 1-3, MT.II.858 egz. 1-3

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane

Grubościenny. Stopa ośmioboczna o kulistym wgłębieniu od spodu. Trzon ośmioboczny o wklęsłym profilu, zwężony przy tarczce u nasady czaszy. U podstawy czaszy wieniec z pionowych oliwek, wyżej szlif w pionowe pasy klinowe dookoła czaszy. Wylew gładki, szlifowany, cofnięty. Miejsce powstania/znalezienia: Czechy
Datowanie: 1. połowa XIX wieku

185.1. (fot.)

MT.Dep.3630/1

dawne numery: D.1055 egz. 1, MT.II.858 egz. 1

Wymiary: wys. 11,5 cm, śr. stopy 5,9 cm

185.2.

MT.Dep.3630/2

dawne numery: D.1055 egz. 2, MT.II.858 egz. 2

Wymiary: wys. 11,4 cm, śr. stopy 5,9 cm

185.3.

MT.Dep.3630/3

dawne numery: D.1055 egz. 3, MT.II.858 egz. 3

Wymiary: wys. 11,5 cm, śr. stopy 5,9 cm

186. Kieliszki, szkła serwisowe (osiem sztuk)

MT.Dep.3629/1-8

dawne numery: D.1054 egz. 1-8, MT.II.85 egz. 1-8

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane (częściowo polerowane)

Grubościenny na kwadratowej, cztero-stopniowej stopie z kulistym wgłębieniem

186.2.

MT.Dep.3629/2

dawne numery: D.1054 egz. 2, MT.II.857 egz. 2

Wymiary: wys. 13 cm, podstawa 5,7 x 5,7 cm

186.3.

MT.Dep.3629/3

dawne numery: D.1054 egz. 3, MT.II.857 egz. 3

Wymiary: wys. 13 cm, podstawa 5,6 x 5,8 cm

186.4.

MT.Dep.3629/4

dawne numery: D.1054 egz. 4, MT.II.857 egz. 4

Wymiary: wys. 13 cm, podstawa 5,7 x 5,7 cm

186.5.

MT.Dep.3629/5

dawne numery: D.1054 egz. 5, MT.II.857 egz. 5

Wymiary: wys. 12,8 cm, podstawa 5,6 x 5,1 cm

od spodu. Trzon tralkowy, nieznacznie rozszerzony ku górze, siedmiokrotnie pionowo fasetowany. Czasza szeroka, płasko ścięta u podstawy, szlifowana w pionowe wypukłe pasy o przekroju półwałka. Wylew gładki, szlifowany, cofnięty. Miejsce powstania/znalezienia: Czechy

Datowanie: 1. połowa XIX wieku

186.6. (fot.)

MT.Dep.3629/6

dawne numery: D.1054 egz. 6, MT.II.857 egz. 6

Wymiary: wys. 13 cm, podstawa 5,6 x 5,2 cm

186.7.

MT.Dep.3629/7

dawne numery: D.1054 egz. 7, MT.II.857 egz. 7

Wymiary: wys. 13 cm, podstawa 5,6 x 5,6 cm

186.8.

MT.Dep.3629/8

dawne numery: D.1054 egz. 8, MT.II.857 egz. 8

Wymiary: wys. 13 cm, podstawa 5,6 x 5,6 cm

186.1.

MT.Dep.3629/1

dawne numery: D.1054 egz. 1, MT.II.857 egz. 1

Wymiary: wys. 12,9 cm, podstawa 5,6 x 5,7 cm

187. Karafki z uchem i z korkiem, szkła serwisowe (dwanaście sztuk)

MT.Dep.3698/1-7
dawne numery: D.1381 egz. 1-7, MT.II.924 egz. 1-7

MT.Dep.3699/1-5
dawne numery: D.1383 egz. 1-5, MT.II.925 egz. 1-5

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane

Stopa szesnastokrotnie wyzębiona, z wypukłym szlifowanym wieńcem od spodu. Wyżej – ponad wąskim, gładkim przewężeniem – cylindryczny brzusec szlifowany w pionowe półwałki (Walzenschlif),

przechodzący w wyoblenie o schodkowym wąskim szlifie, zakończone krótką, cylindryczną szyjką z pierścieniowym wylewem. Ucho o kwadratowym przekroju i schodkowej powierzchni, kabłąkowate, przyklepione w dwóch miejscach do wyoblenia. Korek ze spłaszczoną gałką z wypukłą rozetą.

Miejsce powstania/znalezienia: Czechy
Datowanie: 1. połowa XIX wieku

187.1.
MT.Dep.3698/1
dawne numery: D.1381 egz. 1, MT.II.924 egz. 1)

Wymiary: wys. z korkiem 25,1 cm, śr. dna 8,9 cm, korek – dł. 5,9 cm, śr. podstawy 1,8 cm

187.2.
MT.Dep.3698/2
dawne numery: D.1381 egz. 2, MT.II.924 egz. 2)

Wymiary: wys. 22,1 cm (bez korka), śr. dna 8,6 cm

187.3. (fot.)
MT.Dep.3698/3
dawne numery: D.1381 egz. 3, MT.II.924 egz. 3

Wymiary: wys. z korkiem 26,2 cm, śr. dna 8,7 cm, korek – dł. 5,6 cm, śr. podstawy 1,9 cm
Ekspozycja stała – Muzeum Zamek w Dębnie

187.4.
MT.Dep.3698/4
dawne numery: D.1381 egz. 4, MT.II.924 egz. 4

Wymiary: wys. z korkiem 25,2 cm, śr. dna 8,9 cm, korek – dł. 5,6 cm, śr. podstawy 2,1 cm

187.5.
MT.Dep.3698/5
dawne numery: D.1381 egz. 5, MT.II.924 egz. 5

Wymiary: wys. z korkiem 26,1 cm, śr. dna 8,7 cm, korek – dł. 6 cm, śr. podstawy 1,9 cm

187.6.
MT.Dep.3698/6
dawne numery: D.1381 egz. 6, MT.II.924 egz. 6

Wymiary: wys. 21,5 cm (bez korka), śr. dna 8,3 cm

187.7.
MT.Dep.3698/7
dawne numery: D.1381 egz. 7, MT.II.924 egz. 7

Wymiary: wys. 25,5 cm, śr. dna 8,7 cm, korek – dł. 5,8 cm, śr. podstawy 1,9 cm

187.8.
MT.Dep.3699/1
dawne numery: D.1383 egz. 1, MT.II.925 egz. 1

Wymiary: wys. z korkiem 21 cm, śr. dna 7 cm, korek – dł. 4,8 cm, śr. podstawy: 1,6 cm

Ubite ucho, niezachowane w całości, brak fragmentów.

187.9.
MT.Dep.3699/2
dawne numery: D.1383 egz. 2, MT.II.925 egz. 2

Wymiary: wys. z korkiem 20,7 cm, śr. dna 6,8 cm, korek – dł. 5 cm, śr. podstawy: 1,5 cm

Ubite ucho, niezachowane w całości, brak fragmentów.

187.10.
MT.Dep.3699/3
dawne numery: D.1383 egz. 3, MT.II.925 egz. 3

Wymiary: wys. z korkiem 20,7 cm, śr. dna 7 cm, korek – dł. 5,1 cm, śr. podstawy: 1,7 cm

187.11.
MT.Dep.3699/4
dawne numery: D.1383 egz. 4, MT.II.925 egz. 4

Wymiary: wys. z korkiem 19,8 cm, śr. dna 7,4 cm, korek – dł. 5,1 cm, śr. podstawy: 1,6 cm

Ucho ubite, niezachowane w całości, brak fragmentów.

187.12.
MT.Dep.3699/5
dawne numery: D.1383 egz. 5, MT.II.925 egz. 5

Wymiary: wys. z korkiem 19,8 cm, śr. dna 7 cm, korek – dł. 4,5 cm, śr. podstawy 1,5 cm

Ubite ucho, niezachowane w całości, brak fragmentów.

188. Pojemnik z nakrywką

MT.Dep.3682

dawne numery: D.1365, MT.II.908

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane

Wymiary: wys. z nakrywką 14,5 cm

Cylindryczny, rozszerzony ku górze i zaokrąglony, z niską szyjką, fasetowany. Dekoracja szlifowana, u podstawy otok z owalnych żłobin, w polach wypuklowanych. Wyżej szlif graniasty, słupowy, na wypuklowanych płaszczyznach eliptycznych, połączonych wzajemnie. Nakrywka stożkowa, z otworem na tyżeczkę, z ubitym czubkiem, zdobiona analogicznie jak pojemnik.

Miejsce powstania/znalezienia: Czechy

Datowanie: lata 30. XIX wieku

189. Szklanka

MT.Dep.3791

dawne numery: D.1560, MT.II.1018

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, srebro

Wymiary: wys. 11,1 cm, śr. wylewu 8,9 cm

Cylindryczna, rozchylona w górnej części. Przy krawędzi i przy podstawie prosta srebrna obręcz. Dekoracja szlifowana, wysmukłe pionowe pasy przecięte horyzontalnym otokiem z owalnych żłobin w oprawie drobnych graniastych szlifów i łukowych żłobin. Przy górnej krawędzi trójkątny szlif. Pęknięta na całej wysokości.

Miejsce powstania/znalezienia: Czechy

Datowanie: lata 30. XIX wieku

190. Komplet złożony z dwóch pucharków z nakrywami, trzech fletów, szklanki i trzech karafek

MT.Dep.3663

dawne numery: D.1344, MT.II.889

MT.Dep.3625

dawne numery: D.1050, MT.II.853

MT.Dep.3651/35

dawne numery: D.1559 egz. 7, MT.II.879 egz. 35

MT.Dep.3626/1-3

dawne numery: D.1051 egz. 1-3, MT.II.854 egz. 1-3

MT.Dep.3668

dawne numery: D.1349, MT.II.894

MT.Dep.3669/1-3

dawne numery: D.1350 egz. 1-3, MT.II.895 egz. 1-3

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane

Miejsce powstania/znalezienia: Czechy

Datowanie: 2. ćwierć XIX wieku

190.1. Pucharek z nakrywką, ze wzorem w wić roślinną z kwiatami

MT.Dep.3663
dawne numery: D.1344, MT.II.889

Wymiary: wys. z nakrywką 20,1 cm, wys. pucharka 13,6 cm, podstawa 5,3 x 5,3 cm

Pucharek o stopie kwadratowej o gładkim spodzie. Trzon masywny, u podstawy okrągły, ośmiokrotnie fasetowany wraz z podstawą czaszy, zwężający się ku górze. Czasza kształtu jajowatego. Nakrywa półkulista z uchwytem jajowatym, fasetowanym, spiczasto zakończonym. Nakrywka półkulista z uchwytem jajowatym, fasetowanym, spiczasto zakończonym. Przy uchwycie rząd owalnych faset. Rytowana wić roślinna przy krawędzi podstawy. Bibliografia: Chrzanowska P. 1987, s. 45, il.

190.2. Pucharek ze wzorem w wić roślinną z kwiatami

MT.Dep.3625
dawne numery: D.1050, MT.II.853
Wymiary: wys. 13,1 cm, podstawa 5,3 x 5,3 cm
Bibliografia: Chrzanowska P. 1987, s. 45, il.

190.3. Nakrywka szklana

MT.Dep.3651/35
dawne numery: D.1559 egz. 7, MT.II.879 egz. 35
Wymiary: wys. 7,1 cm, śr. kołnierza 6 cm

Nakrywka półkulista z uchwytem jajowatym, fasetowanym, spiczasto zakończonym. Przy uchwycie rząd owalnych faset. Rytowana wić roślinna przy krawędzi podstawy.

190.4. Flety (trzy sztuki)

MT.Dep.3626/1-3

dawne numery: D.1051 egz. 1-3, MT.II.854 egz. 1-3

Szampanka na stopie grubej, kwadratowej. Trzon z kwadratowej podstawy, przechodzi w masywny, ośmiokrotnie fasetowany słupek. Czasza wąska, wysmukła. Fasety trzonu sięgają ponad podwójny, poprzeczny rowek, w dolnej części czaszy.

190.4.1.

MT.Dep.3626/1

dawne numery: D.1051 egz. 1, MT.II.854 egz. 1

Wymiary: wys. 25,7 cm, podstawa 5,6 x 5,6 cm

Bibliografia: Chrzanowska P. 1987, s. 45, il.

190.4.2.

MT.Dep.3626/2

dawne numery: D.1051 egz. 2, MT.II.854 egz. 2

Wymiary: wys. 25,5 cm, podstawa 5,7 x 5,7 cm

190.4.3. (fot.)

MT.Dep.3626/3

dawne numery: D.1051 egz. 3, MT.II.854 egz. 3

Wymiary: wys. 26 cm, podstawa 5,6 x 5,6 cm

190.5. Szklanka ze wzorem w wić roślinną z kwiatami

MT.Dep.3668

dawne numery: D.1349, MT.II.894

Wymiary: wys. 8,4 cm, śr. dna 5,3 cm

Szklanka cylindryczna, o płaskim, równym spodzie, przy podstawie szlifowana w pionowe żłobiny w zwartym układzie.

Bibliografia: Chrzanowska P. 1987, s. 45, il.

190.6. Karafki (trzy sztuki)

MT.Dep.3669/1-3

dawne numery: D.1350 egz. 1-3, MT.II.895 egz. 1-3

Karafka o płaskim dnie i lekko stożkowym brzuścu, przechodząca w krótką, zwężającą się ku górze szyjkę zakończoną pierścieniowo wywinętym wylewem. U podstawy zwarty otok pionowych faset.

190.6.1.

MT.Dep.3669/1

dawne numery: D.1350 egz. 1, MT.II.895 egz. 1

Wymiary: wys. 19,8 cm, śr. dna 8,3 cm

Bibliografia: Chrzanowska P. 1987, s. 45, il.

190.6.2.

MT.Dep.3669/2

dawne numery: D.1350 egz. 2, MT.II.895 egz. 2

Wymiary: wys. 20 cm, śr. dna 8,4 cm

190.6.3. (fot.)

MT.Dep.3669/3

dawne numery: D.1350 egz. 3, MT.II.895 egz. 3

Wymiary: wys. 19,9 cm, śr. dna 8,4 cm

191. Szklanki, szkła serwisowe (cztery sztuki)

MT.Dep.3627/1-4

dawne numery: D.1052 egz. 1-4, MT.II.855 egz. 1-4

Materiał, technika: szkło bezbarwne, rytowane

Cylindryczna, grubościenna, o płaskim dnie. U podstawy rytowany, ornamentalny fryz roślinny, złożony na przemian z pionowo uszeregowanych, matowych, dużych lancetowatych liści i drobniolistnych łodyżek. Przy wylewie matowy pas z soczewkami i gwiazdkami. Wylew fasetowany (por. Kasprzak, Skoropadowa 2008, p. 150, s. 230).

Miejsce powstania/znalezienia: Czechy

Datowanie: 2. ćwierć XIX wieku

191.1. (fot.)

MT.Dep.3627/1

dawne numery: D.1052 egz. 1, MT.II.855 egz. 1

Wymiary: wys. 8,7 cm, śr. dna 6,2 cm

191.2.

MT.Dep.3627/2

dawne numery: D.1052 egz. 2, MT.II.855 egz. 2

Wymiary: wys. 8,9 cm, śr. dna 6,3 cm

191.3.

MT.Dep.3627/3

dawne numery: D.1052 egz. 3, MT.II.855 egz. 3

Wymiary: wys. 8,9 cm, śr. dna 6,2 cm

191.4.

MT.Dep.3627/4

dawne numery: D.1052 egz. 4, MT.II.855 egz. 4

Wymiary: wys. 8,9 cm, śr. dna 6,3 cm

192. Flety, szkła serwisowe (sześć sztuk)

MT.Dep.3628/1-3

dawne numery: D.1053 egz. 1-3, MT.II.856 egz. 1-3

MT.Dep.3662/1-3

dawne numery: D.1343 egz. 1-3, MT.II.888 egz. 1-3

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane

Szampanka na okrągłej gładkiej stopie. Trzon masywny, pionowo fasetowany przechodzący w czaszę przeciętą w poprzek podwójnym rowkiem. Pas rytowanej stylizowanej dekoracji - lancetowate liście. Poniżej matowy pas z soczewkami i gwiazdkami.

Miejsce powstania/znalezienia: Czechy

Datowanie: 2. ćwierć XIX wieku

192.1.

MT.Dep.3628/1

dawne numery: D.1053 egz. 1, MT.II.856 egz. 1

Wymiary: wys. 17,9 cm, śr. stopy 6,5 cm

192.2. (fot.)

MT.Dep.3628/2

dawne numery: D.1053 egz. 2, MT.II.856 egz. 2

Wymiary: wys. 17,9 cm, śr. stopy 6 cm

192.3.

MT.Dep.3628/3

dawne numery: D.1053 egz. 3, MT.II.856 egz. 3

Wymiary: wys. 18 cm, śr. stopy 6,5 cm

192.4.

MT.Dep.3662/1

dawne numery: D.1343 egz. 1, MT.II.888 egz. 1

Wymiary: wys. 18,1 cm, śr. stopy 6,7 cm

192.5.

MT.Dep.3662/2

dawne numery: D.1343 egz. 2, MT.II.888 egz. 2

Wymiary: wys. 18,2 cm, śr. stopy 6,7 cm

192.6.

MT.Dep.3662/3

dawne numery: D.1343 egz. 3, MT.II.888 egz. 3

Wymiary: wys. 17,9 cm, śr. stopy 6,5 cm

193. Podstawa pod patere

MT.Dep.3683

dawne numery: D.1366, MT.II.909

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane

Wymiary: wys. 17,5 cm, śr. stopy 12 cm

Podstawa pod szklaną patere. Cylindryczna, fasetowana, na graniastej nodze, z wypukłą stopą i szlifowaną spłaszczoną galką. Środek - miejsce na klosz - okrągły, zewnętrzna powierzchnia dziesięciokrotnie fasetowana.

Komplet z kloszem na ciasto lub owoce (stary inwentarz „Szkło i Ceramika”, MT.II.230). Jest to jeden z tych nielicznych przypadków w depozycie szkła, kiedy obiekt został wpisany w dwa różne miejsca, co wynikało z tego, że został zapakowany oddzielnie i w różnym czasie trafił do Muzeum.

Miejsce powstania/znalezienia: Czechy (?), Śląsk (?)

Datowanie: 2. połowa XIX wieku

Ekspozycja stała - Muzeum Zamek w Dębnie

Nakrywki

W zespole nakrywek MT.Dep.3651/1-113

194. Nakrywka szklana

MT.Dep.3651/63

dawne numery: D.1559 egz. 35, MT.II.879 egz. 63

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane

Wymiary: wys. 10,2 cm, śr. kołnierza 6,3 cm

Nakrywka beretowa, wysklepiona, szlif fasetowy na zewnętrznej powierzchni kołnierza. Wysoki uchwyt formowany na gorąco, złożony ze spłaszczonej gałki pomiędzy talerzykami, od spodu jednej, od góry dwóch. Zakończony spłaszczoną, pełną, owalną gałką - grzybkiem. Szkło chore.

Analogiczna forma i zdobienie z nakrywą: MT.Dep.3651/110.

Stylistycznie nawiązuje do kielichów: MT.Dep.3614 i MT.Dep.3784.

Miejsce powstania/znalezienia: północne Czechy

Datowanie: koniec XVII lub początek XVIII wieku

195. Nakrywka szklana

MT.Dep.3651/110

dawne numery: D.1559 egz. 82, MT.II.879 egz. 110

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane

Wymiary: wys. 10,5 cm, śr. kołnierza 6,4 cm

Nakrywka beretowa, wysklepiona, szlif fasetowy na zewnętrznej powierzchni kołnierza. Wysoki uchwyt formowany na gorąco, złożony z czterech guzów pomiędzy talerzykami, jednym od dołu i dwoma od góry. Zakończony spłaszczoną pełną owalną gałką - grzybkiem. Szkło chore.

Analogiczna forma i zdobienie z: MT.Dep.3651/63.

Stylistycznie nawiązuje do kielichów: MT.Dep.3614 i MT.Dep.3784.

Miejsce powstania/znalezienia: północne Czechy

Datowanie: koniec XVII lub początek XVIII wieku

196. Nakrywka szklana

MT.Dep.3651/86

dawne numery: D.1559 egz. 58, MT.II.879 egz. 86

Materiał, technika: szkło bezbarwne, czerwone, rytowane, filigran

Wymiary: wys. 6,4 cm, śr. kołnierza 4,6 cm

Nakrywka beretowa, nieznacznie wysklepiona. Uchwyt pełny, w kształcie szyszki, oddzielony od czaszy jednym talerzykiem. W środku filigran. Na powierzchni rytowana gałązka roślinno-kwiatowa.

Miejsce powstania/znalezienia: Czechy

Datowanie: 1. połowa XVIII wieku

197. Nakrywka szklana

MT.Dep.3651/60

dawne numery: D.1559 egz. 32, MT.II.879 egz. 60

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane matowane (częściowo polerowane)

Wymiary: wys. 7 cm, śr. kołnierza 8,2 cm

Nakrywka beretowa, nieznacznie wysklepiona, rytowana na zewnętrznej powierzchni. Wysklepienie: rząd owalnych szlifów. Na powierzchni kolisto zdobienie w postaci pojedynczych form kwiatowych, matowego paska ze szlifowanym zygzakiem, kolejno – półkolistę formę z kratką wewnątrz i gałązki kwiatowe. Uchwyt pełny, formowany na gorąco, oddzielony od pokrywy spłaszczonym talerzykiem przechodzący w owalną szlifowaną na całej powierzchni gałkę.

Miejsce powstania/znalezienia: Czechy

Datowanie: 1. ćwierć XIX wieku

198. Nakrywka szklana

MT.Dep.3651/8

dawne numery: D.1077 egz. 3, MT.II.879 egz. 8

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane

Wymiary: wys. 5,7 cm, śr. kołnierza 9,8 cm

Nakrywka beretowa, nieznacznie wysklepiona, szlifowana na zewnętrznej powierzchni. Wysklepienie: rząd owalnych szlifów. Na powierzchni: otok z trójkątnych form wypełnionych drobną kratką, gładki pas powyżej, kolejno – pas z poprzecznymi żłobinami. Ponad nimi sześć kolistych linii formujących wysklepiony kształt pokrywy. Zakończenie w postaci pełnej owalnej gałki, w najszerszym miejscu z paskiem poprzecznego rytowania.

Miejsce powstania/znalezienia: Czechy

Datowanie: lata 20. XIX wieku

4.

Szkło niemieckie

Zbiór szkielek niemieckich w depozycie sprowadza się głównie do obiektów pochodzących z terenów Saksonii z XVII i XVIII wieku. W tym czasie Niemcy stanowiły jedno z najbardziej zróżnicowanych politycznie i rozdrobnionych terytoriów europejskich. Podziały te odzwierciedlały różnice polityczne i religijne powstałe na skutek wojny trzydziestoletniej. Niewielkie niemieckie księstwa przekształciły się w poszczególne, niezależne państewka. Ich władcy starali się prowadzić samodzielną politykę, utrzymując niezależność administracyjną i gospodarczą. Jednym z najbardziej dochodowych przemysłów okazał się przemysł szklarski.

Elektorat saski w latach 1635-1815 stał się czwartym co do wielkości księstwem Rzeszy Niemieckiej. Po wojnie trzydziestoletniej gospodarka podźwignęła się, a Saksonia zdołała zachować w XVIII wieku pozycję „najbardziej zaawansowanego pod względem gospodarczym terytorium Niemiec (...). Najważniejszym instrumentem podwyższania produktywności były manufaktury, których liczba rosła: w XVI wieku powstało ich 6, w XVII – 22, ale w latach 1697-1756 – aż 36”¹.

Historia niemieckiego szklarstwa sięga okresu średniowiecza i takich ośrodków jak Holsztyn, Hanower, Hesja i Tyryngia. W XVI i XVII wieku ważnym ośrodkiem szklarskim stał się Tyrol. Od XV wieku hutnictwo na terenach Saksonii, w oparciu o osiedlające się tam rodziny szklarskie (Schürerów i Preusslerów), powoli zaczęło wieść prym wśród innych ośrodków. Z końcem XVII wieku kilkanaście hut założonych w tamtejszych górach rozpoczęło produkcję wysokogatunkowego szkła. Pierwsza huta została założona w 1692 roku przez braci Fremel w Pretzsch (1692-1698). Szkła, do tej pory głównie dekorowane przedstawieniami heraldycznymi i rodzajowymi z elementami roślinnymi, zwykle malowane farbami emaliowymi, zaczęto zdobić zróżnicowanymi technikami – szlifem i rytym.

Na dworze w Dreźnie w latach 1606-1608 pracował Caspar Lehmann, który około 1600 roku w Pradze opracował technikę zdobienia szkła poprzez szlifowanie i rytowanie jego powierzchni. Naśladując dekorację kryształu górskiego, przeniósł jego zdobienie na grube szkło kryształowe (tzw. kryształ czeski). Do jednych z najważniejszych udogodnień technologicznych w przemyśle szklarskim należy zaliczyć maszyny szlifierskie i polerskie opracowane przez barona Ehrenfrieda Walthera von Tschirnhausa, które znalazły zastosowanie w manufakturach szkła i luster. W 1699 roku decyzją króla Polski Augusta II Mocnego powstała w Ostrej koło Drezna Królewsko-Polska i Elektorsko-Saska Huta Szkła (Drezno-Neuostra – Königlich-Polnische Kurfürstliche-Sächsische Glashütte). Huta w Dreźnie (1699-1757) produkowała

luksusowe szkła, w odróżnieniu od Huty w Glücksburgu (1699-1815), która dostarczała na rynek (głównie dla dworu elektora) szkło stołowe i gospodarcze. W 1730 roku August II zarządził zmianę nazwy miejscowości Ostra pod Dreznem na Neustadt (Nowe Miasto), a w 1731 roku na Friedrichstadt (Miasto Fryderyka) na cześć swojego syna królewicza Fryderyka Augusta II, od 1733 roku króla Polski Augusta III Sasa.

W Dreźnie stosowano wszystkie znane techniki zdobienia szkła. Wykonywano w nich głównie dekoracje o tematyce związanej z dworem królewskim (herby, monogramy), a także sceny alegoryczne i rodzajowe, polowania i przedstawienia symboliczne. Do ważnych manufaktur w tym czasie należały: huta szkła zwierciadlanego w Friedrichsthalu (1709) oraz szlifiernia wodna w Dreźnie (1711). Kształty naczyń oraz motywy zdobnicze czerpano ze wzorów czeskiej i śląskiej dekoracji (por. pochodzący z Sobieszowa na Śląsku Martin Winter, Gottfried Spiller pracujący w Berlinie oraz Franz Gondelach w Kassel)².

W 1717 roku w Dreźnie działało kilkudziesięciu szlifierzy i rytowników, dzielących się na trzy grupy zawodowe w zależności od sposobu pracy i posiadanych umiejętności: rzemieślników związanych z hutą, działających poza nią (dekorujący szkła przede wszystkim dla dworu saskiego) oraz osoby wykonujące dekoracje w przydomowych warsztatach³. Prace miały charakter indywidualny bądź zespołowy – w zależności od podejmowanego tematu lub przedstawienia. Aleksandra J. Kasprzak i Halina Skoropadowa podają nazwiska dworskich rytowników artystów: Heinricha Volckerta i Johanna Christophera Kießlinga⁴. Niewątpliwie w hucie w Dreźnie za najwybitniejszych saskich rytowników uchodzili: Friedrich Zeißner i Johann Caspar Schmieder. Kres działalności huty położyła wojna siedmioletnia (1756-1763).

Za proveniencją szkielek z terenu Saksonii, oczywiście oprócz ich cech czysto formalnych, przemawia to, że Sanguszkowie związani z dworem saskim czynnie uczestniczyli w życiu politycznym kraju, często przebywając w Dreźnie, gdzie bezpośrednio na miejscu, w trakcie wizyt w tym mieście, nabywali interesujące ich wyroby szklane. Zachowane archiwalia podają konkretne kwoty, które przeznaczali np. na zakup w saskiej hucie Friedrichsthal wykonanych na zamówienie dla pałacu w Lubartowie 12 aplik lustrzanych z herbem „Pogoń”⁵. Z kolei

2. A. J. Kasprzak, H. Skoropadowa, *Europejskie szkło*, Warszawa 2008, s. 100.

3. Tamże, s. 99.

4. Tamże.

5. A. J. Kasprzak, „Szkło różne w gatunkach wyrażone”. *Inwentarz pałacu w Lubartowie z 1756 roku*, [w:] *Wokół Sanguszków. Dzieje - sztuka - kultura. Materiały I Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej*. Ratusz - Muzeum Okręgowe w Tarnowie, 29-30 czerwiec 2006, red. J. Skrabski, B. Bułdys, Tarnów 2007, s. 212. Apliky zawisły na pierwszym piętrze pałacu w Lubartowie.

1. *Pod jedną koroną. Kultura i sztuka w czasach unii polsko-saskiej*, praca zbiorowa, Warszawa 1997, s. 32.

w trakcie wizyty w Dreźnie w marcu 1738 roku zrobili zakupy na kwotę 800 zł czerwonych⁶.

Za najważniejsze i najcenniejsze szkło w depozycie uchodzi kielich z przedstawieniem 12 miesięcy, wykonany w królewskiej hucie w Dreźnie, datowany na lata pomiędzy 1720 a 1730 rokiem. Wyróżnia się zarówno wielkością, jak i bogactwem mistrzowsko wykonanej dekoracji szlifowanej i rytowanej, przedstawiającej alegorie 12 miesięcy ujętych w medaliony uszeregowane w dwóch rzędach na czaszy.

Za wykonaną w Dreźnie uznano ponadto parę kielichów z herbami „Pogoń” i „Szreniawa” wraz z gwiazdą Orderu Orła Białego Janusza Aleksandra księcia Sanguszki – marszałka nadwornego litewskiego i ordynata Ostrońskiego. Szklą są szlifowane i rytowane, pochodzą z lat 1750-1760.

Również w Dreźnie, między rokiem 1736 a 1750, wykonano komplet złożony z jednego zachowanego kieliszka, 25 szklanek do wody i 13 graniastych butelek. Zdobi je pięciopłowy herb „Bończa”, „Rawicz”, „Nieczuja” i „Korcza” z łańcuchem Orderu Orła Białego Wacława Piotra Rzewuskiego. Prawdopodobnie obiekty te można wiązać ze specyfikacją zamieszczoną w Inwentarzu pałacu w Podhorcach z 1858 roku.

German Glassware

Summary

The most important German glassware in the deposit are glass pieces coming mainly from the area of Saxony from the 17th and 18th centuries.

The glassmaking tradition in Germany goes back to the Middle Ages and centres like Hanover, Hessen and Thuringia – then Tyrol. From the 15th century glassware from the area of Saxony started to become the leader on the glassmaking market, owing to various grinding and engraving techniques, as well as thanks to technological facilities, grinding and polishing machines developed by Baron Tschirnhaus. In 1699 in Ostra the Royal-Polish and Electoral-Saxon Glassworks was established. In 1731 it was called Friedrichstadt in honour of the king Augustus II, and from 1733 king Augustus III of Poland.

The Dresden glassworks (1699-1757) produced luxury glassware, contrary to the Glücksburg Glassworks (1699-1815), which delivered dinner glassware and household glassware to the market (mainly for the elector's court).

Pod pozycją 16. odnotowano: „Szklanek bardzo cienkiego rżniętego szkła z herbami rżniętymi zwyczajnych do wody 18”. Pod numerem 40. z kolei: „Flaszek maleńkich kwadratowych rżniętych z herbami, których jedna w górze u szyki nadtluczona a jedna z korkiem szklanym 17”⁷.

Sanguszkowie mogli kupować szkła także na targach w Gdańsku, Dubnie i w Warszawie. We wszystkich tych miejscach rezydowali i posiadali swoje pałace. Określeniem, które pojawia się przy opisie szkieł w inwentarzach, są szkła „lipskie”. W Lipsku w tym czasie nie działały huty. Przyjmuje się, że określenie to oznacza szkła saskie i turyngskie kupowane na targach w Lipsku, który położony był na szlaku handlowym prowadzącym od Norymbergii i Frankfurtu do Polski, z Hamburga i Lubeki do Wiednia.

W depozycie przeważają eleganckie wysmukłe flety szlifowane i rytowane na powierzchni oraz szkła serwisowe, kieliszki gładkie i rytowane z gałązką bądź z ptakiem siedzącym na gałązce winnego grona. Wszystkie są datowane na drugą połowę XVIII wieku. W sumie jest ich 40. Osobny zespół tworzą kieliszki oraz szkła przypisywane lub wiązane z terenem Niemiec, pochodzące z rejonu Turyngii i Norymbergii.

They mainly manufactured decorations whose subject was connected with the royal court (coats of arms, monograms), as well as allegorical and genre scenes, hunting and symbolic pictures. The shapes of the ware and decorative motifs were derived from Czech and Silesian decoration designs.

Sanguszko family, connected with the Saxon court, actively participated in the political life of the country, visiting Dresden, where they could buy glassware by themselves.

The most valuable deposit glassware is a goblet with the representation of 12 months from the royal glassworks in Dresden. It goes back to the years 1720-1730 and stands out with masterly decoration in the form of the allegorical presentation of 12 months in medallions on the cup. Another object worth attention is a later pair of goblets with “Pogoń” and “Szreniawa” coats of arms, as well as dinner glassware with a five-field coat of arms related to Wacław Piotr Rzewuski. The remaining glassware was defined as German.

6. Tamże. Odpowiadało to kwocie ok. 14 tys. zł. W imieniu księcia (Sanguszki) zakupy te wykonał Franciszek – zaufany księcia.

7. Czołowski A., Zbiory Czołowskiego 429: *Inwentarz pałacu w Podhorcach i zamku w Olesku, 1768*, Zbiory Czołowskiego 430: *Podhorce 1858 (Inwentarz rysunkowy)*, rkps w Archiwum Głównym Akt Dawnych w Warszawie.

199. Puchar z alegorycznymi przedstawieniami dwunastu miesięcy

MT.Dep.3604

dawne numery: D.1029, MT.II.832

Materiał, technika: szkło bezbarwne, śruba szklana gwintowana, szlifowane, rytowane

Wymiary: wys. z pokrywą 66 cm, wys. kielicha 47 cm, śr. stopy 22 cm

Puchar z nakrywą, z alegorycznymi przedstawieniami dwunastu miesięcy jako prac i zabaw wiejskich. Trzon dęty, tralkowy, pionowo fasetowany, połączony śrubą z gałką szlifowaną w podcięte łuki. Czasza cylindryczna, u dołu zaokrąglona, szlifowana w podcięte łuki oraz owalne i kuliste soczewki na matowym tle. Wokół czaszy personifikacje 12 miesięcy z napisami i liczbami w owalnych medalionach, ujętych w wypukłe rany rytowane w gałązki palmy i lauru, ułożone w dwóch naprzemiennych rzędach. Między medalionami rozetki z oliwek. Nakrywa stożkowata wzniesiona, z dwuczłonowym uchwytem, odpowiadająca formą trzonowi. Dekoracja szlifowana i rytowana, odpowiadająca dekoracji na stopie kielicha.

Szczerby na brzegu czaszy, jedna większa. Gałka trzonu ubita. Nakrywa (stary inwentarz „Szkło i Ceramika”, MT.II.290) poza depozytem. Jest to jeden z tych nielicznych przypadków w depozycie szkła, kiedy obiekt został wpisany w dwa różne miejsca, co wynikało z tego, że został zapakowany oddzielnie i w różnym czasie trafił do Muzeum.

Miejsce powstania/znalezienia: Saksonia, Drezno

Datowanie: 2. dekada XVIII wieku

Bibliografia: Haase 1975, kat. 73, s. 65 i il.; Chrzanowska 1988, s. 41 i il.; Pod jedną koroną 1997, poz. XI 59, s. 366-367, il. s. 367; Unter einer Krone 1997, 598/ XI 59, s. 325 i il.; Bułdys 1997, s. 42, il.; Bułdys 2007b, il. tabl. IV; Sęk (red.) 2004, il. 17, s. 127; Kuniczki-Goldfinger i in. 2018, tabl. 1, poz. 122, Nr pom. X, trzon kielicha.

Ekspozycja stała: Ratusz - Galeria Sztuki Dawnej

200. Kielichy z herbami „Pogoń” i „Szreniawa” (dwie sztuki)

MT.Dep.3555

dawne numery: D.980, MT.II.783

MT.Dep.3742

dawne numery: D.1433, MT.II.969

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane (częściowo polerowane)

Stopa o profilu stożkowym. Trzon masywny, tralkowy, z gałką pomiędzy tarczkami, fasetowany. Czasza przy podstawie szlifowana w podwójny wieniec z naprzemianległych, kulistych i owalnych faset. Dekoracja jednostronna, dwupolowa, tarcza matowa, drobno kreskowana, z herbami „Pogoń” i „Szreniawa” w ozdobnym kartuszu ujętym w gałązki palmy. Na kartuszu skrzyżowane laski marszałkowskie oraz gwiazda Orderu Orła Białego. Herby na paludamencie zdobionym błyszczącymi oliwkami. Na osi mitra książęca wieńcząca herby. Przy krawędzi geometryczny ornament. Herby „Pogoń” i „Szreniawa” oraz gwiazda Orderu Orła Białego odnoszą się do Janusza Aleksandra księcia Sanguszki (1712-1775), marszałka nadwornego litewskiego i ordynata Ostrońskiego syna księcia Pawła Karola Sanguszki i Marianny Teofili z książąt Lubomirskich.

Miejsce powstania/znalezienia: Saksonia, Drezno

Datowanie: 1750-1760

Bibliografia: Męclewska i in. 2005, Nr kat. 116, s. 206.

Ekspozycja stała: Ratusz - Galeria Sztuki Dawnej

200.1.

MT.Dep.3555

dawne numery: D.980, MT.II.783

Wymiary: wys. 23,8 cm, śr. stopy 10 cm

200.2.

MT.Dep.3742

dawne numery: D.1433, MT.II.969

Wymiary: wys. 23,5 cm, śr. stopy 11 cm

201. Szkła serwisowe, dekorowane pięciopółowym herbem

MT.Dep.3655/1-13

dawne numery: D.1082 egz. 1-13, MT.II.881 egz. 1-13

MT.Dep.3557/1-15

dawne numery: D.982 egz. 1-15, MT.II.785 egz. 1-15

MT.Dep.4093

dawne numery: D.1419, MT.II.959

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane (częściowo polerowane)

Komplet szkieł o rytowanej dekoracji: na jednym z boków tarczy herbowa pod koroną szlachecką, pięciopółowa, z herbami: „Krzywda”, „Bończa”, „Nieczuja”, „Korczak” i „Rawicz”, okolone łańcuchem Orderu Orła Białego z krzyżem.

Zachowany komplet złożony z 13 karafek (MT.Dep.3655/1-13), 15 szklanek (MT.Dep.3557/1-15) i kieliszka MT.Dep.4093 (dawne numery: MT.Dep.1419, MT.II.959). Świerż nie podaje ilości falkonów – karafek, oznaczonych jedynie numerem 112.

Herby na szklach można wiązać z Wacławem Rzewuskim (1706-1779), herbu „Krzywda”, wojewodą krakowskim, od 1735 roku kawalerem Orderu Orła Białego. Obecność insygniów Orderu Orła Białego i brak buław hetmańskich przy herbie datuje szkła na okres po 1735 roku a przed otrzymaniem przez Rzewuskiego urzędu hetman polnego koronnego (1752). Pozostałe herby odnoszą się

do matki Wacława, Ludwiki Kunickiej herbu „Bończa”, babki matczynej Marianny Bieniewskiej herbu „Rawicz”, babki ojczynej Anny Dzierżkówny herbu „Nieczuja”. Herb „Korczak” prawdopodobnie należał do prababki Wacława – Anny Czerniejowskiej. Hrabia Rzewuski (prawdopodobnie Wacław) zamówił być może ten komplet w 1743 roku w hucie w Dreźnie.

Miejsce powstania/znalezienia: Saksonia, Drezno

Datowanie: między 1736 a 1752 rokiem

Bibliografia: Czołowski 1858; Trzemeski 1880; Świerż 1914, s. 93-95, il. 194; Nr kat. 71-94, s. 95; Nr kat. 95-111, s. 96; Nr kat. 112, s. 97; Sołtys A.Z. 1996, s. 14-23; Bułdys 1997, il.; Sołtys 1997, s. 13-15; Sołtys 2015, P. Sang. 110, poz. 57, s. 805; Męcłewska i in. (red.) 2005, poz. 105, s. 194-195 i il.; Kunicki-Goldfinger i in. 2018, poz. 114 (II.881/5), Nr pom. X.

201.1. Karafki (trzyście sztuk)

MT.Dep.3655/1-13

dawne numery: D.1082 egz. 1-13, MT.II.881 egz. 1-13

Karafka graniasta, w kilku przypadkach z korkiem. Oprócz herbów, na pozostałych ściankach trzy ptaszki w locie z gałązkami w dziobkach. Na górnej powierzchni flaszki cztery pojedyncze kwiatki. Szyjka wysmukła, fasetowana pionowo.

Świerż (1914) nie podaje liczby falkonów – karafek, oznaczonych jedynie numerem 112.

Bibliografia: Świerż 1914, Nr kat. 112, s. 97; Bułdys 1997, il.

201.1.1.

MT.Dep.3655/1/a-b

dawne numery: D.1082 egz. 1, MT.II.881 egz. 1

Wymiary: wys. 18,4 cm, wys. z korkiem 21,5 cm, podstawa 6,4 x 7 cm

201.1.2. (fot.)

MT.Dep.3655/2/a-b

dawne numery: D.1082 egz. 2, MT.II.881 egz. 2

Wymiary: wys. 18,3 cm, wys. z korkiem 21,2 cm, podstawa 6,6 x 7 cm

Bibliografia: Męciewska i in. 2005, Nr kat. 105, s. 194-195 i il.

201.1.3.

MT.Dep.3655/3

dawne numery: D.1082 egz. 3, MT.II.881 egz. 3

Wymiary: wys. 18,5 cm, podstawa 6,6 x 7 cm, wylew: 2,2 x 2,2 cm

Ekspozycja stała: Ratusz – Galeria Sztuki Dawnej

201.1.4.

MT.Dep.3655/4

dawne numery: D.1082 egz. 4, MT.II.881 egz. 4

Wymiary: wys. 18,3 cm, podstawa 6,2 x 6,8 cm

201.1.5.

MT.Dep.3655/5

dawne numery: D.1082 egz. 5, MT.II.881 egz. 5

Wymiary: wys. 18,4 cm, podstawa 6,2 x 6,8 cm

Bibliografia: Kunicki-Goldfinger i in. 2018, tabl. 1, poz. 114, Nr pom. X.

201.1.6.

MT.Dep.3655/6

dawne numery: D.1082 egz. 6, MT.II.881 egz. 6

Wymiary: wys. 18,4 cm, podstawa 6,3 x 6,7 cm

201.1.7.

MT.Dep.3655/7

dawne numery: D.1082 egz. 7, MT.II.881 egz. 7

Wymiary: wys. 18,6 cm, podstawa 6 x 6,6 cm

201.1.8.

MT.Dep.3655/8

dawne numery: D.1082 egz. 8, MT.II.881 egz. 8

Wymiary: wys. 18,3 cm, podstawa 6 x 6,8 cm

201.1.9.

MT.Dep.3655/9

dawne numery: D.1082 egz. 9, MT.II.881 egz. 9

Wymiary: wys. 18,2 cm, podstawa 6,4 x 6,9 cm

201.1.10.

MT.Dep.3655/10

dawne numery: D.1082 egz. 10, MT.II.881 egz. 10

Wymiary: wys. 18 cm, podstawa 6,3 x 6,5 cm

201.1.11.

MT.Dep.3655/11

dawne numery: D.1082 egz. 11, MT.II.881 egz. 11

Wymiary: wys. 18,2 cm, podstawa 6,1 x 6,7 cm

201.1.12.

MT.Dep.3655/12/a-b

dawne numery: D.1082 egz. 12, MT.II.881 egz. 12

Wymiary: wys. 18,5 cm, wys. z korkiem 21,5 cm, podstawa 6,2 x 6,9 cm

201.1.13.

MT.Dep.3655/13/a-b

dawne numery: D.1082 egz. 13, MT.II.881 egz. 13)

Wymiary: wys. 18,4 cm, wys. z korkiem 21,3 cm, podstawa 6,1 x 7 cm

201.2. Szklanki (piętnaście sztuk)

MT.Dep.3557/1-15

dawne numery: D.982 egz. 1-15, MT.II.785 egz. 1-15

Gładkie o wyoblonej podstawie. Na czaszy, po przeciwnej stronie herbów, pojedynczy ptaszek ukazany w locie, z gałązką w dziobie. Przy krawędzi koronka z chwościkami.

201.2.1.

MT.Dep.3557/1

dawne numery: D.982 egz. 1, MT.II.785 egz. 1

Wymiary: wys. 10,6 cm, śr. wylewu 7,1 cm

Świerz (1914) wymienia 17 szklanek, oznaczonych numerami 95-111, co świadczy o tym, że w 1914 roku zbiór ten obejmował o dwie szklanki więcej.

Bibliografia: Świerz 1914, Nr kat. 95-109, s. 96.

201.2.2.

MT.Dep.3557/2

dawne numery: D.982 egz. 2, MT.II.785 egz. 2

Wymiary: wys. 10,5 cm, śr. wylewu 7,3 cm

201.2.3.

MT.Dep.3557/3

dawne numery: D.982 egz. 3, MT.II.785 egz. 3

Wymiary: wys. 10,5 cm, śr. wylewu 7,2 cm

201.2.4.

MT.Dep.3557/4

dawne numery: D.982 egz. 4, MT.II.785 egz. 4

Wymiary: wys. 10,6 cm, śr. wylewu 7 cm

201.2.5.

MT.Dep.3557/5

dawne numery: D.982 egz. 5, MT.II.785 egz. 5

Wymiary: wys. 10,5 cm, śr. wylewu 7 cm

201.2.6.

MT.Dep.3557/6

dawne numery: D.982 egz. 6, MT.II.785 egz. 6

Wymiary: wys. 10,6 cm, śr. wylewu 7,2 cm

201.2.7.

MT.Dep.3557/7

(dawne numery: D.982 egz. 7, MT.II.785 egz. 7

Wymiary: wys. 10,6 cm, śr. wylewu 6,8 cm

201.2.8.

MT.Dep.3557/8

dawne numery: D.982 egz. 8, MT.II.785 egz. 8

Wymiary: wys. 10,6 cm, śr. wylewu 7,1 cm

201.2.9.

MT.Dep.3557/9

dawne numery: D.982 egz. 9, MT.II.785 egz. 9

Wymiary: wys. 10,6 cm, śr. wylewu 7,2 cm

201.2.10.

MT.Dep.3557/10

dawne numery: D.982 egz. 10, MT.II.785 egz. 10

Wymiary: wys. 10,7 cm, śr. wylewu 7,2 cm

201.2.11.

MT.Dep.3557/11

dawne numery: D.982 egz. 11, MT.II.785 egz. 11

Wymiary: wys. 10,5 cm, śr. wylewu 6,9 cm

201.2.12.

MT.Dep.3557/12

dawne numery: D.982 egz. 12, MT.II.785 egz. 12

Wymiary: wys. 10,5 cm, śr. wylewu 7,1 cm

201.2.13. (fot.)

MT.Dep.3557/13

dawne numery: D.982 egz. 13, MT.II.785 egz. 13

Wymiary: wys. 10,6 cm, śr. wylewu 7,2 cm

Ekspozycja stała: Ratusz – Galeria Sztuki Dawnej

201.2.14.

MT.Dep.3557/14

dawne numery: D.982 egz. 14, MT.II.785 egz. 14

Wymiary: wys. 10,8 cm, śr. wylewu 7,1 cm

Bibliografia: Bułdys 1997, il.; Męclewska i in. 2005, Nr kat. 105, s. 194-195, il. s. 194.

201.2.15.

MT.Dep.3557/15

dawne numery: D.982 egz. 15, MT.II.785 egz. 15

Wymiary: wys. 10,6 cm, śr. wylewu 7,1 cm

201.3. Kieliszek

MT.Dep.4093

dawne numery: D.1419, MT.II.959

Wymiary: wys. 16,3 cm, śr. stopy 6,4 cm

Stopa talerzowa, trzon w formie masywnego, wysokiego drążka, przechodzącego w zaokrągloną przy podstawie, cylindryczną, cienkościenną czaszę. Oprócz dekoracji z herbami trzy ptaszki w locie, każdy z gałązką w dziobie. Przy krawędzi koronka z chwóścikami.

Według Świerza (1914) zbiór ten obejmował o 23 kieliszki więcej niż obecnie.

Bibliografia: Trzemeski 1880; Świerz 1914, Nr kat. 71, s. 95; Bułdys 1997, il.; Męclewska i in. 2005, Nr kat. 105, s. 194-195, il. s. 194.

Ekspozycja stała: Ratusz - Galeria Sztuki Dawnej

202. Kielich z literą „C” pod koroną królewską

MT.Dep.3707

dawne numery: D.1391, MT.II.933

Materiał, technika: szkło bezbarwne, rytowane (częściowo polerowane)

Wymiary: wys. 16,2 cm, śr. stopy 8,9 cm

Stopa równa, trzon masywny, słupkowy przechodzący bezpośrednio w konicznie rozchyloną czaszę. Na czaszy rytowana litera „C” pod koroną królewską.

Herb i litera odnoszą się do królewicza Karola Wettyna (1733-1796), syna Augusta II i Marii Józefy Habsburg, w latach 1758-1763 księcia Kurlandii.

Analogia z: kieliszkiem w zbiorach Muzeum Narodowego w Poznaniu, Oddział – Muzeum Sztuk Użytkowych (por. Dolczewski 2002, p. 96, s. 152).

Miejsce powstania/znalezienia: Saksonia

Datowanie: przed 1758 rokiem

Bibliografia: Trzemeski 1880; Świerż 1914, Nr kat. 62, s. 84; Sołtys A.Z. 1996, s. 14-23; Bułdys 1997, il.; Sołtys 1997, s. 13-15; Sołtys 2015, fot. Stefan Zaborowski 1909-1910, P. Sang. 110, poz. 57, s. 805.

Ekspozycja stała: Ratusz – Galeria Sztuki Dawnej

203. Kielich z postaciami i napisem

MT.Dep.3588

dawne numery: D.1013, MT.II.816

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane

Wymiary: wys. 21,2 cm, śr. stopy 10,1 cm

Stopa silnie wysklepiona, o zawiniętej krawędzi. Trzon dęty, tralkowy, poprzecznie fasetowany, łącznie z masywnie wybrzuszoną dolną częścią czaszy (grube dno). Dekoracja rytowana: para w strojach francuskich, trzymająca się za ręce. Scena w oprawie kartuszowej, zdobionej wicią akantową i festonami kwiatowymi po bokach. Ponad medalionem, przy krawędzi napis w języku niemieckim: „Es ist war/ hafting schön auf der welt als man war rechte Freundschaft heldt”.

Miejsce powstania/znalezienia: Saksonia, Glücksburg

Datowanie: około połowy XVIII wieku

204. Flet z postacią stojącego lwa, z napisem

MT.Dep.3586

dawne numery: D.1011, MT.II.814

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane

Wymiary: wys. 30 cm, śr. stopy 8,7 cm

Stopa o profilu stożkowym, z szeroko zawiniętą krawędzią. Trzon masywny, tralkowy, z małą spłaszczoną gałką, fasetowany. Czasza koniczna, wysmukła, z grubym dnem. Na dole cztery rzędy faset pionowych, owalnych, równolegle uszeregowanych, z górnym rzędem przeciętym dwoma horyzontalnie szlifowanymi rowkami. Dekoracja rytowana: lew wspięty na dwóch nogach, ujęty pomiędzy gałązką kwiatową a cokołem z płonącą pochodnią. Powyżej napis „Magnus Vana Fugant”.

Miejsce powstania/znalezienia: Saksonia
Datowanie: około połowy XVIII wieku

Bibliografia: Świerż 1914, Nr kat. 22, s. 43;
Sołtys 2015, P. Sang. 110, poz. 57, s. 805.

205. Flet

MT.Dep.3563

dawne numery: D.988, MT.II.791

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane

Wymiary: wys. 26,1 cm, śr. stopy 7,9 cm

Stopa gładka, lekko wyniesiona, z zawiniętą krawędzią. Trzon dęty, tralkowy z gałką, fasetowany. Czasza koniczna, wysmukła, wąska. Przy podstawie fryz z owalnych, pionowych faset w ujęciu ostrołukowych arkad. Ściany czaszy przecinają trzy pasy poziomych drobnych soczewek w ujęciu równoległym. U dołu - w pięciu, powyżej - w dwóch poczwórnych rzędach.

Analogia z: kielichem z MNK (por. Wiśniowska 1970, poz. 46, s. 32).

Miejsce powstania/znalezienia: Saksonia, Glücksburg (?)

Datowanie: około połowy XVIII wieku

Bibliografia: Świerż 1914, Nr kat. 52, s. 74.

206. Flet

MT.Dep.3752

dawne numery: D.1447, MT.II.979

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane

Wymiary: wys. 28,8 cm, śr. stopy 9,2 cm

Stopa pośrodku stożkowato wgłębiona. Trzon masywny, tralkowy, fasetowany. Czasza koniczna, wąska, wysoka. Na dolnej powierzchni czaszy fryz arkadowy, na przemian ujmujący fasety owalne z rzędami kulistych soczewek. Pozostała, górna część czaszy szlifowana w naprzemiennie pionowe fasety, których półokrągłe końce kształtują u styku dwa wąskie pasy horyzontalne wokoło obiegających zygzaków.

Analogia z: MT.Dep.3566, MT.Dep.3567, MT.Dep.3753

Miejsce powstania/znalezienia: Saksonia

Datowanie: około połowy XVIII wieku

207. Flet

MT.Dep.3567

dawne numery: D.992, MT.II.795

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane

Wymiary: wys. 31,7 cm, śr. stopy 11,7 cm

Stopa okrągła, fasetowana. Trzon masywny, tralkowy, z gałką, fasetowany. Czasza wysmukła, graniasto szlifowana o krawędziach ząbkowanych - z czterema pasami poziomymi, złożonymi z trójkątnych faset. Nóżka kielicha fasetowana. Szkło chore.

Analogia z: MT.Dep.3566, MT.Dep.3752, MT.Dep.3753

Miejsce powstania/znalezienia: Saksonia

Datowanie: około połowy XVIII wieku

208. Flet

MT.Dep.3753

dawne numery: D.1499, MT.II.980

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane

Wymiary: wys. 24,4 cm, śr. stopy 8,5 cm

Stopa lekko wyniesiona, o zawiniętej krawędzi. Trzon dęty, tralkowy, z gałką, fasetowany. Czasza wysmukła, wąska, jedenastokrotnie, pionowo fasetowana na całej powierzchni. Ciągłość faset przerywa poprzeczny, wąski, lekko wypukły pas z kwadratowymi i trójkątnymi fasetkami w układzie naprzemiennym.

Analogia z: MT.Dep.3566, MT.Dep.3567, MT.Dep.3752

Miejsce powstania/znalezienia: Saksonia

Datowanie: około połowy XVIII wieku

209. Kielich

MT.Dep.3566

dawne numery: D.991, MT.II.794

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane

Wymiary: wys. 23,9 cm, śr. stopy 11,9 cm

Stopa okrągła, z rzędem szlifowanych poziomych soczewek na powierzchni. Trzon masywny, tralkowy, fasetowany, z małą spłaszczoną gałką. Czasza koniczna, dołem wybrzuszona (grube dno), fasetowana. Powierzchnia czaszy szlifowana w trzy pasy naprzemiennych, pionowych faset, o karbowanych krawędziach przeciętych dwoma wąskimi pasami z trójkątnymi fasetami.

Analogia z: MT.Dep.3567, MT.Dep.3752, MT.Dep.3753

Miejsce powstania/znalezienia: Saksonia (?), Naliboki (?)

Datowanie: około połowy XVIII wieku

Bibliografia: Świerz 1914, Nr kat. 50, s. 72.

210. Flet z dwoma sercami

MT.Dep.3582

dawne numery: D.1007, MT.II.810

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane

Wymiary: wys. 22,8 cm, śr. stopy 9,2 cm

Stopa talerzowa. Trzon masywny, tralkowy, fasetowany, pełny. Czasza koniczna, dołem szlifowana w pionowe owalne fasety i ostrołukowy fryz arkadkowy z rzędami poprzecznych soczewek. Dekoracja rytowana: dwa płonące serca, na które padają promienie, w medalionie zwieńczonym koszem kwiatów, wicią roślinną oraz girlandą z kulistych soczewek i pęku kwiatów.

Miejsce powstania/znalezienia: Saksonia

Datowanie: około połowy XVIII wieku

Bibliografia: Świerz 1914, Nr kat. 27, s. 48.

Ekspozycja stała: Ratusz - Galeria Sztuki Dawnej

211. Flet z dwoma sercami

MT.Dep.3579

dawne numery: D.1004, MT.II.807

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane

Wymiary: wys. 33,1 cm, śr. stopy 8,5 cm

Stopa okrągła talerzowa. Trzon masywny, tralkowy, fasetowany. Czasza koniczna, wysmukła, w dolnej części z pionowymi fasetami w ramach fryzu arkadkowego, z rzędami drobnych poprzecznych soczewek. Powyżej kwiaty w wazonie, na tle medalionu w owalnym polu kartusza utworzonego z delikatnej wijącej się wici roślinnej. Przy brzegu pas rytowanych półkolistych ząbków.

Analogia z: MT.Dep.3581

Miejsce powstania/znalezienia: Saksonia
Datowanie: około połowy XVIII wieku

Bibliografia: Świerż 1914, Nr kat. 29, s. 50.

Ekspozycja stała: Ratusz - Galeria Sztuki Dawnej

212. Flet z koszem kwiatów

MT.Dep.3581

dawne numery: D.1006, MT.II.809

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane

Wymiary: wys. 34,5 cm, śr. stopy 9,7 cm

Stopa o profilu stożkowym. Trzon masywny, tralkowy, fasetowany, z fryzem arkadkowym przy podstawie. Czasza koniczna, wąska, wysoka, z fryzem arkadkowym przy podstawie. Na czaszy dwa gorejące serca w promieniach padających zza chmur, przedstawione w medalionie w kartuszowej oprawie. W zwieńczeniu kosz kwiatów. Dołem festony kwiatowe, po bokach wici roślinne. Bardzo delikatna wici roślinna, kółeczka szlifowane na gładkim pasku przy brzegu czaszy. Poniżej bardzo subtelny zygzak.

Analogia z: MT.Dep.3579

Miejsce powstania/znalezienia: Saksonia
Datowanie: około połowy XVIII wieku

Bibliografia: Świerż 1914, Nr kat. 26, s. 47.

Ekspozycja stała: Ratusz - Galeria Sztuki Dawnej

213. Flet

MT.Dep.3711

dawne numery: D.1397, MT.II.937

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane

Wymiary: wys. 30,1 cm, śr. stopy 9,4 cm

Stopa ze szlifowanym od spodu wieńcem oliwek i wąskich soczewek. Trzon masywny, tralkowy, fasetowany, z małą spłaszczoną gałką i tarczką. Czasza koniczna, wąska, wysoka, w dolnej części czaszy szlifowana we fryz arkadkowy, owalne fasety pomiędzy rzędami drobnych poziomych soczewek.

Analogia z: MT.Dep.3563

Miejsce powstania/znalezienia: Saksonia
Datowanie: około połowy XVIII wieku

214. Kieliszek z monogramem „AR”

MT.Dep.3713

dawne numery: D.1399, MT.II.939

Materiał, technika: szkło bezbarwne, rytowane

Wymiary: wys. 16,7 cm, śr. stopy 6,7 cm

Stopa okrągła o zawiniętej krawędzi. Trzon dęty, z gałką oraz z dwoma tarczkami przy nasadzie konicznej, rozchylonej czaszy. Dekoracja dwustronna, rytowana: monogram „AR” [Augustus Rex] pod mitrą książęcą. Na drugiej ścianie stylizowana gałązka kwiatowa. Przy krawędzi wylewu, między dwoma liniami sfalowany, nieregularny wężyk.

Monogram odnosi się do króla Augusta III (1696-1763), w latach 1733-1763 króla Polski. Miejsce powstania/znalezienia: Saksonia (?) Datowanie: między 1733 a 1763 rokiem

Bibliografia: Świerż 1914, Nr kat. 57, s. 79; Sołtys 2015, P. Sang. 110, poz. 57, s. 805.

215. Kieliszek z monogramem „FR”

MT.Dep.3618

dawne numery: D.1043, MT.II.846

Materiał, technika: szkło bezbarwne, rytowane

Wymiary: wys. 14,2 cm, śr. stopy 6,5 cm

Stopa okrągła o szeroko zawijanej krawędzi. Trzon dęty, tralkowy, przechodzący w silnie spłaszczonej gałkę. Powyżej konicznej, rozchylonej czaszy o grubym dnie z wpuszczoną gałką powietrza. Na ścianie rytowany medalion z monogramem wianowanym „FR” pod mitrą książęcą. Wokół medalionu cztery spirale, pomiędzy nimi kreskowanie. Przy wylewie matowy pasek.

Monogram odnosi się do króla Fryderyka II (1712-1786), króla Prus.

Miejsce powstania/znalezienia: Saksonia (?) Datowanie: 3. ćwierć XVIII wieku

Bibliografia: Hasse 1975, Nr kat. 20, s. 113 (identyczna forma); Janickaja 1977, il. 91 i 94.

Nakrywki

W zespole nakrywek MT.Dep.3651/1-113

216. Nakrywka szklana

MT.Dep.3651/28

dawne numery: D.1081 egz. 9, MT.II.879 egz. 28

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane

Wymiary: wys. 12,2 cm, śr. kołnierza 9,9 cm

Nakrywka beretowa, nieznacznie wysklepiona z kryzą w kształcie rurki. Uchwyt pełny, w kształcie gałki, oddzielony od czaszy spłaszczonej, szlifowaną gałką umieszczoną pomiędzy dwoma talerzykami. Uchwyt szlifowany w górnej partii, w dolnej – gładki, z pęcherzem powietrza pośrodku. Dekoracja rytowana na krawędzi wybrzuszenia w postaci gładkiego matowego pasa, od którego odchodzą chwyty i skręcone wici roślinne.

Miejsce powstania/znalezienia: Saksonia

Datowanie: lata 40. XVIII wieku

217. Nakrywka szklana

MT.Dep.3651/98

dawne numery: D.1559 egz. 70, MT.II.879 egz. 98

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane

Wymiary: wys. 12,6 cm, śr. kołnierza 9,8 cm

Nakrywka beretowa, nieznacznie wysklepiona. Uchwyt pełny w kształcie częściowo fasetowanej szyszki, od spodu gładki, oddzielony od czaszy pojedynczymi talerzykami. Na powierzchni rząd kulistych faset. Na wybrzuszeniu stylizowana rytowana wici roślinna.

Miejsce powstania/znalezienia: Saksonia (?)

Datowanie: 2. ćwierć XVIII wieku

218. Nakrywka szklana

MT.Dep.3651/99

dawne numery: D.1559 egz. 71, MT.II.879 egz. 99

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane

Wymiary: wys. 12,5 cm, śr. kołnierza 7,4 cm

Nakrywka beretowa, dwukrotnie wydęta w bańki o różnej średnicy, z kryzą w kształcie rurki. Dekoracja rytowana, na krawędzi wybrzuszenia w postaci wici roślinnej utworzonej z gałązek z listkami. Uchwyt pełny, w kształcie fasetowanej szyszki oddzielonej od czaszy spłaszczonymi talerzykami różnej wielkości.

Miejsce powstania/znalezienia: Saksonia

Datowanie: lata 40. XVIII wieku

219. Nakrywka szklana

MT.Dep.3651/113

dawne numery: D.1559 egz. 85, MT.II.879 egz. 113

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane

Wymiary: wys. 8,9 cm, śr. kołnierza 8 cm

Nakrywka beretowa, płaska, ze spłaszczoną kryzą w kształcie rurki. Dekoracja rytowana: na krawędzi wybrzuszenia w postaci linii z podwójnym rzędem pojedynczych listków, a powyżej w postaci rzędu owalnych szlifów. Uchwyt pełny, w kształcie spłaszczonej gałki oddzielonej od czaszy gałką ze szlifem kulistym, umieszczoną pomiędzy dwoma talerzykami. Uchwyt zakończony grzybkim.

Miejsce powstania/znalezienia: Saksonia (?)

Datowanie: około połowy XVIII wieku

220. Kielich z jeźdźcem

MT.Dep.3578

dawne numery: D.1003, MT.II.806

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane

Wymiary: wys. 30,7 cm, śr. stopy 14,5 cm

Stopa kolista, płaska, gładka, trzon dęty z pęcherzem powietrza, fasetowany, ze spłaszczoną, szlifowaną gałką. Czasza walcowata, dołem zaokrąglona, fasetowana. Dekoracja na czaszy: rytowane dwie sceny figuralne na przemian z motywami architektury, z elementami krajobrazu. Jeździec na koniu, ścigający zwierzęta, postać ze strzebrą, psy towarzyszące myśliwym. Dwie symetryczne budowle zamku umieszczone na wzniesieniach. Powyżej lecące ptaki. Na przedłużeniu linii podłużnych faset niewielkie pionowe gałązki roślinne.

Kielichy ze scenami polowań: MT.Dep.3585, MT.Dep.3584

Miejsce powstania/znalezienia: Niemcy (?), Czechy (?)

Datowanie: 1. połowa XVIII wieku

Bibliografia: Świerz 1914, Nr kat. 17, s. 38; Kunicki-Goldfinger i in. 2018, tabl. 1, poz. 119, Nr pom. 1461.

221. Kielich

MT.Dep.3600

dawne numery: D.1025, MT.II.828

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane

Wymiary: wys. 26,5 cm, śr. stopy 12,7 cm

Stopa okrągła, z zawiniętą krawędzią, ozdobiona od spodu wieńcem drobnolistnej wici z odgałęzieniami. Trzon wielocłonowy, fasetowany, z dwoma spłaszczonymi gałkami pomiędzy tarczkami. Czasza koniczna, z płaskim dnem. Przy nasadzie szlifowana w kuliste i owalne fasety powyżej. Na ścianie czaszy szeroki fryz ornamentalny z motywem gwiazdy utworzonej z klinowych żłobin, otoczonych wicią roślinną, od góry tworzącą ostrołuk. Na przemian z prostokątną, pionową fasetą i karbowanym podziałem.

Miejsce powstania/znalezienia: środkowe Niemcy (?)

Datowanie: 1. połowa XVIII wieku

Bibliografia: Świerz 1914, Nr kat. 10, s. 29.

222. Kielich

MT.Dep.3674

dawne numery: D.1357, MT.II.900

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane (częściowo polerowane)
Wymiary: wys. 18 cm, śr. stopy 8,5 cm

Stopa okrągła, o zawijanej krawędzi. Trzon dęty, tralkowy, fasetowany, z gałką i tarczką powyżej. Czasza koniczna, zaokrąglona, przy podstawie szlifowana w pionowe owale. Dekoracja rytowana: wazon w kształcie serca z kwiatami w otoczeniu bogatej, symetrycznej dekoracji wstęgowo-wiciowej oraz motywów kwiatowych i roślinnych.

Miejsce powstania/znalezienia: Niemcy (?), Czechy (?)

Datowanie: około połowy XVIII wieku

Bibliografia: Świerz 1914, Nr kat. 18, s. 39.

Ekspozycja stała: Ratusz - Galeria Sztuki Dawnej

223. Kielich z dekoracją ornamentalną

MT.Dep.3574

dawne numery: D.999, MT.II.802

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane

Wymiary: wys. 24,7 cm, śr. stopy 12 cm

Stopa lekko uniesiona, o krawędzi zawijanej. Trzon dęty, tralkowy, pięciobocznie fasetowany, dołem profilowany, ze spłaszczoną gałką poniżej czaszy. Czasza koniczna, w dolnej części zdobiona dwoma rzędami faset kulistych i owalnych. Dekoracja ornamentalna o motywach roślinnych i geometrycznych, rytowana, uzupełniona owalnymi, szlifowanymi żłobinami. Stopa zdobiona, ryt z motywem linii z podwójnymi kreseczkami.

Miejsce powstania/znalezienia: Czechy lub Turynia

Datowanie: 3. ćwierć XVIII wieku

Bibliografia: Świerz 1914, Nr kat. 19, s. 41.

224. Kieliszek

MT.Dep.3709

dawne numery: D.1395, MT.II.935

Materiał, technika: szkło bezbarwne, rytowane

Wymiary: wys. 14,2 cm, śr. stopy 7,5 cm

Stopa o krawędzi zawiniętej. Trzon bezpośrednio przechodzący w koniczną czaszę. Dekoracja rytowana, z trzema pąkami stylizowanych kwiatów i liści, rozmieszczonych wokół czaszy. Przy brzegu matowy pasek z rzędem krzyżyków poniżej.

Analogia z: MT.Dep.3601/1-13 i zdobienie z: MT.Dep.3602/1-16, MT.Dep.3660, MT.Dep.3707

Miejsce powstania/znalezienia: Niemcy

Datowanie: 2. połowa XVIII wieku

Bibliografia: Trzemeski 1880; Świerz 1914, Nr kat. 61, s. 83; Sołtys A.Z. 1996, s. 14-23; Bułdys 1997, il.; Sołtys 1997, s. 13-15; Sołtys 2015, fot. Stefan Zaborowski 1909-1910, P. Sang. 110, poz. 57, s. 805.

Ekspozycja stała: Ratusz - Galeria Sztuki Dawnej

225. Kieliszek, szkło serwisowe

MT.Dep.3641

dawne numery: D.1066, MT.II.869

Materiał, technika: szkło bezbarwne

Wymiary: wys. 18,1 cm, śr. stopy 8,3 cm

Stopa płaska. Trzon dęty, drążkowy, bezpośrednio przechodzący w koniczną czaszę. Przy przejściu trzonu w czaszę z pęczkiem powietrza zaakcentowane lekkie profilowanie. Na dnie czaszy uwypuklenie. Brak zdobień.

Miejsce powstania/znalezienia: Niemcy

Datowanie: 2. połowa XVIII wieku

226. Kieliszki, szkła serwisowe (szesnaście sztuk)

MT.Dep.3602/1-16

dawne numery: D.1027 egz. 1-16, MT.II.830 egz. 1-16

Materiał, technika: szkło bezbarwne, rytowane

Stopa okrągła o krawędzi zawiniętej. Maszynowy trzon przechodzący bezpośrednio w koniczną czaszę lejkowatego kształtu. Dekoracja rytowana w trzy rozwidlane gałązki kwiatowe. Przy brzegu matowy pasek z rzędem krzyżyków poniżej.

Analogia z: MT.Dep.3660, MT.Dep.3707, MT.Dep.3709

Miejsce powstania/znalezienia: Niemcy
Datowanie: 2. połowa XVIII wieku

Bibliografia: Trzemeski 1880; Świerż 1914, Nr kat. 60, s. 82; Sołtys A.Z. 1996, s. 14-23; Bułdys 1997, il.; Sołtys 1997, s. 13-15; Sołtys 2015, P. Sang. 110, poz. 57, s. 805.

226.1.

MT.Dep.3602/1

(dawne numery: D.1027 egz. 1, MT.II.830 egz. 1)

Wymiary: wys. 19,4 cm, śr. stopy 8,5 cm

226.2.

MT.Dep.3602/2

dawne numery: D.1027 egz. 2, MT.II.830 egz. 2

Wymiary: wys. 19,1 cm, śr. stopy 8,1 cm

226.3.

MT.Dep.3602/3

dawne numery: D.1027 egz. 3, MT.II.830 egz. 3

Wymiary: wys. 18,9 cm, śr. stopy 8 cm

226.8.

MT.Dep.3602/8

dawne numery: D.1027 egz. 8, MT.II.830 egz. 8

Wymiary: wys. 18,5 cm, śr. stopy 7,9 cm

226.13.

MT.Dep.3602/13

dawne numery: D.1027 egz. 13, MT.II.830 egz. 13

Wymiary: wys. 18,6 cm, śr. stopy 7,9 cm

226.4.

MT.Dep.3602/4

dawne numery: D.1027 egz. 4, MT.II.830 egz. 4

Wymiary: wys. 19,6 cm, śr. stopy 8,1 cm

226.9.

MT.Dep.3602/9

dawne numery: D.1027 egz. 9, MT.II.830 egz. 9

Wymiary: wys. 19 cm, śr. stopy 8 cm

226.14.

MT.Dep.3602/14

dawne numery: D.1027 egz. 14, MT.II.830 egz. 14

Wymiary: wys. 19,2 cm, śr. stopy 8,4 cm

226.5.

MT.Dep.3602/5

dawne numery: D.1027 egz. 5, MT.II.830 egz. 5

Wymiary: wys. 18,2 cm, śr. stopy 8 cm

226.10.

MT.Dep.3602/10

dawne numery: D.1027 egz. 10, MT.II.830 egz. 10

Wymiary: wys. 19,6 cm, śr. stopy 9 cm

226.15.

MT.Dep.3602/15

dawne numery: D.1027 egz. 15, MT.II.830 egz. 15

Wymiary: wys. 19,3 cm, śr. stopy 8,4 cm

226.6.

MT.Dep.3602/6

dawne numery: D.1027 egz. 6, MT.II.830 egz. 6

Wymiary: wys. 19 cm, śr. stopy 7,9 cm

226.11.

MT.Dep.3602/11

dawne numery: D.1027 egz. 11, MT.II.830 egz. 11

Wymiary: wys. 19,6 cm, śr. stopy 8,4 cm

226.16. (fot.)

MT.Dep.3602/16

dawne numery: D.1027 egz. 16, MT.II.830 egz. 16

Wymiary: wys. 16,3 cm, śr. stopy 8,6 cm

226.7.

MT.Dep.3602/7

dawne numery: D.1027 egz. 7, MT.II.830 egz. 7

Wymiary: wys. 19,6 cm, śr. stopy 8,2 cm

226.12.

MT.Dep.3602/12

dawne numery: D.1027 egz. 12, MT.II.830 egz. 12

Wymiary: wys. 19,5 cm, śr. stopy 8,1 cm

227. Kieliszki, szkła serwisowe (trzynaście sztuk)

MT.Dep.3601/1-13

dawne numery: D.1026 egz. 1-13, MT.II.829 egz. 1-13

Materiał, technika: szkło bezbarwne, rytowane

Stopa okrągła o zawiniętej krawędzi. Masywny trzon, pełny, przechodzący płynnie w koniczną czaszę. Dekoracja dwustronna, rytowana, ptak z długą szyją siedzący na gałązce winnego grona. Na przeciwległej ścianie gałązka kwiatowa. Przy brzegu matowy pasek z rzędem krzyżyków poniżej.

Analogia z: MT.Dep.3602/1-16, MT.Dep.3660, MT.Dep.3709, MT.Dep.3707

Miejsce powstania/znalezienia: Niemcy
Datowanie: 2. połowa XVIII wieku

Bibliografia: Trzemeski 1880; Świerż 1914, Nr kat. 59, s. 81; Sołtys A.Z. 1996, s. 14-23; Bułdys 1997, il.; Sołtys 1997, s. 13-15; Sołtys 2015, P. Sang. 110, poz. 57, s. 805; Kunicki-Goldfinger i in. 2018, poz. 116, Nr pom. X (MT.Dep.3601/13).

227.1.

MT.Dep.3601/1

dawne numery: D.1026 egz. 1, MT.II.829 egz. 1

Wymiary: wys. 18,6 cm, śr. stopy 8,8 cm

227.2.

MT.Dep.3601/2

dawne numery: D.1026 egz. 2, MT.II.829 egz. 2

Wymiary: wys. 18,2 cm, śr. stopy 9,2 cm

227.3.

MT.Dep.3601/3

dawne numery: D.1026 egz. 3, MT.II.829 egz. 3

Wymiary: wys. 18,9 cm, śr. stopy 8,7 cm

227.4.

MT.Dep.3601/4

dawne numery: D.1026 egz. 4, MT.II.829 egz. 4

Wymiary: wys. 18,2 cm, śr. stopy 8,9 cm

227.5. (fot.)

MT.Dep.3601/5

dawne numery: D.1026 egz. 5, MT.II.829 egz. 5

Wymiary: wys. 18,1 cm, śr. stopy 8,4 cm

Ekspozycja stała: Ratusz - Galeria Sztuki Dawnej

227.6.

MT.Dep.3601/6

dawne numery: D.1026 egz. 6, MT.II.829 egz. 6

Wymiary: wys. 18,4 cm, śr. stopy 8,1 cm

227.7.

MT.Dep.3601/7

dawne numery: D.1026 egz. 7, MT.II.829 egz. 7

Wymiary: wys. 18,5 cm, śr. stopy 8,7 cm

227.8.

MT.Dep.3601/8

dawne numery: D.1026 egz. 8, MT.II.829 egz. 8

Wymiary: wys. 17,8 cm, śr. stopy 8,1 cm

227.9.

MT.Dep.3601/9

dawne numery: D.1026 egz. 9, MT.II.829 egz. 9

Wymiary: wys. 17,8 cm, śr. stopy 8,6 cm

227.10.

MT.Dep.3601/10

dawne numery: D.1026 egz. 10, MT.II.829 egz. 10

Wymiary: wys. 18,6 cm, śr. stopy 9,1 cm

227.11.

MT.Dep.3601/11

dawne numery: D.1026 egz. 11, MT.II.829 egz. 11

Wymiary: wys. 18,4 cm, śr. stopy 8,3 cm

227.12.

MT.Dep.3602/12

dawne numery: D.1026 egz. 12, MT.II.829 egz. 12

Wymiary: wys. 18,9 cm, śr. stopy 9 cm

227.13.

MT.Dep.3601/13

dawne numery: D.1026 egz. 13, MT.II.829 egz. 13

Wymiary: 18,4 cm, śr. stopy 8,4 cm

Stopa stłuczona i brak jej znacznej części.

228. Kieliszek, szkło serwisowe

MT.Dep.3660

dawne numery: D.1341, MT.II.886

Materiał, technika: szkło bezbarwne, rytowane

Wymiary: wys. 17,4 cm, śr. stopy 8,1 cm

Stopa okrągła o zawiniętej krawędzi. Masywny trzon przechodzący bezpośrednio w koniczną czaszę. Dekoracja rytowana w trzy oddzielne gałązki liściaste. Przy brzegu matowy pasek z rzędem krzyżyków poniżej.

Analogia z: MT.Dep.3601/1-13 i zdobienie z: MT.Dep.3602/1-16, MT.Dep.3707, MT.Dep.3709

Miejsce powstania/znalezienia: Niemcy
Datowanie: 2. połowa XVIII wieku

Bibliografia: Trzemeski 1880; Świerz 1914, Nr kat. 71-94 (pierwotnie 24 sztuki); Sołtys A.Z. 1996, s. 14-23; Bułdys 1997, il.; Sołtys 1997, s. 13-15; Sołtys 2015, P. Sang. 110, poz. 57, s. 805.

229. Kielich, szkło serwisowe

MT.Dep.3640

dawne numery: D.1065, MT.II.868

Materiał, technika: szkło bezbarwne, rytowane

Wymiary: wys. 14 cm, śr. stopy 7,9 cm

Stopa okrągła, lekko wysklepiona, o zawiniętej krawędzi. Masywny trzon bezpośrednio przechodzący w koniczną czaszę. Analogia z: MT.Dep.3641

Miejsce powstania/znalezienia: Niemcy
Datowanie: 2. połowa XVIII wieku

Bibliografia: Świerz 1914, Nr kat. 61, s. 83.

230. Kieliszek, szkło serwisowe

MT.Dep.3712

dawne numery: D.1398, MT.II.938

Materiał, technika: szkło bezbarwne, rytowane

Wymiary: wys. 14,5 cm, śr. stopy 6 cm

Stopa o profilu stożkowatym. Trzon pełny, mocno wydłużony zbliżony do drążka. Czasza cienkościenna, u nasady zaokrąglona, lekko rozchylająca się ku górze. Dekoracja rytowana, przedstawiająca ptaszka w locie. Ptak widziany z dołu. Przy krawędzi wylewu, matowy pas podkreślony zygzakiem.

Miejsce powstania/znalezienia: Niemcy (?), Saksonia (?)

Datowanie: XVIII wiek

**W zespole nakrywek
MT.Dep.3651/1-113**

Nakrywy Norymberga

231. Nakrywka szklana

MT.Dep.3651/107

dawne numery: D.1559 egz. 79, MT.II.879 egz. 107

Materiał, technika: szkło bezbarwne szlifowane

Wymiary: wys. 9,5 cm, śr. kołnierza 7,5 cm

Nakrywka beretowa, nieznacznie wybrzuszona, ze spłaszczoną kryzą w kształcie rurki. Uchwyt pełny w kształcie spłaszczonej gałki oddzielonej od czaszy spłaszczoną gałką, umieszczoną pomiędzy nierównymi spłaszczonymi talerzykami. Uchwyt zakończony grzybkiem.

Miejsce powstania/znalezienia: Niemcy, Norymberga

Datowanie: przełom XVII i XVIII wieku

Nakrywki Turyngia

232. Nakrywka szklana

MT.Dep.3651/52

dawne numery: D.1559 egz. 24, MT.II.879 egz. 52

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane

Wymiary: wys. 9,2 cm, śr. kołnierza 6,5 cm

Nakrywka beretowa, nieznacznie wybrzuszona, z kryzą w kształcie rurki, z rytowaną dekoracją na krawędzi wybruszenia, w postaci antytetycznej, jednostronnej wici roślinnej. Uchwyt z bańką powietrza, w kształcie fasetowanej poziomo szyszki zwężającej się u góry, zakończonej dwoma szlifowanymi, spłaszczonymi, kulistymi formami. Od spodu oddzielony od czaszy spłaszczoną, gładką gałką, zakończony grzybkiem.

Miejsce powstania/znalezienia: Niemcy, Turyngia

Datowanie: 2. połowa XVIII wieku

233. Nakrywka szklana

MT.Dep.3651/97

dawne numery: D.1559 egz. 69, MT.II.879 egz. 97

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane

Wymiary: wys. 8,1 cm, śr. kołnierza 5,5 cm

Nakrywka beretowa, nieznacznie wybrzuszona, z kryzą w kształcie rurki. Dekoracja rytowana: na krawędzi wybrzuszenia w postaci antytetycznej wici roślinnej utworzonej z gałązek z listkami. Uchwyt pełny, w kształcie fasetowanej szyszki, oddzielony od czaszy trzema talerzykami i spłaszczoną gałką.

Miejsce powstania/znalezienia: Niemcy, Turynia

Datowanie: 2. połowa XVIII wieku

234. Nakrywka szklana

MT.Dep.3651/20

dawne numery: D.1081 egz. 1, MT.II.879 egz. 20

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane

Wymiary: wys. 9,2 cm, śr. kołnierza 6,5 cm

Nakrywka beretowa, nieznacznie wybrzuszona, z kryzą w kształcie rurki, z rytowaną dekoracją na krawędzi wybruszenia, w postaci antytetycznej, jednostronnej wici roślinnej. Uchwyt z bańką powietrza, w kształcie fasetowanej pionowo szyszki, zakończony u góry dwoma szlifowanymi, spłaszczonymi, kulistymi formami. Od spodu oddzielony od czaszy spłaszczoną, gładką gałką i dwoma talerzykami.

Miejsce powstania/znalezienia: Niemcy, Turynia

Datowanie: XVIII wiek

5.

Szkła różne
i o nieustalonej
proweniencji

Zbiór szkieł o niezidentyfikowanej proveniencji stanowi w depozycie spory zbiór. Wyodrębnienie tych szkieł w jeden zespół wydaje się być konieczne, gdyż nie można ich przypisać do konkretnych hut. Często ich cechy formalne wskazują na powiązanie z jednym lub kilkoma rejonami szklarskimi. O takiej możliwości decydował zarówno handel luksusowymi szklanymi towarami, jak i coraz większa ich popularność wynikająca z tradycji biesiadowania i staropolskiej gościnności. Szklami obdarowywano osoby szczególnie ważne, rytując na czaszy herby i monogramy. Stanowiły też pamiątkę wręczaną z okazji różnych uroczystości jak śluby, pogrzeby i inne okoliczności.

W zbiorze tym znalazły się dwa obiekty stanowiące ewenement w szklach depozytowych, wykonane prawdopodobnie w Niderlandach na przełomie XVII i XVIII wieku. Są to karafka i flet z dekoracją optyczną. Do grupy tej został zakwalifikowany ponadto okazały rozmiarów kielich z rytowaną dekoracją prezentującą jeźdźca na koniu, datowany na pierwszą połowę XVIII wieku. Odbiega wielkością od podobnych szkieł o tematyce myśliwskiej. W zbiorze

tym znajduje się także wazon o gładkich ściankach na nóżce, który powstał zapewne we Francji lub Belgii w trzeciej ćwierci XIX wieku.

Ciekawostkę stanowi plakietka na mosiężnym stojaku z portretami profilowymi cesarza Napoleona I, jego żony cesarzowej Marii Ludwiki i ich syna Napoleona II, króla Rzymu (według medalu), wykonane w technice siłfu. Z kolei pucharek z dwugłowym orłem, o falistej linii wylewu, szlifowany i rytowany na powierzchni został uznany za wyrób pochodzący z przełomu XIX i XX wieku. Kieliszki, karafki, flety z rytowaną dekoracją oraz elementy większych serwisów szklanych w większości pochodzą z XIX wieku.

Do kategorii tej został zaliczony okazały zbiór nakryw szklanych (113 sztuk) i korków (38 sztuk), niezwiązanych z konkretnymi ośrodkami szklarskimi. Wykonano je dla konkretnych obiektów, które prawdopodobnie uległy zniszczeniu, bądź wykonano je na zapas do zamykania naczyń szklanych z napojami.

The Glassware of Unknown Provenience

Summary

The set of glassware of unidentified provenience is a sizeable collection in the deposit. The separation of the glassware into one set seems necessary as it cannot be attributed to specific glassworks. Frequently, formal characteristics of the goods indicate the connection with one or more glassmaking regions. Such a possibility was determined by the trade of luxury glass goods, as well as their growing popularity resulting from the tradition of feasting and the old Polish-style hospitality. Glassware was also offered as gifts to important persons (weddings, funerals and other occasions), with coats of arms and monograms engraved on the cup.

The collection includes two objects which are exceptional in the deposit glassware. They were probably produced in the Netherlands, at the turn of the 17th and 18th centuries. These are: a carafe and a flute with optical decoration, a sizeable goblet with an engraved horse rider as decoration, dating to the first half of the 18th century - it differs

in size from similar glass pieces using that motif. Then, there is a vase with smooth walls on the foot, which was probably made in France or Belgium in the third quarter of the 19th century.

An interesting object is a plaquette with profile portraits of Emperor Napoleon I, his wife Empress Marie Louise and their son Napoleon II, the king of Rome - according to the medal. On the other hand, a small chalice with a two-head Eagle, with the corrugated line of the spout, ground and engraved on the surface, was assumed to be the product dated back to the turn of the 19th and 20th centuries. Glasses, carafes, flutes with engraved decoration and elements of larger dinner glassware come mostly from the 19th century.

The category also includes a sizeable collection of glass lids (113 items) and corks (38 items). They were made for specific objects which were either destroyed or they were made as spare parts to close glass vessels with beverages.

235. Karafka z dekoracją optyczną

MT.Dep.3695

dawne numery: D.1378, MT.II.921

Materiał, technika: szkło bezbarwne, dekoracja optyczna, cyna

Wymiary: wys. z korkiem 21,5 cm, śr. brzuśca 13,5 cm

O kulistym spłaszczonym brzuścu, z dnem wypchniętym do góry. Na całej powierzchni brzuśca reliefowa geometryczna dekoracja ornamentalna. Szyja wysoka, wąska, lekko zwężona ku górze, z nitką szklaną, obiegającą ją w górnej partii. Wylew oprawiony w cynę, z cynową nakrywką na śrubę. Szkło w typie wyrobu weneckiego z XVII wieku.

Miejsce powstania/znalezienia: Niderlandy (?)

Datowanie: koniec XVII lub początek XVIII wieku

236. Flet z dekoracją optyczną

MT.Dep.3747

dawne numery: D.1438, MT.II.974

Materiał, technika: szkło bezbarwne, dekoracja optyczna

Wymiary: wys. 24,2 cm, śr. stopy 9,8 cm

Stopa stożkowata, z żeberkowaniem. Krawędź zawinięta. Ponad stopą dęta, spłaszczona gałka z pionowymi żeberkami, pomiędzy dwoma tarczkami. Czasza koniczna, o bardzo grubym dnie i słabo zaznaczającymi się, lekko spiralnie skręconymi żeberkami. Brzeg czaszy falisty, zaokrąglony. Szkło w typie wyrobu weneckiego z XVII wieku.

Miejsce powstania/znalezienia: Niderlandy (?), Czechy (?)

Datowanie: koniec XVII lub początek XVIII wieku

237. Wisior od żyrandola

MT.Dep.3653

dawne numery: D.1559 egz. 124, MT.II.879 egz. 124

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane

Wymiary: wys. 14,5 cm, śr. 10 cm

Owalny, dołem szerszy, z przewężeniem, ze szklanym uchwytem z dziurką, służącym do zawieszania. Szlifowany, fasetowany na całej powierzchni.

Wpisany pod pozycją MT.II.879 egz. 151, z kompletem korków szklanych MT.II.879 egz. 114-152, 39. sztuka.

Miejsce powstania/znalezienia: Niderlandy (?), Czechy (?)

Datowanie: XVIII wiek

238. Plakieta z portretami profilowymi Napoleona I, Marii Ludwiki i Napoleona II

MT.Dep.3657 (b)

dawne numery: D.1262, MT.II.883 plakieta szklana

Materiał, technika: szkło bezbarwne, sulfid, brąz, złocenie

Wymiary: śr. 8 cm

Owalny, lekko wypukły szklany medalion z portretami z profilu, idąc od lewej: cesarza Napoleona I, jego żony cesarzowej Marii Ludwiki (Luizy) i ich syna Napoleona II – króla Rzymu, księcia Reichstadt. Cesarzowa Francuzów w latach 1811-1814. Sylwetki wykonane w technice sulfidu – porcelanopodobnego materiału, zamkniętego w szkło. Przypomina kameę, kosztowny bibelot, popularny we Francji w XIX wieku.

Szkło oprawione w owalną, wykonaną z brązu, złożoną ramkę z koluszkami do zawieszania. Wewnętrzna przyłga zdobiona motywem roślinnym.

Plakieta tworzy komplet z mosiężnym ażurowym stelażykiem zwieńczony orłem, w stylu empire: MT.Dep.3657 (a), wpisanym do inwentarza Działu Sztuki, Wyroby metalowe i przemysł artystyczny (dawny numer: D.1115, MT.IV.1020).

Twórca/wytwórnia: Baccarat (Francja)

Datowanie: po 1812 roku

239. Wazon

MT.Dep.3765

dawne numery: D.1533, MT.II.992

Materiał, technika: szkło bezbarwne

Wymiary: wys. 20,6 cm, śr. stopy 7,8 cm

Stopa okrągła, o obłej krawędzi, płaska, gruba. Krótki, walcowaty trzon ze spłaszczoną gałką. Czasza dzwonowata, zaokrąglona u nasady, zwężona pośrodku, lekko rozchylona u nasady. Brzeg czaszy zaokrąglony. Wazon lub kielich – tzw. karczmiak (por. Szkurłat 2008, p. 62, s. 61).

Miejsce powstania/znalezienia: Francja (?), Belgia (?)

Datowanie: 3. ćwierć XIX wieku

Ekspozycja stała: Ratusz – Galeria Sztuki Dawnej

240. Karafka, szkło serwisowe

MT.Dep.3793

dawne numery: D.1562, MT.II.1020

Materiał, technika: szkło bezbarwne, metal, szlifowane

Wymiary: wys. 28 cm, śr. dna 12,5 cm

Grubościenna, z domontowaną częścią dolną, stanowiącą komorę, będącą równocześnie dnem karafki. Dodana partia szlifowana, pionowo fasetowana. Brzusiec lekko koniczny, zdobiony szlifem brylantowym. Skośnie wzniesione ramiona pokrywa szlif w szachownicę. Cylindryczna, wysoka szyjka pionowo fasetowana została zakończona pierścieniowym, fasetowanym wylewem. W podstawie metalowy pas. Brak korka.

Miejsce powstania/znalezienia: Europa, nieznane

Datowanie: 1. ćwierć XIX wieku

Ekspozycja stała: Muzeum Zamek w Dębnie

241. Wazon

MT.Dep.3792

dawne numery: D.1561, MT.II.1019

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane

Wymiary: wys. 21,4 cm, śr. dna 9,6 cm

Wazon cylindryczny, wklęsły, szlifowany na całej powierzchni. Trzy horyzontalne pasy poprzedzielane dwoma wąskimi pasami ze szlifem graniastym. Krawędź wylewu gładka, brzeg podstawy - szlif graniasty, spód - rozeta w okręgu. Zdobienia powierzchni: owalne oraz tworzące motywy kwiatowe. Ściankę frontową zajmuje medalion - pusty w ornamentальной oprawie.

Miejsce powstania/znalezienia: Europa, nieznane

Datowanie: 1. połowa XIX wieku

242. Flet, szkło serwisowe

MT.Dep.3650

dawne numery: D.1075, MT.II.878

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane

Wymiary: wys. 18,2 cm, śr. stopy 6,2 cm

Szampanka, stopa okrągła, o schodkowej powierzchni, od spodu szlifowana w gwiazdę. Trzon masywny drążkowy, pionowo fasetowany, przerwany płaską, fasetowaną gałką. Czasza koniczna, wysoka, wąska, o równo ściętej podstawie i grubym dnie. W dolnej części czaszy 10 pionowych, górą zaokrąglonych faset z trzema pasami potrójnych poziomych żłobin liniowych. Ponad fasetami szlifowany wieniec pionowych rys. Brzeg czaszy zaokrąglony. Miejsce powstania/znalezienia: Europa, nieznane

Datowanie: 2. ćwierć XIX wieku

243. Kieliszki, szkła serwisowe (dziesięć sztuk)

MT.Dep.3637/1-3

dawne numery: D.1062 egz. 1-3, MT.II.865 egz. 1-3

MT.Dep.3638

dawne numery: D.1065, MT.II.866

MT.Dep.3789

dawne numery: D.1557, MT.II.1016

MT.Dep.3636/1-5

dawne numery: D.1061 egz. 1-5, MT.II.864 egz. 1-5

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane

Miejsce powstania/znalezienia: Europa, nieznane

Datowanie: XIX wiek

243.1.

MT.Dep.3637/1-3

dawne numery: D.1062 egz. 1-3, MT.II.865 egz. 1-3)

Stopa talerzowa. Trzon masywny, drążkowy, ośmiokrotnie pionowo fasetowany. Czasza koniczna, płasko ścięta u podstawy. Dno grube. Dolna część czaszy do połowy wysokości czternastokrotnie pionowo fasetowana. Brzeg czaszy zaokrąglony.

243.1.1. (fot.)

MT.Dep.3637/1

dawne numery: D.1062 egz. 1, MT.II.865 egz. 1

Wymiary: wys. 9,3 cm, śr. stopy 5,5 cm

243.1.2.

MT.Dep.3637/2

dawne numery: D.1062 egz. 2, MT.II.865 egz. 2

Wymiary: wys. 9,2 cm, śr. stopy 5,6 cm

243.1.3.

MT.Dep.3637/3

dawne numery: D.1062 egz. 3, MT.II.865 egz. 3

Wymiary: wys. 9,1 cm, śr. stopy 4,4 cm

243.2. (fot.)

MT.Dep.3638

dawne numery: D.1065, MT.II.866

Wymiary: wys. 10,1 cm, śr. stopy 5,6 cm

Trzon masywny, drążkowy, ośmiokrotnie pionowo fasetowany. Dolna część czaszy do połowy wysokości szesnastokrotnie pionowo fasetowana. Brzeg czaszy zaokrąglony.

243.3.

MT.Dep.3789

dawne numery: D.1557, MT.II.1016

Wymiary: wys. 9,9 cm, śr. stopy 5 cm

Trzon masywny, drążkowy, ośmiokrotnie pionowo fasetowany. Dolna część czaszy do połowy wysokości czternastokrotnie pionowo fasetowana. Brzeg czaszy zaokrąglony.

243.4.

MT.Dep.3636/1-5

dawne numery: D.1061 egz. 1-5, MT.II.864 egz. 1-5

243.4.1. (fot.)

MT.Dep.3636/1

dawne numery: D.1061 egz. 1, MT.II.864 egz. 1

Wymiary: wys. 9,1 cm, śr. stopy 4,8 cm

Trzon masywny, drążkowy, siedmiokrotnie pionowo fasetowany. Dolna część czaszy jedenastokrotnie pionowo fasetowana, wyżej szeroko rozwarta. Brzeg czaszy zaokrąglony.

243.4.2.

MT.Dep.3636/2

dawne numery: D.1061 egz. 2, MT.II.864 egz. 2

Wymiary: wys. 8,7 cm, śr. stopy 5 cm

Trzon masywny, drążkowy, siedmiokrotnie pionowo fasetowany. Dolna część czaszy jedenastokrotnie pionowo fasetowana, wyżej szeroko rozwarta. Brzeg czaszy zaokrąglony.

243.4.3.

MT.Dep.3636/3

dawne numery: D.1061 egz. 3, MT.II.864 egz. 3

Wymiary: wys. 8,8 cm, śr. stopy 4,7 cm

Trzon masywny, drążkowy, siedmiokrotnie pionowo fasetowany. Dolna część czaszy jedenastokrotnie pionowo fasetowana, wyżej szeroko rozwarta. Brzeg czaszy zaokrąglony.

243.4.4.

MT.Dep.3636/4

dawne numery: D.1061 egz. 4, MT.II.864 egz. 4

Wymiary: wys. 8,7 cm, śr. stopy 4,8 cm

Trzon masywny, drążkowy, ośmiokrotnie pionowo fasetowany. Dolna część czaszy dwunastokrotnie pionowo fasetowana, wyżej szeroko rozwarta.

243.4.5.

MT.Dep.3636/5

dawne numery: D.1061 egz. 5, MT.II.864 egz. 5

Wymiary: wys. 9,1 cm, śr. stopy 4,4 cm

Trzon masywny, drążkowy, dziewięciokrotnie pionowo fasetowany. Dolna część czaszy trzynastokrotnie pionowo fasetowana, wyżej szeroko rozwarta. Brzeg czaszy zaokrąglony.

244. Kieliszki, szkła serwisowe (dwie sztuki)

MT.Dep.3790/1-2

dawne numery: D.1558 egz. 1-2, MT.II.1017 egz. 1-2

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, (częściowo polerowane)

Stopa talerzowa, z szeroko osadzonym masywnym, gładkim, drążkowym trzonem. Czasza płasko ścięta przy podstawie, z grubym, lekko wgłębionym dnem. W dolnej części cylindryczna, wyżej szeroko rozchylona i ozdobiona matowym pasem ze skośnie polerowaną kratką. Brzeg czaszy zaokrąglony.

Miejsce powstania/znalezienia: Europa, nieznane

Datowanie: XIX wiek

244.1. (fot.)

MT.Dep.3790/1

dawne numery: D.1558 egz. 1, MT.II.1017 egz. 1

Wymiary: wys. 8,4 cm, śr. stopy 4,5 cm

244.2.

MT.Dep.3790/2

dawne numery: D.1558 egz. 2, MT.II.1017 egz. 2

Wymiary: wys. 8,4 cm, śr. stopy 4,5 cm

245. Kieliszki, szkła serwisowe (dwie sztuki)

MT.Dep.3639/1-2

dawne numery: D.1064 egz. 1-2, MT.II.867 egz. 1-2

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane

Stopa okrągła z kulistym wgłębieniem od spodu. Szeroko osadzony, masywny, niski fasetowany trzon, ze spłaszczoną gałką powyżej. Czasza koniczna, od dołu szlifowana w 12 pionowych faset o zaokrąglonych górnych końcach. Przy brzegu czasza szerzej rozchylona. Brzeg oszlifowany.

Miejsce powstania/znalezienia: Europa, nieznane

Datowanie: XIX wiek

245.1. (fot.)

MT.Dep.3639/1

dawne numery: D.1064 egz. 1, MT.II.867 egz. 1

Wymiary: wys. 12,5 cm, śr. wylewu 6,2 cm

245.2.

MT.Dep.3639/2

dawne numery: D.1064 egz. 2, MT.II.867 egz. 2

Wymiary: wys. 12,5 cm, śr. wylewu 6,1 cm

246. Kieliszek, szkło serwisowe

MT.Dep.3737

dawne numery: D.1424, MT.II.964

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane

Wymiary: wys. 9,6 cm, śr. stopy 5,4 cm

Stopa talerzowa. Trzon masywny, drążkowy, dziesięciokrotnie fasetowany. Czasza o płasko ściętej podstawie, przewężona w partii grubego dna. Wyżej cylindryczna z wieńcem wąskich, pionowych, szlifowanych owali. Brzeg czaszy zaokrąglony.

Miejsce powstania/znalezienia: Europa, nieznane

Datowanie: XIX wiek

247. Karafka, szkło serwisowe

MT.Dep.3696

dawne numery: D.1379, MT.II.922

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane

Wymiary: wys. z korkiem 32 cm, śr. brzusca 11,5 cm

Spód płaski, z wgłębny wyszlifowaniem. Brzusiec kulisty, spłaszczony, z rzędem 22 oliwek. Szyjka wąska, wysoka, ośmiokrotnie pionowo fasetowana, przerywana w połowie wysokości potrójnym pierścieniem i zakończona pierścieniowatym wylewem. Kurek szklany, bogato profilowany, z dętą, spłaszczoną i szlifowaną gałką, zakończony ostrosłupowym szczytem.

Kurek (wys. 11,7 cm, śr. 5,4 cm) szlifowany, spłaszczona gałka na otoku ze szlifem kulistym. Uchwyt w formie szlifowanego stożka.

Miejsce powstania/znalezienia: Europa, nieznane

Datowanie: XIX wieku

248. Kieliszek, szkło serwisowe

MT.Dep.3656

dawne numery: D.1097, MT.II.882

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane

Wymiary: wys. 12,9 cm, śr. stopy 5,9 cm

Stopa okrągła, z płytko wyszlifowanym, kulistym wgłębieniem od spodu. Na stopie szeroko osadzony, masywny trzon w formie tralki przewężonej u góry. Czasza koniczna, dołem zaokrąglona, przy podstawie z wieńcem pionowych oliwek. Brzeg czaszy oszlifowany.

Miejsce powstania/znalezienia: Europa, nieznane

Datowanie: przełom XIX i XX wieku

Ekspozycja stała: Muzeum Zamek w Dębnie

249. Szklanka, szkło serwisowe

MT.Dep.3782

dawne numery: D.1550, MT.II.1009

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane

Wymiary: wys. 7 cm, śr. wylewu 6,1 cm

Grubościenna, cylindryczna, przy podstawie szlifowana w naprzemienne oliwki i klinowe żłobiny. Brzeg szklaneczki fasetowany.

Miejsce powstania/znalezienia: Europa, nieznane

Datowanie: XIX wiek

250. Szklanka na stopce, szkło serwisowe

MT.Dep.3778

dawne numery: D.1546, MT.II.1005

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane

Wymiary: wys. 14,1 cm, śr. stopy 6,8 cm

Stopa okrągła, kopulasta, wzniesiona. Nóżka złożona z dwóch tarczek połączonych wklęskiem, na spodzie podstawy pionowo szlifowana. Cylindryczna forma, nieco zwężona ku górze, zaokrąglona u dołu. Rytowana ornamentyka roślinna na ściankach i na zaokrąglonej podstawie. Przy wylewie czaszy pas utworzony z pionowych żłobinek pomiędzy potrójnymi równoległymi liniami.

Prawdopodobnie projekt Ludwika Lobmeyera (1829-1917) z Wiednia, z lat 1880-1890.

Miejsce powstania/znalezienia: Europa, Wiedeń (?)

Datowanie: przełom XIX i XX wieku

251. Pucharek z dwugłowym orłem

MT.Dep.3779

dawne numery: D.1547, MT.II.1006

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane (częściowo polerowane)

Wymiary: wys. 14,8 cm, format czaszy 8,1 x 6,6 cm, śr. stopy 8,1 x 7,6 cm

Stopa wykrojona na kształt muszli, dekorowana, rytowana dekoracją i polerowanymi rzędami perełek i motywem symetrycznie skomponowanej wici roślinnej. Czasza spłaszczona, o przekroju owalu, ze szlifem arkadkowym w dolnej części. Na spłaszczonej ścianie dwugłowy orzeł z rozpostartymi skrzydłami. Na przeciwległej ścianie rytowany zarys muszli, pośrodku z pałacem obramionym wicią akantu. Dekoracja czaszy dochodzi do krawędzi i odpowiada jej wycięciu.

Miejsce powstania/znalezienia: Europa, nieznane

Datowanie: przełom XIX i XX wieku

Bibliografia: Bułdys 1997, il.; Starzewska 2000, Nr kat. 288, s. 164.

Ekspozycja stała: Ratusz – Galeria Sztuki Dawnej

252. Kielich – Römer

MT.Dep.3605

dawne numery: D.1030, MT.II.833

Materiał, technika: szkło bezbarwne, z hutniczą dekoracją, rytowane (częściowo polerowane)

Wymiary: wys. 16,4 cm, śr. stopy 7,2 cm

Stopa dęta, stożkowata. Dęty, cylindryczny trzon stanowi przedłużenie czaszy. Na jego powierzchni 6 przyspajanych jagodowych guzów rozmieszczonych w trzech naprzemianległych rzędach, przechodzi w kulistą czaszę, ze sfalowaną taśmą szklaną u nasady. Na czaszy dekoracja rytowana, w formie zwartego splotu wici i kwiatów, z ptakiem pośrodku.

Miejsce powstania/znalezienia: Europa, nieznane

Datowanie: przełom XIX i XX wieku

253. Kieliszek

MT.Dep.3785

dawne numery: D.1553, MT.II.1012

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, złocenia

Wymiary: wys. 17,8 cm, śr. stopy 7,6 cm

Stopa w formie dzwonu, silnie zwężona ku górze, o złożonej krawędzi, fasetowana pionowo, z dwoma podwójnymi pasami poprzecznych, podwójnych rowków. Po między stopą a czaszą spłaszczona gałka pomiędzy dwoma tarczkami. Stopa z czaszą koniczną, dwunastokrotnie pionowo fasetowaną, z poprzecznymi rowkami w części dolnej. Przy obu brzegach ornamentalny fryz roślinny i dwustronnie złożony brzeg.

Dublet, kielich podwójny. Ubytek przy krawędzi stopy i w złoceniach.

Miejsce powstania/znalezienia: Europa, nieznane

Datowanie: przełom XIX i XX wieku

Ekspozycja stała: Ratusz - Galeria Sztuki Dawnej

254. Kieliszki, szkła serwisowe (dziewiętnaście sztuk)

MT.Dep.3631/1-19

dawne numery: D.1056 egz. 1-19, MT.II.859 egz. 1-19

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane

Stopa okrągła z płaskim, wąskim stopniem wokół nasady detego, tralkowego, gładkiego trzonu. Przy podstawie czaszy naprzemienne, owalne i podłużne żłobienia. Brzeg konicznej czaszy fasetowany. Miejsce powstania/znalezienia: Europa, nieznane
Datowanie: XIX wiek

254.1.

MT.Dep.3631/1

dawne numery: D.1056 egz. 1, MT.II.859 egz. 1

Wymiary: wys. 14,4 cm, śr. stopy 7,3 cm

254.3.

MT.Dep.3631/3

dawne numery: D.1056 egz. 3, MT.II.859 egz. 3

Wymiary: wys. 14,2 cm, śr. stopy 7,1 cm

254.2.

MT.Dep.3631/2

dawne numery: D.1056 egz. 2, MT.II.859 egz. 2

Wymiary: wys. 14,4 cm, śr. stopy 7,3 cm

254.4.

MT.Dep.3631/4

dawne numery: D.1056 egz. 4, MT.II.859 egz. 4

Wymiary: wys. 14,2 cm, śr. stopy 7,2 cm

254.5.

MT.Dep.3631/5

dawne numery: D.1056 egz. 5, MT.II.859 egz. 5

Wymiary: wys. 14,3 cm, śr. stopy 6,9 cm

254.11.

MT.Dep.3631/11

dawne numery: D.1056 egz. 11, MT.II.859 egz. 11

Wymiary: wys. 14,4 cm, śr. stopy 7,1 cm

254.16.

MT.Dep.3631/16

dawne numery: D.1056 egz. 16, MT.II.859 egz. 16

Wymiary: wys. 14,3 cm, śr. stopy 6,9 cm

254.6.

MT.Dep.3631/6

dawne numery: D.1056 egz. 6, MT.II.859 egz. 6

Wymiary: wys. 14,6 cm, śr. stopy 7 cm

254.12.

MT.Dep.3631/12

dawne numery: D.1056 egz. 12, MT.II.859 egz. 12

Wymiary: wys. 14,3 cm, śr. stopy 7,4 cm

254.17. (fot.)

MT.Dep.3631/17

dawne numery: D.1056 egz. 17, MT.II.859 egz. 17

Wymiary: wys. 14,3 cm, śr. stopy 6,9 cm

254.7.

MT.Dep.3631/7

dawne numery: D.1056 egz. 7, MT.II.859 egz. 7

Wymiary: wys. 14,3 cm, śr. stopy 7 cm

254.13.

MT.Dep.3631/13

dawne numery: D.1056 egz. 13, MT.II.859 egz. 13

Wymiary: wys. 14,3 cm, śr. stopy 7,5 cm

254.18.

MT.Dep.3631/18

dawne numery: D.1056 egz. 18, MT.II.859 egz. 18

Wymiary: wys. 14,3 cm, śr. stopy 7,2 cm

254.8.

MT.Dep.3631/8

dawne numery: D.1056 egz. 8, MT.II.859 egz. 8

Wymiary: wys. 14,3 cm, śr. stopy 7 cm

254.14.

MT.Dep.3631/14

dawne numery: D.1056 egz. 14, MT.II.859 egz. 14

Wymiary: wys. 14,3 cm, śr. stopy 6,9 cm

254.19.

MT.Dep.3631/19

dawne numery: D.1056 egz. 19, MT.II.859 egz. 19

Wymiary: wys. 14,3 cm, śr. stopy 7,3 cm

254.9.

MT.Dep.3631/9

dawne numery: D.1056 egz. 9, MT.II.859 egz. 9

Wymiary: wys. 14,3 cm, śr. stopy 7,3 cm

254.15.

MT.Dep.3631/15

dawne numery: D.1056 egz. 15, MT.II.859 egz. 15

Wymiary: wys. 14,3 cm, śr. stopy 6,6 cm

254.10.

MT.Dep.3631/10

dawne numery: D.1056 egz. 10, MT.II.859 egz. 10

Wymiary: wys. 14,4 cm, śr. stopy 7 cm

255. Kieliszki, szkła serwisowe (cztery sztuki)

MT.Dep.3632/1-3

dawne numery: D.1057 egz. 1-3, MT.II.860 egz. 1-3

MT.Dep.3788

dawne numery: D.1556, MT.II.1015

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane

Stopa talerzowa, z szeroko osadzonym dętym, tralkowym trzonem. Przy oszlifowanej krawędzi konicznej czaszy wąski pasek naprzemianległych trójkątnych fasetek.

Miejsce powstania/znalezienia: Europa, nieznane

Datowanie: XX wiek (przed 1939 rokiem)

255.1.

MT.Dep.3632/1

dawne numery: D.1057 egz. 1, MT.II.860 egz. 1

Wymiary: wys. 15,8 cm, śr. stopy 7,1 cm

255.2.

MT.Dep.3632/2

dawne numery: D.1057 egz. 2, MT.II.860 egz. 2

Wymiary: wys. 15,7 cm, śr. stopy 7,1 cm

255.3.

MT.Dep.3632/3

dawne numery: D.1057 egz. 3, MT.II.860 egz. 3

Wymiary: wys. 15,7 cm, śr. stopy 7,2 cm

255.4. (fot.)

MT.Dep.3788

dawne numery: D.1556, MT.II.1015

Wymiary: wys. 15,7 cm, śr. stopy 7,7 cm

256. Szklanka, szkło serwisowe

MT.Dep.3658

dawne numery: D.1267, MT.II.884

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane

Wymiary: wys. 11,2 cm, śr. dna 6,7 cm

Cylindryczna, o gładkim, płaskim spodzie. Dekoracja rytowana w postaci falistej stylizowanej wici i elementów roślinnych.

Miejsce powstania/znalezienia: Europa, nieznane

Datowanie: XX wiek (przed 1939 rokiem)

257. Szklanka, szkło serwisowe

MT.Dep.3659

dawne numery: D.1268, MT.II.885

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane

Wymiary: wys. 10,2 cm, śr. dna 6,4 cm

Cylindryczna, o płaskim, gładkim spodzie. Przy brzegu ornament przedstawiający warkoczowy splot dwóch złożonych ze żłobin klinowych taśm, z gwiazdkami w miejscu przecięcia oraz pośrodku, w międzypolach.

Miejsce powstania/znalezienia: Europa, nieznane

Datowanie: XX wiek (przed 1939 rokiem)

258. Szklanki, szkło serwisowe (trzy sztuki)

MT.Dep.3781/1-3
dawne numery: D.1549 egz. 1-3, MT.II.1008 egz. 1-3

Materiał, technika: szkło bezbarwne

Szklanka gładka, cylindryczna, rozchylona ku górze, przewężona w partii środkowej. Dno od spodu wyszlifowane. Obrzeże szklanki zaokrąglone.

Brak zdobień.

Miejsce powstania/znalezienia: Europa, nieznane

Datowanie: XX wiek (przed 1939 rokiem)

258.1.

MT.Dep.3781/1
dawne numery: D.1549 egz. 1, MT.II.1008 egz. 1

Wymiary: wys. 8,8 cm, śr. dna 5,6 cm

258.2.

MT.Dep.3781/2
dawne numery: D.1549 egz. 2, MT.II.1008 egz. 2

Wymiary: wys. 8,9 cm, śr. dna 5,5 cm

258.3. (fot.)

MT.Dep.3781/3
dawne numery: D.1549 egz. 3, MT.II.1008 egz. 3

Wymiary: wys. 8,9 cm, śr. dna 5,7 cm

259. Szklanki na nóżce, szkła serwisowe (dziesięć sztuk)

MT.Dep.3634/1-10
dawne numery: D.1059 egz. 1-10, MT.II.862 egz. 1-10

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane

Stopa o profilu lekko stożkowym, szlifowana na wierzchu przy krawędzi w półkolistę fasety. Przewężona, w części dolnej dziewięciokrotnie pionowo fasetowana, wyżej konicznie rozchylona. Ponad przewężeniem ozdobiona otokiem złożonym na przemian z oliwek i lancetowych żłobin. Brzeg oszlifowany.

Miejsce powstania/znalezienia: Europa, nieznane

Datowanie: XX wiek (przed 1939 rokiem)

259.1. (fot.)

MT.Dep.3634/1
dawne numery: D.1059 egz. 1, MT.II.862 egz. 1

Wymiary: wys. 10,6 cm, śr. brzegu 6,9 cm

259.2.

MT.Dep.3634/2
dawne numery: D.1059 egz. 2, MT.II.862 egz. 2

Wymiary: wys. 11 cm, śr. brzegu 6,8 cm

259.3.

MT.Dep.3634/3
dawne numery: D.1059 egz. 3, MT.II.862 egz. 3

Wymiary: wys. 10,8 cm, śr. brzegu 6,8 cm

259.4.

MT.Dep.3634/4
dawne numery: D.1059 egz. 4, MT.II.862 egz. 4

Wymiary: wys. 10,3 cm, śr. brzegu 6,7 cm

259.5.

MT.Dep.3634/5
dawne numery: D.1059 egz. 5, MT.II.862 egz. 5

Wymiary: wys. 10,8 cm, śr. brzegu 6,9 cm

259.6.

MT.Dep.3634/6
dawne numery: D.1059 egz. 6, MT.II.862 egz. 6

Wymiary: wys. 10,7 cm, śr. brzegu 6,8 cm

259.7.

MT.Dep.3634/7
dawne numery: D.1059 egz. 7, MT.II.862 egz. 7

Wymiary: wys. 10,7 cm, śr. brzegu 6,8 cm

259.8.

MT.Dep.3634/8
dawne numery: D.1059 egz. 8, MT.II.862 egz. 8

Wymiary: wys. 10,7 cm, śr. brzegu 7 cm

259.9.

MT.Dep.3634/9
dawne numery: D.1059 egz. 9, MT.II.862 egz. 9

Wymiary: wys. 10,7 cm, śr. brzegu 6,8 cm

259.10.

MT.Dep.3634/10
dawne numery: D.1059 egz. 10, MT.II.862 egz. 10

Wymiary: wys. 10,8 cm, śr. brzegu 6,9 cm

W zespole nakrywek MT.Dep.3651/1-113

260. Nakrywka szklana

MT.Dep.3651/45

dawne numery: D.1559 egz. 17, MT.II.879 egz. 45

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane

Wymiary: wys. 6,8 cm, śr. kołnierza 4,1 cm

Nakrywka beretowa, wysklepiona, z graniastym uchwytem, szlifowana w rząd spłaszczonych soczewek i naprzemiennych zaokrąglonych faset. Czasza z płaską kryzą. Uchwyt pełny, szlifowany w kształcie szyszki, zaokrąglony, oddzielony od czaszy pojedynczym wysokim talerzykiem i zredukowaną spłaszczoną gałką.

Miejsce powstania/znalezienia: Europa, nieznane

Datowanie: XVIII wiek

261. Nakrywki szklane (dwie sztuki)

MT.Dep.3651/92-93

dawne numery: D.1559 egz. 64-65, MT.II.879 egz. 92-93

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, złocenie

Nakrywka beretowa, nieznacznie wysklepiona, ze szlifowaną dekoracją na krawędzi wybruszenia, w postaci rzędu podwójnych spłaszczonych faset. Wierzchnia powierzchnia szlifowana w poziome fasety. Uchwyt pełny, w kształcie fasetowanej spłaszczonej gałki, oddzielony od czaszy pojedynczym talerzykiem.

Miejsce powstania/znalezienia: Europa, nieznane

Datowanie: XVIII wiek

261.1. (fot.)

MT.Dep.3651/92

dawne numery: D.1559 egz. 64, MT.II.879 egz. 92

Wymiary: wys. 7,9 cm, śr. kołnierza 6,8 cm

261.2.

MT.Dep.3651/93

dawne numery: D.1559 egz. 65, MT.II.879 egz. 93

Wymiary: wys. 7 cm, śr. kołnierza 6,6 cm

262. Nakrywki szklane (dwie sztuki)

MT.Dep.3651/41

dawne numery: D.1559 egz. 13, MT.II.879
egz. 41

MT.Dep.3651/91

dawne numery: D.1559 egz. 63, MT.II.879
egz. 91

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane

Nakrywka beretowa, płaska, nieznacznie wysklepiona, ze szlifowaną dekoracją na krawędzi wybruszenia, w postaci rzędu spłaszczonych oliwek oraz fasetami na powierzchni. Uchwyt pełny w kształcie fasetowanej gałki, oddzielony od czaszy talerzykiem i przewężeniem u podstawy. Gałka podwójnie fasetowana, płasko zakończona. Zeszlifowana górna część uchwytu.

Miejsce powstania/znalezienia: Europa, nieznane

Datowanie: XVIII wiek

262.1. (fot.)

MT.Dep.3651/41

dawne numery: D.1559 egz. 13, MT.II.879
egz. 41

Wymiary: wys. 5,8 cm, śr. kołnierza 4,6 cm

262.2.

MT.Dep.3651/91

dawne numery: D.1559 egz. 63, MT.II.879
egz. 91

Wymiary: wys. 5,4 cm, śr. kołnierza 4,9 cm

263. Nakrywka szklana

MT.Dep.3651/17

dawne numery: D.1077 egz. 12, MT.II.879
egz. 17

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane

Wymiary: wys. 5,8 cm, śr. kołnierza 3,6 cm

Nakrywka beretowa, płaska, nieznacznie wysklepiona, ze szlifowaną dekoracją na krawędzi wybruszenia, w postaci rzędu spłaszczonych faset oraz z fasetami na powierzchni. Uchwyt pełny w kształcie fasetowanej gałki, oddzielony od czaszy talerzykiem i przewężeniem u podstawy. Gałka podwójnie fasetowana, wysmukła, płasko zakończona. Zeszlifowana górna część uchwytu.

Miejsce powstania/znalezienia: Europa, nieznane

Datowanie: XVIII wiek

264. Nakrywka szklana

MT.Dep.3651/19

dawne numery: D.1077 egz. 14, MT.II.879 egz. 19

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane

Wymiary: wys. 6 cm, śr. kołnierza 3,8 cm

Nakrywka beretowa, płaska, nieznacznie wysklepiona, ze szlifowaną dekoracją na krawędzi wyrzuszenia, w postaci rzędu spłaszczonych faset oraz z fasetami na powierzchni. Uchwyt pełny w kształcie fasetowanej gałki, oddzielony od czaszy szlifowanym talerzykiem i przewężeniem u podstawy. Gałka podwójnie fasetowana, wysmukła, płasko zakończona. Zeszlifowana górna część uchwytu.

Miejsce powstania/znalezienia: Europa, nieznane

Datowanie: XVIII wiek

265. Nakrywki szklane (trzy sztuki)

MT.Dep.3651/13

dawne numery: D.1077 egz. 8, MT.II.879 egz. 13

MT.Dep.3651/15

dawne numery: D.1077 egz. 10, MT.II.879 egz. 15

MT.Dep.3651/44

dawne numery: D.1559 egz. 16, MT.II.879 egz. 44

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane

Nakrywka beretowa, płaska, nieznacznie wysklepiona, ze szlifowaną dekoracją na krawędzi wyrzuszenia, w postaci spłaszczonych oliwek i skośnych kreseczek pomiędzy nimi oraz fasetami na powierzchni. Uchwyt pełny w kształcie fasetowanej gałki, oddzielony od czaszy dwoma talerzykami i przewężeniem u podstawy. Gałka spłaszczona, podwójnie fasetowana, płasko zakończona. Zeszlifowana górna część uchwytu.

Miejsce powstania/znalezienia: Europa, nieznane

Datowanie: XVIII wiek

265.1.

MT.Dep.3651/13

dawne numery: D.1077 egz. 8, MT.II.879 egz. 13

Wymiary: wys. 6,5 cm, śr. kołnierza 4,1 cm

265.2.

MT.Dep.3651/15

dawne numery: D.1077 egz. 10, MT.II.879 egz. 15

Wymiary: wys. 5,7 cm, śr. kołnierza 4,3 cm

265.3. (fot.)

MT.Dep.3651/44

dawne numery: D.1559 egz. 16, MT.II.879 egz. 44

Wymiary: wys. 7 cm, śr. kołnierza 4,4 cm

266. Nakrywki szklane (trzy sztuki)

MT.Dep.3651/10-11

dawne numery: D.1077 egz. 5-6, MT.II.879 egz. 10-11

MT.Dep.3651/103

dawne numery: D.1559 egz. 75, MT.II.879 egz. 103

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane

Nakrywka beretowa, płaska, ze szlifowaną dekoracją na krawędzi wybrzuszenia, w postaci spłaszczonych oliwek. Uchwyt pełny w kształcie fasetowanej szyszki gładkiej od spodu, oddzielony od czaszy dwoma talerzykami różnej grubości. Nierówna, skośna krawędź kołnierza i szlifowanej gałki.

Miejsce powstania/znalezienia: Europa, nieznane

Datowanie: XVIII wiek

266.1.

MT.Dep.3651/10

dawne numery: D.1077 egz. 5, MT.II.879 egz. 10

Wymiary: wys. 6,4 cm, śr. kołnierza 4,6 cm

266.2. (fot.)

MT.Dep.3651/11

dawne numery: D.1077 egz. 6, MT.II.879 egz. 11

Wymiary: wys. 4,6 cm, śr. kołnierza 4,6 cm

266.3.

MT.Dep.3651/103

dawne numery: D.1559 egz. 75, MT.II.879 egz. 103

Wymiary: wys. 6,3 cm, śr. kołnierza 4,3 cm

267. Nakrywka szklana

MT.Dep.3651/90

dawne numery: D.1559 egz. 62, MT.II.879 egz. 90

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane

Wymiary: wys. 5,9 cm, śr. kołnierza 4,9 cm

Nakrywka beretowa, płaska, nieznacznie wybrzuszona, ze szlifowaną dekoracją na krawędzi wybruszenia, w postaci okrągłych oliwek oraz skośnych na powierzchni czaszy. Uchwyt pełny w kształcie fasetowanej szyszki gładkiej od spodu, oddzielony od czaszy dwoma talerzykami różnej grubości. Gałka fasetowana, płasko zakończona.

Miejsce powstania/znalezienia: Europa, nieznane

Datowanie: XVIII wiek

268. Nakrywka szklana

MT.Dep.3651/9

dawne numery: D.1077 egz. 4, MT.II.879 egz. 9

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane

Wymiary: wys. 6,1 cm, śr. kołnierza 4 cm

Nakrywka beretowa, wysklepiona, z kryzą w kształcie rurki, ze szlifowaną dekoracją na krawędzi wybruszenia, w kształcie spłaszczonych oliwek i podwójnych kreseczek pomiędzy nimi. Uchwyt pełny, w kształcie fasetowanej szyszki, oddzielony od czaszy zredukowaną, spłaszczoną gałką.

Miejsce powstania/znalezienia: Europa, nieznane

Datowanie: XVIII wiek

269. Nakrywka szklana

MT.Dep.3651/53

dawne numery: D.1559 egz. 25, MT.II.879 egz. 53

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane

Wymiary: wys. 6,4 cm, śr. kołnierza 4,5 cm

Nakrywka beretowa, spłaszczona, z rytowaną dekoracją na krawędzi wybrzuszenia, w postaci antytetycznej gałązki z listkami i gałązką palmy. Po przeciwnej stronie szlifowane wybrzuszenie w postaci pięciu korbów. Przy uchwycie okrągłe ze spłaszczonych oliwek. Uchwyt pełny, w kształcie fasetowanej szyszki, na szlifowanej nóżce. Trzy poprzeczne szlify na zakończeniu gałki.

Miejsce powstania/znalezienia: Europa, nieznane

Datowanie: XVIII wiek

270. Nakrywka szklana

MT.Dep.3651/46

dawne numery: D.1559 egz. 18, MT.II.879 egz. 46

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane

Wymiary: wys. 9,4 cm, śr. kołnierza 6,7 cm

Nakrywka beretowa, nieznacznie wysklepiona, z kryzą w kształcie rurki, ze szlifowaną dekoracją w postaci skośnych szlifów. Pojedynczego i podwójnego powyżej. Uchwyt z bańką powietrza fasetowany, zakończony szlifowanym wyobleniem. Oddzielony od czaszy spłaszczoną, szlifowaną gałką pomiędzy talerzykami różnej wielkości.

Miejsce powstania/znalezienia: Europa, nieznane

Datowanie: XVIII wiek

271. Nakrywka szklana

MT.Dep.3651/62

dawne numery: D.1559 egz. 34, MT.II.879 egz. 62

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane

Wymiary: wys. 6,7 cm, śr. kołnierza 5,6 cm

Nakrywka beretowa, nieznacznie wysklepiona. Na linii załamania rząd owalnych większych i mniejszych faset pomiędzy nimi. Wierzchnia powierzchnia grawerowana: stylizowany ornament cęgowy, z lambrekinami i pojedynczymi gałązkami roślinnymi. Uchwyt pełny w kształcie fasetowanej, spłaszczonej gałki, gładki od spodu, z pęcherzem powietrza pośrodku.

Miejsce powstania/znalezienia: Europa, nieznane

Datowanie: 2. połowa XVIII wieku

272. Nakrywki szklane (pięć sztuk)

MT.Dep.3651/21-22

dawne numery: D.1081 egz. 2-3, MT.II.879 egz. 21-22)

MT.Dep.3651/25

dawne numery: D.1081 egz. 6, MT.II.879 egz. 25

MT.Dep.3651/81-82

dawne numery: D.1559 egz. 53-54, MT.II.879 egz. 81-82

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane

Nakrywka beretowa, nieznacznie wysklepiona. Uchwyt pełny, w kształcie gałki, szyszki, szlifowany, oddzielony od czaszy jednym elementem. Rytowanie na wierzchu w postaci antytetycznej wici rytowanej w listki i owoce.

Miejsce powstania/znalezienia: Europa, nieznane

Datowanie: XVIII wiek

272.1.

MT.Dep.3651/21

dawne numery: D.1081 egz. 2, MT.II.879 egz. 21

Wymiary: wys. 6,7 cm, śr. kołnierza 4,2 cm

272.2. (fot.)

MT.Dep.3651/22

dawne numery: D.1081 egz. 3, MT.II.879 egz. 22

Wymiary: wys. 6,7 cm, śr. kołnierza 5,6 cm

272.3.

MT.Dep.3651/25

dawne numery: D.1081 egz. 6, MT.II.879 egz. 25

Wymiary: wys. 5,7 cm, śr. kołnierza 4,6 cm

272.4.

MT.Dep.3651/81

dawne numery: D.1559 egz. 53, MT.II.879 egz. 81

Wymiary: wys. 6,9 cm, śr. kołnierza 5,1 cm

272.5.

MT.Dep.3651/82

dawne numery: D.1559 egz. 54, MT.II.879 egz. 82

Wymiary: wys. 6,2 cm, śr. kołnierza 4,9 cm

273. Nakrywka szklana

MT.Dep.3651/27

dawne numery: D.1081 egz. 8, MT.II.879 egz. 27

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane

Wymiary: wys. 6,8 cm, śr. kołnierza 4 cm

Nakrywka beretowa, nieznacznie wysklepiona. Uchwyt pełny w kształcie gałki, szlifowany, oddzielony od czaszy pojedynczą, szlifowaną, spłaszczoną gałką. Stożkowate zakończenie gałki uchwytu. Rytowanie w postaci antytetycznej wici grawerowanej w listki i owoce.

Miejsce powstania/znalezienia: Europa, nieznane

Datowanie: XVIII wiek

274. Nakrywki szklane (trzy sztuki)

MT.Dep.3651/24

dawne numery: D.1081 egz. 5, MT.II.879
egz. 24

MT.Dep.3651/36

dawne numery: D.1559 egz. 8, MT.II.879
egz. 36

MT.Dep.3651/77

dawne numery: D.1559 egz. 49, MT.II.879
egz. 77

Materiał, technika: szkło bezbarwne, ryto-
wane

Nakrywka beretowa, płaska. Uchwyt peł-
ny, w kształcie gałki, oddzielony od czaszy
dwoma talerzykami. Rytowanie w postaci
trzech pojedynczych gałązek z listkami
i pojedynczymi kwiatkami.

Miejsce powstania/znalezienia: Europa,
nieznane

Datowanie: XVIII wiek

274.1.

MT.Dep.3651/24

dawne numery: D.1081 egz. 5, MT.II.879
egz. 24

Wymiary: wys. 6,2 cm, śr. kołnierza 5,9 cm

274.2. (fot.)

MT.Dep.3651/36

dawne numery: D.1559 egz. 8, MT.II.879
egz. 36

Wymiary: wys. 6,7 cm, śr. kołnierza 5,6 cm

274.3.

MT.Dep.3651/77

dawne numery: D.1559 egz. 49, MT.II.879
egz. 77

Wymiary: wys. 6,4 cm, śr. kołnierza 5,7 cm

275. Nakrywka szklana

MT.Dep.3651/56

dawne numery: D.1559 egz. 28, MT.II.879
egz. 56

Materiał, technika: szkło bezbarwne, ryto-
wane

Wymiary: wys. 7,1 cm, śr. kołnierza 6,9 cm

Nakrywka beretowa, nieznacznie wyskle-
piona, z kryzą w kształcie rurki, z pełnym
gładkim wyoblonym uchwytem, oddzie-
lonym od czaszy jednym talerzykiem. De-
koracja rytowana: dwustronna, na czaszy
dwie stylizowane gałązki z listkami i kwia-
tami.

Miejsce powstania/znalezienia: Europa,
nieznane

Datowanie: XVIII wiek

276. Nakrywka szklana

MT.Dep.3651/76

dawne numery: D.1559 egz. 48, MT.II.879
egz. 76

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szli-
fowane, rytowane

Wymiary: wys. 7,3 cm, śr. kołnierza 5,9 cm

Nakrywka beretowa, nieznacznie wyskle-
piona, z kryzą w kształcie rurki, w części
środkowej nieznacznie uniesiona w górę,
z pełnym szlifowanym uchwytem. Deko-
racja rytowana: jednostronna, na czaszy
stylizowana gałązka z listkami. Uchwyt
oddzielony od czaszy jednym talerzykiem.
Miejsce powstania/znalezienia: Europa,
nieznane

Datowanie: XVIII wiek

277. Nakrywka szklana

MT.Dep.3651/85

dawne numery: D.1559 egz. 57, MT.II.897 egz. 85

Materiał, technika: szkło bezbarwne, rytowane

Wymiary: wys. 7,1 cm, śr. kołnierza 4,8 cm

Nakrywka beretowa, nieznacznie uniesiona. Uchwyt pełny, w kształcie gałki, szyszki, oddzielony od czaszy jednym talerzykiem. Rytowanie w postaci owalnej linii z rzędem podwójnych listków po bokach.

Miejsce powstania/znalezienia: Europa, nieznane

Datowanie: XVIII wiek

278. Nakrywka szklana

MT.Dep.3651/75

dawne numery: D.1559 egz. 47, MT.II.879 egz. 75

Materiał, technika: szkło bezbarwne, rytowane

Wymiary: wys. 6,8 cm, śr. kołnierza 5,3 cm

Nakrywka beretowa, płaska. Uchwyt pełny, w kształcie gałki, oddzielony od czaszy czterema talerzykami. Rytowanie na wierzchu owalnej linii z podwójnym rzędem listków.

Miejsce powstania/znalezienia: Europa, nieznane

Datowanie: XVIII wiek

279. Nakrywka szklana

MT.Dep.3651/48

dawne numery: D.1559 egz. 20, MT.II.879 egz. 48

Materiał, technika: szkło bezbarwne, rytowane

Wymiary: wys. 5,8 cm, śr. kołnierza 6,3 cm

Nakrywka beretowa, nieznacznie wysklepiona, kryza w kształcie rurki. Uchwyt pełny w kształcie gałki, oddzielony od czaszy spłaszczonym talerzykiem, gładki. Na wysklepieniu czaszy rytowana dwustronnie gałązka roślinna.

Miejsce powstania/znalezienia: Europa, nieznane

Datowanie: XVIII wiek

280. Nakrywki szklane (dwie sztuki)

MT.Dep.3651/47

dawne numery: D.1559 egz. 19, MT.II.879 egz. 47

MT.Dep.3651/95

dawne numery: D.1559 egz. 67, MT.II.879 egz. 95

Materiał, technika: szkło bezbarwne

Nakrywka beretowa, płaska, z kryzą w kształcie rurki. Uchwyt pełny w kształcie gałki, oddzielony od czaszy jednym talerzykiem. U góry nierówna krawędź uchwytu.

Miejsce powstania/znalezienia: Europa, nieznane

Datowanie: XVIII wiek

280.1. (fot.)

MT.Dep.3651/47

dawne numery: D.1559 egz. 19, MT.II.879 egz. 47

Wymiary: wys. 6,4 cm, śr. kołnierza 4,6 cm

280.2.

MT.Dep.3651/95

dawne numery: D.1559 egz. 67, MT.II.879 egz. 95

Wymiary: wys. 6 cm, śr. kołnierza 6,4 cm

281. Nakrywki szklane (dwie sztuki)

MT.Dep.3651/54

dawne numery: D.1559 egz. 26, MT.II.879 egz. 54

MT.Dep.3651/61

dawne numery: D.1559 egz. 33, MT.II.879 egz. 61

Materiał, technika: szkło bezbarwne, rytowane

Nakrywka beretowa nieznacznie wysklepiona z kryzą w kształcie rurki. Dekoracja rytowana na krawędzi wybrzuszenia w postaci wici roślinnej (jednostronnej), utworzonej z gałązek z listkami. Uchwyt pełny, w kształcie szyszki, oddzielony od czaszy gałką i dwoma talerzykami. Dekoracja rytowana: jednostronna, na czaszy symetryczna, stylizowana gałązka z listkami.

Miejsce powstania/znalezienia: Europa, nieznane

Datowanie: XVIII wiek

281.1. (fot.)

MT.Dep.3651/54

dawne numery: D.1559 egz. 26, MT.II.879 egz. 54

Wymiary: wys. 6,6 cm, śr. kołnierza 5,5 cm

281.2.

MT.Dep.3651/61

dawne numery: D.1559 egz. 33, MT.II.879 egz. 61

Wymiary: wys. 7,1 cm, śr. kołnierza 5,3 cm

282. Nakrywka szklana

MT.Dep.3651/31

dawne numery: D.1559 egz. 3, MT.II.879 egz. 31

Materiał, technika: szkło bezbarwne

Wymiary: wys. 5,6 cm, śr. kołnierza 4,3 cm

Nakrywka beretowa, wysklepiona, z kryzą w kształcie rurki. Uchwyt pełny, w kształcie gałki. U góry nierówna krawędź uchwytu.

Miejsce powstania/znalezienia: Europa, nieznane

Datowanie: XVIII wiek

283. Nakrywka szklana

MT.Dep.3651/40

dawne numery: D.1559 egz. 12, MT.II.879 egz. 40

Materiał, technika: szkło bezbarwne
Wymiary: wys. 6,4 cm, śr. kołnierza 4,6 cm

Nakrywka beretowa, wysklepiona. Uchwyt pełny, w kształcie gałki, oddzielony od czaszy jednym talerzykiem.

Miejsce powstania/znalezienia: Europa, nieznane

Datowanie: XVIII wiek

284. Nakrywki szklane (dwie sztuki)

MT.Dep.3651/68-69

dawne numery: D.1559 egz. 40-41, MT.II.879 egz. 68-69

Materiał, technika: szkło bezbarwne

Nakrywka beretowa, nieznacznie wysklepiona. Uchwyt pełny, w kształcie gałki, szlifowany, oddzielony od czaszy jednym talerzykiem.

Miejsce powstania/znalezienia: Europa, nieznane

Datowanie: XVIII wiek

284.1.

MT.Dep.3651/68

dawne numery: D.1559 egz. 40, MT.II.879 egz. 68

Wymiary: wys. 6 cm, śr. kołnierza 6,2 cm

284.2. (fot.)

MT.Dep.3651/69

dawne numery: D.1559 egz. 41, MT.II.879 egz. 69

Wymiary: wys. 6 cm, śr. kołnierza 6,2 cm

285. Nakrywka szklana

MT.Dep.3651/3

dawne numery: D.1076 egz. 3, MT.II.879 egz. 3

Materiał, technika: szkło bezbarwne
Wymiary: wys. 6,3 cm, śr. kołnierza 4,6 cm

Nakrywka beretowa, nieznacznie wysklepiona. Uchwyt pełny, w kształcie gałki, oddzielony od czaszy jednym talerzykiem.

Miejsce powstania/znalezienia: Europa, nieznane

Datowanie: XVIII wiek

286. Nakrywki szklane (dwie sztuki)

MT.Dep.3651/71-72

dawne numery: D.1559 egz. 43-44,
MT.II.879 egz. 71-72

Materiał, technika: szkło bezbarwne

Nakrywka beretowa, nieznacznie wysklepiona. Uchwyt pełny w kształcie gałki, oddzielony od czaszy dwoma talerzykami.

Miejsce powstania/znalezienia: Europa, nieznane

Datowanie: XVIII wiek

286.1.

MT.Dep.3651/71

dawne numery: D.1559 egz. 43, MT.II.879
egz. 71

Wymiary: wys. 5,9 cm, śr. kołnierza 5,1 cm

286.2. (fot.)

MT.Dep.3651/72

dawne numery: D.1559 egz. 44, MT.II.879
egz. 72

Wymiary: wys. 5,5 cm, śr. kołnierza 4,8 cm

287. Nakrywka szklana

MT.Dep.3651/5

dawne numery: D.1076 egz. 5, MT.II.879
egz. 5

Materiał, technika: szkło bezbarwne

Wymiary: wys. 6,3 cm, śr. kołnierza 4,6 cm

Nakrywka beretowa, nieznacznie wysklepiona. Uchwyt pełny w kształcie gałki, oddzielony od czaszy jednym talerzykiem.

Miejsce powstania/znalezienia: Europa, nieznane

Datowanie: XVIII wiek

288. Nakrywki szklane (sześć sztuk)

MT.Dep.3651/1-2

dawne numery: D.1076 egz. 1-2, MT.II.879 egz. 1-2

MT.Dep.3651/4

dawne numery: D.1076 egz. 4, MT.II.879 egz. 4

MT.Dep.3651/29-30

dawne numery: D.1559 egz. 1-2, MT.II.879 egz. 29-30

MT.Dep.3651/73

dawne numery: D.1559 egz. 45, MT.II.879 egz. 73

Materiał, technika: szkło bezbarwne

Nakrywka beretowa, nieznacznie wysklepiona. Uchwyt pełny, w kształcie gałki, oddzielony od czaszy jednym talerzykiem.

Miejsce powstania/znalezienia: Europa, nieznane

Datowanie: XVIII wiek

288.1.

MT.Dep.3651/1

dawne numery: D.1076 egz. 1, MT.II.879 egz. 1

Wymiary: wys. 3 cm, śr. kołnierza 4 cm

288.2.

MT.Dep.3651/2

dawne numery: D.1076 egz. 2, MT.II.879 egz. 2

Wymiary: wys. 6,3 cm, śr. kołnierza 4,5 cm

288.3.

MT.Dep.3651/4

dawne numery: D.1076 egz. 4, MT.II.879 egz. 4

Wymiary: wys. 6,3 cm, śr. kołnierza 4,5 cm

288.4.

MT.Dep.3651/29

dawne numery: D.1559 egz. 1, MT.II.879 egz. 29

Wymiary: wys. 6,1 cm, śr. kołnierza 5,3 cm

288.5. (fot.)

MT.Dep.3651/30

dawne numery: D.1559 egz. 2, MT.II.879 egz. 30

Wymiary: wys. 6,2 cm, śr. kołnierza 4,9 cm

288.6.

MT.Dep.3651/73

dawne numery: D.1559 egz. 45, MT.II.879 egz. 73

Wymiary: wys. 6,4 cm, śr. kołnierza 4,6 cm

289. Nakrywki szklane (dwie sztuki)

MT.Dep.3651/18

dawne numery: D.1077 egz. 13, MT.II.879 egz. 18

MT.Dep.3651/111

dawne numery: D.1559 egz. 83, MT.II.879 egz. 111

Materiał, technika: szkło bezbarwne

Nakrywka beretowa, nieznacznie wysklepiona, szlifowana w podwójny rząd spłaszczonych soczewek. Czasza z kryzą szlifowaną na krawędzi w spłaszczone soczewki. Uchwyt płaski, szlifowany na krawędzi, z owalnym otworem pośrodku.

Miejsce powstania/znalezienia: Europa, nieznane

Datowanie: XVIII wiek

289.1. (fot.)

MT.Dep.3651/18

dawne numery: D.1077 egz. 13, MT.II.879 egz. 18

Wymiary: wys. 4,5 cm, śr. kołnierza 4,7 cm

U góry nierówna krawędź, brak uchwytu.

289.2.

MT.Dep.3651/111

dawne numery: D.1559 egz. 83, MT.II.879 egz. 111

Wymiary: wys. 2,8 cm, śr. kołnierza 4,2 cm

290. Nakrywka szklana

MT.Dep.3651/112

dawne numery: D.1559 egz. 84, MT.II.879 egz. 112

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane

Wymiary: wys. 3,8 cm, śr. kołnierza 5,9 cm

Nakrywka beretowa, nieznacznie wysklepiona, szlifowana w podwójny rząd spłaszczonych soczewek. Czasza z kryzą szlifowaną na krawędzi w spłaszczone soczewki. Uchwyt płaski, szlifowany na krawędzi, z owalnym otworem pośrodku.

Analogia z: MT.Dep.3651/111

Miejsce powstania/znalezienia: Europa, nieznane

Datowanie: XVIII wiek

291. Nakrywka szklana

MT.Dep.3651/96

dawne numery: D.1559 egz. 68, MT.II.879 egz. 96

Materiał, technika: szkło bezbarwne, formowane na gorąco

Wymiary: wys. 4,5 cm, śr. kołnierza 4,7 cm

Nakrywka beretowa, nieznacznie wysklepiona, z kryzą w kształcie rurki. U góry nierówna krawędź, szczytkowa gałka uchwytu.

Miejsce powstania/znalezienia: Europa, nieznane

Datowanie: XVIII wiek

292. Nakrywka szklana

MT.Dep.3651/39

dawne numery: D.1559 egz. 11, MT.II.879 egz. 39

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane

Wymiary: wys. 5,3 cm, śr. kołnierza 3,8 cm

Nakrywka beretowa, nieznacznie wysklepiona. Uchwyt pełny w kształcie gałki, szlifowany, oddzielony od czaszy jednym talerzykiem.

Miejsce powstania/znalezienia: Europa, nieznane

Datowanie: XVIII wiek

Przełom XVIII i XIX wieku

293. Nakrywka szklana

MT.Dep.3651/74

dawne numery: D.1559 egz. 46, MT.II.879 egz. 74

Materiał, technika: szkło bezbarwne
Wymiary: wys. 8,5 cm, śr. kołnierza 8,8 cm

Nakrywka beretowa, nieznacznie wysklepiona. Uchwyt w kształcie spłaszczonego grzybka. Nierówna forma pokrywki.

Miejsce powstania/znalezienia: Europa, nieznane

Datowanie: przełom XVIII i XIX wieku

294. Nakrywka szklana

MT.Dep.3651/65

dawne numery: D.1559 egz. 37, MT.II.879 egz. 65

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane

Wymiary: wys. 6,4 cm, śr. kołnierza 6,9 cm

Nakrywka beretowa, pośrodku wysklepiona. Uchwyt pełny, w kształcie spłaszczonego, fasetowanego grzybka na fasetowanej podstawie, oddzielony od czaszy pojedynczym talerzykiem. Wierzchnia powierzchnia szlifowana w poziome fasety. Pojedyncze odpryski na kołnierzu.

Miejsce powstania/znalezienia: Europa, nieznane

Datowanie: 1. połowa XIX wieku (?)

W komplecie korków MT.Dep.3652/1-38

295. Korek szklany

MT.Dep.3652/36

dawne numery: D.1559 egz. 121, MT.II.879 egz. 149

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, złożone

Wymiary: dł. 5,2 cm, śr. podstawy 2 cm

Forma owalna, uchwyt w kształcie grzybka oddzielony od stożkowej podstawy pojedynczym talerzykiem.

Miejsce powstania/znalezienia: Europa, nieznane

Datowanie: XVIII wiek

296. Korek szklany

MT.Dep.3652/3

dawne numery: D.1559 egz. 88, MT.II.879 egz. 116

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane

Wymiary: dł. 5,8 cm, śr. podstawy 1,5 cm

Korek dopasowany, owalny, płaski, pełny, szlifowany, dziesięcioboczna krawędź, powierzchnia uchwytu ukośnie fasetowana.

Miejsce powstania/znalezienia: Europa, nieznane

Datowanie: przełom XVIII i XIX wieku

297. Korek szklany

MT.Dep.3652/4

dawne numery: D.1559 egz. 89, MT.II.879 egz. 117

Materiał, technika: szkło bezbarwne, rytowane

Wymiary: dł. 6,5 cm, śr. podstawy 2 cm

Korek dopasowany, owalny, płaski, pełny, szlifowany, dziesięcioboczna krawędź uchwytu, rytowane zdobienie w postaci rombów na płaskich powierzchniach uchwytów.

Miejsce powstania/znalezienia: Europa, nieznane

Datowanie: przełom XVIII i XIX wieku

298. Korek szklany

MT.Dep.3652/5

dawne numery: D.1559 egz. 90, MT.II.879 egz. 118

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane, rytowane

Wymiary: dł. 7,9 cm, śr. podstawy 2,5 cm

Korek dopasowany, owalny, płaski, pełny, szlifowany, jednostronnie rytowany (w romby), z gładką krawędzią uchwytu.

Miejsce powstania/znalezienia: Europa, nieznane

Datowanie: przełom XVIII i XIX wieku

299. Korki szklane (trzy sztuki)

MT.Dep.3652/6-8
dawne numery: D.1559 egz. 91-93,
MT.II.879 egz. 119-121

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane

Korek dopasowany, owalny, płaski, pełny, gładki. Dwustronnie szlifowany, ośmioboczna krawędź, gładka powierzchnia uchwytu.

Miejsce powstania/znalezienia: Europa, nieznane

Datowanie: przełom XVIII i XIX wieku

299.1.
MT.Dep.3652/6
dawne numery: D.1559 egz. 91, MT.II.879 egz. 119

Wymiary: dł. 6,4 cm, śr. podstawy 2,4 cm

299.2. (fot.)
MT.Dep.3652/7
dawne numery: D.1559 egz. 92, MT.II.879 egz. 120

Wymiary: dł. 5,9 cm, śr. podstawy 1,8 cm

299.3.
MT.Dep.3652/8
dawne numery: D.1559 egz. 93, MT.II.879 egz. 121

Wymiary: dł. 5,8 cm, śr. podstawy 1,9 cm

300. Korki szklane (dwanaście sztuk)

MT.Dep.3652/13-24
dawne numery: D.1559 egz. 98-109,
MT.II.879 egz. 126-137

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane

Korek dopasowany, owalny, płaski, pełny, szlifowany, wieloboczna krawędź uchwytu, powierzchnia gładka.

Miejsce powstania/znalezienia: Europa, nieznane

Datowanie: przełom XVIII i XIX wieku

300.1.
MT.Dep.3652/13
dawne numery: D.1559 egz. 98, MT.II.879 egz. 126

Wymiary: dł. 4,9 cm, śr. podstawy 1,6 cm

300.2.
MT.Dep.3652/14
dawne numery: D.1559 egz. 99, MT.II.879 egz. 127

Wymiary: dł. 4,8 cm, śr. podstawy 1,6 cm

300.3.
MT.Dep.3652/15
dawne numery: D.1559 egz. 100, MT.II.879 egz. 128

Wymiary: dł. 5,4 cm, śr. podstawy 1,8 cm

300.4.
MT.Dep.3652/16
dawne numery: D.1559 egz. 101, MT.II.879 egz. 129

Wymiary: dł. 5,5 cm, śr. podstawy 1,8 cm

300.5.
MT.Dep.3652/17
dawne numery: D.1559 egz. 102, MT.II.879 egz. 130

Wymiary: dł. 5,9 cm, śr. podstawy 2,2 cm

300.6.
MT.Dep.3652/18
dawne numery: D.1559 egz. 103, MT.II.879 egz. 131

Wymiary: dł. 5,9 cm, śr. podstawy 2,1 cm

300.7.
MT.Dep.3652/19
dawne numery: D.1559 egz. 104, MT.II.879 egz. 132

Wymiary: dł. 6,1 cm, śr. podstawy 2,1 cm

300.8.
MT.Dep.3652/20
dawne numery: D.1559 egz. 105, MT.II.879 egz. 133

Wymiary: dł. 5,6 cm, śr. podstawy 2,1 cm

300.9.
MT.Dep.3652/21
dawne numery: D.1559 egz. 106, MT.II.879 egz. 134

Wymiary: dł. 6,1 cm, śr. podstawy 2,2 cm

300.10.
MT.Dep.3652/22
dawne numery: D.1559 egz. 107, MT.II.879 egz. 135

Wymiary: dł. 6,1 cm, śr. podstawy 2,2 cm

300.11.
MT.Dep.3652/23
dawne numery: D.1559 egz. 108, MT.II.879 egz. 136

Wymiary: dł. 6,2 cm, śr. podstawy 2,1 cm

300.12. (fot.)
MT.Dep.3652/24
dawne numery: D.1559 egz. 109, MT.II.879 egz. 137

Wymiary: dł. 5,9 cm, śr. podstawy 2,1 cm

**301. Korki szklane
(dwie sztuki)**

MT.Dep.3652/25-26
dawne numery: D.1559 egz. 110-111,
MT.II.879 egz. 138-139

Materiał, technika: szkło bezbarwne, formowane na gorąco, szlifowane

Korek dopasowany, owalny, płaski, pełny, szlifowany na krawędziach uchwytu.

Miejsce powstania/znalezienia: Europa, nieznane

Datowanie: przełom XVIII i XIX wieku

301.1. (fot.)

MT.Dep.3652/25
dawne numery: D.1559 egz. 110, MT.II.879
egz. 138

Wymiary: dł. 5,7 cm, śr. podstawy 1,8 cm

301.2.

MT.Dep.3652/26
dawne numery: D.1559 egz. 111, MT.II.879
egz. 139

Wymiary: dł. 5,8 cm, śr. podstawy 1,8 cm

**302. Korki szklane
(dwie sztuki)**

MT.Dep.3652/1-2
dawne numery: D.1559 egz. 86-87,
MT.II.879 egz. 114-115

Materiał, technika: szkło bezbarwne, prasowane, szlifowane

Korek dopasowany, owalny, płaski, pełny, gładko szlifowany wokół krawędzi uchwytu.

Miejsce powstania/znalezienia: Europa, nieznane

Datowanie: przełom XVIII i XIX wieku

302.1. (fot.)

MT.Dep.3652/1
dawne numery: D.1559 egz. 86, MT.II.879
egz. 114

Wymiary: dł. 6,1 cm, śr. podstawy 1,7 cm

302.2.

MT.Dep.3652/2
dawne numery: D.1559 egz. 87, MT.II.879
egz. 115

Wymiary: dł. 7,3 cm, śr. podstawy 2,2 cm

303. Korki szklane (pięć sztuk)

MT.Dep.3652/10
dawne numery: D.1559 egz. 95, MT.II.879
egz. 123

MT.Dep.3652/30-33
dawne numery: D.1559 egz. 115-118,
MT.II.879 egz. 143-146

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szli-
fowane

Korek dopasowany, owalny, uchwyt
w kształcie odwróconego stożka z płaską
górną, pełny, fasetowany.

Miejsce powstania/znalezienia: Europa,
nieznane

Datowanie: przełom XVIII i XIX wieku

303.1.

MT.Dep.3652/10
dawne numery: D.1559 egz. 95, MT.II.879
egz. 123

Wymiary: dł. 3,2 cm, śr. podstawy 1,1 cm

303.2.

MT.Dep.3652/30
dawne numery: D.1559 egz. 115, MT.II.879
egz. 143

Wymiary: dł. 6,3 cm, śr. podstawy 2,2 cm

303.3. (fot.)

MT.Dep.3652/31
dawne numery: D.1559 egz. 116, MT.II.879
egz. 144

Wymiary: dł. 5,4 cm, śr. podstawy 1,8 cm

303.4.

MT.Dep.3652/32
dawne numery: D.1559 egz. 117, MT.II.879
egz. 145

Wymiary: dł. 6 cm, śr. podstawy 2,2 cm

303.5.

MT.Dep.3652/33
dawne numery: D.1559 egz. 118, MT.II.879
egz. 146

Wymiary: dł. 6,2 cm, śr. podstawy 2 cm

304. Korki szklane (dwie sztuki)

MT.Dep.3652/11-12
dawne numery: D.1559 egz. 96-97,
MT.II.879 egz. 124-125

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szli-
fowane

Korek dopasowany, owalny, pełny, szlifo-
wany w fasety, w górnej części uchwytu
w kształcie nieznacznie spłaszczonego fa-
setowanego grzybka.

Miejsce powstania/znalezienia: Europa,
nieznane

Datowanie: 1. połowa XIX wieku

304.1.

MT.Dep.3652/11
dawne numery: D.1559 egz. 96, MT.II.879
egz. 124

Wymiary: dł. 4,9 cm, śr. podstawy 1,5 cm

304.2. (fot.)

MT.Dep.3652/12
dawne numery: D.1559 egz. 97, MT.II.879
egz. 125

Wymiary: dł. 4,6 cm, śr. podstawy 1,5 cm

305. Korki szklane (trzy sztuki)

MT.Dep.3652/27-29

dawne numery: D.1559 egz. 112-114,
MT.II.879 egz. 140-142

Materiał, technika: szkło bezbarwne, prasowane

Korek dopasowany, owalny, płaski, pełny, uchwyt zbliżony do prostokąta o fazowanej dwustronnej krawędzi.

Miejsce powstania/znalezienia: Europa, nieznane

Datowanie: 1. połowa XIX wieku

305.1. (fot.)

MT.Dep.3652/27

dawne numery: D.1559 egz. 112, MT.II.879
egz. 140

Wymiary: dł. 5,1 cm, śr. podstawy 1,7 cm

305.2.

MT.Dep.3652/28

dawne numery: D.1559 egz. 113, MT.II.879
egz. 141

Wymiary: dł. 4,7 cm, śr. podstawy 1,7 cm

305.3.

MT.Dep.3652/29

dawne numery: D.1559 egz. 114, MT.II.879
egz. 142

Wymiary: dł. 5 cm, śr. podstawy 1,7 cm

306. Korek szklany

MT.Dep.3652/34

dawne numery: D.1559 egz. 119, MT.II.879
egz. 147

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane

Wymiary: dł. 10,2 cm, śr. podstawy 2,3 cm
Korek dopasowany, owalny, pełny. Kulista gałka przechodzi w fasetowaną podstawę, zdobioną pionowymi rzędami owalnych faset.

Miejsce powstania/znalezienia: Europa, nieznane

Datowanie: 2. połowa XIX wieku

307. Korek szklany

MT.Dep.3652/37

dawne numery: D.1559 egz. 122, MT.II.879
egz. 150

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane

Wymiary: dł. 12,1 cm, śr. podstawy 2,3 cm
Korek dopasowany, owalny, szlifowany. Uchwyt w kształcie spłaszczonej, fasetowanej gałki ujętej dwoma talerzykami, zakończonej fasetowanym graniastostupem.

Miejsce powstania/znalezienia: Europa, nieznane

Datowanie: 2. połowa XIX wieku

308. Korek szklany

MT.Dep.3652/35

dawne numery: D.1559 egz. 120, MT.II.879 egz. 148

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane

Wymiary: dł. 8,9 cm, śr. podstawy 2,6 cm

Korek dopasowany, owalny, pełny, szlifowany, fasetowana (trójkąty) gałka w kształcie szyszki.

Miejsce powstania/znalezienia: Europa, nieznane

Datowanie: XIX wiek

309. Korek szklany

MT.Dep.3652/9

dawne numery: D.1559 egz. 94, MT.II.879 egz. 122

Materiał, technika: szkło bezbarwne

Wymiary: dł. 4,2 cm, śr. podstawy 0,9 cm

Korek dopasowany, owalny, w formie odwróconego stożka, z kulistym pełnym uchwytem.

Miejsce powstania/znalezienia: Europa, nieznane

Datowanie: XIX wiek

310. Uchwyt do nakrywki (?)

MT.Dep.3652/38

dawne numery: D.1559 egz. 123, MT.II.879 egz. 152

Materiał, technika: szkło bezbarwne, szlifowane

Wymiary: dł. 2,6 cm, śr. podstawy 0,9 cm

Gałka uchwytu szlifowana, fasetowana.

Miejsce powstania/znalezienia: Europa, nieznane

Datowanie: XIX wiek (?)

Słownik terminów

butla (butelka, flaszka) – naczynie szklane z szyjką o wąskim otworze do przechowywania płynów. Butelki przeznaczone do użytku stołowego, aptecznego lub osobistego (karafki, flakony, ampułki itd.) zdobiono różnymi technikami typowymi dla szkła (szlifowanie i rżnięcie), także monogramem właściciela.

butlik – mała butelka do serwowania słodkiego wina, używana w XVIII wieku.

cyzelowanie – obróbka, nadanie ostatecznego kształtu powierzchni odlewu przy pomocy narzędzi polerskich (dłuto, pilnik, tarcze polerskie), poprzez usunięcie nierówności z jego powierzchni, wydobycie szczegółów, ozdób, rysunku, faktury.

choroba szkła – przejawia się zmętnieniem szkła, drobnymi rysami, krakelurami, odspojeniami i „suchą” wilgotnością na powierzchni. Jest ona spowodowana zachwianiem proporcji pomiędzy poszczególnymi składnikami masy szklanej, niekiedy wywołanej eksperymentami z recepturami szklarskimi. Chociaż postępowanie „choroby” może zostać spowolnione poprzez utrzymanie stałej temperatury i wilgotności, zmiany nią wywołane są nieodwracalne.

dekoracja hutnicza – zdobienie elementami wykonanymi z formowanej na gorąco masy szklanej. Żeberka, „malinki”, guzy i inne formy wykonane za pomocą szczypców zostają przymocowane do powierzchni naczyń szklanych.

fasetowanie – rodzaj szlifowania polegający na pokryciu powierzchni szkła prostymi płaszczyznami o różnych obrysach. Pionowe fasety pokrywają najczęściej powierzchnię trzonów kielicha, części czaszy i gładkich powierzchni naczyń.

filigran – technika zdobnicza wywodząca się ze złotnictwa, polega na wykonaniu ornamentu w części przedmiotu z bardzo cienkich drucików szklanych. Tworzy delikatny, ażurowy wzór. Naśladowano ją w wyrobach ze szkła głównie w XVI wieku w Wenecji, a w XVII wieku także w Niemczech i Holandii.

flakon – niewielkie szklane naczynie; często wąski, wysoki wazon na kwiaty cięte.

flaszka – patrz: butla.

flet (flecik) – wąski, cienki, wysoki, na krótkiej nóżce kielich lub kieliszek do napojów musujących, znany od XVI

wieku w Wenecji. W kolejnym stuleciu produkowany już w Niderlandach i w Saksonii. Szczyt popularności osiągnął w XVIII wieku. Wyrabiany także w polskich manufakturach. Bogato dekorowany, również motywami heraldycznymi. Nieco inny kształt (i kwadratową podstawę) przybrał w okresie klasycyzmu, w XIX wieku.

formowanie na gorąco – proces, w którym wstępnie ukształtowana bańka umieszczana jest tradycyjnie w drewnianej formie, gdzie poddaje się ją wydmuchiowaniu, trwającemu od 10 do 60 sekund, uzyskując kształt naczynia.

grawerowanie – patrz: rytowanie.

karafinka – mała karafka, występuje od XVIII wieku.

karafka – ozdobna butelka wykonana z bezbarwnego lub kolorowego szkła, przeznaczona do użytku stołowego. Funkcjonowała jako część większego serwisu szklanego przeznaczonego do napojów. Przybierała kształt walca lub prostopadłościanu z długą, wąską szyjką, niekiedy ze szklanym korkiem. Znana od XV wieku w skromnej postaci, często pod nazwą butelki. W XVII i XVIII wieku bogato dekorowana (szlifowana i rżnięta), często z herbem i monogramem właściciela.

kielich (puchar) – naczynie do picia składające się z czary i podstawy (złożonej ze stopy i trzonu), zwykle na zewnątrz posiadające dekorację plastyczną. Trzon złożony z nodusa pośrodku oraz symetrycznie ułożonych pierścieni i talerzyków. Czara przybierała kształt półkolisty, stożkowaty, walcowaty, tulipanowy (z wywiniętą wargą) lub dzwono-waty. Stopa często okrągła, wieloboczna, płaska, wypukła lub kopulasta. Pod koniec XVII wieku w Czechach ustalił się charakterystyczny później dla całej Europy typ późno-barokowego kielicha: masywnego, zdobionego szlifem lub rżnięciem, z czarą zbliżoną kształtem do stożka oraz tralkowym trzonem.

korek – zatyczka, np. do butelki, karafki, wykonana z nieprzepuszczalnego materiału, także ze szkła formowanego w masie lub prasowanego. Integralna część naczynia szklanego, odpowiada jego formie i zdobieniu.

medalion – ozdobna, okrągła lub owalna, dekoracyjna, płaska forma ujęta w ramy, wykonana ze szkła, metalu, kamieni szlachetnych lub półszlachetnych, charakterystyczna dla dekoracji renesansowej, barokowej i klasycystycznej.

nakrywka – okrągły, oddzielny element nakładany od góry na kielich, formowany i zdobiony najczęściej analogicznie do kielicha, szlifowany, grawerowany. Nakrywa może być kopulasta, beretowa, formowana na gorąco z jednej lub kilku baniek, zakończona szlifowanym, ozdobnym uchwytem.

odlew – nakładka szklana, forma powstała z wypełnienia kształtu płynną masą szklaną, która po wypaleniu przyjmuje określony kształt. Czelowana, nakładana na powierzchnię przy użyciu kleju wytwarzanego z gumy arabskiej.

patera – okrągła, silnie spłaszczona misa z krótkim uchwytem lub nóżką. Patera szklana (od XVI wieku) i porcelanowa (od XVIII wieku) używana była jako naczynie dekoracyjne lub do podawania owoców. W XVIII i XIX wieku nóżka paterki została podwyższona.

polerowanie – końcowy etap obróbki szkła mający na celu nadanie mu gładkości i połysku.

prasowanie szkła – metoda formowania naczynia, w której porcję szkła przeniesioną z pieca do formy poddaje się kilkusekundowemu działaniu prasy i kolejno odprężeniu.

puchar – patrz: kielich.

raut (diamentowy fryz, diament) – motyw dekoracyjny w kształcie szlifowanego diamentu, stosowany głównie w jubilerstwie (kamienie szlachetne) i ornamentyce.

Roemer (niem. *Römer*) – kielich do wina reńskiego, złożony z półkolistej czaszy i owalnego, pustego w środku trzonu, o stożkowej nodze, z owijającą się wokół niej spiralą. Czasza zdobiona nakładkami w kształcie guzów – „malinek”. Od XVII wieku popularne w Nadrenii i Niderlandach.

rytowanie (grawerowanie, rżnięcie) – rzeźbiarska technika przejęta ze sposobu obróbki kamieni szlachetnych i półszlachetnych, a zwłaszcza kryształu górskiego. Na przełomie XVI i XVII wieku do szklarstwa wprowadził go Caspar Lehmann z Pragi. Rytowanie kamieni i szkła od XVII do XX wieku osiągnęło wysoki poziom z Niemcami i Czechami. W technice tej wykonywano wiele motywów i popularnych wzorów, nierzadko określających miejsce wykonania i warsztat związany z konkretną osobą. Rytowanie odbywa się w warsztatach rytowniczych z obracającym się wałkiem, na końcu którego mocowana jest wirująca tarczka smarowana na obwodzie pastą ścierną (szmergiel, proszek diamentowy). Tarczki, przeważnie miedziane, mają różne profile i średnice. W zależności od zamierzonego efektu

i głębokości rytowania wzoru stosuje się warsztat o napędzie nożnym lub wodnym. Rozróżnia się: *rytowanie intaglio* (relief wklęsły), które wykonywano od XVI do XIX wieku w warsztatach rytowniczych o napędzie nożnym; oraz *rytowanie na sposób kamei* (relief wypukły), polegające na wycięciu z tła wypukłego wzoru. Do tego typu rytowania używa się warsztatu o napędzie wodnym.

rysowanie i punktowanie diamentem – technika zdobienia polegająca na wykonywaniu liniowego rysunku na powierzchni wyrobu szklanego za pomocą rylca z grotem diamentowym lub metalowym. Stosowana od lat dwudziestych XVI wieku, m.in. w Wenecji, Anglii, Tyrolu, Czechach oraz amatorsko głównie w Holandii, gdzie rozwinęła się dopiero w drugiej połowie XVIII wieku.

serwis – komplet naczyń szklanych o różnym formach i przeznaczeniu. Początkowo skromny, z biegiem czasu coraz bardziej rozbudowywany. W XIX wieku w jego skład wchodziło nawet do 11 rodzajów kieliszków do różnych trunków, karafki, szklance, flasze i inne naczynia stołowe.

sulfid – siarczek (inkrustacja kamei lub *crystallo ceramie*) – mały dekoracyjny obiekt z białego, porcelanopodobnego materiału do zamknięcia w szkle lub szkło krystaliczne, w którym taki obiekt jest zatopiony. Technika wymyślona w Czechach w XVIII wieku, później popularna we Francji, doprowadzona niemalże do perfekcji przez angielskiego szklarza Apsleya Pellatta, który w 1819 roku opatentował ją pod nazwą *crystallo ceramie*, a swoje wyroby wytwarzał z wysokiej jakości glinki porcelanowej oraz nadkrzemianu potażu, który nie rozbija się w kontakcie ze stopionym szkłem. Siarczki przedstawiają najczęściej portrety, herby i występują jako przyciski do papieru, wisiorki, korki, dekorują karafki i butelki na substancje zapachowe. Nazwa „siarczek” prawdopodobnie wiąże się z wykorzystywaniem siarki przez XVIII- i XIX-wiecznych formierzy.

szklanica (szklanka) – większe lub mniejsze szklane naczynie do picia, cylindryczne, zwykle lekko stożkowe, najczęściej bez uchwyty i nakrywy, powszechne od początku n.e. Od końca XVII wieku przyjęło formę opływową, gładką lub zdobioną techniką szlifowania i rżnięcia. Często wchodzące w skład większych serwisów szklanych.

szkło – ciało stałe, przezroczyste, bezpostaciowe, nierozpuszczalne, o różnych właściwościach zależnych od składu chemicznego (najczęściej zawiera tlenki i krzemiany) oraz procesu produkcji. W wyższej temperaturze staje się ciągliwe, łatwe do wyginania, wydmuchiwanie i prasowania.

szkło filigranowe (szkło nitkowe) – szkło weneckie lub szkło w stylu weneckim (nieprzezroczyste), zdobione wtapianymi nitkami szkła mlecznego (nieprzezroczystego) lub barwnego (także nieprzezroczystego). Nitki są albo proste (*vero a fili*), albo skręcone (*vero a retorti*), albo skrzyżowane (*cero a reticelli*). Szkło filigranowe wytwarzano w XVI i XVII wieku w Wenecji oraz w hutach szkła znajdujących się pod wpływem weneckim.

szkło kobaltowe – niebieskie, przezroczyste szkło zabarwione tlenkami kobaltu (tzw. *zaffer*). Głównym źródłem rudy kobaltowej w Europie były czesko-saskie Rudawy. W produkcji szkła związki kobaltu stosowano od XV wieku w Wenecji. W końcu XVI oraz w XVII wieku szkło kobaltowe pojawiło się w Niderlandach, Czechach i Saksonii.

szkło kryształowe – czyste (o wysokim stopniu przezroczystości i bezbarwności), wysokogatunkowe szkło przypominające kryształ górski. Nazwa wywodzi się z Wenecji, gdzie od XIV wieku wytapiano czyste szkło sodowo-wapniowe *crystallo*. Przyjęła się również w innych krajach, w których produkowano szkło w stylu weneckim: we Francji, Niderlandach i w Anglii. W środkowej Europie mówi się o szkle kryształowym dopiero w latach siedemdziesiątych XVII wieku. Czeskie i niemieckie szkło kryształowe wytwarzane w drugiej połowie XVII wieku było potasowo-wapniowe i w odróżnieniu od weneckiego *crystallo* – twarde i nadające się do szlifowania i rytowania. Z kolei angielskie szkło, produkowane od lat siedemdziesiątych XVII wieku, zawiera znaczny procent tlenku ołowiu (20-30 proc.), jest szkłem ołowiowo-potasowym, miękkim i błyszczącym, nadającym się do szlifowania. Od końca XVIII wieku szkła kryształowe produkowano także w hutach polskich.

szkło nitkowe – patrz: szkło filigranowe.

szkło ołowiowe – szkło o dużej zawartości tlenku ołowiu (20-35%), który ułatwia wytapianie masy szklanej w niższej temperaturze. W Wenecji szkło ołowiowe stosowano przy produkcji imitacji kamieni szlachetnych. W Anglii w latach siedemdziesiątych XVII wieku produkcję szkła ołowiowego rozpoczął Georg Ravenscroft. Szkło ołowiowe (tzw. kryształ angielski) jest miękkie, błyszczące, ciężkie i dające się dobrze szlifować.

szkło potasowe – szkło, przy produkcji którego używany jest potaż – topnik uzyskiwany z popiołu drzew i leśnych porostów przez ługowanie wodą. W Europie, na północ od Alp, wytwarzane było od około 1000 roku. Szkło potasowe jest twarde, błyszczące i nadaje się do rytowania.

szkło prasowane (wytłaczane) – produkuje się półmechanicznie za pomocą wieloczęściowych form i tłoczków metalowych. Technologię opracował Enoch Robinson w roku 1827, a udoskonalił w USA Deming Jarves. Od 1830 roku stosowano ją w Anglii, Francji i innych państwach europejskich.

szkło sodowe – szkło, przy produkcji którego jako topnik stosuje się tlenki sodu. Jest to szkło miękkie, „długie”, ciągliwe w wyższej temperaturze. Sodowymi są szkła antyczne, weneckie i w stylu weneckim z XV do XVIII wieku.

szkło weneckie – wyroby szklane wytwarzane w Murano, w pobliżu Wenecji, o tradycji sięgającej końca VII wieku. Najwyższy poziom wyrobów przypadł od drugiej połowy XV do połowy XVIII wieku. W XVI i XVII wieku w europejskich manufakturach produkowano szkła w typie weneckim w oparciu o te same surowce i rzemieślników sprowadzanych z Murano. Dzięki niskiemu stopniowi topliwości i długiemu okresowi krzepnięcia ze szkła weneckiego można było wykonywać finezyjne kształty i formy. Cechowało go bogactwo kolorystyczne i technologiczne (filigran, szlif, grawerunek).

szlifowanie – technika zdobienia powierzchni szkła za pomocą wirujących tarcz o różnych wielkościach i profilach, wykonanych z różnych materiałów. Pozwala na uzyskanie różnych kształtów i wzorów: gładkich powierzchni (fasety), szlifów płaskiego, wklęsłego-wypukłego lub klinowego. Wzorowana na technikach obróbki kamieni, znana od czasów starożytnych (VIII wieku p.n.e.). W wiekach od XVII do XX rozpowszechniona w Czechach, Niemczech i Anglii.

szlif reliefowy – technika polegająca na głębokim szlifowaniu szkła, w efekcie czego na jego powierzchni pozostaje motyw dekoracyjny. Technika popularna, stosowana w niektórych ośrodkach na terenie Niemiec pod koniec XVII i w pierwszej połowie XVIII wieku, m.in. w hucie szkła w Poczdamie, także w wyrobach Martina Wintera (†1702) i Gottfrieda Spillera (1663-1728) z Berlina, Friedricha Wintera (†1708) z Sobieszowa na Śląsku oraz Franza Gondelacha (1663-1726) z Kassel (zob. S. Żelasko, *Nowości w badaniach nad śląskim szkłem barokowym (1650-1780)*, „Szkło i Ceramika” 2019, nr 1, s. 39).

tralka (balas, balaska) – pionowy element balustrady kształtem naśladujący wazy, wazon, kielichy, często dekorowany szlifem geometrycznym i fasetowym.

wisior szklany – element składowy wiszącej konstrukcji, szklanego pająka wiszącego, żyrandola. Formowany w masie, szlifowany, o zróżnicowanym geometrycznym kształcie i przekroju, u góry z otworem do zawieszania. Luźno zwisający na zakończeniu żyrandola, za pomocą metalowego drucika połączony z całością.

wiwatowy kielich (tzw. puchar przechodni lub kolejny) – kielich dużych rozmiarów z nakrywą lub bez, często zdobiony herbem i monogramem właściciela. Według tradycji w XVIII wieku w Polsce podawany z rąk do rąk w trakcie uczt, do wznoszenia toastów.

wydmuchiwanie – hutnicza metoda wytwarzania przedmiotów szklanych za pomocą piszczeli szklarskiej, stosowana od pierwszych wieków p.n.e. Dzięki niej kształt można

nadawać za pomocą wydmuchiwania z wolnej ręki (bez użycia formy) i formowania za pomocą narzędzi. Stosuje się także formę dwuczęściową, w której bańkę szklaną można obracać, lub wieloczęściową, w której wyrób uzyskuje się reliefową dekoracją (bez obracania bańki).

zdobienie szkła – rżnięcie i szlifowanie powierzchni (wzory geometryczne, roślinne, figuralne, fasety, rauty), cięcie (rysowanie) lub grawerowanie i punktowanie (końcem diamentu lub rylcem metalowym).

zlócenia szkła – technika zdobienia polegająca na nałożeniu na powierzchnię naczynia złotej folii, złotego pudru lub pokrycia złotem koloidalnym. Utrwalana na zimno przy pomocy oleju lnianego lub na gorąco (złoto koloidalne).

Bibliografia

Materiały archiwalne

- Archiwum Narodowe w Krakowie [dalej: ANKr.], Archiwum Podhoreckie II-245: Niniejszy Remanent Składający się z kart półwiecznych pięćdziesiąt jeden na gruncie w Pałacu Sławuckim Spisany pod odpowiedzialność P. Białończewskiemu Marszałkowi Dworu wręczone.-Dnia 1. Grudnia 1865 roku.
- Archiwum Narodowe w Krakowie, Archiwum Sanguszkowskie [dalej: ANKr./29/637/0/-/]
- ANKr./29/637/0/-/11, 1755.
- ANKr./29/637/0/-/980-981: Rachunki fryorowee gdańskie z różnych dóbr X. Pawła Karola Sanguszki z lat 1711-1750.
- ANKr./29/637/0/-/1032-1037: Rachunki Pawła Karola i Barbary z Duninów XX. Sanguszków z kupcami, rzemieślnikami, tudzież różne drobne, jak pocztowe, pałacu w Warszawie etc. Z lat 1715-1750. Konotacja na brane szkło do konfitury z 29 Xbra 1735.
- ANKr./29/637/0/-/1101-1120: Rachunki ekonomiczne dóbr klucza Czudnowskiego od 1721-1758; Inwentarze miasta Czudnowa i wsi do niego należących z lat 1723-1755.
- ANKr./29/637/0/-/1150.
- ANKr./29/637/0/-/1205: Proweniencya i ex pensa skarbową JO. X. JM CI Sanguszka, Marszałka Nadwornego. W.X.Lit. zaczynająca się 18 Octobris anni 1728, a skończona 20 Novembra 1734 anni, prowadzone przez J P. Zarnowieckiego, podskarbiego dworu JO. Xięcia.
- ANKr./29/637/0/-/1227-1229: Regestra rzeczy, w skarbcu Lubartowskim znajdujących się, spisane diebus Aprilis 1796; Regestr rzeczy różnych, w skarbcu Lubartowskim i w apteczce pałacowej znajdujących się, przy odbieraniu tegoż skarbcia i apteczki od Jej Mści P. Maryanny Swiechowskiej, podczaszyny Brasławskiej, a przy oddaniu onychże w zawiadywaniu i rząd P. Sebastyanowi Chwistockiemu, terażniejszemu podskarbiemu Lubartowskiemu, die 3 mensis Februari 1756 zaczęty, sformowany i opisany.
- ANKr./29/637/0/-/1249: Księga zawierająca różne rachunki domowe X, Pawła Karola Sanguszka, Marszałka W.W.X.Lit. tudzież spisy wina, sprzętów różnych i rzeczy, dyspozycje fabrykom, dyspozycją żołnierską dla chorągwi Kuruckiej tegoż Xięcia z lat 1734-1743.
- ANKr./29/637/0/-/1425-1426: Regestra hutne pro 1747 ad 1748 rok. eregowaney in Anno 1743 u die 26. Februaris.
- ANKr./29/637/0/-/1519: Inwentarz wszystkich rzeczy ruchomych, tak w klejnotach, zlocie, srebrze, pieniądzech, sukniach, futrach, obiciach, sprzętach domowych, rynsztunkach wojennych, karetach, koniach cugowych, jezdnych, stadach etc. Etc. Po ś.p. JO Pawle Karolu na Białym Kowlu etc. Xiążięiu J.MCI. Lubartowiczu Sanguszkuz, Marszałku W.W.X. Lit, w skarbcach, pałacach i dobrach różnych pozostałych przez małżonkę tegoż Xięcia X. Barbarę z Hrabiów Duninów, stosownie do do wymagań prawa pospolitego i testamentu do wiadomości sukcesorów wiernie sporządzony i spisany w Lubartowie 1751 r. dnia 5 Czerwca.
- ANKr./29/637/0/-/1521: Regestra srebra, klejnotów, różnych sprzętów, ksiązek etc. Pozostałych w różnych skarbcach po śmierci X. Pawła Karola Sanguszki, spisane w: 1750 i 1751 r.
- ANKr./29/637/0/-/1807-1809, 1782: Regestr wszystkich rzeczy ruchomych, w pieniądzech, klejnotach galanteriach, cynie, miedzi, sprzętach domowych, rynsztunkach wojennych, karetach, powozach, koniach cugowych i jezdnych, stadach, bydłach i wszelkiej ruchomości, po ś. p. Józefie Paulinie na Białym Kowlu, Xięstwie Zasławskim, Hrabstwie Tołoczyńskim i Krupeckiem, Lubartowie, Kańczudze i innych, Xiążęciu JMci Lubartowiczu Sanguszki, Marszałku W.W.X.Lit. Orderu Orła Białego kawalerze, najukochańszemu mężu i dobrodzieju moim, w skarbcach, pałacach i dobrach wszystkich w różnych miejscach pozostałych, po nastąpionej, a nieodżałowanej śmierci jego cale znajdujących się, za wuczynionymi lego wszystkimi rewizyami, przeze mnie Annę z Hrabiów na Czertwicach Cetnerów Xiężnę Sanguszkową Marszałkową W.W.X.Lot. pozostała Małżonkę jego wdowę, dopełniając Prawa obowiazki, dla wiadomości potomnej wiernie i dostatecznie sporządzony i zakończony w Lubartowie dnia 4-o miesiąca Kwietnia roku Pańskiego 1782.
- ANKr./29/637/0/-/2413, 1752: Barbara Sanguszko 1752 r. Huta szklana pod Cudnowem. Rachunki.
- ANKr./29/637/0/-/2770, 1746: Sanguszko Paweł Karol, syn Hieronima Sumariusz branego szkła z huty; Sanguszko Barbara z Duninów. Różne rachunki huty szklanej w Cudnowie.
- ANKr., Archiwum Sławuckie [dalej: ASł], rkps 442/1: Percepta Szkła Prostego z wyróżnieniem Solucyi i od Kopy po gr.
- ANKr., ASł, rkps 442/19.
- ANKr., ASł, 492/6,7, rkps 596: Archiwum Sławuckie, Maj 1756, Inwentarz Wszystkich rzeczy Ruchomych, tak w klejnocie, zlocie, srebrze... Po jaśnie oświeconym Pawle Karolu Sanguszce na Biłymkowlu, Smolanach, Rakowie, ks. Zasławskim, Lubartowie. XX. Imci Lubartowiczu Sanguszce, Marszałku Wielkim WKs. Litewskiego, Lubartów, spisany przez żonę 5.06.1751 + w Zasławiu.

ANKr., ASł, rkps 564/2-3, 1744: *Rachunki różne chuty (!) szklanej...*

ANKr, ASł, rkps 596: *Maj 1756. Inwentarz Wszystkich rzeczy Ruchomych, tak w klejnocie, zlocie, srebrze... Po jaśnie oświeconym Pawle Karolu Sanguszcze na Biłymkowlu, Smolanach, Rakowie, ks. Zasławskim, Lubartowie. XX. Imci Lubartowiczu Sanguszcze, Marszałku Wielkim WKs. Litewskiego, Lubartów, spisany przez żonę 5.06.1751 + w Zasławiu.*

Muzeum Okręgowe w Tarnowie [dalej: MOT], rkps AH/DH/734/2: *Inwentarz Pałacu w Podhorcach, 1887.*

Źródła

Chrzanowska 1952 i in.

Chrzanowska P., *Karty katalogu naukowego muzealiów artystycznych i artystyczno-historycznych. Szkło, 1952-1988, MOT.*

Chrzanowska 1952?

Chrzanowska P., *Katalog zbioru szkielek polskich w Muzeum Okręgowym w Tarnowie, 1952?*, mps w MOT.

Corpus

Corpus. Szkła z Huty Kryształowej w Lubaczowie. Zbiory polskie, kartoteka, lata 70. XX w., mps w Muzeum Narodowym w Warszawie i w MOT.

Czołowski 1858

Czołowski A., *Zbiory Czołowskiego 429: Inwentarz pałacu w Podhorcach i zamku w Olesku 1768; Zbiory Czołowskiego 430: Podhorce 1858 (Inwentarz rysunkowy), rkps w Archiwum Głównym Akt Dawnych w Warszawie.*

Gorczak 1902

Gorczak B., *Katalog rękopisów archiwum XX. Sanguszków w Sławucie ułożył i historię tegoż Archiwum skreślił..., Sławuta 1902.*

Gorczak 1890

Gorczak B., *Archiwum ksiąg Lubartowiczów Sanguszków w Sławucie, t. 1, Lwów 1890.*

Grabikowski 1931

Grabikowski M., *Zamek podhorecki w okresie Wielkiej Wojny 1914-1920, Gumniska 1931.*

Kryczyński 1894

Kryczyński W., *Zamek w Podhorcach, Złoczów 1894.*

Radziwiński i in. 1887-1910

Radziwiński L, Skobielski P, Gorczak B., *Archiwum ksiąg Lubartowiczów Sanguszków w Sławucie, t. 1-7. Lwów 1887-1910.*

Świerż 1914

Świerż S., *O wewnętrznym urządzeniu zamku w Podhorcach, 1914, rkps AH/DH/741 w MOT.*

Trzemeski 1880

Trzemeski E., *Podhorce. Album z 19 fotografiami, ok. 1880, tabl. XV, album w MOT.*

Akty prawne

Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 1 marca 1945 r. w sprawie wykonania dekretu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej, §11 (Dz.U. 1945 Nr 10 poz. 51).

Opracowania

Aftanazy 1994

Aftanazy R., *Dzieje rezydencji na dawnych kresach Rzeczypospolitej, t. 5: Województwo wołyńskie, Wrocław – Warszawa – Kraków 1994.*

Aftanazy 1995

Aftanazy R., *Dzieje rezydencji na dawnych kresach Rzeczypospolitej, t. 7: Województwo ruskie. Ziemia Halicka i Lwowska, Wrocław – Warszawa – Kraków 1995.*

Aleksandrowska 1993

Aleksandrowska E., *Sanguszkowa z Duninów Barbara Urszula (1718-1791), [w:] Polski Słownik Bibliograficzny, t. XXXIV/4, z. 143, praca zbiorowa, Wrocław 1993, s. 517-521.*

Bańburski (red.) 1989

Sanguszkowie. Materiały z sesji naukowej, red. K. Bańburski, Tarnów 1989.

Bochnak, Buczkowski 1971

Bochnak A., Buczkowski K., *Rzemiosło artystyczne w Polsce, Warszawa 1971.*

Brandts 2008

Brandts E., *Z końmi między frontami. Polskie Państwo Stadniny Koni i los Stada Ogierów w Drogomyślu/ Drauschendorf podczas niemieckiej okupacji w latach 1939-1945, Cieszyn 2008.*

Brožková i in. 1989

Brožková H., Drahotová O., Hejdová D., *České sklo II. Sklo období baroka 2. polovina 17. století a 18. století, Praha 1989.*

Brückner 1937

Brückner A., *Encyklopedia staropolska, Warszawa 1937, [hasło:] Szkło.*

Bibliografia

- Buczowski 1958
Buczowski K., *Dawne szkła artystyczne w Polsce*, Kraków 1958.
- Buǳys 1997
Buǳys B., *Dział szkła*, [w:] *Siedemdziesiąt lat Muzeum w Tarnowie [1927-1997]*, red. J. Bogacz, S. Kuboń, A. Szpunar, Tarnów 1997, s. 39-44.
- Buǳys 2007a
Buǳys B., *Huta szkła w Cudnowie w czasach Sanguszków*, [w:] *Wokół Sanguszków. Dzieje – sztuka – kultura. Materiały I Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej. Ratusz – Muzeum Okręgowe w Tarnowie, 29-30 czerwiec 2006*, red. J. Skrabski, B. Buǳys, Tarnów 2007, s. 193-203.
- Buǳys 2007b
Buǳys B., *Kolekcja szkła*, [w:] *80 lat Muzeum w Tarnowie*, red. A. Bartosz, Tarnów 2007, s. 81-90.
- Buǳys, Skrabski 2009
Buǳys B., Skrabski J., *Wokół Sanguszków*, [w:] *Dziedzictwo i pamięć Kresów Wschodnich Rzeczypospolitej. Materiały I Muzealnych Spotkań z Kresami zorganizowanych przez Muzeum Niepodległości w Warszawie w dniach 26-17 maja 2008*, red. A. Stawarz, Warszawa 2009, s. 241-252.
- Ceramika i szkło polskie 1993
Ceramika i szkło polskie. Pamiętnik wystawy urzędowej przez Towarz. Opieki nad Zabytkami Przeszłości w czerwcu, lipcu, sierpniu, i wrześniu 1913 r. w Warszawie, praca zbiorowa, Warszawa 1993.
- Chojnacka 1957
Chojnacka H., *Puchar hetmana Sieniawskiego jako dokument działalności manufaktury szklanej w Polsce w wieku XVIII*, „Rocznik Muzeum Narodowego w Warszawie” 1957, t. II, s. 441-452.
- Chojnacka 1966
Chojnacka H., *Stan badań nad historią szklarstwa artystycznego w Polsce*, „Szkło i Ceramika” 1966, R. XVII, nr 9, s. 229-232.
- Chojnacka 1969
Chojnacka H., *Początki szkła kryształowego w Polsce w XVIII w.*, „Szkło i Ceramika” 1969, R. XX, nr 10, s. 273-278.
- Chojnacka, Birkenmajer 1975
Chojnacka H., Birkenmajer E., *Polskie szkło barokowe. Wystawa w 250-lecie założenia manufaktury szkła w Nalibokach. Informator Muzeum Narodowego w Warszawie*, Warszawa 1975.
- Chojnacka, Chrzanowska 1960
Chojnacka H., Chrzanowska P., *Manufaktura Adama Mikołaja Sieniawskiego pod Lubaczowem (1718-1729)*, „Biuletyn Historii Sztuki” 1960, R. XXII, nr 3, s. 328-330.
- Chojnacka, Chrzanowska 1972
Chojnacka H., Chrzanowska P., *La Verrerie polonaise Baroque et ses contacts avec l'Europe Centrale*, [w:] *Annales du 5e Congrès International d'Etude Historique du Verre, Prague 6-11 Juillet 1970*, praca zbiorowa, Liège 1972, s. 187-195.
- Chojnacka, Chrzanowska 1975
Chojnacka H., Chrzanowska P., *Z badań nad szklarstwem polskim – manufaktura nalibocka w I połowie XVIII wieku*, „Biuletyn Historii Sztuki” 1975, R. XXXVII, nr 1, s. 75-76.
- Chojnacka, Chrzanowska 1976
Chojnacka H., Chrzanowska P., *Nalibockie szkło wypukło szlifowane*, [w:] *O rzemiośle artystycznym w Polsce. Materiały z Sesji Naukowej OP SHS*, praca zbiorowa, Warszawa 1976, s. 185-208.
- Chrościcki 1974
Chrościcki J., *Pompa funebris. Z dziejów kultury staropolskiej*, Warszawa 1974.
- Chruszczyńska i in. 1980
Chruszczyńska J. i in., *Decorum życia Sarmatów w XVII i XVIII wieku. Katalog wystawy w Muzeum Narodowym w Warszawie*, Warszawa 1980.
- Chrzanowska A. 1987
Chrzanowska A., *Artystyczne szkła śląskie XVII i XVIII w.*, Warszawa 1987.
- Chrzanowska 1991
Chrzanowska A., *Szkło nowożytnie 16-18 w. Zbiory Muzeum Narodowego we Wrocławiu*, Wrocław 1991.
- Chrzanowska 1963
Chrzanowska P., *Muzeum w Tarnowie*, „Bulletin des Journées Internationales du Verre” 1963, nr 2, s. 36-39.
- Chrzanowska 1966
Chrzanowska P., *Huta szkła w Cudnowie na Wołyniu*, „Szkło i Ceramika” 1966, R. XVII, s. 253-257.
- Chrzanowska 1985
Chrzanowska P., *Kolekcje szkła śląskiego w zbiorach muzeów polskich*, [w:] *Z dziejów szkła artystycznego w Polsce. Wybór materiałów z sesji naukowej zorganizowanej w 1980 roku przez Muzeum Okręgowe w Jeleniej Górze*, red. M. Buczyński, V. Bujło, Jelenia Góra 1985, s. 35-40.

- Chrzanowska P. 1987
Chrzanowska P., *Szkła artystyczne z polskich manufaktur XVIII w.*, Warszawa 1997.
- Chrzanowska 1988
Chrzanowska P., *Ratusz w Tarnowie. Wystawa stała. Przewodnik*, wyd. 3 uzupełnione, Tarnów 1988.
- Dolczewski (red.) 2000
Pompa viventium: barokowe rzemiosło artystyczne ze zbiorów Muzeum Narodowego w Poznaniu. Katalog wystawy, red. Z. Dolczewski, Gniezno 2000.
- Dolczewski 2002
Dolczewski Z., *Vitrea Splendida. Kolekcja szkiele dawnych. Katalog zbiorów Muzeum Narodowego w Poznaniu*, Poznań 2002.
- Drahotová 1984
Drahotová O., *Szkło europejskie*, Warszawa 1984.
- Dutkiewicz 1948
Dutkiewicz J.E., *Przemysł artystyczny XVI-XIX w. Katalog wystawy w Muzeum Ziemi Tarnowskiej*, Tarnów 1948.
- Filipczyk 2007
Filipczyk W., *Archiwalia sanguszkowskie w zasobach Archiwum Państwowego w Krakowie. Historia i stan obecny*, [w:] *Wokół Sanguszków. Dzieje – sztuka – kultura. Materiały I Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej. Ratusz – Muzeum Okręgowe w Tarnowie, 29-30 czerwiec 2006*, red. J. Skrabski, B. Bułdys, Tarnów 2007, s. 15-27.
- Gajewska-Prorok, Kasprzak 2012
Gajewska-Prorok E., Kasprzak A.J., *Szklarstwo na Śląsku w 2. połowie XVII i 1. połowie XVIII wieku. Mocodawcy, hutnicy i zdobnicy szkła*, [w:] *Wokół Karkonoszy i Gór Izerskich. Sztuka baroku na śląsko-czesko-łużyckim pograniczu*, red. A. Kozieł, Jelenia Góra 2012, s. 197-218.
- Gebethner 1964
Gebethner S., *Sztuka zdobnicza. Dary i nabytki 1945-1964. Katalog*, Warszawa 1964.
- Gloger 1902
Gloger Z., *Encyklopedia staropolska*, Warszawa 1902, [hasła:] Kielich, Szklanica, Szkło.
- Haase 1975
Haase G., *Sächsisches Glas vom 17 bis zum Anfang des 19 Jahrhunderts*, Dresden 1975.
- Janickaja 1977
Janickaja M.M., *Bjelaruskaje mastaskaje szkło (XVI-XVIII st)*, Mińsk 1977.
- Jelski 1987
Jelski A., *Wiadomość historyczna o fabryce szkiele i zwierciadeł ozdobnych w Urzędzu Radziwiłłowskim na Litwie*, „Sprawozdania Komisji Historii Sztuki w Polsce” 1987, t. VI, s. 232-263.
- Kamieńska 1952
Kamieńska Z., *Fachowcy cudzoziemscy w manufakturach magnackich XVIII w. (Manufaktura urzędka Radziwiłłów)*, „Przegląd Historyczny” 1952, z. 3-4, s. 518-535.
- Kamieńska 1958
Kamieńska Z., *Szlifiernia i polerownia szkiele płaskiego w Urzędzu Radziwiłłowskim w XVIII i na początku XIX w.*, „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej” 1958, nr 4, s. 525-559.
- Kamieńska 1964
Kamieńska Z., *Manufaktura szklana w Urzędzu 1737-1846*, Warszawa 1964.
- Kamieńska 1966
Kamieńska Z., *Stan badań nad historią produkcji i użytkowania szkiele w Polsce*, „Szkło i Ceramika” 1966, R. XVII, z. 9, s. 226-228.
- Kamieńska (red.) 1987
Polskie szkło do połowy XIX wieku, red. Z. Kamieńska, wyd. 2, Wrocław – Warszawa – Kraków – Łódź 1987.
- Karkucińska 1984
Karkucińska W., *Zidentyfikowane portrety Radziwiłłowskie*, „Biuletyn Historii Sztuki” 1984, R. XLVI, nr 4, s. 419-425.
- Karkucińska 1987
Karkucińska W., *Radziwiłłowa z Sanguszków Anna Katarzyna (1676-1746)*, [w:] *Polski Słownik Biograficzny*, t. XXX/2-3, praca zbiorowa, Kraków – Wrocław 1987, s. 384-387.
- Karkucińska 2000
Karkucińska W., *Anna z Sanguszków Radziwiłłowa (1676-1746). Działalność gospodarcza mecenat*, Warszawa 2000.
- Kasprzak 1998
Kasprzak A.J., *Szkło z hut Radziwiłłowskich. Naliboki (1722-1862). Urzędze (1737-1846)*, t. 1-2, Warszawa 1998.
- Kasprzak 2002a
Kasprzak A.J., *Hutnicy i rytownicy z rodziny Heinzów w hucie nalibockiej w I połowie XVIII w.*, [w:] *Rzemiosło artystyczne. Materiały Sesji Oddziału Warszawskiego Stowarzyszenia Historyków Sztuki*, t. 2, red. R. Bobrow, Warszawa 2002, s. 213-226.

Bibliografia

- Kasprzak 2002b
Kasprzak A.J., *Ołtarze szklane w kaplicach kościoła jezuickiego w Nieświeżu*, [w:] *Rzemiosło artystyczne. Materiały Sesji Oddziału Warszawskiego Stowarzyszenia Historyków Sztuki*, t. 2, red. R. Bobrow, Warszawa 2002, s. 227-238.
- Kasprzak (red.) 2005
Szkła z Huty Kryształowej w starostwie Lubaczowskim. 1717/1718 – koniec XVIII w., red. A.J. Kasprzak, Warszawa 2005.
- Kasprzak 2007
Kasprzak A.J., „Szkło różne w gatunkach wyrażone”. *Inwentarz pałacu w Lubartowie z 1756 roku*, [w:] *Wokół Sanguszków. Dzieje – sztuka – kultura. Materiały I Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej. Ratusz – Muzeum Okręgowe w Tarnowie, 29-30 czerwiec 2006*, red. J. Skrabski, B. Bułdys, Tarnów 2007, s. 205-218.
- Kasprzak, Skoropadowa 2008
Kasprzak A.J., Skoropadowa H., *Europejskie szkło*, Warszawa 2008.
- Kilijańska 2019
Kilijańska A., *Śląskie szkła barokowe ze zbiorów Muzeum Narodowego w Krakowie*, „Szkło i Ceramika” 2019, nr 2, s. 16-21.
- Kitowicz 1985
Kitowicz J., *Opis obyczajów za panowania Augusta III*, Warszawa 1985.
- Kozakiewicz (red.) 1969
Słownik terminologiczny sztuk pięknych, red. S. Kozakiewicz, Warszawa 1969.
- Kuczyński (red.) 1995
Orzeł Biały – 700 lat herbu Państwa Polskiego. Katalog wystawy – Zamek Królewski w Warszawie, red. S.K. Kuczyński, Warszawa 1995.
- Kulka 1956
Kulka W., *Szkice o manufakturach w Polsce XVIII wieku*, t. 1, Warszawa 1956.
- Kunicki-Goldfinger i in. 1998
Kunicki-Goldfinger J.J., Kierzek J., Kasprzak A.J., Małżewska-Bućko B., *XVIII-wieczne naczynia szklane z hut w Nalibokach i Urzeczu. Badania fizykochemiczne*, cz. 2: Tabele i rysunki, Seria B nr 2, Warszawa 1998.
- Kunicki-Goldfinger i in. 2018
Kunicki-Goldfinger J.J., Kierzek J., Kasprzak A.J., Małżewska-Bućko B., Dzierżanowski P., *Szkło naczyniowe z Huty Kryształowej pod Lubaczowem na tle szkła okresu baroku w Europie Środkowej: technologia, atrybucja, datowanie*, Seria B nr 3, Warszawa 2018.
- Kunicki-Goldfinger 2020
Kunicki-Goldfinger J.J., *Szkło w Europie Środkowej od późnego średniowiecza do XVIII wieku. Skład chemiczny – uwarunkowania i interpretacja*, Warszawa 2020.
- Kwaśnik-Gliwińska 1998
Kwaśnik-Gliwińska A., *Galeria Sztuki Zdobniczej*, Kielce 1998.
- Kwaśnik-Gliwińska 2003
Kwaśnik-Gliwińska A., *Szkło europejskie XVII-XX wieku ze zbiorów Muzeum Narodowego w Kielcach. Katalog wystawy*, Kielce 2003.
- Lichota 1999
Lichota L., *Z historii polskiego hutnictwa szła*, „Szkło i Ceramika” 1999, nr 5/99, s. 30-34.
- Marcinek 1993
Marcinek R., *Sanguszko Paweł Karol, książę (1680-1750)*, s. 497-500, *Sanguszko Józef Paulin, książę (1740-1781)*, s. 494-496, [hasła w:] *Polski Słownik Bibliograficzny*, t. XXXIV/4, praca zbiorowa, z. 143, Wrocław 1993.
- Męciewska i in. (red.) 2005
Za Ojczyznę i Naród. 300 lat Orderu Orła Białego. Katalog wystawy, red. M. Męciewska, A. Szczecina-Berkan, M. Zawadzki, Warszawa 2005.
- Mieleszko 1996
Mieleszko J., *Tron Pamiątek ku czci „Najjaśniejszego, Niezwyciężonego Jana III Sobieskiego Króla Polskiego” w trzechsetlecie śmierci 1696-1996. 17 czerwiec – 30 wrzesień*, oprac. zb. szkła B. Szelegejd, Warszawa 1996.
- Moskal 2010
Moskal K., *Pałac książąt Sanguszków w Gumniskach*, [hasło w:] *Encyklopedia Tarnowa*, praca zbiorowa, Tarnów 2010.
- Myślińska (red.) 2009
Historia i Polonia. Katalog wystawy, red. A. Myślińska, Kielce 2009.
- Ostrowski i in. (red.) 2000
Sztuka w Polsce 1572-1764. Kraj skrzydlatych jeźdźców. Katalog wystawy, red. J.K. Ostrowski, P. Krasny, K. Kuczman, Warszawa 2000.
- Ostrowski, Petrus 2001
Ostrowski J.K., Petrus J.T., *Podhorce. Dzieje wnętrza pałacowych i galerii obrazów*, Kraków 2001.
- Philippe, Lorentz 1963
Philippe J., Lorentz S., *Le verre en Pologne*, „Bulletin des Journées Internationales du Verre” 1963, nr 2, s. 15-94.

- Pholien 1899
Pholien F., *La verriere au pays de Liège. Étude retrospective*, Liège 1899.
- Pod jedną koroną 1997
Pod jedną koroną. *Kultura i sztuka w czasach unii polsko-saskiej*, praca zbiorowa, Warszawa 1997.
- Polak 1981
Polak A., *Szkło i jego historia*, Warszawa 1981.
- Sęk (red.) 2004
Skarby muzeów Małopolski, red. Ł. Sęk, Kraków 2004.
- Sołtys A.Z. 1996
Sołtys A.Z., *Klisze Stefana Zaborowskiego, „Religijni et Litteris. Pismo Teologiczno-Kulturalne”* 1996, nr 9, s. 14-23.
- Sołtys 1997
Sołtys A.Z., *Klisze z Podhorzec, „Spotkania z Zabytkami”* 1997, nr 1, s. 13-15.
- Sołtys 2015
Sołtys A.Z., *Inwentarz archiwum XX. Sanguszków w zbiorach Archiwum Diecezjalnego w Tarnowie*, [w:] *Archiwum Diecezjalne w Tarnowie. Historia i zasób*, red. S. Tokarski, J. Soprych, M. Podgórski, Tarnów 2015, s. 745-829.
- Sołtys K. 1996
Sołtys K., *Konstancja z Zamoyskich księżna Sanguszkowa (1864-1946)*, „Gość Niedzielny” (dodatek tarnowski) 1996, nr 19, s. 21.
- Sołtys 2016
Sołtys K., *Sanguszkowie. Katalog wystawy stałej*, Tarnów 2016.
- Starzewska (red.) 2000
Ornamenta Silesiae. Tysiąc lat rzemiosła artystycznego na Śląsku, red. M. Starzewska, Wrocław 2000.
- Szelegejd 1985
Szelegejd B., *Zbiory szkła w muzeach polskich (wyniki ankiety)*, [w:] *Z dziejów szkła artystycznego w Polsce. Wybór materiałów z sesji naukowej zorganizowanej w 1980 roku przez Muzeum Okręgowe w Jeleniej Górze*, red. M. Buczyński, V. Bujło, Jelenia Góra 1985, s. 6-16.
- Szkurłat 2008
Szkurłat A., *Szkło. Katalog zbiorów. Zamek Królewski w Warszawie i Fundacja Zbiorów im. Ciechanowieckich*, Warszawa 2008.
- Torzewski 2002
Torzewski J., *Rozmowa o sztukach robienia szkła. Wznowienie po dwustu latach pod redakcją Jerzego Olczaka*, Jelenia Góra 2002.
- Unter einer Krone 1997
Unter einer Krone. Kunst und Kultur der sächsisch-polnischen Union. Ausstellung im Dresdner Schloß vom 24. November bis 8. März 1998, praca zbiorowa, Leipzig 1997.
- Urbański 1922
Urbański A., *O fabryce szkieł, zwierciadeł ozdobnych i szlifierni kryształów w Urzeczu Radziwiłłowskim, „Południe Wileńskie”* 1922, III, s. 19-22.
- Wiatr 2012
Wiatr P., *Osada Szklarska Poręba-Orle w Górach Izerских*, Warszawa 2012.
- Wierzchucka, Kügler 2016
Wierzchucka J., Kügler M., *Śląskie szkło barokowe / Barockes Glas aus Schlesien, Görlitz – Zittau* 2016.
- Wiśniowska 1970
Wiśniowska Z., *Staropolski toast, wystawa naczyń toastowych. Katalog wystawy*, Łańcut 1970.
- Wyrobisz 1968
Wyrobisz A., *Szkło w Polsce od XIV do XVII w.*, Wrocław – Warszawa – Kraków 1968.
- Zielińska 1997
Zielińska T., *Poczet polskich rodów arystokratycznych*, Warszawa 1997.
- Żelasko 2006
Żelasko S., *Szkło europejskie w Muzeum Karkonoskim w Jeleniej Górze*, Jelenia Góra 2006.
- Żelasko 2019
Żelasko S., *Nowości w badaniach nad śląskim szkłem barokowym (1650-1780)*, „Szkło i Ceramika” 2019, nr 1, s. 35-39.
- Żelasko 2021
Żelasko S., *Szlak szkła na polsko-czeskim pograniczu*, Jelenia Góra 2021.

kolorystyka działań

Katalog depozytu książąt Sanguszków z Muzeum Okręgowego w Tarnowie / Tom 2 – SZKŁO
Szkło polskie – Huta Kryształowa w starostwie lubaczowskim

Katalog depozytu książąt Sanguszków z Muzeum Okręgowego w Tarnowie / Tom 2 – SZKŁO
Szkło polskie – Huta Szkła Kryształowego w Nalibokach i Huta Zwierciadlana w Urzeczcu

Katalog depozytu książąt Sanguszków z Muzeum Okręgowego w Tarnowie / Tom 2 – SZKŁO
Szkło polskie – Huta Szkła w Cudnowie

Katalog depozytu książąt Sanguszków z Muzeum Okręgowego w Tarnowie / Tom 2 – SZKŁO
Szkło polskie – Niezidentyfikowane huty polskie

Katalog depozytu książąt Sanguszków z Muzeum Okręgowego w Tarnowie / Tom 2 – SZKŁO
Szkło śląskie

Katalog depozytu książąt Sanguszków z Muzeum Okręgowego w Tarnowie / Tom 2 – SZKŁO
Szkło czeskie

Katalog depozytu książąt Sanguszków z Muzeum Okręgowego w Tarnowie / Tom 2 – SZKŁO
Szkło niemieckie

Katalog depozytu książąt Sanguszków z Muzeum Okręgowego w Tarnowie / Tom 2 – SZKŁO
Szkła o nieustalonej proveniencji

